

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

OCENA STANU SANITARNEGO
województwa podlaskiego
za 2018 rok

Białystok, marzec 2019

SPIS TREŚCI

Tytuł rozdziału	Strona
<i>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	3
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII</i>	4
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY</i>	29
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH</i>	48
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ</i>	67
<i>OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH</i>	94
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO</i>	106
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ</i>	111
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA</i>	120
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH</i>	138
<i>DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA</i>	143
<i>DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNEGO LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNEGO</i>	151
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ</i>	157
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ</i>	158

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części kraju, w geograficznym środku Europy. Powierzchnia województwa wynosi 20187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski i plasuje je na szóstej pozycji w kraju. Województwo podzielone jest na 3 podregiony (białostocki, łomżyński, suwalski), 17 powiatów (14 ziemskich i 3 grodzkie: Białystok, Łomża, Suwałki) oraz 118 gmin.

Zaludnienie: wg stanu na dzień 30.06.2018 r. liczba ludności województwa podlaskiego wynosiła 1182677 osób, w tym: 576410 mężczyzn oraz 606267 kobiet. Ludność miejska liczyła 718685 osób, ludność wiejska 463992 osoby.

Białystok z liczbą 297403 mieszkańców jest największym miastem w północno-wschodniej Polsce. Pełni funkcje administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum Podlasia. Jest stolicą województwa i siedzibą jego władz.

Łomża zamieszkała przez 63089 osób jest ważnym ośrodkiem handlu oraz przetwórstwa produktów rolnych.

Suwałki liczą 69693 mieszkańców. Zlokalizowana na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarza dogodne warunki do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

Bogactwo kulturowe: W województwie podlaskim znajduje się 21 uczelni wyższych: 5 publicznych, 13 niepublicznych i 3 seminaria duchowne, w których kształci się ponad 31000 studentów. Podlasie jest najbardziej zróżnicowanym regionem w Polsce pod względem etnicznym i kulturowym. Od stuleci zamieszkują tutaj różne narodowości i wyznania. Poza ludnością polską województwo zamieszkują: Białorusini, Litwini, Tatarzy, Rosjanie, Ukraińcy, Romowie i Żydzi.

Walory krajoznawcze: najcenniejszym bogactwem Podlasia jest przyroda. Na terenie województwa istnieją 4 parki narodowe, w tym najstarszy w Polsce - Białowiecki Park Narodowy, a także Biebrzański Park Narodowy oraz Wigierski i Narwiański Park Narodowy. Ochrona przyrody i środowiska naturalnego obejmuje również 3 parki krajobrazowe i 87 rezerwatów przyrody. Atutem województwa jest nieskażone środowisko, z fragmentami pierwotnej puszczy oraz unikatowymi rozlewiskami Biebrzy. Województwo zaliczane jest do ekologicznie czystego obszaru „Zielonych Płuc Polski”.

ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII

STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2018 r. w województwie podlaskim sprawowała nadzór bieżący nad stanem higieniczno-sanitarnym, jaki powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne. Podczas kontroli uwzględniano przede wszystkim zagadnienia dotyczące:

- szczepień ochronnych,
- podejmowanych działań zapobiegania oraz zwalczania zakażeń szpitalnych,
- prawidłowości opracowania i wdrożenia procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych oraz oceny sprzątnia i czystości bieżącej pomieszczeń,
- spełnienie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą,
- sposobu postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich powstawania.

W 2018r. nadzorem objęto działalność leczniczą w:

- 1095 podmiotach leczniczych, w tym: 37 szpitalach, 8 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, 3 sanatoriach, 2 hospicjach, 840 przychodniach/ośrodkach zdrowia/poradniach/ambulatoriach z izbą chorych/lecznicach, 42 zakładach badań diagnostycznych i medycznych laboratoriach diagnostycznych, 33 zakładach rehabilitacji leczniczej, 125 innych. Dane liczbowe obrazuje poniższa tabela.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela 1. Podmioty, w których wykonywano działalność leczniczą wg kontroli PIS

Wyszczególnienie				Liczba urządzeń i obiektów						
				według ewidencji na 31 XII 2018.	Skontrolowanych					
					ogółem	% skontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem			
							higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym	
Ogółem				1	1095	627	57,3	6	11	13
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	szpitalne	szpitale ogółem	2	37	32	86,5	0	0	4
			w tym szpitale jednodniowe	3	7	7	100	0	0	0
			w tym szpitale uzdrowskowe	4	1	0	0	0	0	0
		inne niż szpitalne	zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	8	3	37,5	0	0	0
			zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	5	1	20	0	0	1
			zakłady rehabilitacji leczniczej	7	0	0	0	0	0	0
			sanatoria	8	3	2	66,7	0	0	0
			hospicja	9	2	2	100	0	0	0
			Inne	10	3	1	33,3	0	0	0
			ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	840	513	61,1	6	9
	zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12		42	19	45,2	0	0	0	
	zakłady rehabilitacji leczniczej	13		33	3	9,1	0	0	0	
	inne ogółem	14		122	51	41,8	0	2	0	
	w tym uzdrowskowe	15		0	0	0	0	0	0	

- 959 praktykach zawodowych, w tym: 502 indywidualnych praktykach lekarskich, 385 specjalistycznych praktykach lekarskich, 27 grupowych praktykach lekarskich, 11 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarских oraz 34 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe.

Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela 2. Praktyki zawodowe, w których wykonywano działalność leczniczą wg kontroli PIS

Wyszczególnienie		Liczba urządzeń i obiektów						
		według ewidencji na 31 XII 2018.	Skontrolowanych					
			ogółem	%	Ze stwierdzonym złym stanem			
					higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym	
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	959	411	42,9	0	7	0
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	502	251	50	0	4	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentyistów	3	372	229	61,6	0	4	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	385	139	36,1	0	3	0
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyistów	5	170	83	48,8	0	1	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	27	16	59,3	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentyistów	7	20	13	65	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	2	1	50	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	0	100	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	8	0	0	0	0	0
	Inne	11	34	4	11,8	0	0	0

W 2018 roku na 2054 podmiotów leczniczych i praktyk zawodowych będących w ewidencji skontrolowano 1038 obiektów, wykonujących działalność leczniczą, co stanowi 50,54%:

- wydano 160 decyzji merytorycznych, 139 decyzji płatniczych,
- wystawiono 184 postanowienia, 22 tytuły wykonawcze,
- nałożono 3 mandaty karne na kwotę 350,00 zł.

Tabela 3. Obiekty, w których wykonywana była działalność lecznicza, skontrolowane przez PIS województwa podlaskiego

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	% skontrolowanych obiektów objętych ewidencją
Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ogółem	2018	2054	1038	50,54
	2017	2061	1407	68,27
	2016	2040	1439	70,54

W 2018 roku w 18 podmiotach leczniczych stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny, co stanowi 0,88% spośród ujętych w ewidencji; w 6 podmiotach leczniczych stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i techniczny, co stanowi 0,29% spośród ujętych w ewidencji oraz w 13 przypadkach kontrola wykazała nieprawidłowy stan techniczny, tj. 0,63% spośród ujętych w ewidencji.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela 4. Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ze stwierdzonym złym stanem sanitarnym wg kontroli PIS

Obiekty	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym
Podmioty lecznicze	2018	627	6	1
	2017	741	6	0,8
	2016	731	8	1,09
Praktyki zawodowe	2018	411	0	-
	2017	666	1	0,15
	2016	708	0	-

Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą wyposażone były w następujące urządzenia sterylizacyjne:

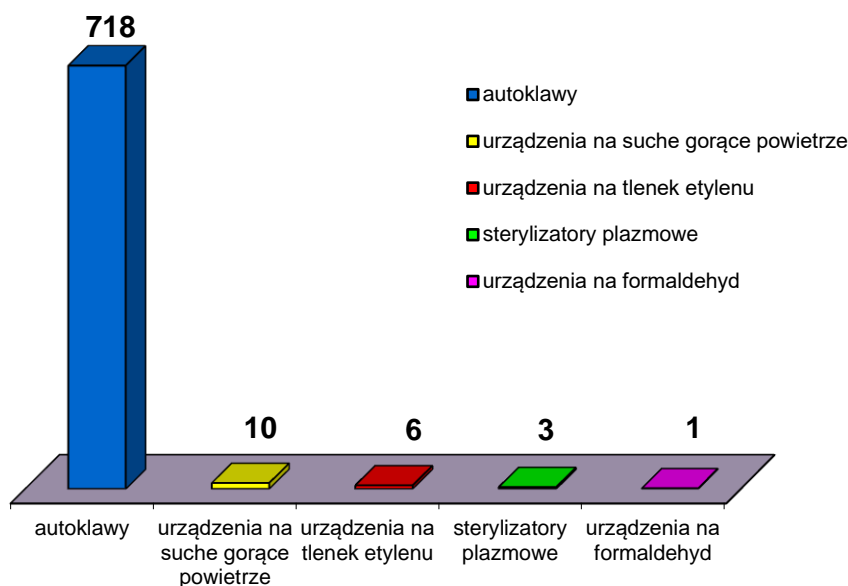
- 718 autoklawów,
- 10 sterylizatorów na suche gorące powietrze,
- 6 urządzeń na tlenek etylenu,
- 3 sterylizatory plazmowe,
- 1 urządzenie z wykorzystaniem formaldehydu.

Sterylizacja wyrobów medycznych przeprowadzana była w sterylizatoriach centralnych i lokalnych, w punktach sterylizacji oraz jako stanowiska sterylizacji gabinetowej. W przypadku obiektów leczniczych nie posiadających własnej sterylizatorni, usługę sterylizacji zlecano innym podmiotom.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonywali sprawdzenia prawidłowości procesów mycia i dezynfekcji narzędzi oraz sprzętu wielokrotnego użytku. Szczególną uwagę zwracano na zgodność kontroli procesów sterylizacji oraz postępowanie według zaleceń producenta. Kontrolowano prawidłowość postępowania z procedurami sterylizacyjnymi, tj. przygotowanie sprzętu i materiału do sterylizacji, użycie odpowiedniego opakowania, sposób oznakowania pakietów, terminy ważności narzędzi oraz materiałów sterylizowanych. Sprawdzano monitorowanie procesu sterylizacji (stosowanie wskaźników biologicznych, chemicznych, fizycznych) oraz sporządzanie właściwej dokumentacji, a także prowadzenie w tym zakresie kontroli wewnętrznej.

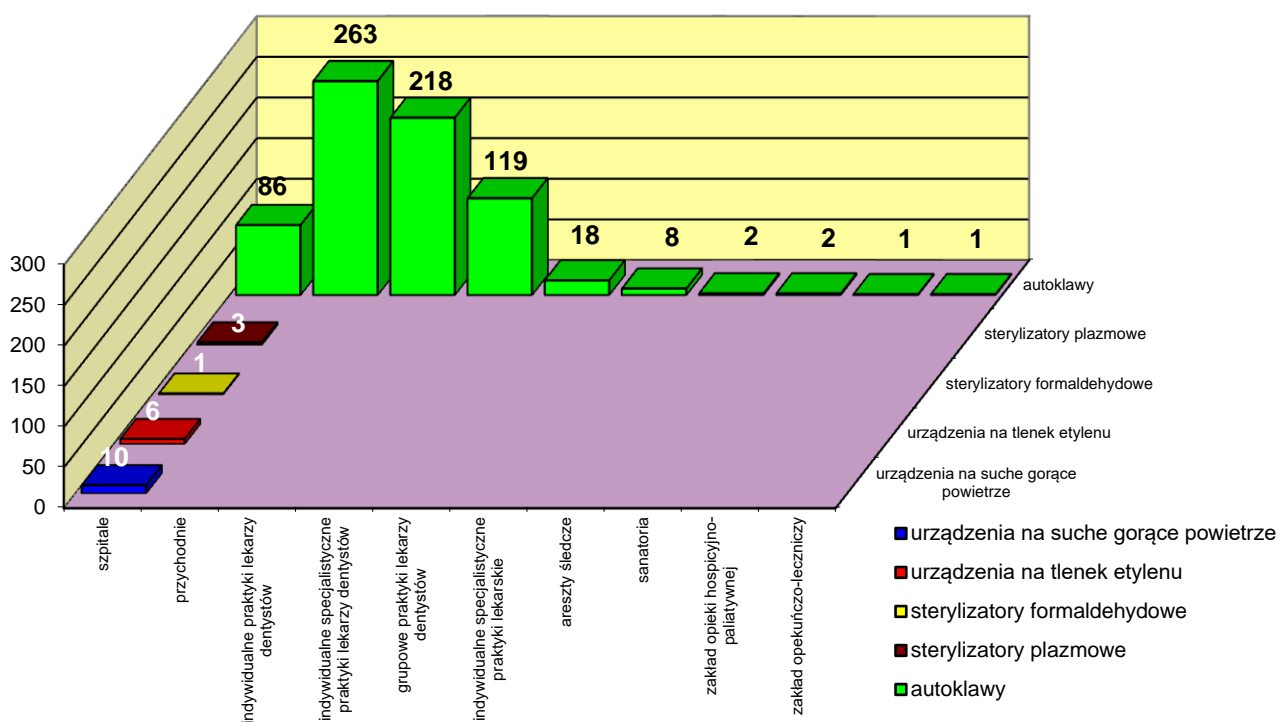
Dotychczasowe kontrole wykazały, że większość autoklawów posiada automatyczną rejestrację parametrów krytycznych procesu. Dokonywane są wydruki, które są archiwizowane. Podczas kontroli sanitarnych sprawdzano, czy autoklawy mają ważny przegląd techniczny. Ocenie podlegało stosowanie systemu punktowego ustalania terminu utrzymania stanu jałowości. Podczas kontroli weryfikowano opracowane procedury, których celem jest niedopuszczenie do zakażenia drobnoustrojami: z pacjenta na pacjenta, z personelu na pacjenta i odwrotnie na każdym etapie przygotowywania sprzętu. Analizowano, czy ilość zabiegów nie przekracza możliwości zastosowania sprzętu wielokrotnego użytku, tj. czy jest możliwość przeprowadzenia wszystkich czynności obejmujących przygotowanie całego sprzętu z uwzględnieniem ilości pacjentów.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Wykres 1. Urządzenia sterylizacyjne w obiektach wykonujących działalność leczniczą w województwie podlaskim w 2018 r.

Wypośażenie obiektów, w których wykonywana była działalność lecznicza w urządzenia sterylizacyjne, w rozbiu na poszczególne ich rodzaje przedstawia się następująco:

Wykres 2. Wypośażenie obiektów, w których wykonywano działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w 2018r.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

W grupie podmiotów leczniczych znajdują się: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne podmioty (pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa), przychodnie/ośrodkie zdrowia/poradnie/ ambulatoria z izbami chorych/lecznice, zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej.

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 627 obiektach tej grupy, co stanowiło 57,3% ujętych w ewidencji. Jak wynika z danych liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2017 o 114. Wynika to z faktu, że w bieżącym roku nie przeprowadzano kontroli w podmiotach, w których w roku wcześniejszym nie stwierdzano uchybień.

Negatywnie oceniono stan sanitarny jedynie w 30 obiektach, co stanowiło 4,78% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Źródło: www.pexels.com

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

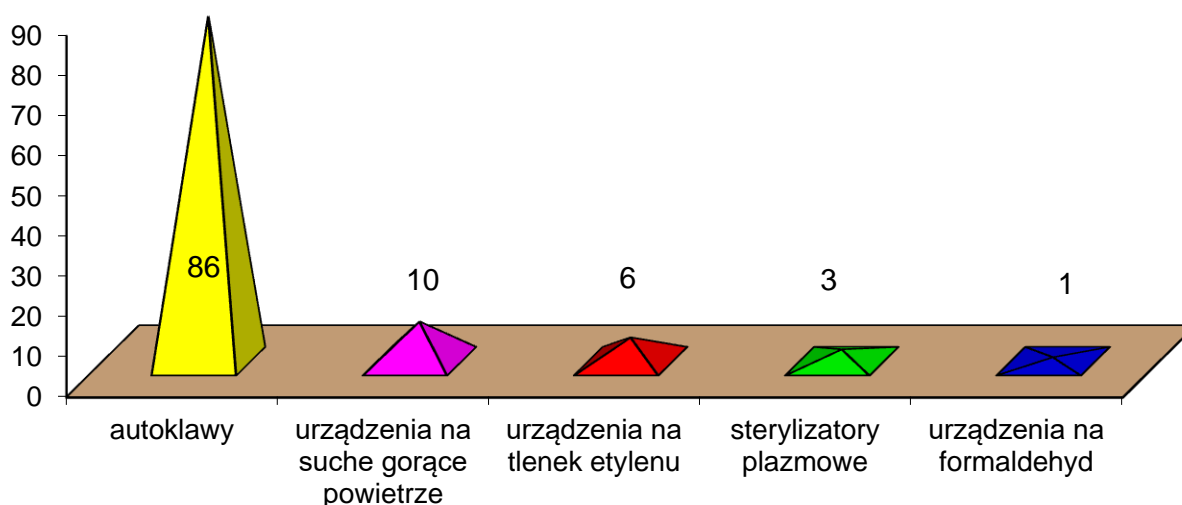
Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 41 obiektach tej grupy, co stanowiło 71,93% ujętych w ewidencji. Negatywnie oceniono stan techniczny w 5 obiektach, co stanowiło 12,20% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Szpitala

W 2018r. w województwie podlaskim nadzorem objęto 37 szpitali. Skontrolowanych zostało 32. Podczas kontroli w 4 przypadkach zakwestionowano stan techniczny. Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami podczas kontroli szpitali było niedostosowanie do wymagań obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739). Ponadto najczęściej stwierdzane uchybienia to: zniszczone powierzchnie ścian i sufitów oraz sprzętu będącego na wyposażeniu, uszkodzenia stolarki drzwiowej i okiennej, nieszczelności wykładziny podłogowej, ubytki oraz pęknięcia płytek PCV, glazury i terakoty, popękana, zniszczona armatura łazienkowa, popękana tapicerka foteli, ubytki farby na szafkach przyłóżkowych. W szpitalach dokładane są starania zmierzające do zapewnienia coraz wyższego standardu warunków sanitarno-technicznych, w jakich udzielane są świadczenia zdrowotne.

W przypadku stwierdzonych uchybień Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku i Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości. W części przypadków stwierdzone naruszenia przepisów prawnych usuwane były jeszcze przed wydaniem decyzji administracyjnej.

W 2018 roku szpitale wyposażone były w 86 sterylizatorów parowych, 10 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 6 sterylizatorów na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 1 sterylizator formaldehydowy, co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 3. Podmioty lecznicze - stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne - wyposażenie w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2018 r.

Podczas kontroli w szpitalach stwierdzono, że:

- wyroby medyczne sterylne przechowywane są w centralnych sterylizatoriach w magazynach materiału sterylnego – na regałach, zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami,
- czas przechowywania jest uzależniony od rodzaju i sposobu opakowania materiałów oraz warunków magazynowania,
- dobór metody sterylizacji uzależniony jest ściśle od rodzaju i właściwości materiałów oraz rodzaju i sposobu ich opakowania,
- urządzenia sterylizacyjne poddawane są kontroli wewnętrznej,
- prawidłowo przygotowuje się sprzęt i materiał do sterylizacji,
- stosuje się właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2018 r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 840 przychodni/ośrodków/poradni/ambulatoriów; 42 zakłady badań diagnostycznych/medyczne laboratoria diagnostyczne, 33 zakłady rehabilitacji leczniczej oraz 122 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 586 obiektach tej grupy na 1037 zarejestrowanych, co stanowiło 56,11% ujętych w ewidencji.

Podczas kontroli stwierdzono naruszenia techniczne – w 8 obiektach. Uchybienia techniczne dotyczyły złego stanu technicznego powierzchni: ścian, sufitów, podłóg, braku zapewnionego bezszczelinowego połączenia ścian z podłogami, braku odpowiedniego pomieszczenia porządkowego oraz na odpady medyczne, braku zlewu przeznaczonego do mycia narzędzi wielorazowego użytku itp.

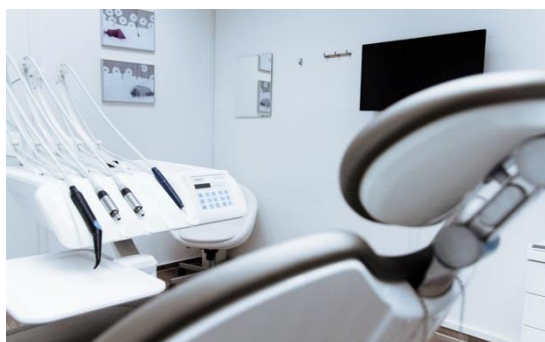
Stan higieniczno-sanitarny oceniono negatywnie w 11 obiektach, co stanowiło 1,88 % ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik z roku 2017 r. kształtował się na tym samym poziomie.

Obiekty udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych wyposażone były w 263 autoklawy.

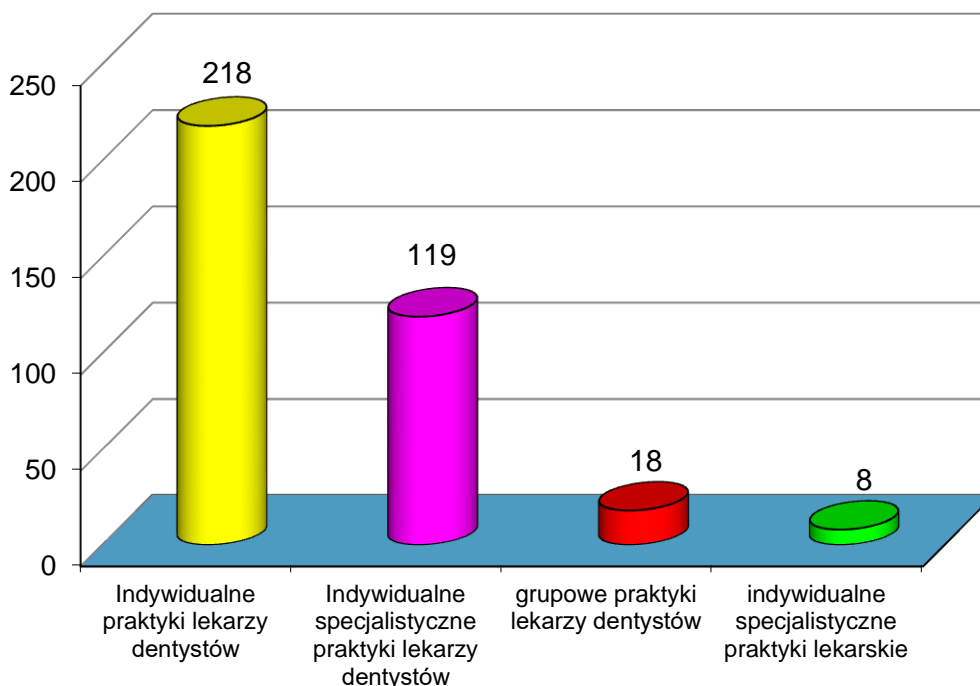
Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej

Działalność lecznicza wykonywana jest w ramach: indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, grupowej praktyki lekarskiej, indywidualnej praktyki lekarzy dentyków; indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentyków, indywidualnej praktyki pielęgniarek, indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, grupowej praktyki pielęgniarek.

Kontroli stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktykę zawodową dokonano w 411 obiektach tej grupy, co stanowiło 42,86% ujętych w ewidencji. Wskaźnik w zakresie wykonalności kontroli w 2017 r. kształtował się na poziomie 69,16% Stan higieniczno - sanitarny ww. grupy obiektów zakwestionowano w 7 obiektach.

Sterylizacja wyrobów medycznych odbywała się w 363 autoklawach, które są na wyposażeniu gabinetów praktyk zawodowych. Największa liczba autoklawów przypada na: indywidualne praktyki lekarzy dentyków – 218 oraz indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyków – 119. W niektórych przypadkach usługa w zakresie dekontaminacji zlecała była innym podmiotom – centralnym sterylizatorniom funkcjonującym głównie w szpitalach.

Wykres 4. Wyposażenie praktyk zawodowych, w których wykonywana była działalność lecznicza, w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2018r.

Odpady medyczne

W obiektach objętych nadzorem podczas czynności kontrolnych sprawdzano sposób postępowania z odpadami medycznymi, powstałymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych. Zwracano uwagę na odpowiednie zasady zbierania, czasowego magazynowania, warunki transportu wewnętrznego na terenie podmiotów leczniczych. Szczególnej kontroli podlegały procesy segregacji poszczególnych odpadów na stanowiskach pracy. Oceniano prawidłowość czasu przetrzymywania, sposób oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów medycznych. Sprawdzano opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami w zakresie gospodarki odpadami oraz dokumentację potwierdzającą ich odbiór i unieszkodliwienie. Podmioty dysponowały odpowiednimi zezwoleniami na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych oraz posiadały umowy na odbiór oraz utylizację odpadów zawarte z firmami specjalistycznymi. Podczas kontroli okazywano karty przekazania odpadów i dokumentację potwierdzającą ich utylizację. Odpady powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane były w miejscu ich powstania z uwzględnieniem właściwości, sposobu unieszkodliwiania oraz magazynowania.

Podsumowanie:

1. W większości skontrolowanych podmiotów leczniczych nie stwierdzono rażących zaniedbań w zakresie stosowania procedur higienicznych. Procedury podlegały okresowo sprawdzaniu i weryfikacji.
2. Podczas czynności kontrolnych prowadzonych w szpitalach szczególną uwagę zwracano na wdrożenie procedur przeciwepidemicznych oraz postępowania w przypadku podejrzenia choroby zakaźnej.
3. Wieloetapowe modernizacje szpitali, przyczyniają się do poprawy warunków sanitarno-technicznych.
4. Wyposażenie podmiotów w wysokiej klasy sprzęt sprzyja lepszej diagnostyce i leczeniu, a także zachowaniu wyższego stopnia aseptyczności.
5. Dużym wyzwaniem dla szpitali jest wyposażenie izolatek w wentylację wymuszoną działającą na zasadzie podciśnienia.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŹNYCH

Sytuację epidemiologiczną w zakresie zgłaszanych i rejestrowanych chorób zakaźnych w województwie podlaskim w 2018 roku należy uznać za ogólnie dobrą. Nie obserwowano epidemicznego wzrostu występowania chorób zakaźnych. Dane epidemiologiczne dotyczące wybranych chorób zakaźnych na terenie województwa zostały przedstawione w formie tabelarycznej w oparciu o przygotowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (NIZP-PZH) w Warszawie, na zlecenie Głównego Inspektora Sanitarnego.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela 5. Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności w województwie podlaskim w 2018

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Dury rzekome A, B, C	1	0,1
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	258	21,7
Salmonelloza - posocznica	2	0,2
Salmonelloza – inne zakażenia pozajelitowe	3	0,3
Czerwonka bakteryjna	2	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	2	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	6	0,5
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	368	31,0
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	112	9,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nie określone	95	8,0
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	42	3,5
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe gronkowcowe	2	0,2
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe jadem kiełbasianym (botulizm)	1	0,1
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone	7	0,6
Giardioza (lamblioza)	134	11,3
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez rotawirusy	845	71,2
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez norowirusy	249	21,0
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	203	17,1
Wirusowe zakażenia jelitowe - nie określone	876	73,8
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	994	83,8
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem	1133	95,5
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	254	21,4
Tularemia	4	0,3
Jersinioza pozajelitowa	1	0,1
Mikobakteriozy –inne i BNO	2	0,2
Listerioza	6	0,5
Krztusiec	60	5,1
Płonica (szkarlatyna)	708	59,7
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	3	0,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	1	0,1
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	3	0,3
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - ogółem	91	7,7
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna – róża	82	6,9
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna – zespół wstrząsu	1	0,1
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwaz.-inna określona i nie określona	8	0,7
Kiła –wrodzona i noworodków	1	0,1
Kiła -wczesna	10	0,8

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Kiła -późna	2	0,2
Kiła –inne postacie kiły i kiła nie określona	3	0,3
Rzeżączka	23	1,9
Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	21	1,8
Borelioza z Lyme	1287	108,5
Gorączka plamista i inne riketsjozy	4	0,3
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	1	0,1
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	251	21,2
Kleszczowe zapalenie mózgu	73	6,2
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nie określone	3	0,3
Wirusowe zap. opon mózgowych – enterowirusowe	38	3,2
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i nie określone	33	2,8
Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	1	0,1
Ospa wietrzna	3933	331,4
Odra	3	0,3
Różyczka	2	0,2
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	4	0,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – przewlekłe	117	9,9
Wirusowe zapalenie wątroby typu C, wg definicji przypadku – 2014r.	106	8,9
Wirusowe zapalenie wątroby inne i nie określone	2	0,2
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	3	0,3
Nowo wykryte zakażenia HIV	27	2,3
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	49	4,1
Bąblowica (echinokokoza)	3	0,3
Malaria	1	0,1
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - ogółem	27	2,3
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna – zap. opon mózgu. i/lub mózgu	2	0,2
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - posocznica	24	2,0
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna- inna określona i nieokreślona	2	0,2
Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna-ogółem	2	0,2
Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> inwazyjna- posocznica	2	0,2
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu w innych chorobach objętych MZ-56	21	1,8
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne określone	3	0,3
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nie określone	3	0,3
Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone	15	1,3
Zapalenie mózgu inne i nie określone	5	0,4
Grypa i podejrzenia grypy - ogółem	105617	8900,6
Grypa i podejrzenia grypy - u dzieci w wieku 0-14 lat	43439	25494,0
Grypa-przypadki potwierdzone	50	4,2
Grypa-przypadki potwierdzone u dzieci w wieku 0-14 lat	4	0,3
Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze-toksoplazmoza	3	0,3

Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis, gruźlica.

Odra, różyczka

Odra i różyczka odpowiadają cechom chorób możliwych do eliminacji. Konieczność różnicowania zakażeń wywołanych obydwoma wirusami oraz ich podobieństwo w zakresie możliwości eliminacji stały się podstawą włączenia obu tych wirusów do jednego programu Światowej Organizacji Zdrowia:

- rezerwuarem wirusów jest jedynie człowiek,
- po przebytych zakażeniach nie stwierdza się nosicielstwa wirusa,
- środowisko nie jest skażone tymi patogenami,
- istnieje skuteczny środek zapobiegawczy w postaci bezpiecznej szczepionki.

W Polsce od 2001 roku realizowany jest program eliminacji odry i różyczki, koordynowany przez WHO. Strategia eliminacji odry obejmuje:

1. Rejestrowanie i zgłaszanie podejrzeń przypadków odry i różyczki.
2. Wprowadzenie potwierdzeń laboratoryjnych każdego podejrzenia o zachorowanie na odrę/różyczkę.
3. Ustalenie szczepów krążących na danym terenie i klasyfikacja przypadków zachorowań na odrę/różyczkę jako wywołanych szczepem rodzimym lub zawleczonym.

Program zakłada również utrzymanie odsetka osób szczepionych przeciw odrze na poziomie 95% oraz raportowanie i potwierdzanie laboratoryjne wszystkich podejrzeń zachorowań na odrę.

Odsetek wyszczepialności przeciw odrze w województwie podlaskim w 2018 roku wśród dzieci do 2 roku życia wynosił 68,2%, a wśród dzieci do 10 roku życia – 76,7%.

Odra jest nadal groźną chorobą zakaźną, szerzącą się głównie w środowisku osób nieszczepionych.

W województwie podlaskim w 2018 roku zarejestrowano 3 przypadki odry oraz 2 przypadki różyczki. Wszystkie zachorowania na odrę dotyczyły osób, które nie były uodpornione.

Szczepienia ochronne odgrywają kluczową rolę w profilaktyce zachorowań na odrę.

Poliomyelitis (ostre nagminne porażenie wiotkie)

Od 1988 r. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), UNICEF oraz organizacje humanitarne prowadzą ogólnoświatowy program eradykacji *poliomyelitis*. Masowe szczepienia przeciw *poliomyelitis*, prowadzone w ramach tego programu, doprowadziły w krótkim czasie do radykalnego spadku liczby zachorowań, szczególnie w Europie, Ameryce Północnej, Japonii i Australii. W 1998 r. odnotowano ostatni przypadek wywołany dzikim wirusem polio w Regionie Europejskim. W 2018 r. zachorowania na poliomyelitis występowały w 2 krajach: w Afganistanie i Pakistanie. W tych krajach potwierdzono łącznie 29 zachorowań. Transmisja dzikiego wirusa polio nigdy wcześniej w historii nie była na tak niskim poziomie.

W województwie podlaskim w 2018 roku zarejestrowano 1 przypadek ostrego porażenia wiotkiego u dziecka w wieku 0-14 lat (współczynnik zapadalności 0,1 na 100 tys. mieszkańców).

Definicja przypadku ostrego porażenia wiotkiego obejmuje każde zachorowanie dziecka w wieku poniżej 15 r.ż. z osłabieniem mięśni szkieletowych z uwzględnieniem:

- ostrego porażenia wiotkiego, w tym zespołu Guillain- Barre,
- poprzecznego zapalenia rdzenia,

- neuropatii pourazowych,
- inne OPW u dzieci w wieku poniżej 15 r.ż. z wyłączeniem izolowanego porażenia nerwu twarzewego.

W Polsce prowadzony jest intensywny nadzór wirusologiczny poprzez badanie próbek kału w kierunku obecności wirusa polio u wszystkich dzieci, u których występują porażenia.

Tabela 6. Ostre porażenia wiotkie w województwie podlaskim i w Polsce w latach 2013-2018.

ROK	Ostre porażenia wiotkie			
	Województwo podlaskie	Zapadalność na 100 000	Polska	Zapadalność na 100 000
2013	2	1,16	39	0,67
2014	2	1,16	58	1,01
2015	5	2,93	39	0,68
2016	3	1,76	62	1,08
2017	2	1,17	53	0,91
2018	1	0,58	46	0,79

Gruźlica

Wywoływana jest przez *Mycobacterium tuberculosis*. Początek choroby jest trudny do uchwycenia z powodu braku objawów charakterystycznych dla gruźlicy. Bakterie wywołujące gruźlicę atakują głównie układ oddechowy, jednak choroba może dotyczyć również innych tkanek i narządów (np. kości, ośrodkowego układu nerwowego).

W województwie podlaskim, podobnie jak w całym kraju, najczęściej występującą postacią kliniczną choroby jest gruźlica płuc. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zachorowań na gruźlicę jest na porównywalnym poziomie.

W 2018 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 95 zachorowań, (współczynnik zapadalności wynosi 8,0 przypadków na 100 tys. mieszkańców) i jest niższy niż w roku 2017 (współczynnik zapadalności wynosił 11,1 przypadków na 100 tys. mieszkańców). Najwyższa zapadalność występuje wśród osób dorosłych, natomiast wśród dzieci i młodzieży odnotowuje się znikomy odsetek zachorowań.

Powiatami o najwyższych w województwie współczynnikach zachorowalności są powiaty: bielski, sejneński oraz łomżyński.

Strukturę zachorowań w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2013-2018 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 7. Liczba zachorowań na gruźlicę wszystkich postaci w województwie podlaskim wg grup wieku w latach 2013-2018

Lata	Ogółem	0-14 lat	15-19 lat	20-44 lata	45-64 lata	≥65 lat	Zapadalność na 100 tys.
2013	150	0	2	30	67	51	12,5
2014	134	2	2	35	57	38	11,2
2015	125	2	1	39	52	31	10,5
2016	121	0	0	25	53	43	10,2
2017	131	1	2	32	56	40	11,1
2018*	95	1	0	28	38	28	8,0

* dane dot. 2018r. zebrane zostały na podstawie formularzy ZLK-2, ZLB-2, które po weryfikacji przez IGiChP mogą ulec zmianie

Jedną z ważniejszych metod zapobiegania szerzeniu się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe poddanie chorego leczeniu.

Przepisy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakładają na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz przewidują obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę w okresie wydalania prątków gruźliczych (prątkowania) lub z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym. Swoistą metodą zapobiegania gruźlicy jest szczepienie BCG, wykonywane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych u noworodków w ciągu 24 godzin po urodzeniu.

Grypa

Jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego wywołaną zakażeniem wirusem grypy. Grypa przenosi się drogą kropelkową. Zachorowania występują przez cały rok, ale najwyższą zapadalność na grypę obserwuje się w miesiącach zimowych, tj. od stycznia do marca. Epidemie grypy mogą swoim zasięgiem obejmować cały kontynent lub też stanowić globalne zagrożenie, dlatego nadzór nad zachorowaniami na grypę oraz wirusem grypy wymaga globalnej koordynacji epidemiologicznej.

Występują trzy rodzaje wirusa grypy, tj. A, B i C. Rezerwuarem wirusa grypy A są ludzie oraz zwierzęta (np. świnie, ptaki, konie). Charakteryzuje się, w porównaniu do innych typów, znaczną genetyczną zmiennością związaną z występowaniem mutacji genetycznej. Ponadto ewolucja wirusa ma zasadnicze znaczenie dla występowania epidemii.

W Polsce jako przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, rejestruje się zachorowania przebiegające pod postacią zespołów objawów klinicznych, takich jak: grypa, zachorowania grypopodobne (ILI) lub ostre zakażenia górnych dróg oddechowych (ARI), zgodnie z definicją przypadku przyjętą przez ECDC dla celów nadzoru epidemiologicznego.

W województwie podlaskim w 2018 roku zachorowało 105617 osób (współczynnik zapadalności wynosił 8900,622 na 100 tys. mieszkańców), w tym 43439 zachorowań dotyczyło dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 25494,0 na 100 tys. mieszkańców). *Załącznik nr 1 i nr 2*

W województwie podlaskim w 2018 roku dzienny współczynnik zapadalności wynosił 24,4 na 100 tys. mieszkańców, w tym u dzieci do 14 r. ż. 119 zachorowań na 100 tys. dziennie.

W województwie podlaskim prowadzony był monitoring zachorowań i podejrzeń zachorowań w ramach programu SENTINEL. Nadzór prowadzono cotygodniowo przez cały rok. Brało w nim udział 17 wytypowanych lekarzy medycyny rodzinnej z całego województwa podlaskiego. Wirusologiczny nadzór SENTINEL polega na badaniu w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wymazów z nosogardła od pacjentów, u których wystąpiły objawy podejrzenia grypy. Następnie wyniki dotyczące typu oraz podtypu wirusa grypy izolowane od pacjentów przekazywane są do Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładzie Higieny.

W 2018 roku w ramach nadzoru SENTINEL ogółem pobrano do badań wirusologicznych 82 wymazy od pacjentów, w tym w 39 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu B, w 3 przypadkach wirusa typu A. Natomiast w 2017 roku dominującym wirusem izolowanym od pacjentów z podejrzeniem grypy był wirus typu A.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną, wysoce zaraźliwą wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertussis*.

W 2018 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 60 przypadków zachorowań na krztusiec (współczynnik zapadalności 5,1 na 100 tys. mieszkańców), *załącznik nr 3*. Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2017 o 35 przypadków.

W celu eliminacji zachorowań na krztusiec zaleca się prowadzenie powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, a także szczepienia przypominające u osób dorosłych z otoczenia noworodków i małych dzieci oraz pracowników sektora ochrony zdrowia.

Choroby przenoszone drogą krwi

Wirusowe zapalenia wątroby typu C

W województwie podlaskim w 2018 roku zarejestrowano 106 przypadków WZW typu C (współczynnik zapadalności 8,9 na 100 tys. mieszkańców) *Załącznik nr 4*. Nastąpił nieznaczny spadek zachorowań w porównaniu do lat poprzednich (w 2016 i w 2017 roku współczynnik zapadalności wynosił odpowiednio 10,6 i 9,9).

Ze względu na najczęściej bezobjawowy przebieg choroby liczba osób zakażonych wirusem zapalenia wątroby typu C nie jest dokładnie oszacowana. Nielezione zakażenie może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, takich jak: marskość wątroby lub rak wątroby.

Brak szczepionki przeciwko HCV powoduje, że szerzeniu się zachorowań na WZW C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych, polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. Celowe są również działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, mające na celu podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o WZW typu C z zakresu zapobiegania szerzeniu się zakażenia HCV.

Nowo wykryte zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej w 2018 r. były wyniki analizy zgłoszeń nowo wykrytych zakażeń HIV i zachorowań AIDS rozpoznanych w roku 2018. W Polsce istnieje terytorialne zróżnicowanie pod względem raportowanej prawdopodobnej drogi transmisji zakażenia HIV. W województwie podlaskim odsetek nowo zgłoszonych zakażeń HIV na tle Polski w grupie mężczyzn mających kontakty homoseksualne (MSM) jest niższy od średniej wartości dla Polski, wyższy zaś wśród osób zakażonych na drodze kontaktów heteroseksualnych oraz przyjmujących środki odurzające w iniekcjach (IDU).

W województwie podlaskim zgłoszono 27 nowo wykrytych zakażeń HIV, w tym u mężczyzn – 21 przypadków (78%), u kobiet – 6 przypadków (22%). Zakażenia najczęściej dotyczyły osób w wieku 20-29 lat (9 przypadków), następnie 30-39 lat (6 przypadków), 40-49 lat i 50-59 lat (po 5 przypadków) oraz 2 przypadki u osób powyżej 60 roku życia. *Załącznik nr 5*.

W 81% zgłoszonych przypadków określono prawdopodobną drogę transmisji zakażenia. Przyjmowanie środków odurzających w iniekcji, jako prawdopodobnej drogi transmisji wśród nowych zakażeń HIV odnotowano w 4 przypadkach, tj. 15% ogólnej liczby. Zakażenia na drodze

kontaktów heteroseksualnych odnotowano u 8 zakażonych (tj. 29% przypadków) i były częstszą przyczyną transmisji wirusa w porównaniu do średniej dla Polski (19,7% w 2016 r.). Znaczenie kontaktów heteroseksualnych w transmisji HIV w województwie w ostatnich latach spada, tj. z 55,5% w 2016 r. do 29% w 2018 r. Podobnie jak w całym kraju najwięcej nowych rozpoznanych zakażeń HIV rejestrowanych jest w grupie MSM (*men who have sex with men*, mężczyźni utrzymujących kontakty seksualne z mężczyznami). W 2018 r. zarejestrowano 10 takich zakażeń, tj. 37%, przy czym średnia wartość dla Polski w 2016 r. wynosiła 73,4%.

W 2018 r. w województwie podlaskim rozpoznano 3 przypadki AIDS oraz odnotowano 1 zgon z powodu AIDS. *Załącznik nr 6*

Choroby przenoszone drogą pokarmową

Do chorób przenoszonych drogą pokarmową zalicza się zarówno choroby odzwierzęce przenoszone poprzez żywność, które są najpowszechniejszą przyczyną zakażeń w tej grupie chorób, jak również choroby, które występują wyłącznie u człowieka, takie jak zakażenia rotawirusowe, norowirusowe.

Zakażenia bakteryjne

W 2018 r. liczba zachorowań na salmonelozę - zatrucia pokarmowe utrzymywała się na tym samym poziomie. Zarejestrowano 258 przypadków (współczynnik zapadalności 21,7 na 100 tys. mieszkańców), co obrazuje *Załącznik nr 7*.

Głównym źródłem zakażeń pokarmowych spowodowanych odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella* było mięso drobiowe oraz wołowe, jak również jaja i produkty je zawierające.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2018 roku było zarejestrowanych 59 nosicieli pałeczek salmonella, w tym 5 nosicieli *Salmonella typhi* oraz 4 nosicieli paratyphi B.

W 2018 roku zarejestrowano 6 przypadków listeriozy (w 2017 r. 5 przypadków) wywoływanych przez bakterię *Listeria monocytogenes* (współczynnik zapadalności 0,5 na 100 tys. mieszkańców). Do zakażeń u człowieka dochodzi poprzez spożycie żywności zanieczyszczonej tym drobnoustrojem, głównie: wieprzowiny, drobiu, serów z niepasteryzowanego mleka krowiego. Najbardziej narażone na zakażenie pałeczkami *Listerii* są osoby z obniżoną odpornością, tj. dzieci, kobiety w ciąży, chorzy przyjmujący leki immunosupresyjne. Zachorowanie kobiety w ciąży może spowodować poronienie, martwe urodzenie lub zespół chorobowy u noworodka.

Zakażenia wirusowe

Biegunki i zatrucia pokarmowe nadal są istotną przyczyną chorobowości u dzieci w wieku do lat 2. W większości były one spowodowane zakażeniami wirusowymi, zwłaszcza wywołanymi przez rotawirusy. Należy zauważyć, że do zakażeń i zatruc pokarmowych u dzieci w wieku do lat 2 dochodzi niemal wyłącznie w środowisku domowym.

W województwie podlaskim w 2018 roku zarejestrowano 845 przypadków wirusowego zakażenia jelitowego – wywołanych przez rotawirusy (współczynnik zapadalności 71,2 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do roku 2017 o 285 przypadków (współczynnik zapadalności wynosił 95,2 na 100 tys. mieszkańców).

Przyczyną zakażeń pokarmowych o etiologii wirusowej, są także zakażenia norowirusowe.

W 2018 r. zarejestrowano 249 przypadków zachorowań (współczynnik zapadalności 21,0 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do roku 2017 (współczynnik zapadalności wynosił 14,3 na 100 tys. mieszkańców).

W zapobieganiu zbiorowym zakażeniom układu pokarmowego, występujących w środowisku domowym najważniejszą rolę odgrywa oświata zdrowotna, poprzez kształtowanie zachowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków, a także propagowania szczepień ochronnych małych dzieci przeciw rotawirusom.

Ogniska zakażeń pokarmowych

W 2018 roku w województwie podlaskim odnotowano 14 zbiorowych zatruc pokarmowych, w 2017 - 12 ognisk, w 2016 - 22 ogniska. W sumie w zbiorowych ogniskach zachorowało 89 osób, w tym 22 dzieci do lat 14, hospitalizowano 33 osoby, w tym 17 dzieci do lat 14.

Czynnikiem etiologicznym zatruc pokarmowych były: *Salmonella Enteritidis* – 12 ognisk, *Hepatitis viralis A* – 1 ognisko, w 1 ognisku nie ustalono czynnika etiologicznego. W 11 ogniskach zatruc pokarmowych miejscem narażenia było środowisko domowe natomiast 2 ogniska wystąpiły w obiektach żywienia zbiorowego.

Najczęstszym źródłem ognisk zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych były jaja oraz produkty je zawierające oraz mięso wieprzowe i drobiowe.

Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności była nieodpowiednia obróbka termiczna żywności (niewłaściwa temperatura, zbyt krótki czas obróbki), brak dbałości o higienę przygotowywania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia.

Choroby przenoszone przez kleszcze

Województwo podlaskie jest terenem endemicznego występowania chorób, których wektorem przenoszenia są kleszcze. Obecność na naszym terenie kompleksów leśnych sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk w przyrodzie, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

W roku 2018 roku w województwie podlaskim na boreliozę zachorowało 1287 osób (współczynnik zapadalności wynosił 108,5 na 100 tys. mieszkańców), w 2017 roku odnotowano 1542 przypadków zachorowań. Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: hajnowskim, sokólskim i grajewskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 224; 215; 156 na 100 tys. mieszkańców). *Załącznik nr 8*

Drugą pod względem częstości występowania chorobą przenoszoną przez kleszcze jest kleszczowe zapalenie mózgu (KZM). W 2018 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 73 zachorowania na KZM (współczynnik zapadalności 6 na 100 tys. mieszkańców) i odnotowano znaczny spadek w porównaniu do roku 2017 (160 przypadków zachorowań). Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: hajnowskim, augustowskim i bielskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 36; 10; 9 na 100 tys.), *Załącznik nr 9*.

Obserwowano wzrost liczby przypadków boreliozy i kleszczowego zapalenia mózgu w okresie od czerwca do grudnia. Znaczny spadek liczby zachorowań w styczniu związany jest z cyklem aktywności kleszczy w środowisku naturalnym.

Wieloletnie badania i obserwacje wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Tularemia

Tularemia jest ostrą odzwierzęcą chorobą zakaźną wywołaną przez Gram ujemne bakterie tlenowe *Francisella tularensis*. Ze względu na wysoką zakaźność i zjadliwość, tularemia może stanowić poważny problem epidemiologiczny.

Do zakażenia dochodzi poprzez ukąszenie zainfekowanego kleszcza lub kontakt z chorymi zwierzętami. W zależności od drogi wniknięcia drobnoustroju, choroba może przybierać różne formy. Charakterystyczny jest nagły początek z wysoką gorączką i lokalną limfadenopatią. W 95% przypadków stanowi postać wrzodziejąco-węzłową tularemii z miejscowymi zmianami dotyczącymi skóry, tkanek miękkich i węzłów chłonnych.

Rezerwuar zarazka to dzikie i domowe ssaki, a także kleszcze. W przyrodzie tworzą się trwałe rezerwuary zarazka pośród rodzimej fauny. Niewątpliwie tularemia jest o wiele szerzej rozpowszechniona w przyrodzie niż można sądzić na podstawie statystycznych zgłoszeń przypadków u ludzi i zwierząt.

W województwie podlaskim w 2018 roku zarejestrowano 4 przypadki tularemii (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców), w roku 2017 - 5 przypadków (współczynnik zapadalności wynosił 0,4 na 100 tys. mieszkańców).

Styczność i narażenie na wściekliznę

Wścieklizna to ostra wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego ssaków, dla człowieka śmiertelna. Wirus wścieklizny przenoszony jest na człowieka ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe (tj. psy, wilki, lisy, nietoperze, ale także wiewiórki i koty). Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliznie.

Nadal zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę (*Załącznik nr 10*). Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzany o wściekliznę do szczepień w 2018 roku zakwalifikowano 251 osób.

Osoby podejrzane o narażenie na zakażenie wirusem wścieklizny poddawane są szczepieniom poekspozycyjnym (cykl 5 szczepień p/wściekliznie). Powodem przerywania cyklu szczepień jest wykluczenie choroby u zwierzęcia poddanego obserwacji, będącego źródłem narażenia. W 2018 roku na terenie województwa podlaskiego wykryto 1 przypadek wścieklizny u nietoperza.

Choroby zakaźne wywoływane przez bakterie otoczkowe

Inwazyjna choroba meningokokowa

W 2018 r. w woj. podlaskim zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców), w tym dwie posocznice oraz jedną posocznicę i zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu. W dwóch

przypadkach potwierdzono szczep *Neisseria meningitidis* z grupy B, a w jednym *Neisseria meningitidis* z grupy W. Załącznik nr 11 i nr 12.

W prowadzonym dochodzeniu epidemiologicznym objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano wobec nich chemioprophylaktykę. Wszystkie zachorowania miały charakter zachorowań sporadycznych. Prowadzono skoordynowane działania zapobiegawcze przez lekarzy, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń OUN.

Inwazyjna choroba pneumokokowa

Szczepy *Streptococcus pneumoniae* są przyczyną zapalenia ucha środkowego, zapalenia gardła, zatok oraz zapalenia płuc często o ciężkim przebiegu z posocznicą i zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat. Bezobjawowe nosicielstwo w jamie nosowo-gardłowej jest duże u niemowląt oraz u dzieci w wieku przedszkolnym i sięga 60%.

W 2018 roku w województwie podlaskim odnotowano 27 zakażeń *Streptococcus pneumoniae* (współczynnik zapadalności 2,3 na 100 tys. mieszkańców), w tym 2 przypadki zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, 24 przypadki posocznicy oraz 2 przypadki inne określone. Zakażenia występowały pod jedną lub kilkoma postaciami u tego samego pacjenta. Odnotowano 6 zgonów z powodu sepsy o etiologii *S. pneumoniae*.

Skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym są szczepienia ochronne. Masowe szczepienia małych dzieci chronią też pośrednio osoby starsze, które najczęściej zakażają się od dzieci.

Zakażenia szpitalne

Zakażenia szpitalne związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych stanowią aktualnie poważny problem wszystkich szpitali w województwie podlaskim. Szczególnie jest to istotne w związku z narastającym na całym świecie problemem lekooporności drobnoustrojów na dostępne antybiotyki, a także wzrostem liczby pacjentów zakażonych patogenami wielolekoopornymi, jak *Enterobacteriaceae*, trudnymi do wyeliminowania ze środowiska szpitalnego.

W 2018 roku szpitale funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego zgłosiły 23 ogniska zakażeń szpitalnych.

Ogniska wywołane były następującymi czynnikami etiologicznymi:

- *Klebsiella pneumoniae* NDM - 5 ognisk;
- *Klebsiella pneumoniae* MBL - 2 ogniska;
- *K. pneumoniae* NDM i *K. pneumoniae* KPC - 1 ognisko;
- norowirus - 3 ogniska;
- rotawirus - 4 ogniska;
- *Acinetobacter baumannii* – 1 ognisko;
- *Enterococcus faecium* VRE – 3 ogniska;
- *Clostridium difficile* – 4 ogniska.

10 ognisk wystąpiło w szpitalach klinicznych, 5 wojewódzkich, 8 powiatowych.

Podobnie jak w latach ubiegłych dominującym czynnikiem etiologicznym ognisk były antybiotykooporne szczepy *K. pneumoniae* - w sumie 8 ognisk.

W 2018 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgłoszono 798 pacjentów (w 2017 r. - 659), u których zidentyfikowano szczep *Klebsiella pneumoniae* New Delhi.

W 2018 r. w związku z niekorzystną sytuacją epidemiologiczną związaną z narastaniem liczby przypadków osób objętych ogniskami zakażeń wywołanych szczepem *Klebsiella pneumoniae* NDM w województwie podlaskim były podejmowane następujące działania zapobiegawcze:

- zorganizowano warsztaty szkoleniowe skierowane do zespołów kontroli zakażeń szpitalnych, pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas których szczegółowo omówiono metody diagnostyczne i procedury wygaszania tzw. ognisk epidemicznych, jak również sposoby ograniczania zakażeń związanych z opieką zdrowotną i opornością na antybiotyki;
- w WSSE w Białymstoku odbywały się cykliczne spotkania Zespołu ds. ograniczenia rozprzestrzeniania szczepów *Klebsiella pneumoniae* wytwarzających karbapenemazy typu NDM;
- wzmożone kontrole organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w szpitalach województwa podlaskiego w roku 2018 przyczyniły się do weryfikacji wdrożonych i stosowanych przez zespoły kontroli zakażeń szpitalnych aktualnych zaleceń i wytycznych;
- szpitale zostały zobligowane do przeprowadzania badań przesiewowych u pacjentów przy przyjęciu do szpitala, przestrzegania zasad izolacji pacjentów, zwiększenia natężenia kontroli wewnętrznych oraz bieżącego zgłaszania do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nawet pojedynczych przypadków *Klebsiella pneumoniae* NDM;
- raporty o bieżącej sytuacji epidemiologicznej występowania CPE przekazywano do wiadomości szpitalom województwa podlaskiego.

Podsumowanie

1. W województwie podlaskim, który jest terenem endemicznego występowania chorób odkleszczowych, przede wszystkim boreliozy oraz kleszczowego zapalenia mózgu. Liczba zachorowań rejestrowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną spadła na boreliozę o blisko 20%, na KZM o 45% w stosunku do roku 2017.
2. Grypa jest w dalszym ciągu chorobą wymagającą stałego nadzoru epidemiologicznego. Nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad grypą oparty na systemie SENTINEL jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii grypy oraz rozpoznawania szczepów wirusa aktualnie krążących w populacji.
3. W 2018 roku, podobnie jak w latach poprzednich, *Klebsiella pneumoniae* NDM+ stanowiła najważniejszy problem epidemiologiczny szpitali województwa podlaskiego. Kluczowym elementem strategii było jak najszybsze wykrycie szczepów i wdrożenie procedur zapobiegających ograniczenie rozprzestrzeniania szczepów wytwarzających karbapenemazy typu NDM.
4. Ze względu na wzrost liczby zachorowań na odrę w Polsce i dużą migrację ludności konieczne jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zachorowań na odrę, zwiększenie wykonawstwa szczepień ochronnych przeciw odrze w ramach szczepień obowiązkowych, a także optymalizacja diagnostyki oraz nadzoru epidemiologicznego.

Szczepienia ochronne

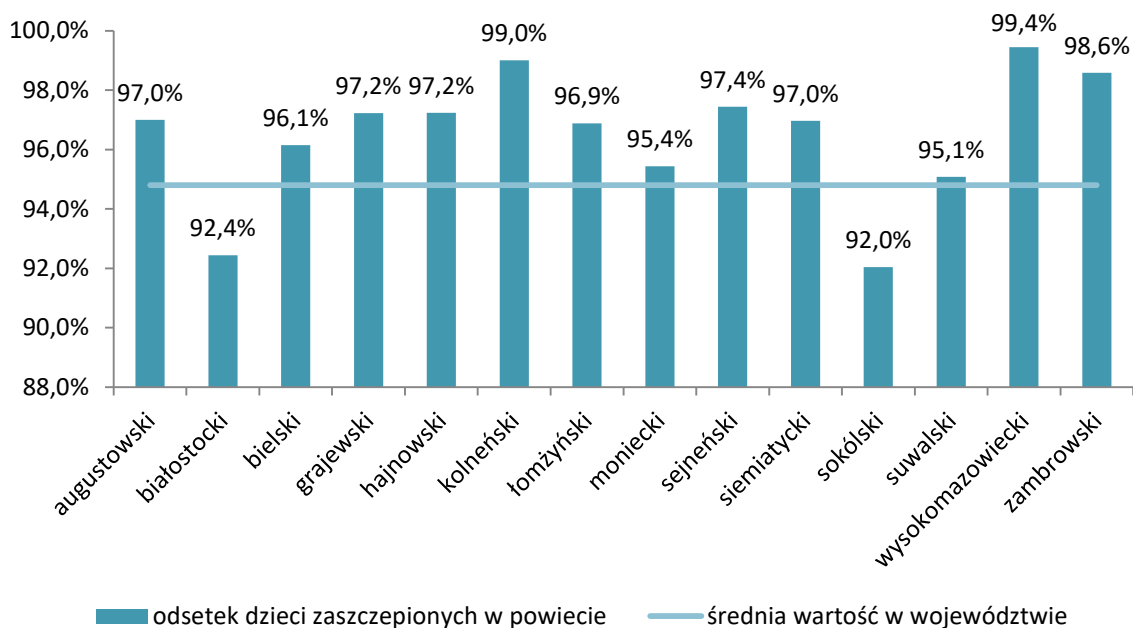
Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające gruźlicy, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, poliomyelitis, inwazyjnym zakażeniami *Streptococcus pneumoniae*, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (śwince), różyczce, ospie wietrznej oraz wścieklicznie finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia były realizowane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2018 rok. Dokument, o którym mowa opublikowano w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 1 w formie Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 31.10.2017 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2018 rok, na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018 r. poz. 151 z późn. zm.). Program ten w porównaniu z rokiem 2017 uległ zmianom. Pierwsza zmiana dotyczyła zawężenia wskazania do obowiązkowych szczepień przeciw inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* wcześniaków urodzonych przed ukończeniem 27 tygodnia ciąży (poprzednio 37 tygodnia) szczepionką zakupioną przez ministra właściwego do spraw zdrowia z przeznaczeniem do realizacji PSO w tych grupach ryzyka w schemacie 3+1. Druga zmiana dotyczyła rozszerzenia zakresu wieku podania pierwszej dawki szczepionki przeciw odrze, śwince i różyczce z 13. na 13.–15. miesiąc życia, trzeciej dawki szczepienia podstawowego przeciw poliomyelitis oraz czwartej dawki szczepienia podstawowego przeciw inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b i przeciw błonicy tężcowi i krztuścowi z 16. na 16.–18. miesiąc życia. Ponadto zgodnie z rekomendacjami Światowej Organizacji Zdrowia ze względu na szerszy zakres ochrony przed wirusem grypy typu B, zaleca się zastępowanie szczepionek 3-walentnych przez szczepionki 4-walentne.

Jednym z pierwszych szczepień obowiązkowych, jakie przyjmuje dziecko jest szczepienie przeciw gruźlicy. Powinno być ono przeprowadzone w ciągu 24 godzin po urodzeniu lub w innym możliwym terminie przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego. Szczepienie BCG w pierwszych dobach życia zmniejsza ryzyko zachorowania na gruźlicę o ciężkim przebiegu u dzieci, pod postacią rozsianą,

gruźliczego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub zgonu w przebiegu gruźlicy. W województwie podlaskim w 2018 r. na 11101 urodzonych dzieci, zaszczepionych zostało 10521 noworodków i niemowląt – blisko 95%. Stan zaszczepienia noworodków i niemowląt na terenie powiatów województwa podlaskiego obrazuje poniższy wykres. Najniższy poziom wyszczepialności odnotowany został na terenie powiatów białostockiego (ziemski i grodzki) oraz sokólskiego, gdzie zaszczepionych zostało ok. 92% dzieci. Najwyższy stan zaszczepienia – na poziomie ok. 99%, odnotowany został na terenie powiatów kolneńskiego, wysokomazowieckiego oraz zambrowskiego.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

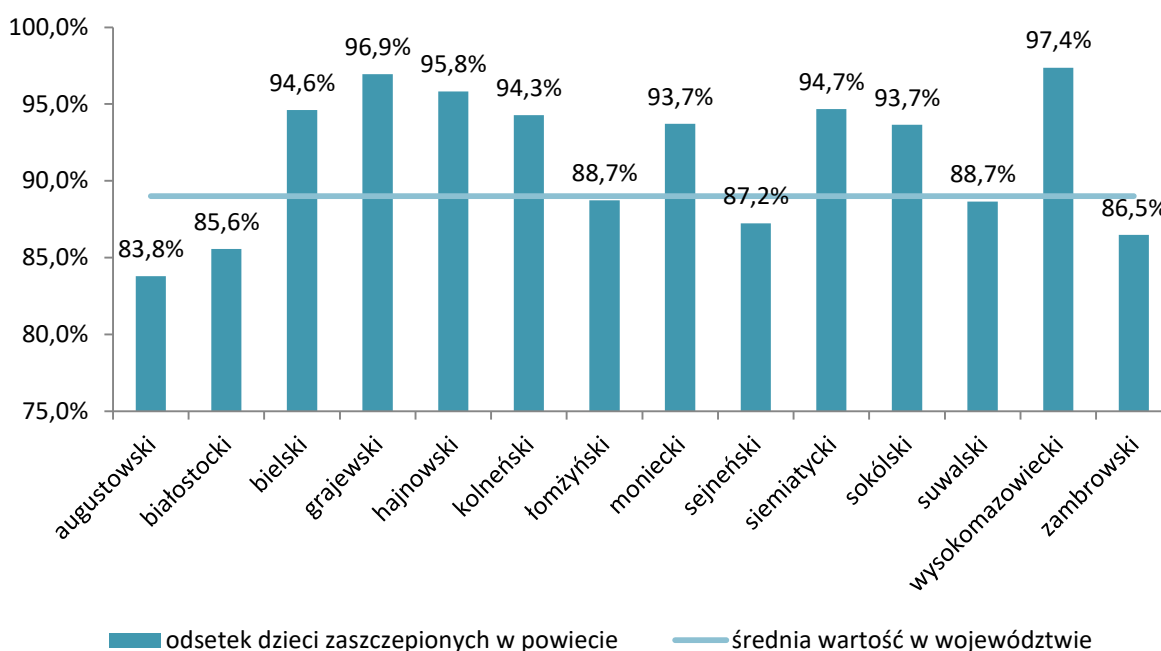
Wykres 5. Stan zaszczepienia dzieci urodzonych w 2018 r. szczepionką przeciwgruźliczą finansowaną ze środków MZ.

Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi wykonuje się, wg Programu Szczepień Ochronnych (PSO), w pierwszym, drugim, szóstym, czternastym oraz dziewiętnastym roku życia. Odsetek osób zaszczepionych zgodnie z PSO nieznacznie obniżył się w dwóch z wymienionych powyżej grup wiekowych (w 2 i 14 r.ż.), a w dwóch wzrósł (w 6 i 19 r.ż.), co obrazuje poniższa tabela. W grupie dziewiętnastolatków odsetek osób zaszczepionych zwiększył się o 2,9 punktów procentowych. Najlepiej wyszczepioną grupą dzieci przeciw błonicy i tężcowi była w 2018 r. populacja dwulatków, gdzie odsetek zaszczepionych osób wynosił ponad 90%, co zapewnia odporność zbiorowiskową przeciw błonicy w tej grupie dzieci.

Tabela 8. Stan zaszczepienia dzieci i młodzieży poniżej 20 lat szczepionką p./błonicy, tężcowi finansowaną ze środków MZ w województwie podlaskim w 2017 i 2018 r. wg powiatów

	2017				2018			
	2 r.ż.	6 r.ż.	14 r.ż.	19 r.ż.	2 r.ż.	6 r.ż.	14 r.ż.	19 r.ż.
augustowski	93,2	75,6	82,1	77,5	89,8	69,0	86,2	79,4
białostocki	90,2	61,5	72,5	61,1	87,3	64,0	68,5	67,7
bielski	96,8	79,2	89,1	80,2	95,0	76,2	88,1	89,1
grajewski	98,8	89,8	96,7	94,6	96,9	84,6	95,7	94,4
hajnowski	94,7	81,6	95,6	95,4	94,1	80,4	94,0	93,5
kolneński	98,8	71,1	88,4	71,5	94,9	87,1	86,4	80,9
łomżyński	95,2	60,8	60,8	64,7	92,5	56,6	65,0	61,6
moniecki	96,9	79,5	91,3	83,5	96,4	84,1	87,3	80,4
sejneński	96,2	93,5	97,7	81,9	92,2	88,2	94,5	93,7
siemiatycki	90,0	74,9	88,7	92	95,3	84,4	96,8	95,0
sokólski	97,7	83,0	96,0	85,1	93,7	80,6	92,4	87,5
suwalski	95,7	79,4	87,6	85,9	93,1	76,5	89,9	84,1
wysokomazowiecki	98,2	83,6	92,5	86,7	98,3	88,0	95,5	91,2
zambrowski	97,5	76,9	87,7	86,3	91,8	77,2	91,0	87,2
województwo	93,6	70,6	80,8	75,0	91,1	70,9	80,1	77,9

Szczepienia przeciw pneumokokom należą do szczepień obowiązkowych od 2017 r., wg Programu Szczepień Ochronnych (PSO), powinny być podawane bezpłatnie dzieciom od 6 tygodnia i w 2 roku życia oraz dzieciom do ukończenia 5 roku życia z grup ryzyka wymienionych w Programie Szczepień Ochronnych. W 2018 roku obowiązkowe szczepienia przeciwko pneumokokom w populacji ogólnej dzieci były realizowane preparatem 10-walentnym – Synflorix. W województwie podlaskim w 2018 r. zaszczepionych szczepionką finansowaną ze środków publicznych było blisko 90% dwulatków (pierwszy rocznik objęty szczepieniem bezpłatnym). Najwięcej zaszczepionych dwulatków odnotował powiat wysokomazowiecki – 97,4%, natomiast najniższy poziom wyszczepialności sprawozdano w powiecie augustowskim, gdzie zaszczepiono 83,8% omawianej grupy. Odsetek zaszczepionych dzieci w 2 r.ż. w poszczególnych powiatach obrazuje wykres nr 6.

Wykres 6. Stan zaszczepienia dzieci w 2 r.ż. w 2018 r. w woj. podlaskim szczepionką p/zakażeniem wywołanym *S. pneumoniae*.

Spadek wykonawstwa szczepień obowiązkowych u dzieci i młodzieży spowodowany był podobnie jak w latach poprzednich działalnością formalnych i nieformalnych grup antyszczepionkowych oraz wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną. W wyniku tych działań rodzice nie wyrażali zgody na szczepienie dzieci. W porównaniu z 2017 rokiem, na podstawie danych z kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych sporządzonych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia, przechowywanych przez składającego sprawozdanie, odnotowano prawie dwukrotny wzrost liczby osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. W 2017 roku zidentyfikowano 510 osób, a w 2018 roku 990. Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne nałożyły 96 upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Wystawiły również 71 tytułów wykonawczych kierując 71 wniosków o egzekucję administracyjną. Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Białymstoku na podstawie porozumienia z dnia 20 grudnia 2013 roku, zmienionego dnia 24 listopada 2014 roku zawartego pomiędzy Wojewodą Podlaskim a Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Sanitarnym w Białymstoku w sprawie powierzenia Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku prowadzenia spraw z zakresu postępowania egzekucyjnego w administracji, wydała 35 postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do wykonania obowiązku polegającego na poddaniu dziecka obowiązkowym szczepieniom ochronnym i prowadziła 10 postępowań egzekucyjnych dotyczących zgłoszonych zarzutów w sprawie postępowania egzekucyjnego.

W 2018 roku zarejestrowano 69 niepożądanych odczynów poszczepiennych, głównie po szczepieniu przeciw gruźlicy oraz szczepieniu przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z komponentą zarówno pełnokomórkową, jak i celularną krztuśca.

Szczepieniami obowiązkowymi objęto 216926 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2018r.). 273 świadczeniodawców prowadziło szczepienia

ochronne w 456 punktach szczepień.

ODDZIAŁ HIGIENY PRACY

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

Kluczowym celem działania pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, egzekwowaniu wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań minimalizujących ich niekorzystny wpływ na zdrowie pracowników. Ochrona zdrowia pracowników realizowana jest poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego w zakładach pracy oraz kontrole przestrzegania przepisów z zakresu: bezpieczeństwa i higieny pracy, oceny ryzyka zawodowego, występowania czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, szkodliwych czynników biologicznych, a także substancji chemicznych i ich mieszanin, produktów biobójczych, detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3. Powyższe działania mają na celu zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

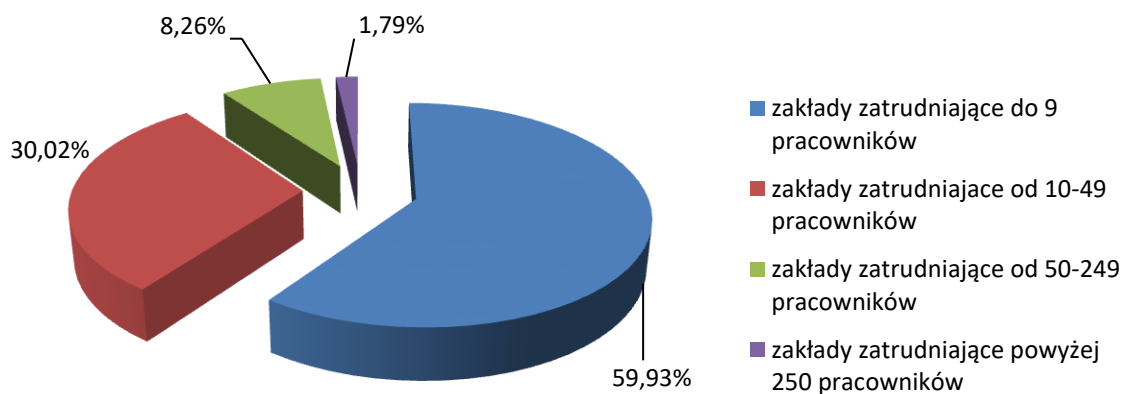
Nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy

Na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku zewidencjonowano 5244 zakłady pracy zatrudniające ogółem 135 353 pracowników.

Liczba działających podmiotów gospodarczych w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana: najmniejsza liczba zakładów, znajdujących się w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest w powiecie sejneńskim – 80 obiektów, największa w powiecie białostockim – 2035 obiektów (w powiecie białostockim działa 38,80% wszystkich zakładów województwa podlaskiego).

W województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób – 3143 zakłady, co stanowi 59,93%. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 3143,
- zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników – 1574,
- zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników – 433,
- zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników – 94.

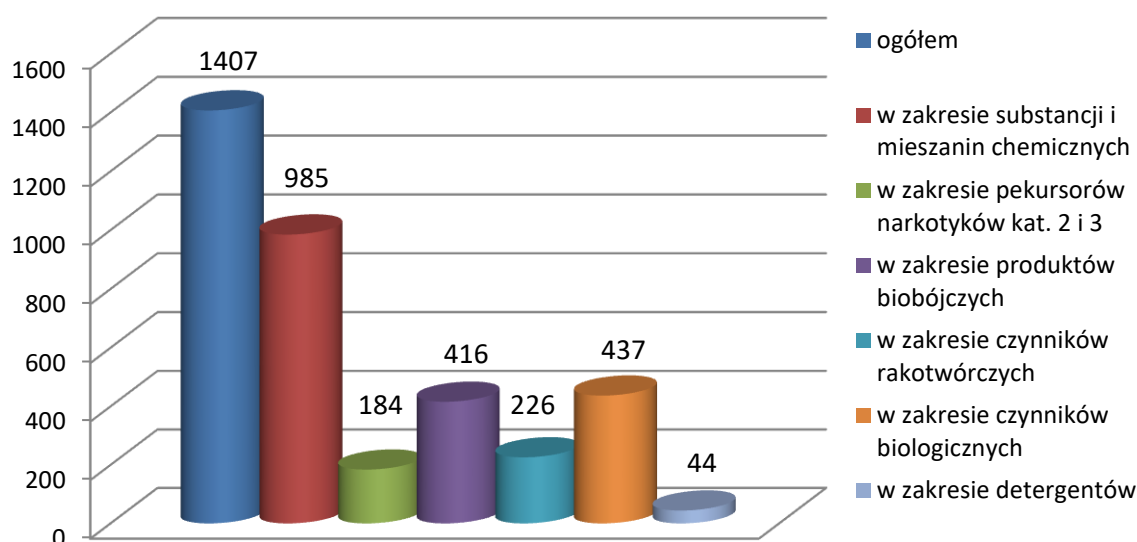
Wykres 7. Struktura zakładów wg wielkości zatrudnienia

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

W ramach bieżącego nadzoru przeprowadzono 1407 kontroli, podczas których skontrolowano 1316 zakładów, zatrudniających łącznie 76 498 osób.

Celem nadzoru nad warunkami pracy jest ustalenie źródeł emisji czynników szkodliwych i uciążliwych, ich identyfikacja oraz eliminowanie bądź zminimalizowanie powodowanych przez nie negatywnych skutków zdrowotnych.

Ponadto istotnym elementem kontroli zakładów pracy jest edukacja zdrowotna i promocja zdrowia w zakresie kształtowania właściwych zachowań prozdrowotnych.

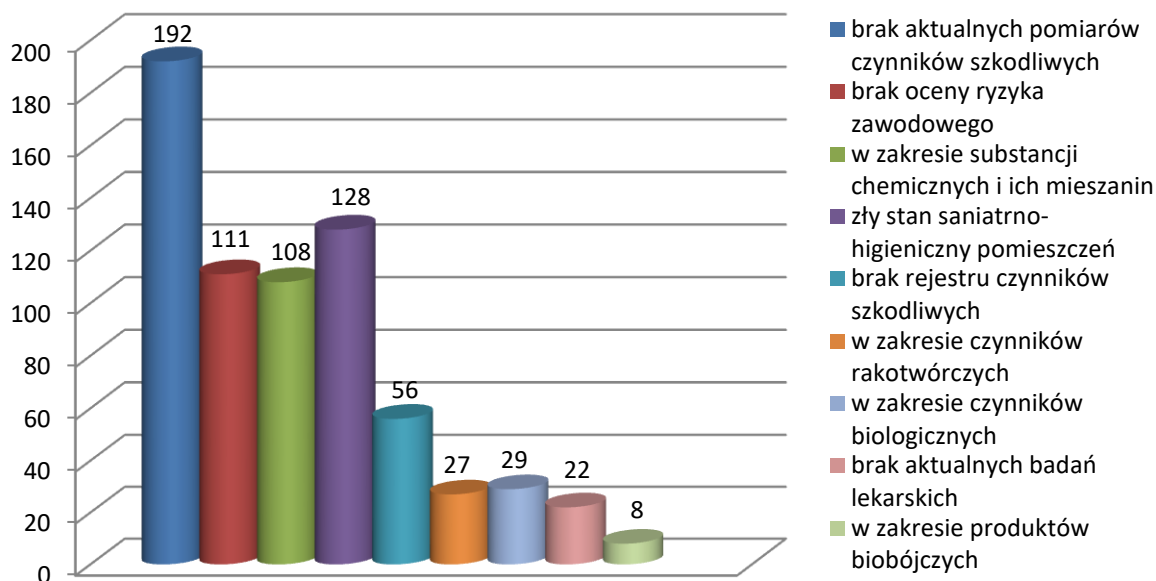

Wykres 8. Liczba kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w 2018 roku

W obiektach objętych nadzorem, podobnie jak w roku ubiegłym, stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – w 192 zakładach (14,59%),
- zły stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń - w 128 zakładach (9,73%),
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego - w 111 zakładach (8,43%),
- uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin – w 108 zakładach (8,21%),
- brak rejestru czynników szkodliwych – w 56 zakładach (4,26%),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych - w 29 zakładach (2,20%),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych – w 27 zakładach (2,05%),
- brak aktualnych badań lekarskich – w 22 zakładach (1,67%),
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych – w 8 zakładach (0,61%).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Wykres 9. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w skontrolowanych zakładach w 2018 roku

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 511 decyzji administracyjnych zawierających 2380 nakazów mających na celu poprawę warunków pracy. Nałożone nakazy dotyczyły:

- badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – 744 nakazy,
- substancji chemicznych i ich mieszanin - 295 nakazów,
- oceny ryzyka zawodowego - 323 nakazy,
- obniżenia NDS/N czynników szkodliwych – 280 nakazów,
- substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy - 64nakazy,
- czynników biologicznych – 83 nakazy,
- produktów biobójczych – 12 nakazów,
- detergentów – 6 nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Realizacja zadań pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2018 roku

PSSE i WSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	266	6865	89	4706	119	83	734
Białystok	2035	58457	260	30852	272	221	926
Bielsk Podlaski	227	6415	95	4613	96	10	56
Grajewo	143	3477	47	2729	48	15	76
Hajnówka	275	5759	103	5122	111	23	30
Kolno	102	1498	47	1287	47	4	11

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Łomża	416	9416	158	5245	165	4	6
Mońki	140	1821	33	788	35	6	15
Sejny	80	616	44	492	44	12	20
Siemiatycze	246	3184	59	1455	62	18	133
Sokółka	388	4748	138	2783	159	39	150
Suwałki	460	15497	109	5966	112	39	89
Wysokie Mazowieckie	250	5731	60	4108	62	17	70
Zambrów	130	4083	47	2704	47	10	18
WSSE Białystok	86	7786	27	3648	28	10	46
SUMA	5244	135 353	1316	76498	1407	511	2380

Ocena środowiska pracy i narażenia zawodowego

Analiza narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników badań i pomiarów wykazała, że w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy pracowało 2617 osób, co stanowi 3,42% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach.

Dominującym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia w środowisku pracy na terenie województwa podlaskiego, nadal pozostaje ponadnormatywny hałas. W 2018 roku w warunkach niezgodnych z normatywami higienicznymi dla hałasu pracowało 1716 osób, co stanowi 2,24% ogółu zatrudnionych.

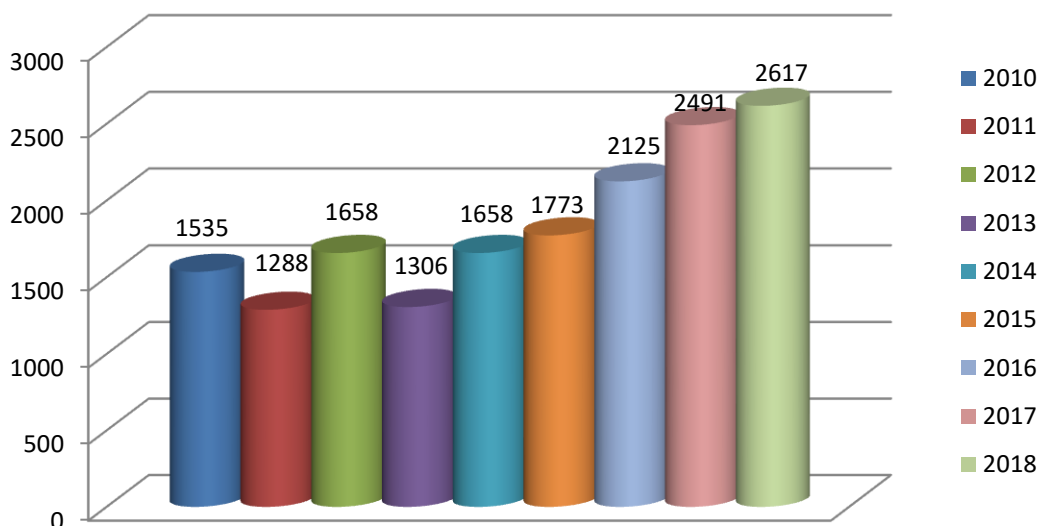
Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono przekroczone normatywy higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Porównawcze zestawienie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2015-2018

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych)							
	2015 rok		2016 rok		2017 rok		2018 rok	
hałas	1147	1,39%	1355	1,04%	1730	1,97%	1716	2,24%
pyły	157	0,19%	72	0,06%	107	0,12%	78	0,10%
czynniki chemiczne	21	0,03%	14	0,01%	63	0,07%	20	0,03%
drgania	19	0,02%	15	0,01%	12	0,013%	28	0,04%
promieniowanie optyczne	619	0,75%	670	0,52%	719	0,82%	618	0,81%

Dane odnośnie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2010-2018 przedstawia poniższy wykres.

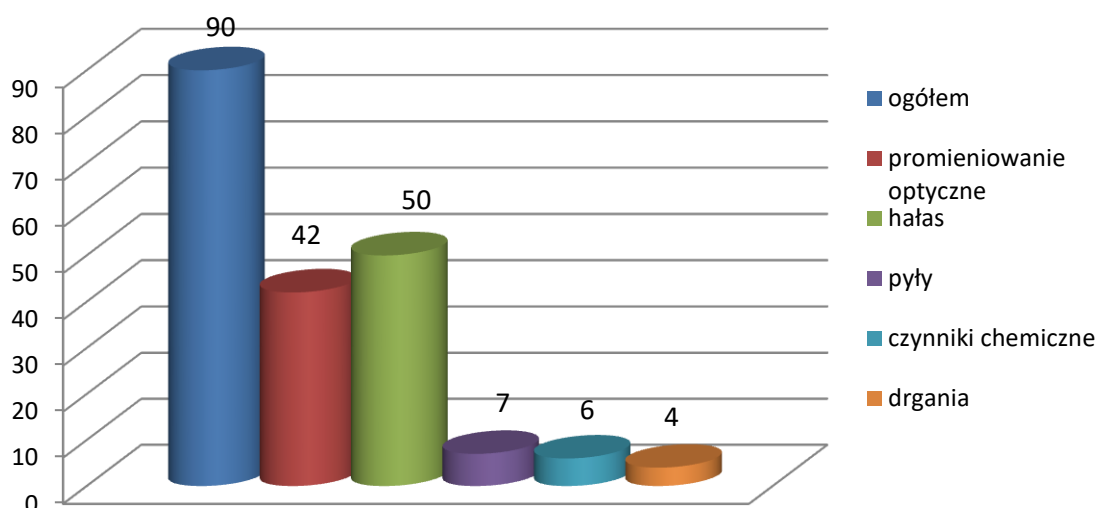
Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Wykres 10. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2010-2018

W porównaniu do roku ubiegłego nieznacznie zmalała liczba zakładów, w których wartości pomiarów były niezgodne z normatywami higienicznymi. W 2017 roku przekroczenia NDS/N i MDE czynników szkodliwych w środowisku pracy występowały w 103 zakładach, natomiast w roku sprawozdawczym w 90 obiektach. Przekroczenia normatywów higienicznych stwierdzono głównie w zakładach produkcji gotowych wyrobów metalowych, produkcji wyrobów z drewna oraz w produkcji artykułów spożywczych. Przekroczenia wartości czynników szkodliwych przedstawiały się następująco:

- 50 zakładów – hałas,
- 42 zakłady – promieniowanie optyczne,
- 7 zakładów – pyły,
- 6 zakładów – czynniki chemiczne,
- 4 zakłady – wibracja.

Wykres 11. Liczba zakładów, w których wystąpiły przekroczenia w 2018 roku

W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydano 54 decyzje zobowiązujące pracodawców do wdrożenia programów organizacyjno – technicznych mających na celu

wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących norm przekroczonych wartości czynników szkodliwych.

Ponadto podczas kontroli w powyższych obiektach, w ramach promocji zdrowia, pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzebie monitorowania narażenia na czynniki szkodliwe w środowisku pracy oraz konieczności przeprowadzania analizy stanu zdrowia pracowników.

W efekcie prowadzonego nadzoru poprawiono warunki pracy w zakresie obniżenia normatywów higienicznych 543 osobom.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Informacje dotyczące nadzorowanych zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia

PSSE/WSSE	Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach				Liczba wydanych decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych	
Augustów	4	423	3	0	421	76
Białystok	51	1113	20	3	1108	179
Bielsk Podlaski	4	74	2	0	72	4
Grajewo	1	19	0	19	0	19
Hajnówka	0	190	0	0	190	4
Kolno	0	0	0	0	0	0
Łomża	1	6	0	0	6	6
Mońki	3	7	0	0	7	3
Sejny	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	4	135	0	4	135	1
Sokółka	5	174	13	22	139	6
Suwałki	9	304	0	29	292	86
Wysokie Mazowieckie	4	19	0	1	18	6
Zambrów	3	140	0	0	140	140
WSSE Białystok	1	13	0	0	13	13
Suma	90	2617	38	78	2541	543

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami

Pracownicy pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki ściekami i odpadami, w latach 2017 - 2018

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

skontrolowali 106 obiektów, przeprowadzając w nich 181 kontroli, w tym 10 kontroli sprawdzających i 6 kontroli tematycznych.

W skontrolowanych zakładach sektora gospodarki ściekami i odpadami zatrudnione były ogółem 3792 osoby, w tym 384 kobiety. Czynniki szkodliwe, na które narażeni byli pracownicy to m.in.: hałas, pyły, promieniowanie oraz czynniki biologiczne.

W ramach kontroli w 41 zakładach sektora gospodarki ściekami i odpadami stwierdzono uchybienia. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- nieodpowiedniego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i urządzeń higienicznosanitarnych (19 zakładów),
- braku lub wadliwie opracowanej oceny ryzyka zawodowego (17 zakładów),
- braku aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (15 zakładów),
- braku oceny ryzyka zawodowego w zakresie występowania szkodliwych czynników biologicznych na stanowiskach pracy (10 zakładów),
- złego stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń pracy (7 zakładów),
- braku aktualnego rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych (6 zakładów),
- braku aktualnego rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych (6 zakładów),
- braku przy apteczce instrukcji udzielania I-jej pomocy (5 zakładów),
- braku lub nieprawidłowo prowadzonego rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy i/lub kart badań i pomiarów czynników szkodliwych (4 zakłady).

Na w/w uchybienia wydano 57 decyzji administracyjnych zawierających 266 nakazów.

Tabela 12. Nadzór nad warunkami pracy pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami na terenie województwa podlaskiego w latach 2017 – 2018

PSSE	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	7	18	11	97
Białystok	28	47	21	85
Bielsk Podlaski	1	2	0	0
Grajewo	6	6	2	26
Hajnówka	3	7	2	3
Kolno	6	12	1	5
Łomża	10	12	0	0
Mońki	5	8	9	2
Sejny	3	6	0	0
Siemiatycze	2	2	0	0
Sokółka	11	26	6	12
Suwałki	7	7	2	22
Wysokie Mazowieckie	12	21	3	14
Zambrów	5	7	0	0
Suma	106	181	57	266

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin był prowadzony zarówno u podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne jak też w zakładach pracy stosujących je w działalności zawodowej.

Na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku zewidencjonowano 1 producenta, 4 importerów, 19 formulatorów, 873 dystrybutorów oraz 1802 stosujących substancje i mieszaniny chemiczne w działalności zawodowej.

W ramach nadzoru w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w roku sprawozdawczym, skontrolowano 279 podmiotów przeprowadzając u nich 292 kontrole. Podczas 38 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym wystawiono 29 decyzji administracyjnych, zawierających 134 nakazy usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej nakazywano:

- zapewnienie prawidłowego oznakowania opakowania mieszaniny chemicznej,
- zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki dla mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie,
- wycofanie z obrotu mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie,
- zgłoszenie mieszaniny stwarzającej zagrożenie do Inspektora do spraw Substancji Chemicznych,
- wstrzymanie sprzedaży mieszaniny niebezpiecznej dla konsumentów w opakowaniu bez wyczuwalnego dotykem ostrzeżenia o niebezpieczeństwie i/lub bez zamknięcia utrudniającego otwarcie przez dzieci,
- dokonanie poprawnej klasyfikacji mieszaniny stwarzającej zagrożenie.

Ponadto w wydanych decyzjach znalazły się nakazy dotyczące:

- przeprowadzenia badań jakościowych na zawartość kadmu w wyrobie importowanym do UE z Chin i wprowadzanym na teren RP,
- przedłożenia PPIS potwierdzenia zgłoszenia do Inspektora do spraw Substancji Chemicznych informacji o sprowadzaniu na terytorium RP mieszanin chemicznych,
- zapewnienia odpowiednich scenariuszy narażenia obejmujących zastosowania zidentyfikowane,
- oznakowania magazynów składowania substancji/ mieszanin stwarzających zagrożenie,
- umieszczenia w magazynach instrukcji składowania substancji/ mieszanin stwarzających zagrożenie.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	81	22	27	7	29
Białystok	307	54	57	20	103
Bielsk Podlaski	51	25	25	0	0
Grajewo	30	7	7	0	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Hajnówka	45	20	21	0	0
Kolno	14	14	14	0	0
Łomża	47	18	18	0	0
Mońki	12	8	8	0	0
Sejny	21	21	21	0	0
Siemiatycze	49	11	11	0	0
Sokółka	56	33	33	0	0
Suwałki	92	21	24	0	0
Wysokie Mazowieckie	73	18	19	2	2
Zambrów	19	7	7	0	0
Suma	897	279	292	29	134

Ponadto skontrolowano 672 zakłady pracy stosujące w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne przeprowadzając w nich 693 kontrole. Podczas 70 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wystawili 65 decyzji administracyjnych, zawierających 161 nakazów usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej nakazywano:

- zapewnienie kart charakterystyki dla stosowanych substancji oraz mieszanin chemicznych,
- założenie lub zaktualizowanie spisu substancji i mieszanin chemicznych,
- zapewnienie prawidłowego oznakowania stosowanej mieszaniny chemicznej stwarzającej zagrożenie,
- zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki dla stosowanych substancji oraz mieszanin chemicznych,
- udostępnienie i zapoznanie pracowników z kartami charakterystyki.

Ponadto nakazano:

- sporządzenie instrukcji bezpiecznego i higienicznego postępowania/stosowania substancji i mieszanin chemicznych,
- oznakowanie pojemników, zbiorników, rurociągów do przechowywania chemikaliów,
- oznakowanie magazynu substancji chemicznych i ich mieszanin,
- sporządzenie procedury dotyczącej występowania w miejscu pracy czynnika chemicznego,
- wydzielenie pomieszczenia do przechowywania substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie,
- usuwanie na bieżąco zużytych materiałów chemicznych ze stanowisk pracy,
- zapewnienie wentylacji,
- zapewnienie natrysków do przemywania oczu.

Skontrolowane zakłady pracy zatrudniały 61 842 pracowników, z pośród których 14 274 pracowało w narażeniu na czynnik chemiczny.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie stosowania w działalności zawodowej, substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Tabela 14. Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku

WSSE/PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	61	21	21	1	8
Augustów	112	44	57	12	65
Białystok	675	174	174	40	71
Bielsk Podlaski	69	35	36	0	0
Grajewo	47	25	25	0	0
Hajnówka	69	47	48	0	0
Kolno	29	19	19	0	0
Łomża	228	113	114	0	0
Mońki	32	15	15	0	0
Sejny	20	11	11	0	0
Siemiatycze	71	25	25	0	0
Sokółka	104	51	55	7	15
Suwałki	134	39	39	1	1
Wysokie Mazowieckie	120	35	36	1	1
Zambrów	31	18	18	0	0
Suma	1802	672	693	65	161

W 2018 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego uczestniczyli w realizowanym przez *Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach* projekcie REACH-EN-FORCE 6, który dotyczył klasyfikacji i oznakowania mieszanin chemicznych.

Realizując przedmiotowy projekt przeprowadzono 21 kontroli, w trakcie których skontrolowano 35 mieszanin, w tym 23 mieszaniny będące produktami biobójczymi. Podczas 5 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości dotyczące braku lub nieprawidłowej klasyfikacji, braku oznakowania w języku polskim, nieprawidłowego oznakowania, niezgodnej w wymaganiami prawa karty charakterystyki oraz braku lub nieaktualnego pozwolenia na obrót produktem biobójczym. W związku z powyższym wydano 5 decyzji administracyjnych oraz nałożono 1 mandat karny.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

Na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku 109 podmiotów wprowadzało do obrotu prekursor narkotyków kat. 2 i 3. W 3 obiektach prowadzono obrót prekursorami kat. 2, tj. nadmanganianem potasu, natomiast w 109 zakładach wprowadzano do obrotu między innymi kwas siarkowy, aceton, kwas solny, toluen sklasyfikowane jako prekursor kat. 3.

W ramach nadzoru skontrolowano 58 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursor narkotyków kat. 2 i 3, przeprowadzając w nich 59 kontroli. Podczas inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych.

Jednocześnie w 2018 roku stacje sanitarno – epidemiologiczne województwa podlaskiego zewidencjonowały 208 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursor kat. 2 i 3. Prekursory, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich własne potrzeby i używane głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz

w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody. Pracownicy pionu higieny pracy w 2018 roku przeprowadzili 125 kontroli w powyższych obiektach.

W 2018 roku nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych. Informacje przesyłane przez nadzorowane podmioty gospodarcze dotyczące prowadzonych transakcji z udziałem prekursorów narkotyków są szczegółowo weryfikowane w zakresie deklarowanego wykorzystania kupowanych substancji.

Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego są zbierane, na podstawie formularza INCB, oraz przekazywane do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Nadzór nad produktami biobójczymi

W 2018 roku w województwie podlaskim zewidencjonowano 426 obiektów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 7 podmiotów było zobowiązanych do uzyskania pozwoleń na obrót.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia skontrolowano 155 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 164 kontrole. Podczas 8 inspekcji stwierdzono uchybienia. W związku z czym wydano 6 decyzji merytorycznych, w których zawarto 12 nakazów. Wystawione decyzje dotyczyły wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia (3 decyzje) oraz wprowadzania produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych (3 decyzje).

Skontrolowano również 251 zakładów stosujących w działalności zawodowej produkty biobójcze, przeprowadzając w nich 252 inspekcje. Podczas przedmiotowych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu oraz stosowaniem produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku

WSSE/PSSE	Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych	Liczba kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych	Liczba kontroli z uchybieniami	Liczba decyzji
WSSE Białystok	0	14	0	0
Augustów	17	22	2	2
Białystok	35	32	5	3
Bielsk Podlaski	14	12	0	0
Grajewo	6	9	0	0
Hajnówka	9	18	0	0
Kolno	5	8	0	0
Łomża	9	58	0	0
Mońki	5	12	0	0
Sejny	11	6	0	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Siemiatycze	8	7	0	0
Sokółka	21	18	0	0
Suwałki	13	5	0	0
Wysokie Mazowieckie	9	22	1	1
Zambrów	2	9	0	0
Suma	164	252	8	6

Nadzór nad detergentami

W 2018 roku na obszarze działalności Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Białymstoku, Grajewie oraz Wysokiem Mazowieckiem prowadziło działalność 14 podmiotów będących producentami detergentów. Przedsiębiorstwa produkowały, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania, mydła w płynie.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2018 roku skontrolowano 9 producentów detergentów oraz 34 podmioty wprowadzające do obrotu detergenty. W powyższych obiektach przeprowadzono łącznie 44 kontrole, w tym 2 z uchybieniami. W związku z tym wydano 2 decyzje merytoryczne, w których zawarto 6 nakazów, które dotyczyły:

- udostępnienia na stronie internetowej arkuszy danych składników produkowanych i wprowadzanych do obrotu detergentów zgodnie z załącznikiem VII do rozporządzenia w sprawie detergentów,
- umieszczenia w dostępny sposób na stronie internetowej tabeli korelacji między nazwami INCI, nazwami Farmakopei Europejskiej i numerami CAS użytych w detergentach substancji,
- umieszczenia danych i zawartości składników detergentu na oznakowaniu opakowania,
- sporządzenia arkusza danych składników przeznaczonych dla personelu medycznego i udostępnienie go pod numerem telefonu producenta,
- braku dokumentacji zawierającej informacje dot. biodegradacji tlenowej anionowego środka powierzchniowo czynnego.

Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao

W 2018 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego uczestniczyli w ogólnopolskiej kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy: substancje niebezpieczne pod kontrolą” prowadzonej przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB).

Kampania poświęcona była tematyce zagrożeń związanych z występowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych w miejscu pracy oraz podniesieniu poziomu świadomości w zakresie ograniczania ryzyka stwarzanego przez te substancje.

Skierowana do wszystkich zainteresowanych firm i organizacji, a także osób indywidualnych, które podejmują działania eliminujące lub zmniejszające narażenie na substancje niebezpieczne, co wpływa na poprawę ich wizerunku na rynku, zapewniając tym samym konkurencyjność.

Rozdawano ulotki, broszury i filmy animowane, służące budowaniu świadomości w kwestiach związanych z substancjami chemicznymi, ich klasyfikacją, etykietowaniem i pakowaniem.

Informacje o powyższej kampanii zostały umieszczone na stronach internetowych i w mediach społecznościowych WSSE w Białymstoku i PSSE województwa podlaskiego.

W ramach działań służących rozpowszechnianiu zagadnień dotyczących substancji niebezpiecznych pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracowników o ryzyku związanym z ich stosowaniem. W systemie skutecznego zarządzania substancjami niebezpiecznymi w miejscu pracy, pracodawcy powinni zaangażować wszystkich pracowników w przedsiębiorstwie. Przekazywać informacje o zagrożeniach i środkach zapobiegawczych zapewniając pracownikom uczestnictwo w procesie oceny ryzyka.

Eliminacja niebezpiecznych substancji jest kluczową zasadą ograniczania zagrożenia chemicznego. Zastępowanie niebezpiecznych substancji przez ich bezpieczniejsze odpowiedniki oraz dostarczenie odpowiednich wskazówek i instrumentów do tego procesu.

Ponadto w ramach kampanii zachęcano pracodawców do udziału w Konkursie Dobrych Praktyk „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy”.

Nadzór nad czynnikami biologicznymi

Na terenie województwa podlaskiego zewidencjonowano 1257 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne. W roku sprawozdawczym skontrolowano 425 zakładów pracy, wykonując w nich 437 kontroli. W powyższych zakładach pracy narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne zaklasyfikowane do gr. 2 było 18 058 osób, zaś na czynniki biologiczne zaliczane do gr. 3 narażonych było 11 297 osób. Ponadto 36 pracowników pracowało w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne z 4 grupy zagrożenia.

Podczas kontroli stwierdzono między innymi poniższe uchybienia:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zaklasyfikowanego do 3 i 4 grupy zagrożenia,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia,
- brak oceny ryzyka zawodowego dotyczącego szkodliwych czynników biologicznych,
- brak odpowiednich procedur i instrukcji,
- brak szkoleń pracowników w zakresie szkodliwych czynników biologicznych.

W związku z tym wydano 29 decyzji, zawierających 83 nakazy zobowiązujące pracodawców do usunięcia przedmiotowych uchybień.

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż pracodawcy podejmują działania profilaktyczne, mające na celu zmniejszenie narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne, między innymi poprzez szczepienia ochronne (przeciw KZM, WZW B) oraz środki ochrony indywidualnej.

Ponadto w 2018 roku w województwie podlaskim zewidencjonowano 8 zakładów inżynierii genetycznej, w tym w 4 podmiotach występowało zamknięte użycie organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz w 4 zamknięte użycie mikroorganizmów genetycznie zmodyfikowanych.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 1 kontrolę (na wniosek Ministerstwa Środowiska) w obiekcie w którym planowano prowadzić zamknięte użycie mikroorganizmów genetycznie zmodyfikowanych. Wydano 1 pozytywną opinię w zakresie warunków higieny pracy w powyższym podmiocie.

Nadzór nad podmiotami leczniczymi

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2018 roku znajdowało się 400 zakładów należących do grupy podmiotów leczniczych. Głównymi zagrożeniami pracowników ochrony zdrowia były szkodliwe czynniki biologiczne, czynniki rakotwórcze oraz czynniki

chemiczne. Ponadto pracownicy, ze względu na charakter pracy, narażeni byli na zranienia ostrymi narzędziami podczas wykonywanych czynności zawodowych, co w konsekwencji może prowadzić do powstawania chorób zawodowych np. WZW B i C.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 76 kontroli w 74 podmiotach. W 13 przypadkach stwierdzono uchybienia, w związku z którymi wystawiono 19 decyzji administracyjnych. Wydane decyzje dotyczyły między innymi czynników biologicznych, substancji i mieszanin chemicznych, czynników rakotwórczych i mutagennych oraz przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy.

Jednocześnie zewidencjonowano 8 zakładów ochrony zdrowia stosujących leki cytostatyczne. W roku 2018 skontrolowano 5 placówek, w których z lekami cytostatycznymi pracowało 117 osób, tym 116 kobiet.

Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 roku w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego znajdowały się 372 zakłady pracy, w których na stanowiskach pracy występowały substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z omawianego rozporządzenia w 2018 roku skontrolowano 221 zakładów, przeprowadzając w nich 226 kontroli.

Pracownicy pionu higieny pracy stwierdzili, iż w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym zatrudnionych było 3912 pracowników, w tym 1947 kobiet.

Podobnie jak w latach poprzednich największą grupę wśród zatrudnionych w kontakcie z czynnikami kancerogennymi stanowią pracownicy zatrudnieni w przemyśle drzewnym, w którym głównym czynnikiem rakotwórczym jest pył drewna twardego – 1174 osoby oraz pracujący w ochronie zdrowia, głównie w narażeniu na formaldehyd - 1282 osoby i promieniowanie jonizujące - 960 osób.

Podczas kontroli stwierdzono następujące uchybienia:

- brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym – 16 zakładów,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych i mutagennych – w 13 zakładach,
- nie przekazano „Informacji o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym” Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku – 15 zakładów.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dot. czynników rakotwórczych i mutagennych Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2018 roku wydali 23 decyzje administracyjne.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Tabela 16. Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi z terenu województwa podlaskiego w 2018 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów pracy w ewidencji w PSSE / WSSE	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
WSSE Białystok	13	2	107	87	20	2	0
PSSE Augustów	21	10	89	16	73	12	4
PSSE Białystok	133	62	2243	1398	845	62	14
PSSE Bielsk	18	15	153	60	93	15	0
PSSE Grajewo	9	6	88	12	76	6	0
PSSE Hajnówka	26	23	300	81	219	24	0
PSSE Kolno	7	7	19	9	10	7	0
PSSE Łomża	46	21	259	111	148	22	0
PSSE Mońki	6	6	48	23	25	6	0
PSSE Sejny	5	5	21	12	9	5	0
PSSE Siemiatycze	16	14	112	19	93	15	2
PSSE Sokółka	22	22	198	51	147	22	1
PSSE Suwałki	27	13	171	65	106	13	0
PSSE Wysokie	10	9	56	3	53	9	2
PSSE Zambrów	13	6	48	0	48	6	0
Suma	372	221	3912	1947	1965	226	23

Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

W województwie podlaskim w 2018 roku zewidencjonowano 35 zakładów zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem oraz transportem wyrobów zawierających azbest. W 2018 roku na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono 20 kontroli w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest oraz 22 kontrole w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem. W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli uchybieniami wydano 1 decyzję administracyjną zawierającą 1 nakaz dotyczący naruszenia przepisów warunków pracy w kontakcie z azbestem.

Pracownicy pionu higieny pracy podczas kontroli zwracali szczególną uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, ocenę ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

Podczas prac demontażowych przy zabezpieczaniu lub usuwaniu azbestu pracowało 96 pracowników. Narażenie najczęściej występuje podczas wykonywania prac demontażowych pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych.

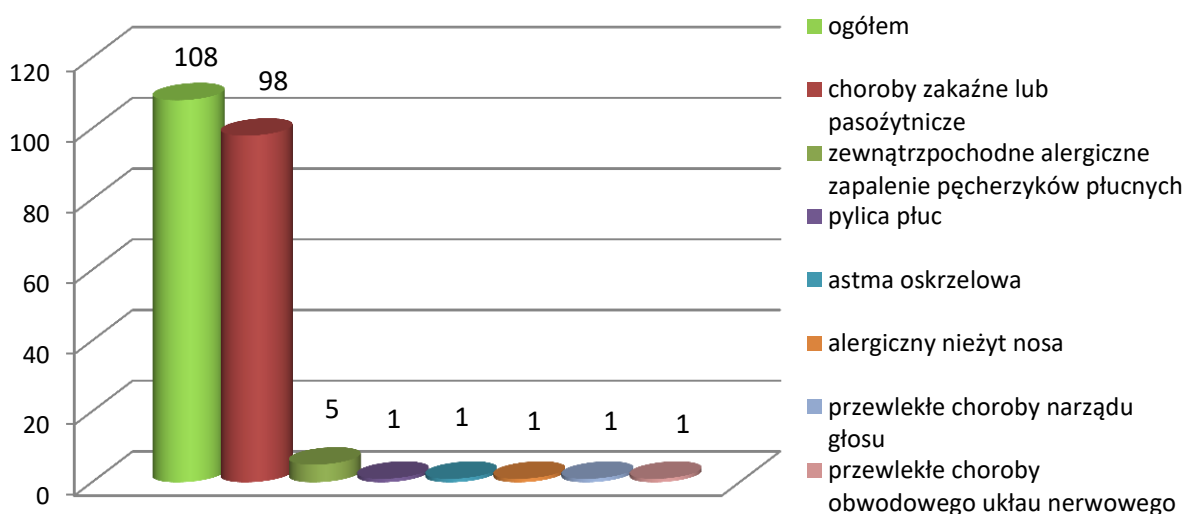
W 2018 roku na terenie województwa podlaskiego nie stwierdzono chorób zawodowych w wyniku narażenia pracowników na azbest.

Występowanie chorób zawodowych

Za chorobę zawodową uważa się chorobę wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeśli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że choroba została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym”.

W 2018 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zgłoszono 116 podejrzeń chorób zawodowych. Na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych oraz analizy ocen narażenia zawodowego pracowników organy I instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały 108 decyzji stwierdzających chorobę zawodową. Decyzji negatywnych o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej wydano 14.

Strukturę zachorowań na choroby zawodowe w 2018 r. przedstawia poniższy wykres.

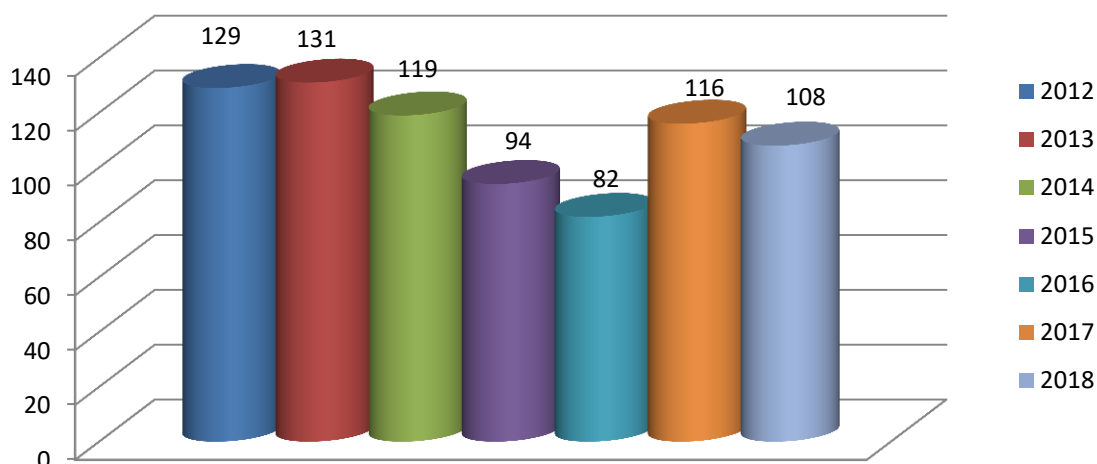
Wykres 12. Struktura występowania chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku

W porównaniu do roku ubiegłego (116 decyzji stwierdzających chorobę zawodową) nastąpił spadek stwierdzanych chorób zawodowych. W porównaniu z latami ubiegłymi największą grupę stwierdzonych chorób zawodowych stanowią choroby zakaźne lub pasożytnicze - 98 przypadków. Wśród chorób zakaźnych lub pasożytniczych dominowała borelioza, stwierdzono 82 przypadki zachorowań, co stanowiło 75,2% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych (90,7% chorób zakaźnych lub pasożytniczych).

Wysoką zapadalność zanotowano wśród rolników indywidualnych: na boreliozę – 72 przypadki (na 82 stwierdzone boreliozy) oraz kleszczowe zapalenie mózgu - 12 przypadków (na 13

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

stwierdzonych). Zjawisko to związane jest z występowaniem terenów endemicznych siedlisk kleszcza pospolitego, będącego przenosicielem tego schorzenia.

Wykres 13. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w latach 2012-2018

Tabela 17. Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2014-2018 na terenie województwa podlaskiego

Poz. wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków w roku				
		2014	2015	2016	2017	2018
3	pylica płuc	0	0	0	0	1
6	astma oskrzelowa	1	1	0	3	1
7	zewnętrzne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	9	5	4	5	5
12	alergiczny nieżyt nosa	1	1	0	1	1
15	przewlekłe choroby narządu głosu	1	2	0	3	1
17	nowotwory złośliwe	0	1	0		0
18	choroby skóry	2	1	1	1	0
19	przewlekłe choroby narządu ruchu	2	1	1	1	0
20	przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	1	3	0	0	1
21	obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	0	1	0	1	0
22	zespół wibracyjny	0	0	0	0	0
25	choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	1	0	0	0
26	choroby zakaźne lub pasożytnicze	101	77	76	101	98
Razem		119	94	82	116	108

Tabela 18. Analiza zawodowych chorób zakaźnych lub pasożytniczych stwierdzanych w województwie podlaskim w latach 2014-2018

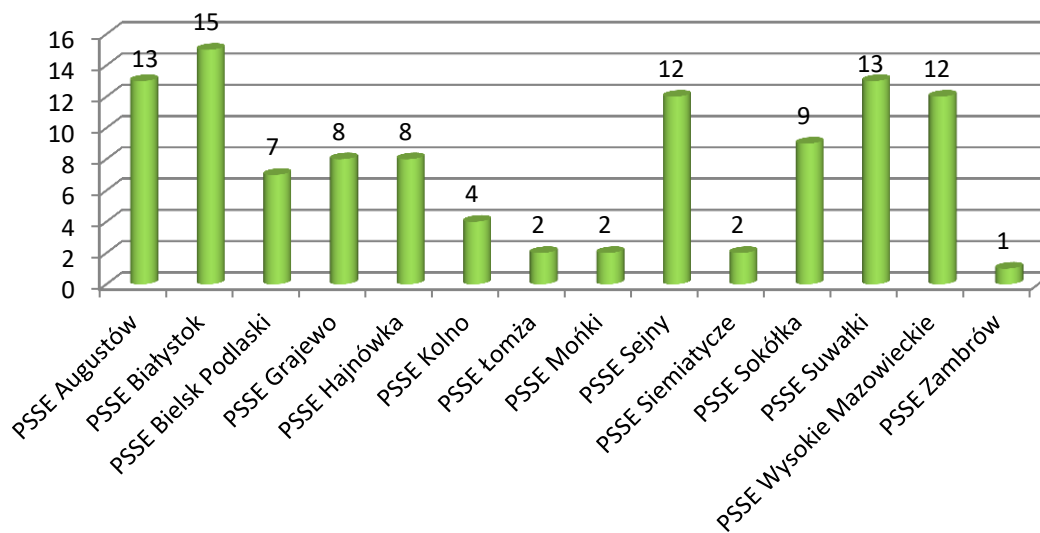
Rok	WZW typu B	WZW typu C	Gruźlica	Inne			Razem
				Borelioza	KZM	Pozostałe	
2014	0	1	3	87	10	0	101
2015	0	1	1	69	6	0	77
2016	1	0	2	58	13	2	76
2017	0	0	0	89	9	3	101
2018	0	1	1	82	13	1	98

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

W 2018 r. najwięcej chorób zawodowych stwierdzono na terenie działania następujących stacji sanitarno-epidemiologicznych:

- PSSE Białystok (15 przypadków),
- PSSE Augustów (13 przypadków),
- PSSE Suwałki (13 przypadków),
- PSSE Sejny (12 przypadków),
- PSSE Wysokie Mazowieckie (12 przypadków).

Choroby zawodowe stwierdzone na terenie działania wyżej wymienionych stacji sanitarno-epidemiologicznych stanowią 60,19% wszystkich chorób zawodowych stwierdzonych w województwie podlaskim w 2018 r.

Wykres 14. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w poszczególnych stacjach sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego w 2018 roku

ODDZIAŁ HIGIENY ŻYWNOCI, ŻYWIENIA i PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

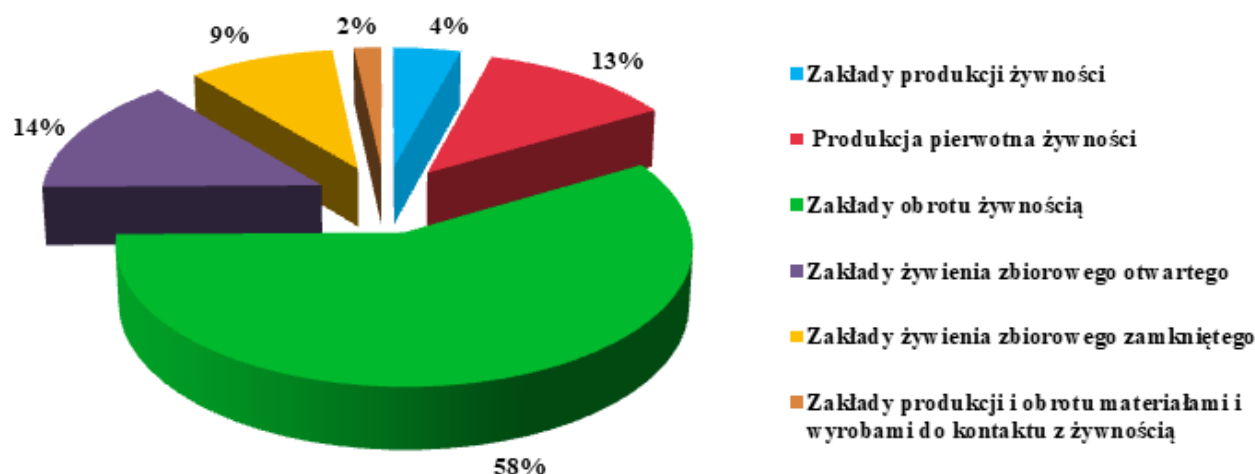
Urzędowa kontrola zakładów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W 2018 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego obejmował nadzorem łącznie 13 350 zakładów, w tym 13 117 obiektów żywności i żywienia oraz 233 zakłady produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W rejestrach zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się odpowiednio:

- 2219 zakładów produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną),
- 7768 obiektów obrotu żywnością,
- 1891 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 1239 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 27 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 206 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Spośród nadzorowanych zakładów 12 739 wdrożyło i stosuje zasady Dobrej Praktyki Higienicznej i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GHP/GMP), natomiast 2658 posiada wdrożony system HACCP.

Wykres 15. Rodzaje obiektów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nadzorowanych w roku 2018.

W roku 2018 skontrolowano 5557 zakładów, co stanowi 41,6% ujętych w ewidencji. W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 7304 kontrole i rekontrole, w tym 642 kontrole interwencyjne.

W 3634 zakładach dokonano kompleksowej oceny stanu sanitarnego, w oparciu o jednolite w skali kraju kryteria zawarte w procedurach urzędowej kontroli żywności. Jako niezgodne z wymaganiami oceniono 33 obiekty, co stanowi niewielki odsetek ogółu ocenionych (0,9%). Ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności na poziomie wysokim lub średnim odnotowane w ww. 33 obiektach dotyczyło: 4 zakładów produkcji żywności (3 piekarnie i 1 ciastkarnia), 17 obiektów obrotu żywnością (14 sklepów spożywczych, 1 magazyn hurtowy, 2 obiekty ruchome/tymczasowe) oraz 12 zakładów żywienia zbiorowego otwartego.

Do najczęściej odnotowywanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w 2018 roku należały, odpowiednio:

a) w obiektach produkcji żywności:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu i wyposażenia,
- brak systematycznych zapisów potwierdzających zgodność działania z zasadami GHP/GMP oraz systemem HACCP,
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu pracującego w kontakcie z żywnością,
- brak właściwego zabezpieczenia przed szkodnikami,

b) w obiektach obrotu żywnością:

- brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu,
- wprowadzanie do obrotu żywności po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości,
- niewłaściwe warunki przechowywania artykułów spożywczych (bez zachowania segregacji asortymentowej, bez zabezpieczenia nieopakowanych środków spożywczych przed zanieczyszczeniami zewnętrznymi),

c) w zakładach żywienia zbiorowego otwartego:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i sprzętu produkcyjnego,
- brak odpowiedniego wyposażenia i warunków zapewniających zachowanie higieny osobistej personelu (np. brak umywalk do mycia rąk, brak ciepłej wody),
- brak szkoleń pracowników z podstawowych zasad higieny,
- nieprzestrzeganie ustalonych procedur/instrukcji z obszaru GHP/GMP oraz systemu HACCP,
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych,

d) w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny zakładu i jego pomieszczeń,
- zniszczony drobny sprzęt produkcyjny, sprzęt pomocniczy, naczynia kuchenne,
- nieprawidłowe przechowywanie żywności (w temperaturze niezgodnej z zaleceniami producentów),
- brak zapewnionej w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu wymaganych przepisami prawa informacji na temat wykazu składników oraz nazw substancji lub produktów powodujących alergię lub reakcje nietolerancji.

Wśród skontrolowanych zakładów znalazło się 11 wytwórni oraz 54 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W tych zakładach nie stwierdzono nieprawidłowości. Przeważający, produkowany asortyment stanowiły: folie opakowaniowe i opakowania z tworzyw sztucznych, blachy i formy do pieczenia (m.in. silikonowe,

z blachy stalowej ocynowanej), tacki i talerze z tektury. Ponadto część wytwórców prowadziła działalność w obszarze wykonywania nadruków na materiałach do kontaktu z żywnością oraz etykiet samoprzylepnych, zawieszek i kopertek do herbat. Wyroby dystrybuowane były na terenie Polski oraz Unii Europejskiej.

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydał w 2018 roku 3133 decyzje administracyjne merytoryczne oraz 1620 decyzji obciążających opłatą. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymagań przepisów żywnościowych wydano 3100 decyzji, w tym 21 dotyczących unieruchomienia lub przerwania działalności zakładu oraz 37 zakazujących wprowadzania do obrotu żywności niespełniającej wymagań prawa.

Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 502 mandaty karne na łączną kwotę 95 650 zł oraz skierowano 13 wniosków o ukaranie osób winnych stwierdzonych zaniedbań, w tym 2 do Sądu Grodzkiego oraz 11 wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. Łączna kwota nałożonych kar pieniężnych wyniosła 69 900 zł.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2018, działając jako organ I instancji na mocy art. 104 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (*Dz.U. z 2018 r. poz. 1541 z późn. zm.*) wydał 12 decyzji administracyjnych nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne na kwotę 68 900 zł. Kary pieniężne wymierzono z tytułu:

- nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania suplementów diety, w tym w zakresie prezentacji, reklamy i promocji (art. 103 ust.1 pkt 1 ww. ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia),
- wprowadzania do obrotu żywności/składników żywności nie będących żywnością (art. 103 ust.1 pkt 2 ww. ustawy),
- niewycofania z obrotu środków spożywczych szkodliwych dla zdrowia lub życia człowieka (art. 103 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy),
- prowadzenia działalności w zakresie produkcji lub obrotu żywnością bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej (art. 103 ust.1 pkt 4 ww. ustawy),
- wprowadzania do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu (*art. 103 ust.1 pkt 5 ww. ustawy*).

Urzędowa kontrola produktów kosmetycznych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2018 r. obejmowała nadzorem łącznie 136 obiektów produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi, w tym: 3 zakłady produkujące i konfekcjonujące oraz 133 obiekty obrotu (19 hurtowni i 114 sklepów specjalistycznych).

Zakłady produkcyjne znajdujące się na terenie województwa podlaskiego prowadzą sprzedaż zróżnicowanego asortymentu produktów kosmetycznych i chemii gospodarczej na rynku krajowym oraz na eksport. Zamówienia są realizowane na potrzeby odbiorców indywidualnych, jak również na zlecenie zakładów pracy. Ponadto w województwie funkcjonuje 1 hurtownia produktów kosmetycznych, będąca bezpośrednim importerem produktów z Rosji (szampony, odżywki, balsamy, maski do włosów, glinki, kremy).

W ramach sprawowanego nadzoru nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych przeprowadzono 80 kontroli i rekontroli w 66 zakładach (3 zakłady produkcji i konfekcjonowania, 63 zakłady obrotu: 8 hurtowni i 55 sklepów), z których 3 zostały ocenione w zakresie spełnienia warunków produkcji, 5 – w zakresie oceny prowadzonej dokumentacji, a 64 – w zakresie oceny prawidłowości oznakowania opakowań jednostkowych. Jako niezgodne z wymaganiami ze względu na nieprawidłowości w prowadzonej dokumentacji oceniono 2 obiekty (1 zakład produkcji i konfekcjonowania oraz 1 zakład obrotu hurtowego). W ramach nadzoru nad produktami kosmetycznymi w roku 2018 wydano 4 decyzje administracyjne.

Celem oceny jakości produkowanych i wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych pobrano do badań laboratoryjnych 16 próbek, z czego 1 próbka została zakwestionowana ze względu na niespełnienie kryteriów mikrobiologicznych. Próbkę do badań stanowiły produkty z następujących grup: oliwka do skóry, maseczka do twarzy, produkt do pielęgnacji zębów i jamy ustnej (pasta), produkt do mycia włosów (szampon), krem, barwnik do włosów (farba).

W związku z rozpatrywaniem powiadomień otrzymanych w ramach funkcjonowania systemu RAPEX (Rapid Alert System for Non- food Consumer Products) przeprowadzono 18 kontroli interwencyjnych. W toku prowadzonych działań nie stwierdzono na rynku obecności produktów kosmetycznych testowanych na zwierzętach.

Bezpieczeństwo żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych za rok 2018 w świetle wyników badań próbek pobieranych w województwie podlaskim przez pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2018 na terenie województwa podlaskiego pobrano:

- 2650 próbek żywności,
- 51 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 217 próbek sanitarnych,
- 16 próbek produktów kosmetycznych,
- 77 próbek posiłków.

Próbki pobierano zgodnie z obowiązującym krajowym „*Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2018 rok*” oraz jako dodatkowe w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej produktu, interwencji konsumentów, w przypadku kwestionowania próbek, jak też w ramach granicznej kontroli sanitarnej.

Ponadto w trakcie działań kontrolnych, bezpośrednio w kontrolowanych zakładach, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej ocenili w 166 przypadkach jakość zdrowotną tłuszczów używanych do smażenia żywności, nie wnosząc zastrzeżeń.

Kierunki badań próbek pobranych do badań w roku 2018 przedstawiają się następująco:

Tabela 19. Kierunki badań próbek pobranych w roku 2018

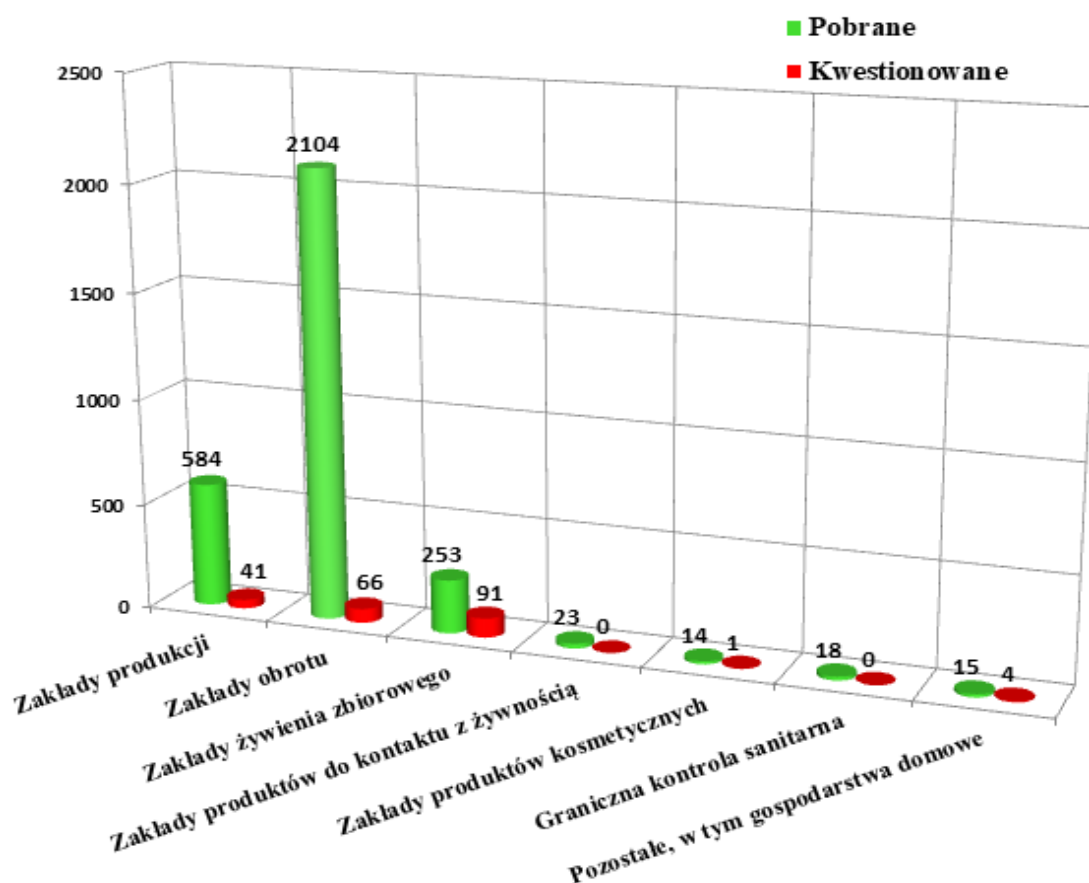
Lp.	Kierunek badania	Liczba próbek
1	Pozostałości pestycydów	156
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	186
3	Azotany	21
4	3-MCPD	16
5	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	1524
6	Mykotoksyny	81
7	Histamina	18
8	Metanol i cyjanowodór oraz karbaminian etylu	7
9	Dozwolone substancje dodatkowe	137
10	Parametry czystości substancji dodatkowych oraz rozpuszczalników ekstrakcyjnych	6
11	GMO	33
12	Skażenia promieniotwórcze żywności	56
13	Środki spożywcze poddane działaniu promieniowania jonizującego	18
14	Jod w soli kuchennej	20
15	Zawartość witamin, składników mineralnych w suplementach diety oraz ocena znakowania żywności prozdrowotnej	191
16	WWA	53
17	Furan	8
18	Izomery trans kwasów tłuszczowych	26
19	Akryloamid	10
20	Oleje mineralne	5
21	Tłuszcze przeznaczone do smażenia	2
22	Inne parametry (zanieczyszczenia fizyczne, biologiczne)	16
23	Parametry jęlczenia i kwas erukowy	11
24	Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe odzwierzęcych czynników chorobotwórczych oraz bakterii komensalnych	20
25	Alkaloidy tropanowe	6
26	Dioksyny w preparatach do żywienia niemowląt	1
27	Gluten	22
	OGÓLEM	2650

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 203, w tym:

- 103 próbki żywności,
- 67 próbek posiłków,
- 31 próbek sanitarnych,
- 1 próbkę wyrobu do kontaktu z żywnością (czajnik elektryczny),
- 1 próbkę produktu kosmetycznego (glinka kosmetyczna).

Powyższe stanowi 6,11 % ogółu pobranych próbek.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

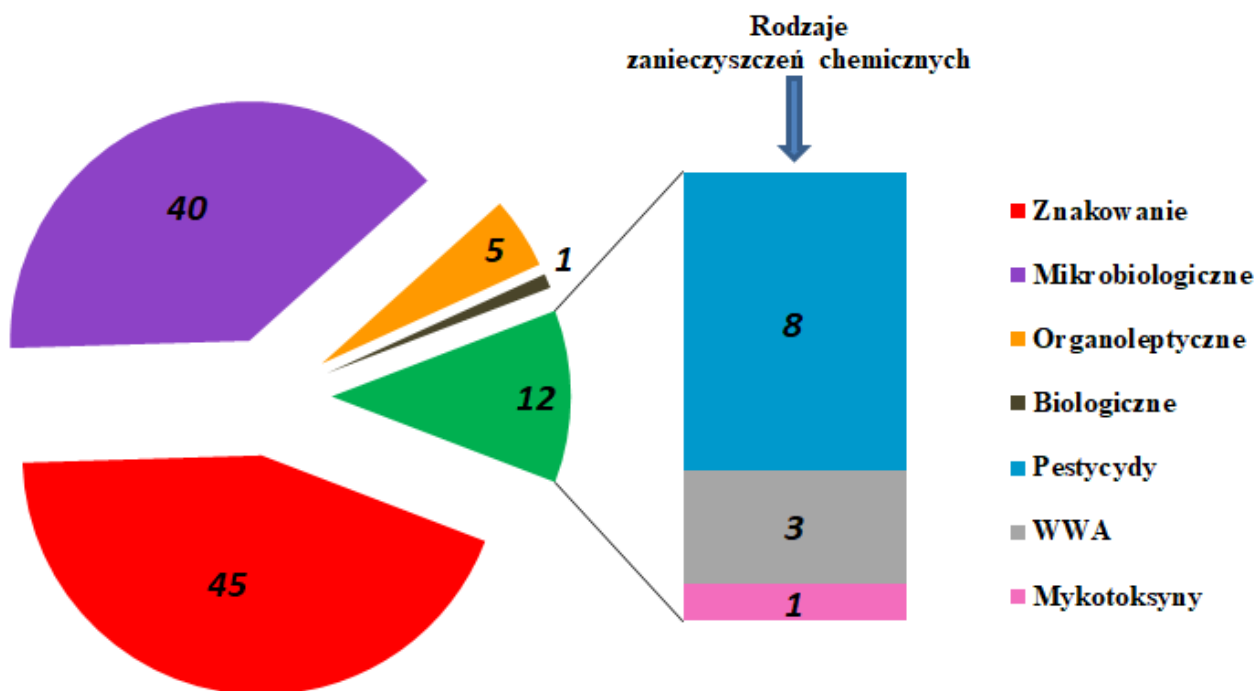

Wykres 16. Próbkę żywności, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz próbki sanitarne pobrane i kwestionowane w poszczególnych grupach obiektów w roku 2018.

W poszczególnych grupach obiektów, liczby próbek pobranych i kwestionowanych przedstawiają się następująco:

- zakłady produkcji żywności - pobrano 584 próbki (503 żywności i 76 sanitarnych, 5 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością), z których zakwestionowano 41, w tym 31 próbek żywności i 10 sanitarnych,
- zakłady wprowadzające żywność do obrotu – pobrano 2104 próbki (2066 żywności, 13 sanitarnych, 23 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością i 2 próbki produktów kosmetycznych), zakwestionowano 66, w tym 64 żywności, 1 sanitarną oraz 1 wyrób do kontaktu z żywnością,
- zakłady żywienia zbiorowego - pobrano 253 próbki (50 żywności, 77 posiłków, 126 sanitarnych) zakwestionowano 91, w tym 5 żywności, 67 posiłków i 19 sanitarnych,
- zakłady produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – pobrano 23 próbki, nie były kwestionowane,
- obiekty produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi – pobrano 14 próbek, zakwestionowano 1,
- przejścia graniczne i miejsca docelowego przeznaczenia żywności przywożonej z państw trzecich – pobrano 18 próbek, nie były kwestionowane.

Ponadto 15 próbek pobrano w zakładach nienadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, głównie gospodarstwach domowych ze względu na podejrzenie zatrucia pokarmowego. Z tej liczby zakwestionowano 3 próbki żywności i 1 próbkę sanitarną.

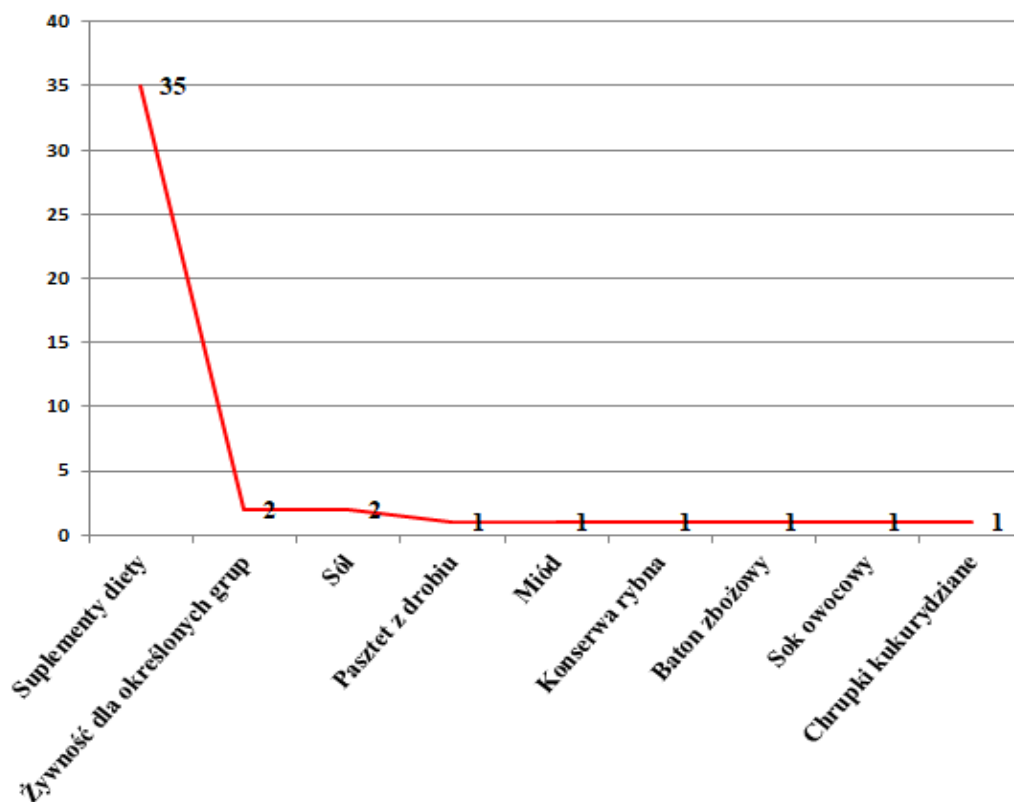

Wykres 17. Przyczyny kwestionowania żywności w roku 2018.

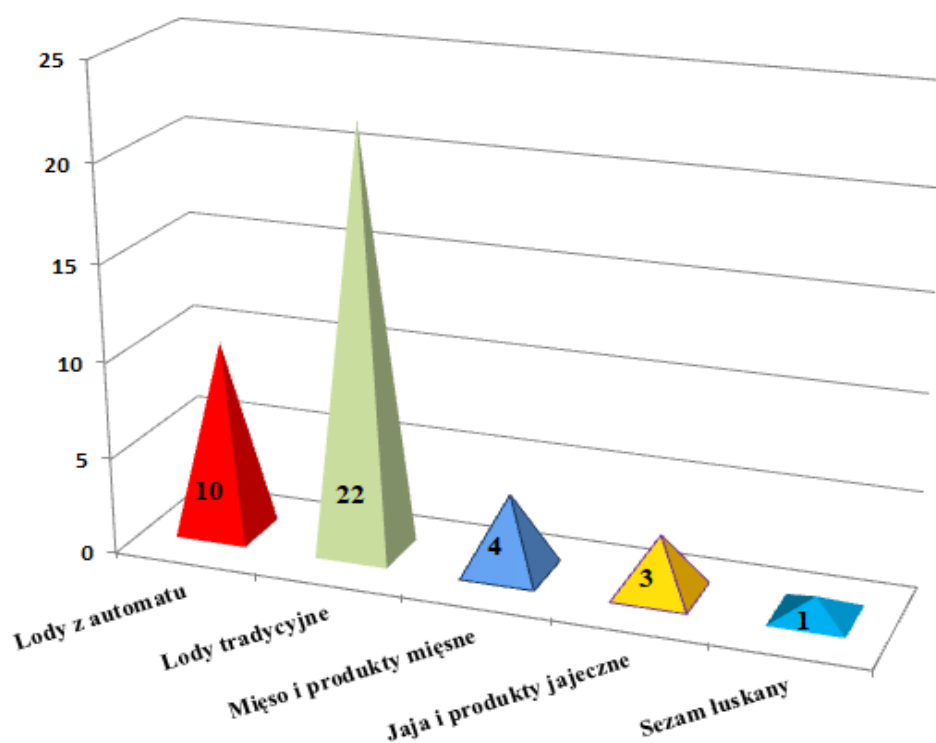
Powodem kwestionowania 103 próbek żywności było:

- nieprawidłowe znakowanie – 45 próbek:
 - suplementy diety – 35,
 - żywność dla określonych grup, sól – po 2 próbki,
 - pasztet z drobiu, miód, konserwa rybna – po 1 próbce,
 - baton zbożowy – 1 (kwestionowany także z powodu deklarowania przez producenta na etykiecie produktu zawartości magnezu niezgodnej z wartością rzeczywistą, ustaloną w toku badań laboratoryjnych),
 - sok owocowy – 1 (kwestionowany także z powodu deklarowania przez producenta zawartości witaminy C na etykiecie produktu niezgodnej z wartością rzeczywistą ustaloną w toku badań laboratoryjnych),
 - chrupki kukurydziane – 1 (kwestionowane także z powodu stwierdzenia substancji alergicznej w produkcie deklarowanym jako bezglutenowy).
- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 40 próbek: lody z automatu – 10, lody tradycyjne – 22, mięso i produkty mięsne – 4, jaja i produkty jajeczne – 3, sezam łuskany – 1,
- pozostałości pestycydów – 8 próbek: ryż brązowy – 2, owoce (maliny, gruszki) – 3, warzywa (brokuły, pomidory) – 3,
- zanieczyszczenia chemiczne (WWA) – 3 próbki: wędliny – 2, kolendra mielona – 1,
- zanieczyszczenia chemiczne (mykotoksyny) – 1 próbka: mąka,
- niewłaściwe cechy organoleptyczne – 5 próbek: mięso drobiowe,
- obecność szkodników oraz ich pozostałości – 1 próbka: orzechy.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

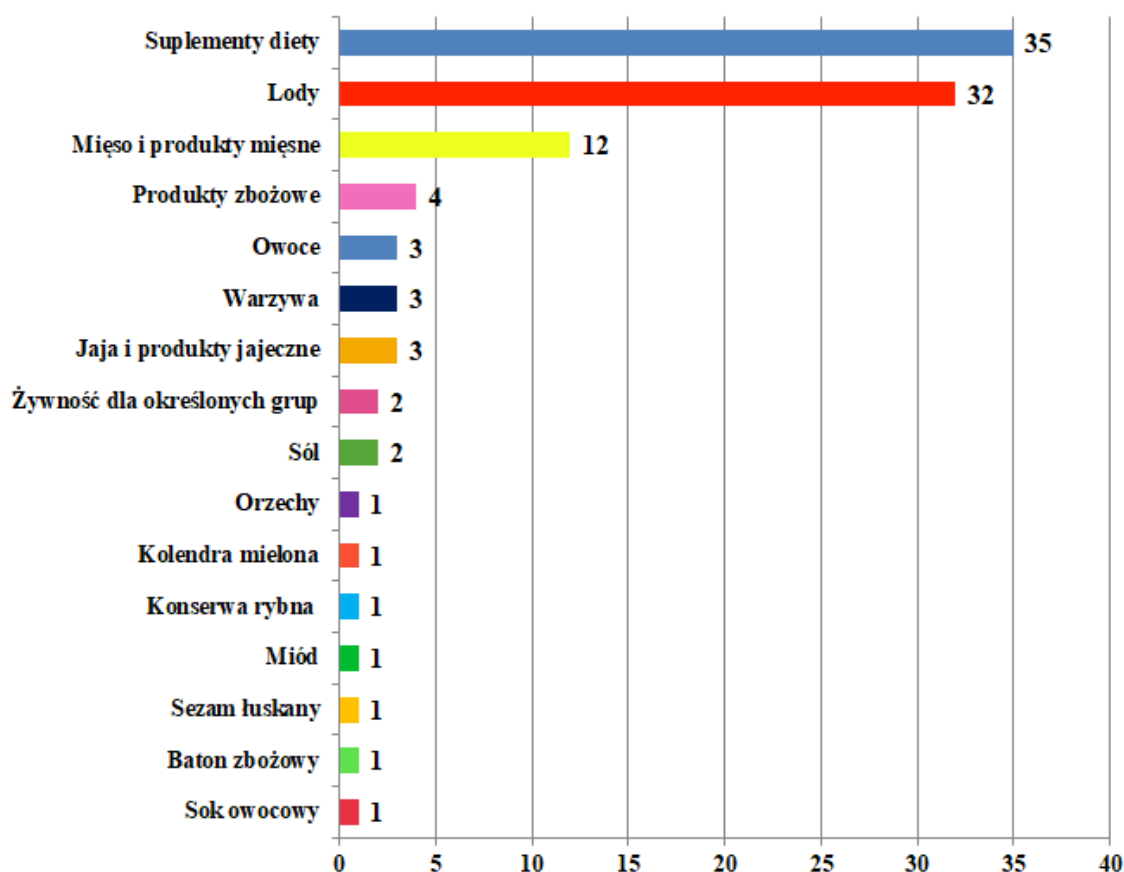
Wykres 18. Asortyment środków spożywczych kwestionowanych w roku 2018 z uwagi na nieprawidłowe znakowanie.

Wykres 19. Asortyment żywności kwestionowany w roku 2018 z powodu zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

Wyrób do kontaktu z żywnością, tj. czajnik elektryczny zakwestionowano z powodu zmienionych cech organoleptycznych badanego płynu modelowego znajdującego się w czajniku, natomiast powodem kwestionowania glinki kosmetycznej było przekroczenie ogólnej liczby drobnoustrojów w produkcji (zanieczyszczenie mikrobiologiczne).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

Wykres 20. Asortyment żywności kwestionowany w roku 2018.

W porównaniu z rokiem 2017 zwiększyła się ogólna liczba próbek pobranych przez pracowników pionu bezpieczeństwa żywności na terenie woj. podlaskiego, zaś zmniejszył się odsetek próbek kwestionowanych z 7,25% na 6,11%. Zakwestionowano mniejszą liczbę próbek żywności oraz sanitarnych.

Głównym powodem kwestionowania środków spożywczych było nieprawidłowe znakowanie, natomiast w dalszej kolejności zanieczyszczenia mikrobiologiczne (odwrotnie niż w roku 2017). Zwiększyła się natomiast liczba próbek ocenionych negatywnie ze względu na zanieczyszczenia chemiczne oraz pozostałości pestycydów.

Biorąc pod uwagę miejsce pobrania próbek w porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszyła się liczba kwestionowanych próbek żywności pobranych w zakładach produkcji, a zwiększyła w zakładach wprowadzających żywność do obrotu oraz żywienia zbiorowego.

W każdym przypadku kwestionowania próbek podejmowano działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności. Prowadzono m.in. postępowanie administracyjne, kierowano wystąpienia, przekazywano pisma informujące o wynikach badań według właściwości i posiadanych kompetencji. W przypadkach stanowiących zagrożenie dla zdrowia dokonywano zgłoszenia w ramach systemu RASFF.

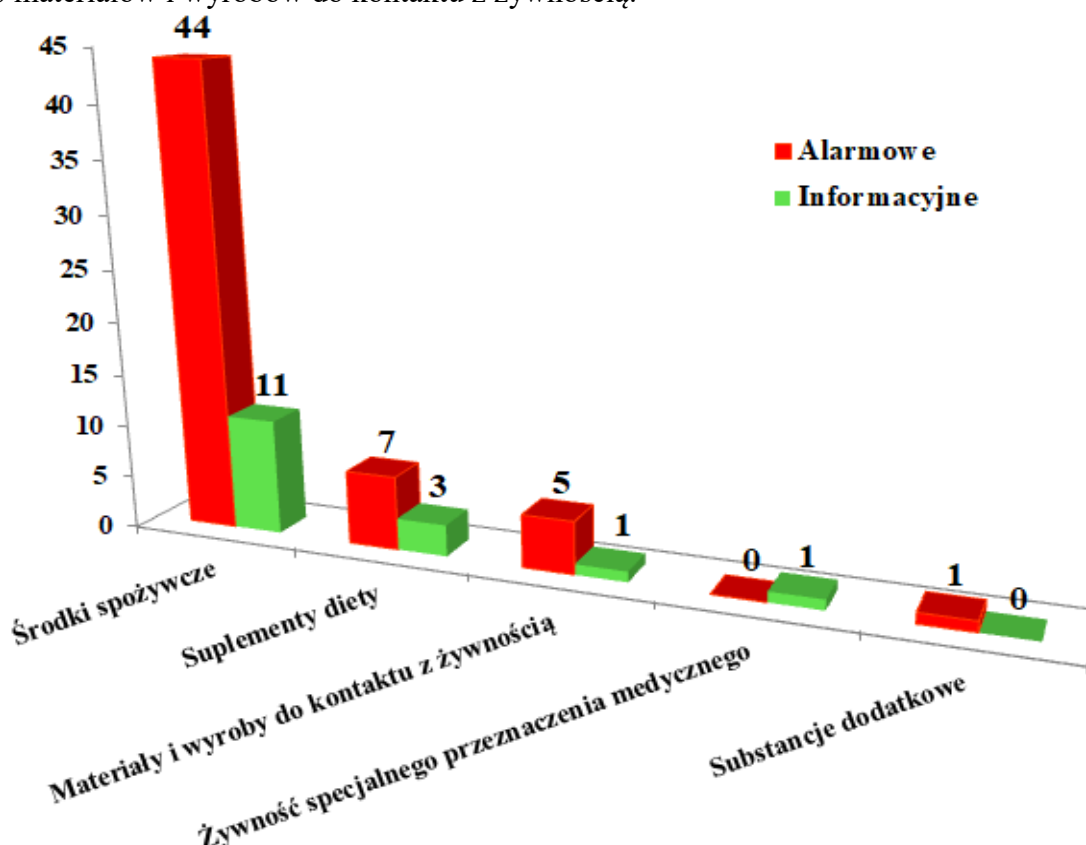
System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF).

W 2018 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podejmował działania w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania

o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF) mające na celu wyeliminowanie z rynku żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu ludzi.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku w roku 2018 otrzymał łącznie 75 powiadomień, w tym 57 alarmowych, 16 informacyjnych oraz 2 typu NEWS. 29 powiadomień przekazano z Punktów Kontaktowych innych krajów członkowskich UE, zaś 46 pochodziło z krajowej sieci RASFF, przy czym 41 zgłoszeń przesłały do systemu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a 5 organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Z ogólnej liczby 75 powiadomień, 67 dotyczyło żywności (w tym: 10 suplementów diety), po 1 odpowiednio: substancji dodatkowych oraz żywności specjalnego przeznaczenia medycznego) oraz 6 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Wykres 21. Rodzaje produktów przekazanych w systemie RASFF w roku 2018 do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego w WSSE w Białymstoku w trybie alarmowym i informacyjnym.

Powodem umieszczenia ww. produktów w systemie RASFF były: zanieczyszczenia mikrobiologiczne (23 zgłoszenia), zanieczyszczenia chemiczne (32), obecność substancji niedozwolonych do stosowania jako składnik żywności lub stwierdzenie składnika dozwolonego w przekroczonych ilościach (12), zanieczyszczenia fizyczne (4), nieprawidłowe znakowanie (3) i niewłaściwe cechy organoleptyczne (1).

Informacje wraz z dokumentacją przesyłane były bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. Otrzymane powiadomienia w trybie pilnym przesyłano do właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego celem podjęcia działań kontrolnych zmierzających do wyjaśnienia sprawy, w tym wycofania produktów niebezpiecznych z obrotu handlowego. W trzech przypadkach sprawę przekazano jednocześnie Państwowej

Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa celem współuczestniczenia w postępowaniu wyjaśniającym.

Zestawienie powiadomień alarmowych i informacyjnych przekazywanych do poszczególnych PSSE w roku 2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Zestawienie powiadomień alarmowych i informacyjnych przekazanych do PSSE w 2018 r.

PSSE	Ilość przekazanych powiadomień	% przekazanych w stosunku do ogółu otrzymanych
BIAŁYSTOK	58	77,3
SUWAŁKI	21	28,0
ŁOMŻA	20	26,7
GRAJEWO	12	16,0
ZAMBRÓW	10	13,3
KOLNO	9	12,0
WYSOKIE MAZOWIECKIE	9	12,0
AUGUSTÓW	8	10,7
BIELSK PODLASKI	8	10,7
SIEMIATYCZE	8	10,7
MOŃKI	6	8,0
SOKÓŁKA	6	8,0
HAJNÓWKA	5	6,7
SEJNY	3	4,0

W następstwie otrzymanych powiadomień pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności PSSE przeprowadzili ogółem 323 kontrole interwencyjne w podlaskich zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Informacje zwrotne z wyników przeprowadzonych działań kontrolno - wyjaśniających przekazywano do KPK w GIS oraz właściwych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. PPWIS w Białymstoku przesłał do Krajowego Punktu Kontaktowego oraz innych PWIS łącznie 101 informacji zbiorczych zawierających rezultaty działań podjętych celem wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w systemie.

W roku 2018 Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku otrzymał z terenowej sieci powiadamiania woj. podlaskiego (PSSE) 14 zgłoszeń o potencjalnie niebezpiecznej żywności, w tym: 3 zgłoszenia w trybie alarmowym (PPIS w Bielsku Podlaskim – 2 i PPIS w Grajewie – 1) oraz 11 zgłoszeń w trybie informacyjnym (PPIS w Białymstoku - 2, PPIS w Augustowie – 2, PPIS w Wysokim Mazowieckim – 2, PPIS w Łomży - 2, PPIS w Kolnie – 1, PPIS w Sejnach – 1 , PPIS w Mońkach – 1).

Zgłoszenia dotyczyły odpowiednio:

- przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości NDP pestycydów: chlorpiryfosu w gruszkach odmiana Abate, fipronilu w ryżu brązowym długoziarnistym, tricyklazolu w ryżu pełnoziarnistym, pirymifosu metylowego w pomidorach malinowych, chlorpiryfosu w dwóch próbach brokuła, mepikwatu w gruszkach odmiana Konferencja,
- przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości NDP sumy folpetu i ftalimidu wyrażonej jako folpet oraz przekroczenie ditiokarbaminianów jako CS2 w próbce mrożonych malin,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych ilości benzo(a)pirenu oraz sumy WWA, benz(a)antracenu, chryzenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(a)pirenu w przyprawie kolendra mielona,
- zanieczyszczenia środka spożywczego (sezam łuskany bio) bakteriami z rodzaju *Salmonella*,
- stwierdzenia obecności substancji alergennej - glutenu, w produkcie deklarowanym jako „produkt bezglutenowy” – chrupki kukurydziane,
- obecności *Campylobacter jejuni* w świeżym mięsie drobiowym i obecności *Campylobacter coli* w świeżym mięsie indykiem.

Wszystkie zgłoszenia zostały przesłane do Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, z czego 3 zgłoszenia na poziomie centralnym przekazano Inspekcji Weterynaryjnej. W związku z oceną ryzyka przygotowaną przez ekspertów Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny dwa z przekazanych zgłoszeń nie zostały ostatecznie przyjęte do systemu, gdyż nie mieściły się w jego zakresie z uwagi na brak potwierdzonego zagrożenia dla zdrowia konsumenta.

W ramach działań kontrolno-wyjaśniających prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego w następstwie powiadomień i informacji przekazywanych w systemie RASFF prowadzono współpracę z innymi organami kontrolnymi, w tym głównie z Inspekcją Weterynaryjną oraz Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Rezultaty przeprowadzonych wspólnie postępowań kontrolno-wyjaśniających należy uznać za skuteczne i satysfakcjonujące.

Prawidłowość funkcjonowania terenowej sieci powiadamiania systemu RASFF była też przedmiotem kontroli kompleksowych przeprowadzanych w PSSE w roku 2018. W wyniku dokonanych ocen nie wniesiono zastrzeżeń do działań podejmowanych w systemie RASFF na poziomie jednostek terenowych (powiatów).

Graniczna kontrola sanitarna produktów przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej lub wywożonych poza jej obszar.

Graniczne kontrole sanitarne w województwie podlaskim przeprowadzono:

- w dwóch Punktach Granicznej Kontroli Sanitarnej-Epidemiologicznej, zlokalizowanych na drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej (wyznaczonych jako miejsca wprowadzenia/przywozu DPE/DPI) – przez pracowników Granicznej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Suwałkach, upoważnionych przez Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach;
- w miejscach przeznaczenia towarów, siedzibie importera/eksportera albo odbiorcy towarów, składach celnych – przez upoważnionych pracowników Powiatowych Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznych.

W 2018 roku w punktach granicznej kontroli sanitarnej na drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej oceniono łącznie 2500 partii produktów z importu, w tym 1044 partie żywności oraz 1456 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił:

- 825 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych (w tym 682 świadectwa dotyczące żywności oraz 143 świadectwa dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością);

- 51 Dokumentów Wspólnotowego Wejścia CED o zatwierdzeniu i dopuszczeniu przesyłek żywności do swobodnego obrotu lub przeznaczonych do innych krajów Unii Europejskiej (dalszy transport przesyłki do wyznaczonego miejsca kontroli DPI, wskazanego przez importera w I części CED).

Do badań laboratoryjnych pobrano 10 próbek żywności. Próbek w zbadanych parametrach nie kwestionowano. Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach nie wydawał decyzji zakazujących wwozu towarów na terytorium Unii Europejskiej.

Największą grupę produktów objętych graniczną kontrolą sanitarną na przejściach granicznych województwa podlaskiego stanowiły: ziarna roślin oleistych, owoce i przetwory, grzyby, wyroby czekoladowe, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

W 2018 r. nadzór w ramach granicznych kontroli sanitarnych realizowali również Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego dokonując oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków od importerów lub eksporterów o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej.

Łącznie pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych ocenili 243 partie towarów (240 żywności oraz 3 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością), w tym:

- 86 partii z importu z państw trzecich (83 partie żywności oraz 3 partie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością),
- 157 partii w ramach eksportu (żywność).

W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 166 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych ocenionym towarom: 163 dla żywności (w tym 97 w ramach eksportu) oraz 3 dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Nie wydawano decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu.

W ramach oceny jakości zdrowotnej żywności pobrano do badań laboratoryjnych 8 próbek środków spożywczych. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych próbek nie kwestionowano.

Oceniany asortyment towarów z importu w miejscach docelowego przeznaczenia towaru i składach celnych to między innymi: owoce, warzywa, przyprawy, grzyby, wyroby ciastkarskie, dodatki do żywności, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

Nadzór nad żywnością prozdrowotną.

W zakresie nadzoru nad żywnością prozdrowotną (suplementy diety, żywność dla określonych grup, żywność wzbogacana) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku obejmowały nadzorem 2 wytwórnie specjalizujące się w produkcji suplementów diety oraz 12 hurtowni suplementów diety, w tym w omawianym okresie uruchomiono 1 nową wytwórnię suplementów diety oraz 3 hurtownie zajmujące się obrotem tą grupą asortymentową.

Wśród produkowanych w województwie podlaskim suplementów diety znajdują się suplementy na bazie surowców sproszkowanych (witaminy, składniki mineralne), herbatki z ziela czystka oraz suplement diety będący skoncentrowanym ekstraktem propolisu w połączeniu z naturalnymi miodami pszczelimi. Ponadto część przedsiębiorców branży spożywczej rozszerzyła dotychczasową działalność o produkcję suplementów diety m.in. suplementów z suszu ziołowego, oleju i naturalnego oleju (oleosom) z rokitnika.

Na terenie województwa podlaskiego natomiast nie funkcjonują wytwórnie produkujące żywność dla określonych grup (tj. preparaty do początkowego żywienia niemowląt i preparaty do dalszego żywienia niemowląt, produkty zbożowe przetworzone oraz żywność dla dzieci, żywność specjalnego przeznaczenia medycznego, środki spożywcze zastępujące całodzienną dietę, do kontroli masy ciała).

W 2018 roku w obszarze nadzoru nad żywnością prozdrowotną skontrolowano 10 zakładów (2 wytwórnie i 8 hurtowni), przeprowadzając łącznie 19 kontroli sanitarnych (4 – w wytwórniach i 15 – w hurtowniach), w tym 6 kontroli interwencyjnych (w hurtowniach). W czasie inspekcji stwierdzono, iż wszystkie wytwórnie suplementów diety posiadały wdrożone zasady GHP/GMP oraz system HACCP.

W stosunku do obiektów hurtowego obrotu środkami spożywczymi tej grupy asortymentowej wydano 16 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień, w tym 3 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu suplementów diety niespełniających wymagań prawa.

Niezależnie od powyższego, znaczny odsetek działań kontrolnych stanowiły inspekcje prowadzone w sklepach spożywczych oraz aptekach, dla których obrót omawianą grupą asortymentową środków spożywczych nie jest działalnością wiodącą. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2018 roku przeprowadzili w omawianym zakresie 259 kontroli dotyczących bezpieczeństwa suplementów diety, 175 kontroli w zakresie nadzoru nad żywnością dla określonych grup oraz 170 kontroli w obszarze oceny żywności wzbogaconej. Ponadto w ramach sprawowanego nadzoru pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności dokonywali regularnego monitoringu ofert zamieszczanych na stronach internetowych czy portalach aukcyjnych specjalizujących się w sprzedaży żywności prozdrowotnej „na odległość”.

W 2018 roku dokonano przeglądu około 30 stron internetowych, oceniając łącznie 216 partii środków spożywczych prozdrowotnych, pod kątem m.in. prawidłowości składu produktów (nieobecności substancji niedozwolonych w żywności, składników będących „nową żywnością”), przestrzegania wymagań dotyczących znakowania, prezentacji i reklamy, w tym oceny zamieszczonych oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych, wraz ze spełnieniem warunków ich stosowania.

Na przestrzeni 2018 roku w obszarze nadzoru nad żywnością prozdrowotną pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 398 próbek, w tym 170 próbek suplementów diety, 208 próbek żywności dla określonych grup oraz 20 próbek żywności wzbogaconej (sól spożywcza i jej zamienniki). Spośród powyższych zakwestionowano 39 próbek ze względu na niewłaściwe znakowanie (co stanowi ok. 10% wszystkich pobranych próbek).

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, w następstwie wniosków o wymierzenie kar pieniężnych, otrzymanych od państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, w roku 2018 nałożył w drodze decyzji administracyjnych na producentów i dystrybutorów suplementów diety działających na terenie woj. podlaskiego łącznie 7 kar pieniężnych na kwotę 63 800 zł.

Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

Badaniami sposobu żywienia w 2018 roku objęto 588 obiektów żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 47,46% ogółu tego typu zakładów ujętych w rejestrach prowadzonych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych.

W zakładach objętych badaniami do oceny teoretycznej sposobu żywienia pobrano ogółem 34 próbki (zestawienia dekadowe), z czego 30, tj. 88,24% nie spełniało zaleceń. Materiały pobierano w blokach żywienia w szpitalach, sanatoriach, domach opieki społecznej, w stołówkach w bursach i internatach, przedszkolach, żłobkach i domach małego dziecka, w zakładach specjalnych i wychowawczych oraz zakładach usług cateringowych.

Przyczyną kwestionowania próbek zbadanych teoretycznie była nieprawidłowa wartość energetyczna oraz niewłaściwy procent udziału energii z białka i tłuszczu - negatywnie oceniono 67,57% próbek. Ponadto w części próbek stwierdzono niezgodną z zaleceniami zawartość witaminy C, wapnia oraz żelaza przypadającą na jeden dzień ocenianej dekady.

W 2018 r. laboratoryjnie oceniono 77 próbek posiłków, określając wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka oraz z tłuszczu, zawartość wapnia i żelaza. Jako nieprawidłowe oceniono 67 próbek posiłków, co stanowi 87,01% ogółu zbadanych.

Najczęstszymi przyczynami kwestionowania były: nieprawidłowy procentowy udział energii z białka – zakwestionowano 27 próbek, niewłaściwa wartość energetyczna posiłków – 25 próbek oraz nieprawidłowy udział energii z tłuszczu – 20 próbek.

Ponadto w trakcie czynności kontrolnych przeprowadzonych w zakładach żywienia łącznie oceniono 616 jadłospisów, z czego w 38 przypadkach wniesiono zastrzeżenia i uwagi, co stanowi 6,17% ogółu przeanalizowanych.

Stwierdzane nieprawidłowości to m.in.:

- zbyt mały udział w ocenianej dekadzie ryb i produktów mlecznych,
- brak dodatków warzywnych i/lub owocowych głównie w posiłkach serwowanych na śniadania i kolacje oraz brak wykorzystania warzyw/owoców sezonowych,
- zbyt mała częstotliwość serwowania w ciągu dekady potraw przygotowanych na bazie roślin strączkowych.

Jak wynika z powyższych danych, jakość i sposób żywienia w części nadzorowanych placówek jest wciąż niezadowalający, choć należy podkreślić stwierdzoną poprawę w obszarze planowania żywienia (jadłospisy).

W roku 2018 Państwowa Inspekcja Sanitarna, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, prowadziła wzmożony nadzór nad blokami żywienia w jednostkach systemu oświaty w zakresie spełnienia wymagań przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154).

Pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności w roku 2018 r. podejmowali również liczne działania edukacyjne zmierzające do poprawy jakości i sposobu żywienia w nadzorowanych zakładach żywienia zbiorowego, w tym w ramach krajowego programu „Trzymaj Formę”.

Działania prowadzone były m.in. w formie pogadarek, zajęć warsztatowych kierowanych do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. Dotyczyły one przedstawienia zasad prawidłowego żywienia dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

W konsekwencji podpisanej deklaracji współpracy Ministra Edukacji Narodowej i Głównego Inspektora Sanitarnego pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności WSSE aktywnie uczestniczyli w konferencji pt. „Edukacja dla zdrowia” zorganizowanej przez Podlaskiego Kuratora Oświaty i Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przedstawiając

zagadnienia dotyczące propagowania prawidłowych nawyków żywieniowych wśród dzieci i młodzieży.

Ponadto Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wraz z Podlaskim Kuratorem Oświaty z inicjatywy własnej zorganizowali w dniu 07.06.2018 r. konferencję dotyczącą bezpieczeństwa i jakości żywienia dzieci i młodzieży przebywającej/uczącej się w jednostkach systemu oświaty (przedszkolach, szkołach itd.) funkcjonujących na terenie woj. podlaskiego.

Spotkanie skierowane było do dyrektorów, nauczycieli, osób odpowiedzialnych za planowanie i realizację żywienia oraz pracowników powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Współpraca i współdziałanie z innymi organami kontrolnymi.

Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej na przestrzeni 2018 roku kontynuował współpracę z innymi jednostkami kontrolnymi, zaangażowanymi w problematykę nadzoru nad jakością zdrowotną i handlową środków spożywczych.

Powyższe realizowano zgodnie z funkcjonującymi porozumieniami, odpowiednio:

- porozumienie z dnia 06.03.2008 r. o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa;
- porozumienie z dnia 10.03.2008 r. o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych;
- porozumienie z dnia 10.10.2008 r. o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- porozumienie z dnia 12.05.2009 r. pomiędzy Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym, Wojewódzkim Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w sprawie zasad wymiany informacji o podmiotach i produktach roślinnych eksportowanych z Rzeczypospolitej Polskiej do Federacji Rosyjskiej;
- porozumienie z dnia 05.04.2011 r. o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Handlowej;
- porozumienie z dnia 13.10.2017 r. o współpracy Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- porozumienie z dnia 06.11.2018 r. o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej.

Wiodącymi obszarami współpracy były:

- pełna realizacja „*Planu działania na 2018 r. dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia z dnia 20.01.2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego*”. Działania prowadzono w okresie od 20.04.2018 r. do 20.10.2018 r., przy czynnym udziale Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska.

Priorytetowymi obszarami z punktu widzenia zidentyfikowanych oraz przewidywanych zagrożeń w 2018 roku, określonymi w „*Planie działania na 2018 r.*”, były: produkcja pierwotna

owoców miękkich (malin, truskawek, borówek, porzeczek, agrestu, jeżyn), kiełków przeznaczonych do bezpośredniego spożycia, warzyw liściastych jedzonych na surowo (sałata, szpinak, rukola), pomidorów i ogórków oraz jabłek.

W ramach realizacji powyższego, skontrolowano 45 podmiotów, przeprowadzając w sumie:

- 44 kontrole z udziałem Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, w tym 12 kontroli z dodatkowym udziałem przedstawicieli Inspekcji Ochrony Środowiska;
- 1 kontrolę w wytwórni kiełków – przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Podczas prowadzonych działań kontrolnych w ramach realizacji ww. „Planu działania na 2018 rok” nieprawidłowości w zakresie stosowania środków ochrony roślin stwierdzono w 2 podmiotach produkcji pierwotnej. Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa wystawili 2 mandaty karne na łączną kwotę 100 zł. Uchybień w zakresie higieny i nawożenia nie odnotowano.

Szczegółowy plan wspólnych kontroli w obszarze nadzoru nad podmiotami produkcji pierwotnej na terenie województwa podlaskiego został zrealizowany.

• pełna realizacja zapisów porozumienia o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej w obszarze nadzoru nad produktami pochodzenia zwierzęcego, m.in.: poprzez:

- półroczną aktualizację list zakładów, wytypowanych do wspólnego nadzoru na terenie województwa oraz realizację kontroli w tych zakładach, zgodnie z ustalonym planem,
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów o stwierdzonych naruszeniach przepisów prawa żywnościowego przez podmioty żywności i żywienia funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego, jak również o wynikach badań laboratoryjnych środków spożywczych,
- ukierunkowane działania kontrolne w obszarze łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń,
- wzajemną wymianę doświadczeń podczas spotkań i szkoleń merytorycznych.

Wyniki realizowanej współpracy należy ocenić pozytywnie.

Podsumowanie i wnioski.

1. Podejmowane i realizowane przez Państwową Inspekcją Sanitarną działania kontrolne i edukacyjne miały istotny wpływ na zapewnienie przez przedsiębiorców bezpieczeństwa żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie woj. podlaskiego.
2. Stan sanitarny zakładów żywności i żywienia na terenie woj. podlaskiego należy uznać za zadowalający, biorąc pod uwagę niewielki odsetek ocenionych zakładów, w których odnotowano ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności na poziomie wysokim lub średnim, jak również uwzględniając wysoką liczbę zakładów z poprawnie wdrożoną i realizowaną kontrolą wewnętrzną opartą o zasady GHP/GMP i systemu HACCP.
3. Ocena laboratoryjna żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych wykazała niewielki odsetek próbek niezgodnych, na poziomie 6,11 % ogółu próbek pobranych do badań w województwie podlaskim. Znaczna ilość kwestionowanych próbek ze względu na obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych, przy równoczesnym zauważalnym wzroście liczby przeprowadzonych kontroli interwencyjnych może świadczyć o niewystarczającym zaangażowaniu przedsiębiorców

w utrzymanie właściwego bieżącego stanu sanitarnego, zwłaszcza w okresach o zwiększonym popycie konsumenckim.

4. Zauważalnym problemem na obszarze województwa są nieprawidłowości w znakowaniu żywności prozdrowotnej, w szczególności błędne stosowanie oświadczeń zdrowotnych.
5. Nowym obszarem niezgodności z prawem jest stosowanie przez przedsiębiorców w składzie produktów składników nie będących żywnością, dla których nieznana jest historia spożycia. Przedsiębiorcy sugerując się sprzedają takich środków na rynkach innych państw, wprowadzają je do obrotu na rynku krajowym, uznając za bezpieczne do spożycia.
6. W dalszym ciągu potrzebne jest prowadzenie działań kontrolnych i edukacyjnych w obszarze poprawy jakości i sposobu żywienia w zakładach prowadzących żywienie zorganizowane, w tym jednostkach systemu oświaty. Nadal znacznym utrudnieniem w egzekwowaniu poprawy jakości żywienia są niskie stawki żywieniowe oraz brak pełnych bloków żywienia w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

ODDZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia oraz inne podmioty zaopatrujące w wodę

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub

w budynkach użyteczności publicznej. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2018 roku prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości na podstawie: ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 59), ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r.

o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2018r. poz. 1152 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294). W 2018 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła nadzorem 302 wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz 78 innych podmiotów zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Badania wody prowadzone były w ramach monitoringu kontrolnego (parametry grupy A) i przeglądowego (parametry grupy B) przez zarządców /właścicieli urządzeń wodociągowych oraz państwową inspekcję sanitarną.

Celem monitoringu:

- parametrów grupy A było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom,
- parametrów grupy B było rozszerzenie (uzupełnienie) monitoringu parametrów grupy A oraz dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wszystkie wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były spełnione.

Częstotliwość pobierania próbek wody do badań zależy od objętości dostarczanej lub produkowanej wody przez dany wodociąg w strefie zaopatrzenia. W związku z tym wodociągi na terenie województwa podlaskiego podzielono na 4 grupy.

W zakresie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę najliczniejszą grupę tj. 224 wodociągi (stanowiących 74,17%) tworzyły wodociągi produkujące wodę w przedziale 101-1000 m³/dobę; 21,19% - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 4,31% wodociągów znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1001-10000 m³/dobę. Najmniejszy procent wodociągów - 0,33 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 39441,4 m³/dobę zaliczany jako jedyny do grupy 10001-100000 m³/dobę.

Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało 1143515 osób tj. 96,5%, z czego 514323 osoby, tj. ok. 45% o niekwestionowanej jej jakości.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

W 2018 roku w następujących gminach wszystkie wodociągi dostarczały mieszkańcom wodę o niekwestionowanej jakości: Lipsk, Czarna Białostocka, Gródek, Poświętne, Bielsk Podlaski, m. Bielsk Podlaski, Rudka, Orla, Wyszki, Brańsk, m. Brańsk, m. Hajnówka, Hajnówka, Czyże, Narewka, Dubicze Cerkiewne, Czeremcha, m. Kolno, Kolno, Stawiski, Turośl, Nowogród, Wizna, Przytuły, Jedwabne, Knyszyn, Krypno, Sejny, Krasnopol, Siemiatycze, m. Siemiatycze, Drohiczyn, Nurzec Stacja, Perlejewo, Grodzisk, Milejczyce, Krynki, Sidra, m. Suwałki, Szypliszki, Bakalarzewo, Raczki, Przerośl, Rutka-Tartak, Wiżajny, m. Wysokie Mazowieckie, Kobylin Borzymy, Nowe Piekuty, Kulesze Kościelne, Sokoły, Rutki Kossaki.

Wodę o kontrolowanej jakości największa liczba ludności spożywała m.in. w następujących powiatach: białostockim grodzkim (100%), łomżyńskim grodzkim (100%), suwalskim grodzkim (100%), zambrowskim (100%), suwalskim ziemskim (99,98%), wysokomazowieckim (99,98%), hajnowskim (99,61%), bielskim (99,46%), siemiatyckim (99,28%). Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej ludzi spożywało wodę o kontrolowanej jakości w powiatach: sejneńskim (84,75%), monieckim (87,23%).

W 2018 roku spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości (1143515 osób) 629192 osoby, tj. około 55% spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodę nieodpowiadającą wymogom obowiązującego rozporządzenia w różnych okresach roku najczęściej osób spożywało w powiatach: białostockim grodzkim (z uwagi na przekroczenie chloroformu w wodzie wodociągu Białystok trwające około miesiąca), augustowskim, białostockim ziemskim, zambrowskim.

Wykres 22. Procent ludności województwa podlaskiego korzystającej z wody o kontrolowanej jakości oraz wody, której jakość w ciągu roku w różnych okresach nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia.

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia były:

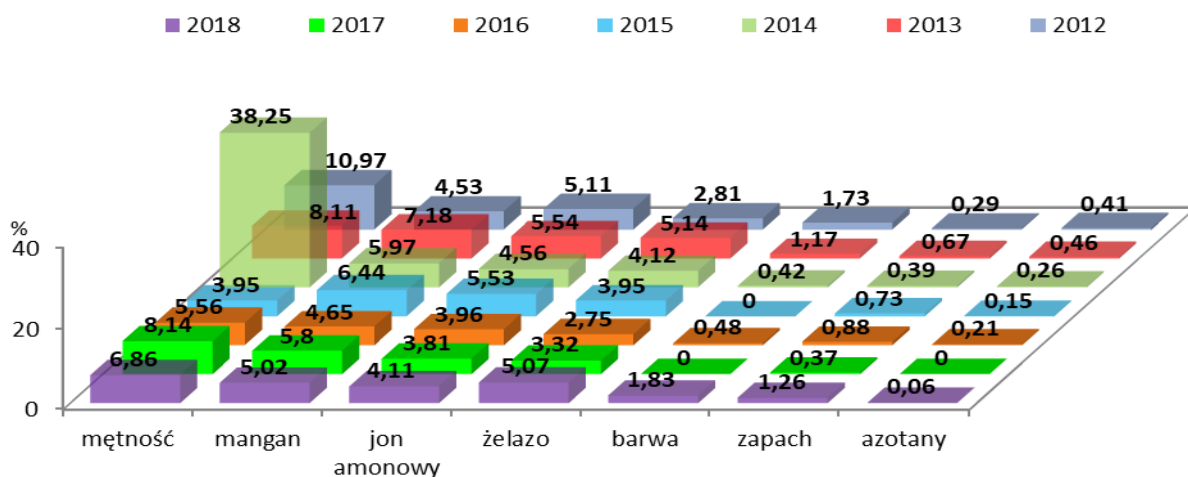
- mętność – ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 48 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia, co stanowi 15,89% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 6,86% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w woj. podlaskim),

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

- mangan – ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 28 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia, co stanowi 9,27% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały 5,02% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w woj. podlaskim),
- żelazo – ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 27 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia, co stanowi 8,94% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 5,07% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w woj. podlaskim),
- jon amonowy – ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 18 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia, co stanowi 5,96% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 4,11% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w woj. podlaskim),
- barwa – ponadnormatywna wartość wystąpiła w 9 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia, co stanowi 2,98% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 1,83% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w woj. podlaskim),
- zapach – kwestionowano w 5 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia, co stanowi 1,65% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 1,26% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w woj. podlaskim).

Ponadto w pojedynczych wodociągach stwierdzono ponadnormatywną wartość azotynów (1,65% tej grupy obiektów), azotanów (0,33% tej grupy obiektów), utlenialności (0,66% tej grupy obiektów) i chloroformu (w wodzie wodociągu miejskiego zaopatrującego większość mieszkańców Białegostoku).

Wykres 23. Procent ludności województwa podlaskiego zaopatrywanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia spożywającej okresowo w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w latach 2012 – 2018.

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto pięć parametrów: Bakterie grupy coli, Ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C, Escherichia coli, Enterokoki (paciorkowce kałowe), Clostridium perfringens. Najczęściej stwierdzano przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (w 54 wodociągach, stanowiących 17,88% wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 10,67%

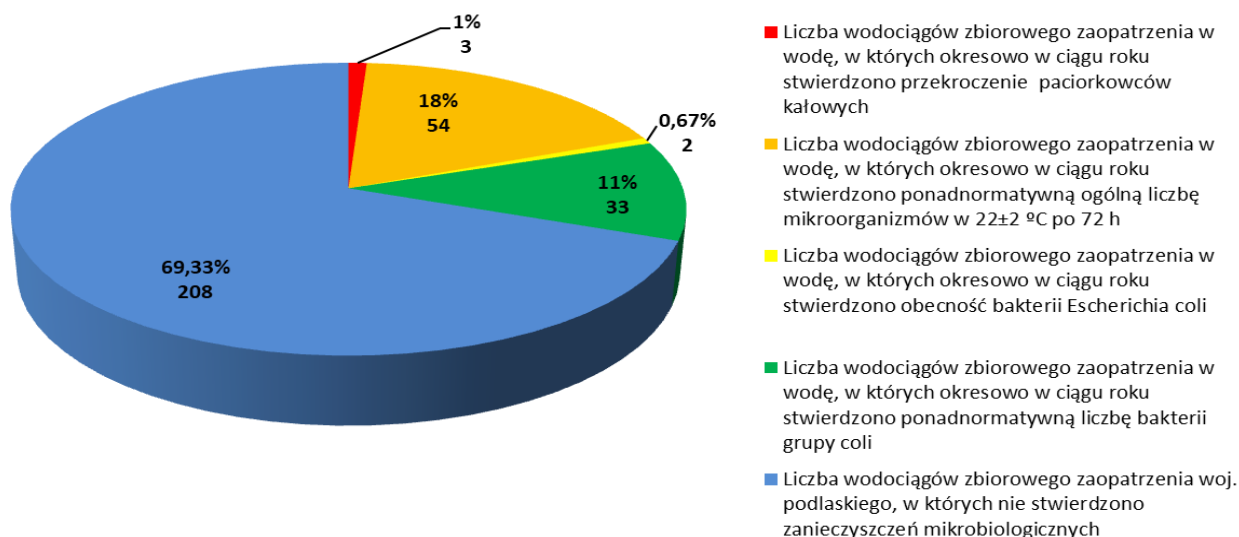
ludności spożywającej kontrolowaną wodę) oraz bakterie grupy coli (w 33 wodociągach, stanowiących 10,92% wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 7,4% ludności spożywającej kontrolowaną wodę).

Przekroczenia ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C trwały od 3 do 187 dni i dotyczyły następujących wodociągów: Bryzgiel gm. Nowinka (9 dni); Jaziewo gm. Sztabin (26 dni); Pruska Mała, Netta gm. Augustów (76 dni); Strzelcowizna, Gruszki (47 dni), Rudawka (46 dni) gm. Płaska; Krasnybór gm. Sztabin (26 dni); Daniłowo Duże (9 dni), Płonka Strumianka (83 dni) gm. Łapy; Białostoczek, Krynickie, Kuriany gm. Zabłudów (28 dni), Choroszcz (187 dni), Rogowo (49 dni), Złotoria (41 dni) gm. Choroszcz; Supraśl, Grabówka gm. Supraśl (35 dni); Michałowo (19 dni), Garbary (30 dni) Sokole (30 dni) gm. Michałowo; Tykocin (54 dni); Turośń Dolna (30 dni), Baciuty (10 dni), Pomigacze (30 dni) gm. Turośń Kościelna; Suraż (21 dni); Kleosin (44 dni), Ignatki-Osiedle (17 dni) gm. Juchnowiec Kościelny; Rybniki gm. Wasilków (22 dni); Jałówka gm. Michałowo (42 dni); Jezewo Stare gm. Tykocin (22 dni); Rajgród (3 dni); Białowieża (34 dni); Iwanki (20 dni), Narew (8 dni) gm. Narew; Zbójna (113 dni); Miastkowo (13 dni); Stare Modzele gm. Łomża (48 dni); Jezioro gm. Piątница (15 dni); Jaświły, Dolistowo gm. Jaświły (7 dni), Trzciannie (14 dni), Jałówka (40 dni), Zwierzyniec Wielki (32 dni) gm. Dąbrowa Białostocka; Korycin (39 dni), Bombla (26 dni) gm. Korycin; Rosochate Kościelne gm. Czyżew (24 dni), Średnica gm. Szepietowo (8 dni); Srebrny Borek (22 dni), Pęchratka Polska (41 dni) gm. Szumowo; Zanie Leśnica gm. Kołaki Kościelne (15 dni); Wyszomierz gm. Szumowo (20 dni); Zambrów (6 dni).

Bakterie grupy coli występowały okresowo w następujących wodociągach: Strzelcowizna gm. Płaska (8 dni); Augustów (19 dni - nie kwestionowano jakości wody w wodociągu ponieważ przekroczenie bakterii grupy coli wyniosło <4 tylko w 1 próbce wody z 5 próbek pobranych w tym samym dniu); Supraśl (5 dni); Jałówka gm. Michałowo (61 dni); Fasty gm. Dobrzyniewo Duże (14 dni); Jezewo Stare gm. Tykocin (5 dni); Suraż (29 dni); Kleosin, Ignatki Osiedle gm. Juchnowiec (14 dni); Rybniki gm. Wasilków (7 dni; 24 dni); Łoje Awissa (5 dni), Święcienin (2 dni), Rajgród (1 dzień) gm. Rajgród; Sokoły gm. Stawiski (16 dni); Korzeniste gm. Mały Płock (9 dni; 8 dni); Grabowo, Gnatowo gm. Grabowo (3 dni); Jarnuty gm. Łomża (8 dni; 4 dni); Szczepankowo gm. Śniadowo (3 dni); Giby (19 dni); Mielnik (6 dni); Dołubowo gm. Dziadkowice (10 dni); Babiki gm. Szudziałowo (21 dni); Motule Stare (5 dni), Filipów (48 dni) gm. Filipów; Dubowo gm. Suwałki (8 dni); Stary Folwark, Płociczno, Białorogi gm. Jeleniewo (8 dni); Rosochate Kościelne gm. Czyżew (15 dni); Zanie-Leśnica gm. Kołaki Kościelne (21 dni).

Natomiast w wodociągu Białosuknie gm. Goniądz obok bakterii grupy coli wykryto również bakterie *Escherichia coli* (przekroczenie trwało 6 dni), w wodociągu Boćki przez 7 dni trwało przekroczenie bakterii grupy coli, *Escherichia coli* i enterokoków, a w wodociągu Strzelcowizna gm. Płaska przez 8 dni stwierdzono obecność bakterii grupy coli i enterokoków.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

Wykres 24. Procent wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę woj. podlaskiego wykazujących okresowe przekroczenia parametrów mikrobiologicznych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) w przypadku przekroczeń parametrów mikrobiologicznych w wodzie stwierdzano:

- warunkową jej przydatność do spożycia przez ludzi (gdy przekroczenia wartości parametrycznej bakterii grupy coli wynosiły <10 jtk w 100 ml, wykluczono obecność w badanej próbce parametru E. coli i enterokoków oraz uznano, iż stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia konsumentów),
- brak przydatności wody do spożycia przez ludzi (w pozostałych przypadkach przekroczeń mikrobiologicznych).

W 2018 r. na terenie woj. podlaskiego w 15 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia stwierdzono brak przydatności wody do spożycia przez ludzi. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał łącznie 34 komunikaty informacyjne o jakości wody w tych wodociągach, które były umieszczane na stronie internetowej oraz właścicieli/administratorów wodociągów, na stronach Biuletynu Informacji Publicznej.

W wodociągach, w których stwierdzono niewłaściwą jakość wody administratorzy w celu ustalenia jej przyczyny oraz dążąc do jej poprawy podejmowali m. in. następujące działania naprawcze: płukanie i/lub dezynfekcję odcinków sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniających wodę, zwiększenie natleniania wody, przeglądu oraz modernizacji mieszaczy wody surowej na hydroformi, wymiany złóż filtracyjnych, dezynfekcji podziemnych zbiorników retencyjnych, mycia zbiorników do magazynowania wody, odłączenia nieużywanych zbiorników, wymiany zaworów do poboru wody. Po zakończeniu działań naprawczych zarówno administratorzy wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej jak i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej dokonywali badań laboratoryjnych wody w celu potwierdzenia ich skuteczności oraz dokonania oceny wody pod kątem przydatności do spożycia przez ludzi.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców miasta Białegostoku, Łomży i Suwałk

Wszyscy mieszkańcy powiatu białostockiego grodzkiego (297 288 osób) spożywali wodę o kontrolowanej jakości. Byli zaopatrywani w wodę do spożycia z dwóch wodociągów - wodociągu zbiorowego zaopatrzenia - BIAŁYSTOK i wodociągu lokalnego o charakterze publicznym - „FADOM-BUD”. Wodociąg Białystok dostarczał wodę dla 297 118 osób, a wodociąg FADOM-BUD - dla 170 osób. Średnie dobowe zaopatrzenie mieszkańców Białegostoku w wodę do spożycia z tych wodociągów wynosiło 39478,7 m³/d w tym wodociąg Białystok dostarczał 39441,4 m³/d oraz FADOM - BUD – 37,3 m³/d. Woda na potrzeby wodociągu Białystok eksploatowana była z trzech ujęć, tj. ujęcia wody głębinowej w Jurowcach oraz ujęć wody powierzchniowej i infiltracyjnej w Wasilkowie. Woda pochodząca z ujęcia głębinowego w Jurowcach pobierana była z 11 studni o głębokości 33,4 - 131,5m. Następnie woda była uzdatniana w Wydziale Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku przy ul. 1000-lecia PP 77 – poddawano ją wstępnemu ozonowaniu, filtracji na filtrach antracytowo-piaskowych i dezynfekcji chlorem. Woda z ujęcia infiltracyjnego (ujmowana przez 12 studni o głębokości 17,5 - 40,8m) była ozonowana, filtrowana na filtrach kontaktowych w Wydziale Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków w Wasilkowie i przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków w Białymstoku w celu dalszego jej uzdatnienia, tj. filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych. Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie była przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków w Białymstoku przy ul. Wysockiego 160, następnie była poddawana wstępnemu ozonowaniu, koagulacji, flokulacji, filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych i dezynfekcji dwutlenkiem chloru. Nadzór nad jakością wody w wodociągu Białystok obejmował pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia w Białymstoku do badań laboratoryjnych. Ponadto na podstawie sprawozdań z wyników badań realizowanych według ustalonego harmonogramu (PIS i kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwo wodociągowe) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej został opracowany przez administratora wodociągu Białystok – Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. zgodnie z obowiązującymi przepisami. Próbkę wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie. Łącznie pobrano do badań 263 próbki wody przeznaczonej do spożycia, w tym 119 próbek przez pracowników PSSE w Białymstoku oraz 144 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej przez Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. Badania ww. wody wykonywano w zakresie monitoringu parametrów grupy A i parametrów grupy B. Dwie próbki nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) w zakresie chloroformu. Po podjętych działaniach naprawczych przez administratora wodociągu woda spełniała i spełnia obowiązujące wymagania określone w ww. rozporządzeniu.

Nadzór nad jakością wody w wodociągu FADOM-BUD obejmował pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi do badań laboratoryjnych. Na podstawie sprawozdań z wyników badań realizowanych według ustalonego harmonogramu (PIS i kontroli wewnętrznej przez FADOM-BUD) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej został opracowany przez administratora wodociągu zgodnie z obowiązującymi przepisami. Próbkę wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie. W wyniku nadzoru

nad wodociągiem FADOM-BUD łącznie pobrano do badań 4 próbki wody w tym 1 próbkę w ramach nadzoru PSSE w Białymstoku oraz 3 próbki w ramach kontroli wewnętrznej. W próbce pobranej 11 września 2018 r. przez pracownika PIS stwierdzono przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (powyżej 300 jtk/ml). W związku z zaistniałą sytuacją właściciel wodociągu podjął działania naprawcze, doprowadzając jakość wody do obowiązujących wymagań sanitarnych. Pozostałe próbki wody odpowiadały wymaganiom ww. rozporządzenia.

Producentem wody przeznaczonej do spożycia dla miasta Łomży (63092 osób) jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży Sp. z o.o. Dobowa produkcja wody wynosiła 6703 m³/d. Woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Łomży pochodziła z dwóch ujęć wód podziemnych. Ujęcie „Rybaki” w Łomży liczy osiem studni głębinowych, natomiast ujęcie „Podgórze” zlokalizowane na terenie gm. Łomża składa się z dziewięciu studni głębinowych. Wody czerpane z czwartorzędowych poziomów wodonośnych charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, ale z powodu ponadnormatywnej zawartości związków żelaza i manganu wymagają uzdatniania. Uzdatnianie takiej wody jest stosunkowo proste, przy użyciu tradycyjnych układów napowietrzania i filtracji. Woda surowa po przejściu przez urządzenia uzdatniające, kierowana jest do zbiorników magazynowych skąd następnie tłoczona do sieci wodociągowej. Stacje wodociągowe wyposażone są w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody. Stacja wodociągowa „Podgórze” dodatkowo zaopatrzona w lampę UV. Stan sanitarno-techniczny obiektów nie budził zastrzeżeń. Studnie na ujęciach wodociągowych są właściwie oznakowane, zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych oraz monitorowane. Jakość wody dostarczana konsumentom kontrolowana zgodnie z ustaloną częstotliwością. Do badań laboratoryjnych w ramach kontroli urzędowej pobrano 10 próbek wody, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwo 34 próbki. Na podstawie sprawozdań z przeprowadzonych badań stwierdzono, iż woda dostarczana przez wodociąg Łomża odpowiadała wymaganiom obowiązującego rozporządzenia. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży w minionym roku wydał: 15 ocen bieżących przydatności wody do spożycia przez ludzi; 2 oceny okresowe oraz 1 ocenę obszarową jakości wody, które każdorazowo przekazywano prezydentowi miasta zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. W 2018 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łomży nie wpłynęły zgłoszenia dotyczące reakcji niepożądanych związanych ze spożyciem wody.

Wszyscy mieszkańcy powiatu suwalskiego grodzkiego (69554 osoby) spożywali wodę o kontrolowanej jakości. Zaopatrzenie w wodę oparte jest na 21 studniach głębinowych. Łączna długość sieci wodociągowej (z przyłączami) wynosi ok. 234 km. Dobowa produkcja wody wynosi 8386 m³/dobę. Stacja uzdatniania wody pracuje automatycznie w układzie dwustopniowego pompowania wody i jednostopniowej filtracji na wielowarstwowym złożu. Woda z 21 studni głębinowych kierowana jest do budynku SUW do dwóch ciśnieniowych komór reakcji, w których następuje natlenienie za pomocą sprężonego powietrza dostarczanego przez trzy sprężarki. Celem napowietrzania jest wprowadzenie do wody tlenu pozwalającego na częściowe utlenienie związków żelaza i manganu do postaci strącanej. Do dezynfekcji stałej zastosowanej na SUW w Suwałkach używana jest lampa UV. Lampa zamontowana jest na rurociągu tłocznym wody wychodzącej do miasta. Promieniowanie UV jest emitowane w wyniku przepływu prądu pomiędzy dwiema elektrodami, umieszczonymi w kwarcowej obudowie lampy. Dzięki tej reakcji pozostałe w wodzie mikroorganizmy albo zostają zabite albo też tracą zdolności do namnażania. Stacja wodociągowa w Suwałkach wyposażona jest również w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody za pomocą podchlorynu sodu. Po procesie dezynfekcji woda jest wtłaczana do sieci miejskiej za pomocą 8 pomp. Woda z wodociągu Suwałki od wielu lat prezentuje wysoką jakość zarówno pod

względem parametrów fizykochemicznych jak i mikrobiologicznych. W 2018 roku do badań pobrano 5 prób monitoringowych w ramach kontroli urzędowej oraz 2 próby wody po złożonej interwencji przez klienta (nie stwierdzono przekroczeń). Ponadto administrator pobrał 33 próby monitoringowe w ramach kontroli wewnętrznej oraz 21 prób wody surowej również w ramach kontroli wewnętrznej. W żadnej z przebadanych próbek nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów. Wystawiono 8 ocen o jakości wody do spożycia.

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2018 roku na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 78 innych podmiotów produkujących wodę przeznaczoną do spożycia. Zaopatrywały one około 0,3% ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości. Były to m. in. urzędy wodociągowe zaopatrujące ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

W wyniku realizacji poboru prób wody w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców indywidualnych urządzeń wodociągowych oraz kontroli urzędowej przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 12 urządzeniach wodociągowych stwierdzono w ciągu roku okresowe przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (1 w powiecie sokólskim, 1 w powiecie hajnowskim, 2 w powiecie augustowskim, 2 w powiecie grajewskim, 6 w powiecie białostockim) oraz w 13 urządzeniach wodociągowych przekroczenia parametrów fizykochemicznych (1 w powiecie grajewskim, 1 w powiecie monieckim, 1 w powiecie sokólskim, 4 w powiecie augustowskim, 6 w powiecie białostockim).

W wyniku nadzoru nad wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie województwa podlaskiego państwowa inspekcja sanitarna wydała ogółem 326 decyzji, w tym: 16 decyzji stwierdzających brak przydatności wody ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych, 6 decyzji stwierdzających warunkową przydatność wody ze względu na przekroczenie parametrów mikrobiologicznych, 29 decyzji stwierdzających warunkową przydatność wody ze względu na przekroczenie parametrów fizykochemicznych, 17 decyzji na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń wodociągowych, 35 decyzji prolongujących termin wcześniej wydanych decyzji, 126 decyzji umarzających postępowanie administracyjne, 89 decyzji płatniczych, 1 decyzję zezwalającą na zastosowanie nowej technologii uzdatniania wody, 9 innych decyzji (2 wygaszające decyzje o braku przydatności, 2 uchylające, 4 zezwalające na zastosowanie materiałów i wyrobów do uzdatniania wody oraz 1 zmieniającą za zgodą strony punkt decyzji).

Ponadto przekazano do właścicieli i zarządców wodociągów zbiorowego zaopatrzenia 86 wystąpień dotyczących: jakości wody, szkolenia próbkobiorców wody przeznaczonej do spożycia, ustalenia harmonogramu poboru prób wody, informujące wójtów gmin o jakości wody przeznaczonej do spożycia, aktualizacji danych technicznych wodociągów, obowiązków przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, tj. wymogów w zakresie kontroli wewnętrznej jakości wody, zakresu parametrów, terminów pobierania próbek wody i przesyłania sprawozdań z badań. Wydano ogółem 1337 ocen jakości wody do spożycia oraz 55 ocen higienicznych na zastosowane materiały i wyroby do uzdatniania wody.

W wyniku nadzoru nad innymi podmiotami zaopatrującymi w wodę przeznaczoną do spożycia Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego wydała 49 decyzji administracyjnych (4 stwierdzające brak przydatności wody do spożycia z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne; 1 stwierdzającą warunkową przydatność wody z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne, 4 stwierdzające warunkową przydatność wody z uwagi na przekroczenia fizykochemiczne, 1 decyzję na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń wodociągowych, 10 decyzji prolongujących terminy wcześniej wydanych decyzji, 11 decyzji umarzających

postępowanie, 12 decyzji płatniczych, 6 innych decyzji np. wygaszających), 230 ocen jakości wody, 34 wystąpień do właścicieli zarządców wodociągów m.in. w sprawie obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ustalenia planu poboru próbek wody, udostępnienia pozwoleń wodnoprawnych oraz 5 ocen higienicznych na zastosowane materiały i wyroby do uzdatniania wody. W związku z prowadzonym postępowaniem administracyjnym nastąpiła poprawa jakości wody w większości nadzorowanych wodociągów.

Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpiel

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły nadzór nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpiel w sezonie kąpielowym 2018 w oparciu o zapisy:

- ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2018 r. poz. 2268),
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystanym do kąpiel (Dz.U. z 2016 r. poz. 1602),
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpiel (Dz.U. z 2016r. poz. 2082).

Na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku zgłoszonych zostało do zaopiniowania organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej 10 projektów uchwał dotyczących wykazu kąpielisk. Projekty uchwał zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwych terenowo państwowych, powiatowych inspektorów sanitarnych.

Przed rozpoczęciem sezonu kąpieliskowego ustalone zostały przez organizatorów kąpielisk w porozumieniu z właściwymi terenowo państwowymi, powiatowymi inspektorami sanitarnymi harmonogramy pobrania próbek wody do badań laboratoryjnych dla poszczególnych kąpielisk.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przed rozpoczęciem sezonów kąpielowych w poszczególnych kąpieliskach pobrały w ramach kontroli urzędowej próbki wody do badań. Na podstawie ocen wizualnych i wyników badań laboratoryjnych wydano przed sezonem 10 ocen bieżących jakości wody w kąpieliskach. Woda we wszystkich kąpieliskach przed rozpoczęciem sezonu spełniała wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystanym do kąpiel.

Największa liczba kąpielisk zlokalizowana była na terenie powiatu białostockiego - 6, siemiatyckiego – 2. Po jednym kąpielisku posiadały powiaty augustowski i wysokomazowiecki.

Tabela 21. Liczba kąpielisk w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z oceną jakości wody w sezonie letnim 2018 r.

Lp.	Powiat	Miejscowość	Nazwa kąpieliska	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2018 r.
1.	augustowski	Serwy 1	Camp Serwy	Jezioro Serwy	przydatna
2.	białostocki	Zarzecznany b/n	Zarzecznany	Zalew Zarzecznany (zbiornik rekreacyjno-retencyjny)	przydatna

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

3.	białostocki	Supraśl, Plac Kościuszki b/n	Plaża miejska w Supraślu	Rzeka Supraśl	przydatna
4.	białostocki	Michałowu b/n	"Na Fali"	Rzeka Supraśl	przydatna
5.	białostocki	Czarna Białostocka, ul. Białostocka b/n	Czapielówka	Rzeka Jurczykha	przydatna
6.	białostocki	Wasilków	Wasilków	Rzeka Supraśl	przydatna
7.	białostocki	Białystok, ul. Plażowa b/n	Plaża miejska na terenie Ośrodka Sportów Wodnych "Dojlidy"	Zalew Dojlidy	przydatna
8.	siemiatycki	Siemiatycze	Kąpielisko miejskie w Siemiatyczach	Rzeka Kamionka	nieprzydatna ze wzg. na zakwit sinic w dniach 08-15.08.2018 r.
9.	wysoko- mazowiecki	Czyżew	Kąpielisko miejskie w Czyżewie	Rzeka Brok (zbiornik retencyjno- rekreacyjny)	nieprzydatna ze wzg. na ponadnormatywną ilość bakterii Escherichia coli i enterokoków (paciorkowców kałowych) w dniach 09-11.07.2018 r.
10.	siemiatycki	Drohiczyn	Kąpielisko na rzece Bug przy ul. Szmita w Drohiczynie	Rzeka Bug	przydatna

W 2018 roku na terenie województwa podlaskiego zgłoszonych zostało przez organizatorów 10 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli. Wszystkie projekty uchwał dotyczące wyrażenia zgody na utworzenie miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli przez poszczególne rady gmin zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych.

Największa liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli zlokalizowana była na terenie powiatu augustowskiego i suwalskiego - po 3, sokólskiego - 2. Po 1 miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli zorganizowano w powiecie grajewskim i łomżyńskim.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

Tabela 22. Liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z oceną jakości wody w sezonie letnim 2018r.

Lp.	Powiat	Miejscowość	Nazwa miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2018 r.
1.	augustowski	Plaża Radiowej Trójki n/j Necko, 16-300 Augustów	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli Plaża Radiowej Trójki	Jeziro Necko	przydatna
2.	augustowski	Plaża Bielnik n/j Necko, 16-300 Augustów	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli przy plaży Bielnik	Jeziro Necko	przydatna
3.	augustowski	Plaża POSTiW n/j Necko, 16-300 Augustów	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli przy plaży POSTiW	Jeziro Necko	przydatna
4.	łomżyński	Łomża ul. Sikorskiego (przy moście Hubala-działka nr 12236/10)	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli na rzece Narew w mieście Łomża	Rzeka Narew	przydatna
5.	sokólski	Sokółka ul. Wodna b/n	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli w Sokółce	Zalew w Sokółce	przydatna
6.	sokólski	Sokółka ul. Wodna b/n	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli w Sokółce naprzeciw schodów betonowych przy hangarach	Zalew w Sokółce	przydatna
7.	grajewski	Rajgród ul. Szkolna b/n	Miejskie Rajgród „Góra Zamkowa ”	Jeziro Rajgrodzkie	przydatna
8.	suwalski	Suwałki, ul. Wojska Polskiego b/n	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli na Zalewie Arkadia	Rzeka Czarna Hańcza	przydatna
9.	suwalski	Krzywe b/n	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli Krzywe	Jeziro Czarne	przydatna
10.	suwalski	Stary Folwark b/n	Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli Stary Folwark	Jeziro Wigry	przydatna

W porównaniu do roku 2017 zaobserwowano w 2018 roku wzrost liczby kąpielisk do 10. Nadmieniamy, że w roku 2017 w województwie podlaskim nie zarejestrowano kąpielisk gdyż nie były zorganizowane. Natomiast liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli uległa zmniejszeniu z 35 do 10. Część organizatorów miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli zadeklarowała utworzenie w 2018 r. kąpielisk, co jest tendencją korzystną.

Liczbę kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2018 r. przedstawia wykres umieszczony poniżej.

Wykres 25. Liczba kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w powiatach województwa podlaskiego w 2018 r.

Na podstawie sprawozdań z przeprowadzonych badań wody przekazanych przez organizatorów kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli oraz badań przeprowadzonych w ramach kontroli urzędowej organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonywały bieżących ocen jakości wody. Ogółem wydano 64 oceny, w tym 62 ocen o przydatności wody do kąpieli oraz 2 oceny o braku przydatności.

Zgodnie z zapisami załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. z 2016r. poz. 1602) woda w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli nie powinna zawierać zanieczyszczeń w postaci obecności skażeń mikrobiologicznych tj.: enterokoków (paciorkowców kałowych) w ilościach > 400 (*jtk/100 ml* lub *NPL/100 ml*) i bakterii *Escherichia coli* w ilościach > 1000 (*jtk/100 ml* lub *NPL/100 ml*) jak również innych organizmów, w tym zakwitu sinic przybierającego postać kożucha, smugi lub piany, materiałów smolistych powstających wskutek rafinacji, destylacji lub jakiegokolwiek obróbki pirolitycznej w szczególności pozostałości podestylacyjnych, lub szkła, tworzyw sztucznych, gumy oraz innych odpadów – w ilości stanowiących zagrożenie dla zdrowia lub życia osób kąpiących się.

W sezonie letnim 2018 r. jakość wody we wszystkich miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli nie była kwestionowana. Natomiast kwestionowana była w dwóch kąpieliskach w powiatach:

- wysokomazowieckim – ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Escherichia coli* i enterokoków w kąpielisku miejskim w Czyżewie na rzece Brok. W związku z zaistniałą sytuacją organizator kąpieliska wystosował do mieszkańców apel z prośbą o dokonanie przeglądu posesji i pól przyległych do rzeki Brok pod kątem ewentualnego spływu do niej gnojowicy i ścieków sanitarnych oraz likwidację ich wycieku. Powołana została komisja mająca na celu ustalenie przyczyn pogorszenia parametrów wody, co skutkowało poprawą jej jakości. Woda w kąpielisku była nieprzydatna do kąpieli tylko krótkotrwale w dniach 09 - 11.07.2018 r.
- siemiatyckim – ze względu na zakwit sinic w kąpielisku miejskim w Siemiatyczach na rzece Kamionka. Brak przydatności wody w przedmiotowym kąpielisku notowano w dniach 08-15.08.2018 r.

W obu wyżej wymienionych przypadkach Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Siemiatyczach i Wysokiem Mazowieckiem stwierdzili brak przydatności wody do kąpieli, wprowadzając tymczasowy zakaz kąpieli i zobowiązując organizatorów do zamieszczenia informacji o zakazie kąpieli w kąpieliskach, które zostały umieszczone na tablicach informacyjnych zlokalizowanych w widocznym miejscu w pobliżu obu kąpielisk.

Informacje na temat przydatności wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli na bieżąco umieszczane były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku: www.wsse.bialystok.pl w zakładce monitoring wody oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Informacje o jakości wody w kąpieliskach, na podstawie danych wprowadzanych na bieżąco ze wszystkich powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, umieszczane były w serwisie kąpieliskowym, którego koordynatorem jest Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie. Serwis zawiera informacje o wykazie kąpielisk, klasyfikacji wody w każdym kąpielisku, profilu wody, bieżącej ocenie jakości wody, informacje o zakazie kąpieli wraz ze wskazaniem przyczyn zakazu oraz informacje o innych zaleceniach dotyczących jakości wody, jak również o możliwości występowania krótkotrwałych zanieczyszczeń, liczbie dni, w których kąpiel była zakazana w czasie poprzedniego sezonu kąpielowego, ostrzeżenie o każdym takim występującym lub przewidywanym

zanieczyszczeniu, dane o rodzaju oraz spodziewanym czasie trwania sytuacji wyjątkowej. Celem serwisu jest informowanie na bieżąco społeczeństwa w okresie sezonu kąpielowego o jakości wody w kąpieliskach na terenie całego kraju. Umieszczony jest on na stronie internetowej <http://sk.gis.gov.pl/>.

Zgodnie z zapisami art. 344 ust. 1 pkt 1b ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne po zakończeniu sezonu kąpielowego właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonali ocen sezonowych.

Pływalnie kryte i odkryte

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku sprawowały nadzór nad pływalniami tak jak w roku poprzednim w oparciu o zapisy:

- ustawy z dnia 18 sierpnia 2011r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. z 2018r. poz. 1482);
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. poz. 2016).

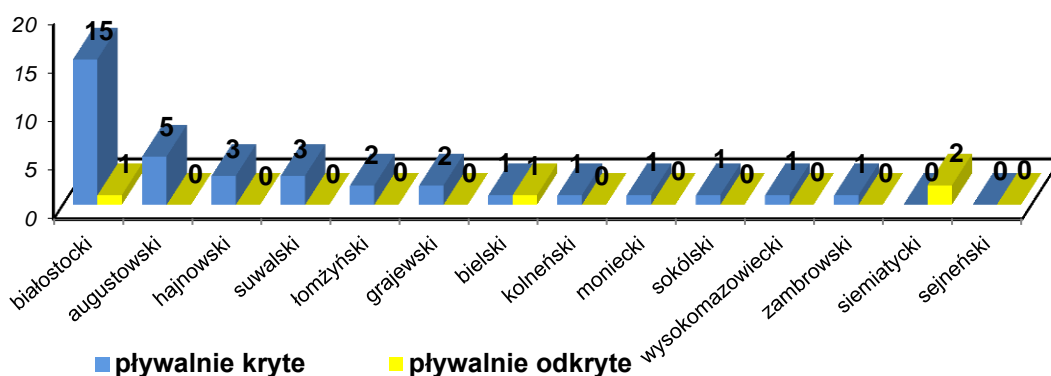
Normatywy mikrobiologiczne i fizykochemiczne, jakim powinna odpowiadać woda w pływalniach, częstotliwość badań, sposób przekazywania sprawozdań z badań przez zarządcę pływalni właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, sposób dokonywania ocen jakości wody przez zarządcę i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz sposób informowania o jakości wody na pływalni osób z niej korzystających zostały określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

Zarządzający pływalniami zgodnie z zapisami wyżej cytowanego rozporządzenia mają obowiązek dokonywania bieżącej oceny jakości wody w nieckach poprzez jej obserwację. Odnotowywane są spostrzeżenia i podejmowane przez nich czynności takie jak: ocena stanu przejrzystości wody, widoczne zanieczyszczenia, w tym incydenty kałowe oraz podjęte działania naprawcze w tym względzie. Zarządcy obiektu prowadzą systematyczny i udokumentowany nadzór pracy urządzeń oraz badania jakości wody zgodnych z harmonogramem ustalonym z właściwym państwowym inspektorem sanitarnym. Mają także obowiązek umieszczania komunikatów dotyczących jakości wody na tablicach informacyjnych zlokalizowanych w miejscach widocznych dla osób korzystających z obiektu oraz na stronie internetowej, jeżeli taką stronę prowadzą. W przypadku zmian jakości wody na pływalni zarządcy są zobowiązani do niezwłocznej aktualizacji komunikatu.

Na właściwych państwowych inspektorach sanitarnych ciąży obowiązek dokonania oceny zbiorczej rocznej, czy woda na pływalniach odpowiada wymaganiom, poprzez analizę wyników badań wykonanych przez zarządzającego oraz wyników badań wykonanych w ramach kontroli urzędowej.

W 2018 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się ogółem 40 pływalni, z czego 36 krytych (w tym 6 parków wodnych) oraz 4 pływalnie odkryte. Liczba pływalni krytych w porównaniu z 2017 rokiem zwiększyła się o 1, ponieważ w połowie 2018 roku objęto nadzorem pływalnię Hotelu Royal & SPA w Białymstoku przy ul. Rynek Kościuszki. Pływalnie odkryte zlokalizowane w powiecie sokólskim (2) i powiecie białostockim (1) zostały wykazane w ewidencji, w grupie innych obiektów, ponieważ nie spełniły wymogów definicji pływalni przywołanej w art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1482).

Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2018 r. przedstawia wykres nr 26.

Wykres 26. Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2018 r.

W 2018 roku 5 pływalni w województwie podlaskim nie było czynnych: trzy pływalnie kryte (2 z powiatu augustowskiego i jedna grajewskiego) i 2 odkryte (z terenu powiatu bielskiego i siemiatyckiego). Dwie pływalnie kryte są nieczynne od 2017 roku, natomiast właściciel jednej najpierw zadeklarował uruchomienie jej tylko w sezonie letnim, po czym z tego zamiaru zrezygnował. Dwie pływalnie odkryte w 2018 roku nie były udostępniane z powodu ich złego stanu technicznego.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 r. w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego spośród 40 pływalni objętych ewidencją skontrolowały 34 z nich, co stanowi 85% obiektów będących w ewidencji.

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pływalniami i innymi obiektami przeprowadzono łącznie 48 kontroli, z czego 5 kontroli obiektów innych, niezakwalifikowanych jako pływalnie. Do badań laboratoryjnych w ramach kontroli urzędowej pobrano na pływalniach 222 próby wody w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych i 5 prób w innych obiektach oraz 203 próby w kierunku oznaczeń fizykochemicznych w pływalniach i 7 w innych obiektach.

Na podstawie sprawozdań z badań laboratoryjnych wody pobranej z niecek pływalni objętych nadzorem w 2018 roku do najczęstszych przekroczeń normatywów fizykochemicznych należały: *chloroform*, *chlor wolny*, *chlor związany*, *potencjał redox*, *mętność* oraz *utlenialność*, Σ *THM*, *azotany*. W wodzie wprowadzanej z systemu cyrkulacji natomiast najczęściej kwestionowano: *chloroform*, *chlor związany*, *mętność*, *azotany*, Σ *THM* oraz *chlor wolny*.

Badania mikrobiologiczne wody z pływalni w analizowanym okresie wykazywały w większości przypadków przekroczenia *ogólnej liczby mikroorganizmów w 36±2°C po 48h*, które częściej notowano w wodzie wprowadzanej z systemu cyrkulacji, co stwierdzono w 26 przypadkach, niż w nieckach, bo 15-krotnie. Stwierdzano także obecność *Pseudomonas aeruginosa* w wodzie wprowadzanej 16-krotnie i w nieckach 11 razy oraz w jednym przypadku *Escherichia coli* w wodzie w niecce basenowej. W 4 przypadkach niedotrzymane były także normatywy w odniesieniu do bakterii *Legionella sp.* w wodzie wprowadzanej i jednym przypadku w niecce.

Ponadto w odniesieniu do 6 pływalni województwa podlaskiego prowadzone było postępowanie administracyjne, dotyczące nieodpowiedniej pod względem mikrobiologicznym jakości wody ciepłej użytkowej pochodzącej z pryszniców obiektów, gdzie stwierdzono skażenie bakteriami *Legionella sp.*

W związku ze stwierdzanymi nieprawidłowościami odnoszącymi się do jakości wody z pływalni - przekroczeń dopuszczalnych wartości dla parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych - zarządcy pływalni każdorazowo byli zobowiązani do podejmowania działań naprawczych mających na celu poprawę jej jakości. Podejmowane działania, w zależności od posiadanych systemów obejmowały przede wszystkim:

- w przypadku skażenia mikrobiologicznego wody najczęściej stosowano mycie, czyszczenie i dezynfekcję nitek wraz kanałami i kratkami przelewowymi, zbiorników przelewowych oraz filtrów basenowych, częściową lub nawet całkowitą w jacuzzi wymianę wody i zwiększenie częstotliwości płukania filtrów, korektę ustawień na stacji uzdatniania wody, chlorowanie szokowe całego systemu uzdatniania;
- w przypadku przekroczeń dopuszczalnych wartości dla parametrów fizykochemicznych najczęściej podejmowano działania dotyczące kontrolowania dozowania środków dezynfekcyjnych, sukcesywne spuszczenie wody, płukanie, korektę ustawień na stacji uzdatniania wody, dokonywano kalibracji sond w systemie pomiarowym, wprowadzono węgiel aktywny do głównych filtrów lub zwiększano skuteczność filtracji poprzez złoża piaskowe, a także zwiększano czas dozowania koagulantu na stacji uzdatniania wody, prowadzono chlorowanie szokowe w porze nocnej.

Właściwi państwowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2018 roku wydali 29 decyzji administracyjnych na pływalnie, w tym 17 decyzji nakazowych, 7 umarzających wszczęte postępowanie administracyjne, 3 dotyczące obciążenia opłatą i 2 prolongujące termin wykonania nakazów wcześniejszych decyzji.

Ponadto nadano 14 telefonogramów/powiadomień do zarządców lub właścicieli pływalni informujących o skażeniu mikrobiologicznym wody mogącym stwarzać zagrożenie dla osób korzystających z pływalni, a także o konieczności podjęcia natychmiastowych działań zmierzających do ich eliminacji.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w czasie trwania całego 2018 r. prowadziły postępowanie administracyjne w odniesieniu do:

- 21 pływalni ze względu na stwierdzenie przekroczeń parametrów fizykochemicznych i/lub bakteriologicznych. Najwięcej w powiecie białostockim - 14, w powiecie hajnowskim - 2, w powiecie augustowskim - 1, w powiatach kolneńskim, monieckim, sokólskim i wysokomazowieckim po 1;
- 4 obiektów z powodu złego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń (2 w powiecie białostockim oraz w powiatach augustowskim i suwalskim po 1).

Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2018 roku wystosowali 21 wystąpień do zarządców lub właścicieli pływalni:

- 9 z nich dotyczyło obowiązku wynikającego z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, to jest konieczności opracowania i uzgodnienia harmonogramu pobierania próbek wody prowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej;
- 9 w zakresie przekroczeń parametrów fizykochemicznych wody, stwierdzonych na podstawie dostarczonych sprawozdań z badań jakości wody z pływalni prowadzonej przez zarządców lub właścicieli tych obiektów w ramach kontroli wewnętrznej;

- 2 dotyczące braku pełnego zakresu badań zgodnych z opracowanym harmonogramem na 2018 rok prowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców pływalni;
- 1 wystąpienie odnosiło się do braku udostępnienia raportów nadzoru pracy urzędów oraz rejestracji wyników pomiaru jakości wody na pływalni.

Spośród 34 skontrolowanych w 2018 roku pływalni państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego 2 z nich ocenili jako niespełniające wymagań pod względem technicznym, co stanowiło 5,88% skontrolowanych i 1 pod względem higieniczno-sanitarnym, co stanowiło 2,94% skontrolowanych w tej grupie obiektów.

Pływalnie zaliczone do grupy nie spełniającej wymagań technicznych zlokalizowane są w powiecie augustowskim i suwalskim. W pierwszej z nich stwierdzono: przecieki z hali basenowej do pomieszczeń podbasenia, brudne ściany przy niecce sportowej, korozję elementów instalacji wentylacyjnej w podbaseniu. W drugiej natomiast stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny: szatni damskiej i męskiej (drzwi do toalet i przebieralni, sufitu, poczekalni, krzeseł, baterii natryskowej) oraz lin torowych w niecce basenowej.

Jako niespełniająca wymagań higieniczno-sanitarnych została zaliczona pływalnia z powiatu augustowskiego, z uwagi na kwestionowanie jakości wody ciepłej użytkowej w natryskach skażonej bakteriami *Legionella sp.*

W związku z koniecznością umieszczania przez zarządców pływalni na tablicy informacyjnej i na stronie internetowej, jeżeli taka strona jest prowadzona, komunikatów dotyczących spełniania przez wodę na pływalni wymagań określonych w wyżej wymienionym rozporządzeniu lub aktualnych przekroczeniach dopuszczalnych wartości parametrów, podjętych działaniach naprawczych oraz o planowanym terminie doprowadzenia jakości wody do odpowiednich wymagań w większości przypadków komunikaty były wydawane i umieszczane na tablicy informacyjnej.

Badania wody ciepłej użytkowej z instalacji wewnętrznej podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz użyteczności publicznej województwa podlaskiego w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp.*

Nadzór nad jakością wody ciepłej dotyczący badań w kierunku bakterii *Legionella sp.* regulują zapisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W § 18 ww. rozporządzenia określono minimalną częstotliwość pobierania próbek wody ciepłej oraz procedury postępowania w zależności od wyniku badania bakteriologicznego.

W 2018 roku badanie takie przeprowadzono między innymi w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, w placówkach pomocy społecznej w tym domach pomocy społecznej, obiektach świadczących usługi hotelarskie, sanatoriach, placówkach oświatowych i innych obiektach użyteczności publicznej.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobrały do badań laboratoryjnych ogółem 34 próby z instalacji wewnętrznej wody ciepłej w ww. obiektach. Zakwestionowano ogółem 12 prób, co stanowi 35% wszystkich pobranych prób wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella sp.*

W podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne typu szpitale, zakłady opiekuńczo - lecznicze oraz zakłady opieki długoterminowej do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 14 prób z instalacji wody ciepłej. Zakwestionowano 4 z nich, co stanowi 29% wszystkich pobranych prób wody ciepłej na obecność

bakterii *Legionella sp.* Skolonizowanie instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.* stwierdzono w 3 próbkach w szpitalach (powiat białostocki, grajewski, wysokomazowiecki) i jednej próbce w sanatorium uzdrowskim (powiat augustowski). We wszystkich obiektach wystąpiło skażenie na poziomie średnim.

W placówkach pomocy społecznej w 2018 r. dokonano w ramach kontroli urzędowych poboru 12 prób z instalacji wody ciepłej. Trzy z nich zakwestionowano, co stanowi 25% wszystkich pobranych prób wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella sp.* W jednym domu pomocy społecznej (powiat białostocki) stwierdzono wysokie skażenie tych bakterii. Natomiast w 2 obiektach (powiat białostocki i powiat hajnowski) skażenie bakterii *Legionella sp.*

Wśród obiektów świadczących usługi hotelarskie w ramach kontroli urzędowej pobrano ogółem 5 prób do badań laboratoryjnych. Zakwestionowano 2 z nich, co stanowi 40% wszystkich pobranych prób wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella sp.* w obiektach świadczących usługi hotelarskie. Ponadnormatywną liczbę bakterii *Legionella sp.* o wysokim skażeniu wykryto w 2 obiektach świadczących usługi hotelarskie w powiecie augustowskim.

W ramach kontroli urzędowej pobrano do badań laboratoryjnych 3 próbki w placówkach oświatowych. Wszystkie zostały zakwestionowane. Dwie ze względu na wysokie skażenie bakterii *Legionella sp.* w instalacji wody ciepłej w ośrodku wychowawczym i socjoterapeutycznym (powiat sokólski), jedna ze względu na średnie skażenie w żłobku (powiat moniecki).

Do wykonywania badań wody ciepłej użytkowej w kierunku bakterii *Legionella sp.* zgodnie zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) są zobowiązani właściciele/zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej, w których w trakcie użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny.

W związku z tym w ramach kontroli wewnętrznej w 2018 r. właściciele/zarządcy podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej do badań laboratoryjnych pobrali ogółem 320 prób w kierunku bakterii *Legionella sp.* z instalacji wewnętrznej wody ciepłej.

Na podstawie otrzymanych wyników badań laboratoryjnych potwierdzających skażenie instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.* organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadziły postępowanie administracyjne nakazujące podjęcie działań przez właścicieli/zarządców zmierzające do redukcji bakterii *Legionella sp.* w zależności od rodzaju skażenia. Wydane w tym zakresie decyzje administracyjne nakazywały:

- w przypadku skażenia średniego przystąpienie do działań interwencyjnych zmierzających do redukcji liczby bakterii,
- w przypadku skażenia wysokiego przystąpienie do działań interwencyjnych włącznie z czyszczeniem i dezynfekcją systemu instalacji wewnętrznej wody ciepłej w obiekcie oraz zakazania korzystania z pryszniców,
- w przypadku skażenia bardzo wysokiego natychmiastowe wyłączenie z eksploatacji urządzeń i instalacji wody ciepłej oraz przeprowadzenia zabiegów ich czyszczenia i dezynfekcji.

Prowadzone postępowanie organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej ma na celu zapobieganie zagrożeniom dotyczącym zachorowań na legionelozę.

Na redukcję bakterii *Legionella sp.* ma decydujący wpływ przestrzeganie właściwej temperatury wody. Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w § 120 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1422 z późn. zm.).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

W paragrafie tym istnieje zapis mówiący o tym, iż instalacja ciepłej wody powinna zapewnić uzyskanie w punktach czerpalnych temperaturę wody nie niższej niż 55°C nie wyższej niż 60°C. Ponadto instalacja ta powinna umożliwiać przeprowadzenie jej okresowej dezynfekcji termicznej przy temperaturze wody nie mniejszej niż 70°C i nie wyższej niż 80°C.

Obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 r. znajdowały się ogółem 3982 obiekty pełniące funkcje użyteczności publicznej. Liczba tych obiektów w porównaniu z 2017 rokiem zwiększyła się o 165. Spośród ogólnej liczby obiektów objętych ewidencją w 2018 roku, skontrolowano 1683 obiekty, co stanowiło 42% obiektów objętych ewidencją.

Tabela 23. Grupy wybranych obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego, ich ilość w ewidencji, liczba obiektów skontrolowanych oraz liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym w latach 2017 – 2018.

Lp.	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2017 rok			2018 rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym
1	Ustępy publiczne	33	33	0	33	32	1
2	Ustępy ogólnodostępne	10	10	0	11	10	0
3	Pływalnie kryte	35	30	3	36	32	3
4	Pływalnie odkryte	4	3	0	4	2	0
5	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	53	42	2	61	31	3
6	Noclegownie i domy dla bezdomnych	6	4	0	6	3	0
7	Hotele	51	27	0	51	43	2
8	Motele	1	1	0	2	2	0
9	Pensjonaty	8	6	0	8	7	0
10	Kempingi	4	4	0	4	4	0
11	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	32	14	0	31	11	0
12	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	558	372	4	562	365	11
13	Zakłady fryzjerskie	1018	507	4	1089	343	9
14	Zakłady kosmetyczne	560	288	8	645	232	15
15	Zakłady tatuażu	14	11	0	14	7	0
16	Zakłady odnowy biologicznej	132	44	0	125	41	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

17	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	147	77	0	151	52	5
18	Dworce autobusowe	11	10	0	11	9	0
19	Dworce i stacje kolejowe	25	20	0	25	24	1
20	Przystanie żeglugi śródlądowej	1	1	0	1	1	0
21	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	4	1	0	5	5	0
22	Przejścia graniczne ogółem	7	7	0	7	7	0
23	Tereny rekreacyjne	189	62	0	189	59	0
24	Cmentarze	305	106	1	315	113	0
25	Domy przedpogrzebowe	67	43	1	73	28	0
26	Zakłady karne i areszty śledcze	6	6	0	6	6	1
27	Inne obiekty	536	324	3	517	217	5

Z grupy obiektów skontrolowanych w 2018 roku oceniono jako złe ogółem 56, co stanowi 3,3% obiektów skontrolowanych. Największą grupę ocenionych jako złe stanowiły obiekty, które nie spełniały wymagań higieniczno-sanitarnych - 32, technicznych - 18 oraz obiekty ocenione jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym - 6.

Spośród obiektów użyteczności publicznej objętych nadzorem w 2018 roku największą liczbę obiektów ocenionych jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym stanowiły zakłady kosmetyczne – 15 i zakłady fryzjerskie -7, pod względem technicznym inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie -5.

Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku znajdowało się 67 placówek pomocy społecznej. W porównaniu z ubiegłym rokiem ich liczba zwiększyła się ogółem o 8 obiektów.

W 2018 roku skontrolowano łącznie 34 placówki, co stanowiło 51% tego typu obiektów objętych ewidencją. Kontrolą objęto domy pomocy społecznej (11), placówki zapewniające całodobową opiekę (13), inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej (7) oraz noclegownie i domy dla bezdomnych (3).

Spośród łącznej liczby placówek skontrolowanych ogółem oceniono 3 jako złe, co stanowi 9% obiektów skontrolowanych. Dwa obiekty oceniono jako niespełniające wymagań technicznych. Wśród nich dom pomocy społecznej (w powiecie białostockim) oraz placówkę zapewniającą całodobową opiekę (w powiecie augustowskim). Jedna placówka (w powiecie bielskim) zapewniająca całodobową opiekę zakwalifikowana została przez właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego jako niespełniająca wymogów higieniczno-sanitarnych i technicznych.

Do najczęściej spotykanych uchybień stwierdzanych podczas kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaliczyć można zły stan techniczny ścian i sufitów w pokojach i łazienkach mieszkańców.

Obiekty hotelarskie

W województwie podlaskim branża hotelarska skupia się przede wszystkim w regionach najbardziej atrakcyjnych turystycznie takich jak: Suwalszczyzna i Pojezierze Augustowskie. To nadal najbardziej dynamicznie rozwijające pod względem turystycznym regiony województwa podlaskiego.

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku znajdowało się 96 obiektów hotelarskich, w tym 51 hoteli, 2 motele, 8 pensjonatów, 4 kempingi oraz 31 schronisk i pól biwakowych. W stosunku do roku 2017 ogólna liczba obiektów objętych nadzorem nie zmieniła się. Najwięcej obiektów hotelarskich funkcjonuje na terenie powiatu augustowskiego (37) oraz powiatu białostockiego (27).

W 2018 roku skontrolowano łącznie 67 obiektów hotelarskich, co stanowiło 70% tego typu obiektów objętych nadzorem. W grupie tej stwierdzono 2 złe hotele, co stanowi tylko 3% obiektów skontrolowanych. Jeden hotel zakwalifikowano jako zły pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym, zaś drugi pod względem technicznym. Obie placówki zlokalizowane były w powiecie augustowskim.

W jednym hotelu stwierdzono uchybienia natury technicznej w dwóch pokojach oraz w jednej łazience przy pokoju. Drugi hotel zakwalifikowano jako zły ze względu na wykrycie bakterii *Legionella sp.* w obiekcie.

Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W województwie podlaskim nadzorem objęto również inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie. W 2018 roku w ewidencji było 562 tego typu obiektów. Najwięcej 114 obiektów zlokalizowanych jest na terenie powiatu augustowskiego, 105 na terenie powiatu suwalskiego oraz 73 w powiecie łomżyńskim.

W 2018 roku skontrolowano 365 placówek, co stanowiło 65% obiektów objętych ewidencją. Spośród skontrolowanych obiektów oceniono jako złe ogółem 11, w tym 5 pod względem technicznym (w powiecie augustowskim), 4 pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym (w powiecie grajewskim) oraz 2 pod względem higieniczno-sanitarnym (w powiecie augustowskim i suwalskim).

Najczęściej stwierdzano zły stan higieniczno-sanitarny w ośrodkach wypoczynkowych. Głównie kwestionowano brudne z zaciekami ściany i sufity w pokojach, łazienkach i korytarzach oraz w sanitariatach, w tym sanitariatach ogólnodostępnych.

Ogółem w 2018 r. nałożono 3 mandaty karne na łączną kwotę 400,00zł.

Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

W 2018 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 25 dworców i stacji kolejowych. Kontrolą sanitarną objęto 96% obiektów wykazanych w ewidencji. Jeden obiekt będący w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sokółce został zakwalifikowany jako zły pod względem technicznym ze względu na łuszczącą się farbę oraz plamy i zarysowania na lamperniach ścian w poczekalni dla podróżnych.

Spośród 11 dworców autobusowych objętych ewidencją w 2018 r. skontrolowano 9, co stanowi 82% tego typu obiektów objętych ewidencją. W grupie tej nie stwierdzono obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym.

Ustępy publiczne i ogólnodostępne

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku znajdowały się ogółem 33 ustępy publiczne, w tym 11 ogólnodostępnych. Przeprowadzono kontrole sanitarne 32 ustępów publicznych, w tym 10 ogólnodostępnych. Zły stan sanitarno - higieniczny oraz techniczny stwierdzono w jednym szalecie publicznym w powiecie sokólskim. Podczas kontroli we wszystkich pomieszczeniach szaletu stwierdzono zawilgocone ściany i sufity z oznakami korozji biologicznej. W przedsionku łuszczącą się, odpadającą płatami farbę z sufitu i ścian.

Środki transportu

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku przeprowadzili ogółem 240 kontroli środków transportu. W liczbie tej znajdowało się 84 samochody do przewozu zwłok i szczątków, 66 autobusów komunikacji publicznej, 30 wagonów w pociągach pasażerskich, 13 wagonów w pociągach podmiejskich oraz 13 samochodów do przewozu chorych, 11 autobusów turystycznych, 10 statków pasażerskich żeglugi śródlądowej, 4 samochody do przewozu bielizny oraz 9 innych środków transportu (taksówek osobowych, łodzi, autobusów szynowych). Stan sanitarno-higieniczny objętych nadzorem środków transportu nie budził zastrzeżeń.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W ewidencji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego w 2018 roku ujęto łącznie 204 tego typu zakładów. Liczba obiektów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej co roku ulega zwiększeniu. W stosunku do 2017 roku ewidencją objęto o 153 tego typu obiektów więcej.

Największą grupę stanowiły zakłady fryzjerskie - 1089. Kolejną grupę stanowiły zakłady kosmetyczne – 645 oraz inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna usługa - 151. Zakładów odnowy biologicznej było w ewidencji 125. Najmniejszą grupę stanowiły zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim było 14.

Pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 roku skontrolowali ogółem 675 obiektów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu oraz zakładów świadczących łącznie ww. usługi, co stanowi 33% ogólnej liczby obiektów tego typu będących w ewidencji.

Na terenie województwa podlaskiego najwięcej obiektów świadczących wyżej wymienione usługi zlokalizowanych jest w powiecie białostockim – 901, co stanowi prawie połowę - 45% wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją. Na terenie powiatu suwalskiego ewidencją objęto 200 zakładów, natomiast w powiecie łomżyńskim 189 obiektów.

Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w związku ze stwierdzonymi uchybieniami prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu

wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego nadzorowanych obiektów.

Na 675 skontrolowanych obiektów świadczących wszystkie wyżej wymienione usługi w 2018 roku 25 zakwalifikowano do grupy złych pod względem higieniczno-sanitarnym, co stanowi 4%, zaś 4 pod względem technicznym, co stanowi 0,6%.

Najczęściej stwierdzonymi uchybieniami w tego typu obiektach było brak zachowanej czystości przy świadczeniu usług (brudne narzędzia fryzjerskie) oraz brak sterylnych narzędzi do zabiegów naruszających ciągłość tkanek.

Ogółem w 2018 r. nałożono w zakładach kosmetycznych i fryzjerskich 28 mandatów karnych na łączną kwotę 3.350,00zł.

W związku z wejściem w życie z dniem 16.02.2018 r. ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. poz. 2111) kontrole organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie wymogów zawartych w wyżej wymienionym akcie prawnym potwierdziły przestrzeganie wymagań określonych w ustawie.

W 2018 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego objęły ewidencją 104 obiekty świadczące usługi solaryjne. W 73 %, zatem w większości przypadków (76 obiektów) stanowiły one jedną z usług oferowanych m.in. w zakładzie kosmetycznym, odnowy biologicznej, czy sportu i rekreacji, natomiast 27% (28 obiektów) funkcjonowało jako odrębne solaria.

Najwięcej obiektów świadczących wyżej wymienione usługi znajdowało się w Białymstoku – 27, co stanowi ok. jednej trzeciej (28%) wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją w województwie podlaskim. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego dokonały kontroli sanitarnych 40% (42 obiekty) obiektów wykazanych w ewidencji. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarno – higienicznych i technicznych oraz potwierdzono przestrzeganie wymagań określonych w ustawie z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium. Nie wydano zaleceń w formie pouczeń w protokole oraz nie nakładano kar w zakresie usług solaryjnych. W 2019 roku planuje się skontrolowanie pozostałych obiektów świadczących usługi solaryjne.

Mając na względzie ochronę ludzi przed następstwami korzystania z solarium Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku opracowała ulotkę informacyjną pt. „Słońce czy solarium Jak się bezpiecznie opalać”. Powyższa ulotka zawiera informacje dot. rodzajów promieniowania ultrafioletowego (UV), zdrowotnych konsekwencji nadmiernego opalania się, rodzajów fenotypów skóry (karnacji), zasad racjonalnego korzystania z solarium oraz zalecanych środków chroniących. Publikacja została udostępniona na stronie www.wsse.bialystok.pl

Nadal brak jest szczegółowego aktu prawnego dotyczącego prowadzenia nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej, stanowiącymi największą grupę obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej. W związku z tym nadzór nad ww. obiektami prowadzi się w oparciu o:

- ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 59),
- ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2018 r. poz. 151 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2018 r. poz. 1202 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1422 z późn. zm.),

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.),
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 282).

Przejścia graniczne województwa podlaskiego

W 2018 roku ewidencja Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach obejmowała 7 przejść granicznych zlokalizowanych na granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Białoruś w obszarze województwa podlaskiego, w tym:

4 drogowe przejścia graniczne:

- „Kuźnica Białostocka – Bruzgi” - zlokalizowane w powiecie sokólskim (dozwolony ruch graniczny osobowy i towarowy),
- „Bobrowniki – Bierestowica” - zlokalizowane w powiecie białostockim (dozwolony ruch graniczny osobowy i towarowy),
- „Białowieża – Piererow” - położone w powiecie hajnowskim (dozwolony ruch graniczny osobowy: pieszy i rowerowy),
- „Połowce – Pieszczatka” - położone w powiecie hajnowskim (dozwolony osobowy ruch graniczny)

2 kolejowe:

- „Kuźnica Białostocka – Grodno” - zlokalizowane w powiecie sokólskim (dozwolony osobowy i towarowy ruch graniczny),
- „Siemianówka – Świsłocz” - położone w powiecie hajnowskim (dozwolony towarowy ruch graniczny);

1 rzeczne przejście graniczne:

- „Rudawka – Lesnaja” na Kanale Augustowskim – przejście sezonowe, czynne od 1 maja do 1 października, zlokalizowane w powiecie augustowskim (dozwolony ruch graniczny z wykorzystaniem sprzętu wodnego oraz pieszy i rowerowy).

W okresie objętym informacją skontrolowano wszystkie przejścia graniczne funkcjonujące w obszarze województwa podlaskiego. Ogółem przeprowadzono 12 kontroli tych obiektów, w tym 8 kontroli drogowych przejść granicznych (po 2 kontrole każdego z nich), 2 kontrole kolejowych przejść (po 1 każdego z nich) oraz 2 kontrole rzeczne przejścia granicznego.

Stan sanitarno-techniczny oraz bieżący stan czystości przejść granicznych zlokalizowanych w obszarze województwa podlaskiego w 2018 roku nie budził zastrzeżeń.

Podczas kontroli sprawdzano stan czystości i porządku terenu przejść granicznych oraz stan sanitarno-techniczny ustępów ogólnodostępnych dla podróżnych przekraczających granicę państwa. Zwracano uwagę na zaopatrzenie przejść w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, sposób usuwania ścieków oraz sposób gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych. Sprawdzano zaopatrzenie przejść w środki czystości oraz sposób przechowywania sprzętu porządkowego. Ponadto na drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej sprawdzano stan sanitarno-techniczny zlewni ścieków z autokarów.

Stan porządku terenu przejść granicznych był bez zastrzeżeń. Drogi przejazdowe i parkingi utrzymane w czystości. Kosze na odpady rozstawione wzdłuż dróg oraz w pobliżu budynków kontroli opróżniano na bieżąco.

Na przejściach granicznych o dozwolonym ruchu granicznym osobowym (wszystkich drogowych oraz rzecznych w Rudawce) podróżni mają zapewnione ustępy ogólnodostępne, w ilości dostosowanej do wielkości przejść oraz natężenia ruchu granicznego. Na kolejowym przejściu granicznym w Kuźnicy Białostockiej, gdzie kontrola graniczna odbywa się w pociągu, podróżni mają możliwość skorzystania z ustępów ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenie dworca kolejowego nadzorowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sokółce. Natomiast na kolejowym przejściu granicznym w Siemianówce o dozwolonym ruchu granicznym towarowym ustępy ogólnodostępne zlokalizowane są w budynku służb celnych.

W okresie objętym informacją ustępy ogólnodostępne na przejściach granicznych utrzymane były w należyтым stanie sanitarno - technicznym. Toalety zaopatrzone w zimną i ciepłą wodę, mydło, ręczniki jednorazowe do rąk lub suszarki. Kabiny ustępowe zaopatrzone w papier toaletowy, a kabiny dla kobiet dodatkowo w kosze na odpady. Sanitariaty posiadają wentylację grawitacyjną lub mechaniczną włączaną automatycznie.

Na wszystkich przejściach granicznych znajdują się toalety przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Przejścia graniczne województwa podlaskiego zaopatrywane są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi z wodociągów gminnych nadzorowanych przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych (drogowe w Połowcach, drogowe i kolejowe w Kuźnicy Białostockiej, kolejowe w Siemianówce, rzeczne w Rudawce) oraz z urzędzeń wodociągowych zlokalizowanych w obszarze przejść, nad którymi nadzór sprawuje Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach (drogowe w Bobrownikach i Białowieży). Podróżni oraz pracownicy przejść korzystali z kontrolowanej i odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Większość przejść granicznych nieczystości płynne odprowadza do sieci kanalizacyjnych i gminnych lub własnych oczyszczalni ścieków. Jedynie rzeczne przejście w Rudawce zlokalizowane na terenie nieskanalizowanym odprowadza ścieki do zbiornika bezodpływowego systematycznie opróżnianego przez specjalistyczną firmę. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. W obiektach objętych kontrolą odpady komunalne gromadzone były w pojemnikach lub kontenerach i zgodnie z zawartymi umowami wywożone na składowiska odpadów przez firmy uprawnione do tego celu. Pojemniki i kontenery utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym.

Zlewnie ścieków z autokarów zlokalizowane na drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej były utrzymane w czystości i w dobrym stanie sanitarno-technicznym, oznakowane znakiem informacyjnym „BUS WC”. Zgodnie z oświadczeniami kierowników obiektów, podobnie jak w latach poprzednich zlewnie ścieków nie były wykorzystywane.

Wszystkie przejścia graniczne posiadały odpowiedni zapas środków higieny i do utrzymania czystości: myjących i dezynfekcyjnych. Sposób przechowywania sprzętu porządkowego nie budził zastrzeżeń.

W 2018 roku Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach obejmował nadzorem sanitarnym 2 urządzenia wodociągowe zlokalizowane w obszarze drogowych przejść granicznych w Białowieży i Bobrownikach.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono kontrole stanu sanitarno-technicznego w/w urzędzeń wodociągowych. Podczas kontroli oceniano sposób zabezpieczenia i zagospodarowania strefy ochrony bezpośredniej, sposób zabezpieczenia studni i wentylacji ujęcia, stan sanitarno-techniczny ujęć wody i hydroforni. Sprawdzano także dokumentację zdrowotną pracowników

upoważnionych do obsługi urządzeń wodociągowych. Nieprawidłowości w powyższych zakresach nie stwierdzono.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach prowadził monitoring jakości wody pochodzącej z urządzeń wodociągowych zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi budynki użyteczności publicznej zlokalizowane w obszarze przejść granicznych:

- Międzynarodowego Drogowego Przejścia Granicznego w Bobrownikach, zlokalizowanego na terenie gminy Gródek, w powiecie białostockim,
- Międzynarodowego Drogowego Przejścia Granicznego w Białowieży, zlokalizowanego na terenie gminy Białowieża, w powiecie hajnowskim.

Nadzorowane urządzenia wodociągowe zasilane są w wodę z ujęć podziemnych. Producentem wody jest Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku.

Odbiorcami wody są wyłącznie pracownicy przejść oraz podróżni przekraczający granicę Państwa. W okresie objętym informacją z wody do spożycia pochodzącej z nadzorowanych urządzeń wodociągowych na drogowym przejściu granicznym w Bobrownikach korzystało średnio na dobę 4360 osób, w tym 230 pracowników i 4130 podróżnych, natomiast na drogowym przejściu granicznym w Białowieży 56 osób, w tym 8 pracowników i 48 podróżnych.

W ramach monitoringu jakości wody w 2018 r. pobrano 2 próbki wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów objętych monitoringiem zgodnie z częścią A załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) - po 1 próbce z każdego urządzenia. Badania laboratoryjne wykonano w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku. Próbkę wody w zakresie zbadanych parametrów odpowiadały wymaganiom mikrobiologicznym i fizykochemicznym określonym w w/w rozporządzeniu. Na podstawie sprawozdań z badań Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał okresowe oceny jakości wody stwierdzające jej przydatność do spożycia przez ludzi.

Natomiast w ramach kontroli wewnętrznej Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku pobrał do badań laboratoryjnych 4 próbki wody (po 2 z każdego urządzenia) w zakresie parametrów objętych monitoringiem zgodnie z częścią A załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz 2 próbki (po 1 z każdego urządzenia) w zakresie parametrów objętych monitoringiem zgodnie z częścią A i B załącznika nr 2 do rozporządzenia. Badania wykonano w laboratorium zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Terminy i punkty poboru próbek oraz zakres badań uzgodniono z Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym w Suwałkach. W żadnej z przebadanych próbek nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów.

W okresie objętym informacją na drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Białowieży pracownicy oraz podróżni przekraczający granicę w obszarze tych przejść spożywali wodę o kontrolowanej jakości, której jakość w ciągu roku nie była kwestionowana.

Kontrola środków transportu na przejściach granicznych województwa podlaskiego

W okresie sprawozdawczym dokonano kontroli stanu sanitarnego 2 pociągów pasażerskich dalekobieżnych jadących z Krakowa do Grodna, podczas postoju pociągów na kolejowym przejściu granicznym w Kuźnicy Białostockiej.

Bieżący stan higieniczno-sanitarny i techniczny kontrolowanych środków transportu publicznego uczestniczących w ruchu międzynarodowym nie budził zastrzeżeń.

W skład kontrolowanych pociągów wchodziły po 2 wagony wyłącznie z miejscami do siedzenia oraz czterema toaletami dla podróżnych (2 w każdym wagonie). Stan sanitarno - techniczny wagonów i sanitariatów był bez zastrzeżeń. Toalety zaopatrzone w wodę do spłukiwania i mycia rąk oraz mydło, ręczniki jednorazowego użytku i papier toaletowy. Nie stwierdzono także nieprawidłowości w zakresie postępowania z odpadami stałymi i ściekami. Nieczystości płynne usuwane poprzez system otwarty, natomiast odpady komunalne gromadzone w pojemnikach na śmieci wyłożonych workami z tworzywa sztucznego i usuwane na bieżąco przez pracowników firmy „PKP intercity”, podczas sprzątania wagonów na większych stacjach.

Podsumowanie

Ogółem w 2018 r. upoważnieni pracownicy pionu higieny komunalnej województwa podlaskiego przeprowadzili 3103 kontrole. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego oraz Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydali łącznie 648 decyzji merytorycznych, 227 decyzji płatniczych jako organy pierwszej instancji. W zakresie zagadnień higieny komunalnej Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 10 decyzji jako organ drugiej instancji. Łącznie wydano 379 postanowień, 3 tytuły wykonawcze. Za uchybienia stwierdzone podczas kontroli nałożono ogółem 32 mandaty karne na łączną kwotę 4.050,00zł.

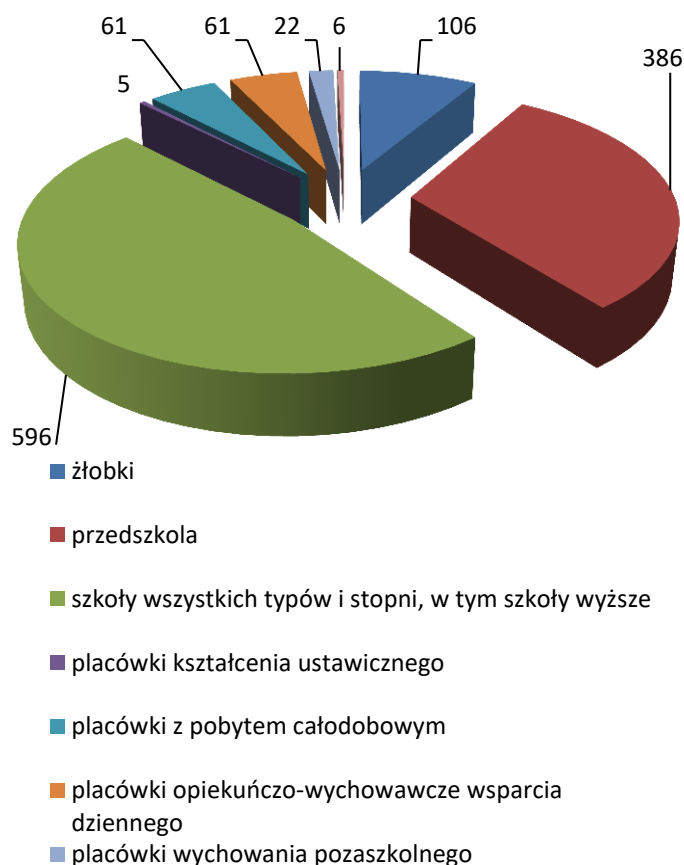

ODDZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

Na terenie województwa podlaskiego w 2018r. nadzorem objęto 1991 placówek w tym 1243 placówki stałe takie jak: żłobki i kluby dziecięce - 106, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego - 386, szkoły wszystkich typów w tym szkoły wyższe - 596, placówki kształcenia ustawicznego - 5, placówki z pobytem całodobowym - 61, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego - 61, placówki wychowania pozaszkolnego -22, placówki rekreacyjne - 6. Ponadto w ewidencji znajdowało się 749 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym: zimowego - 145 i letniego - 604.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2018 roku wydały ogółem 334 decyzje administracyjne, w tym: 210 merytorycznych, 124 płatniczych oraz 1 postanowienie. Nałożono 3 mandaty karne na kwotę 800 zł.

Wykres 27. Ewidencja placówek

Baza lokalowa i stan sanitarno-techniczny stałych placówek oświatowo-wychowawczych

W ramach nadzoru skontrolowano 1261 stałych placówek oświatowo-wychowawczych oraz placówek zimowego i letniego wypoczynku. Oceniano ich stan sanitarny pod względem posiadanej infrastruktury, bieżącej czystości i porządku, warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów,

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych dostępności do profilaktycznej opieki medycznej, przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin, organizacji dożywiania.

Przeprowadzono ogółem 1541 kontroli, w tym:

- 1128 kontroli placówek oświatowo-wychowawczych,
- 346 kontroli placówek wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,
- 43 kontrole placówek w związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego 2017/2018,
- 10 kontroli w obiektach oświatowych nie ujętych w ewidencji,
- 14 kontroli związanych ze sprawdzeniem przestrzegania reżimów sanitarnych wprowadzonych w związku z występowaniem chorób zakaźnych i zakażeń.

Zrealizowano wszystkie zamierzenia ujęte w planie pracy na rok 2018.

Jak wynika z analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z PSSE stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie.

Tabela 24. Stan sanitarno-techniczny placówek

	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym	Liczba placówek w złym stanie technicznym
2017	1	0	2
2018	0	0	2

Od kilku lat pomimo przeprowadzania drobnych napraw i remontów zły stan techniczny stwierdza się w 2 szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi w powiecie sokólskim. Mieszczą się one w budynkach starych, wymagających gruntownego remontu. Konieczna jest w nich wymiana całej armatury sanitarnej i stolarki okienno-drzwiowej.

W bieżącym roku uległ poprawie stan higieniczno-sanitarno oraz techniczny placówki oświatowej w powiecie monieckim.

Tabela 25. Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek

Rodzaj placówki		Liczba placówek								
		nowo od-danych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	Istniejących przeniesionych do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych całych obiektów	z nowo od-danymi obiektami sportowymi	z modernizowanymi blokami sportowymi	z nowo otwartymi blokami żywienia	z modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki	01	9	20	4	5	1	0	0	15	0
Przedszkola	02	9	17	7	12	3	0	0	6	0
Szk. Podst.	03	0	4	2	3	5	1	2	1	1

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych

Gimnazja	04	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Licea	05	0	2	1	0	0	0	0	0	0
Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	06	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły specjalne samodzielne	07	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Szkoły policealne	08	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zespoły szkół ogółem	09	0	1	1	1	0	1	0	1	1
Szkoły wyższe	10	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	11	2	3	1	0	0	0	0	0	0
<i>OGÓLEM</i>	12	20	49	17	24	9	2	2	23	2

Dodatkowe wyjaśnienia do powyższej tabeli w szczególności wiersz 11:

Kolumna 1

Wiersz 11 – 2 placówki kształcenia ustawicznego w powiecie łomżyńskim

Kolumna 2

Wiersz 11 – 3 (2 placówki pobytu dziennego w powiecie białostockim, 1 schronisko młodzieżowe w powiecie hajnowskim)

Kolumna 3

Wiersz 11 – 1 placówka wsparcia dziennego w powiecie białostockim

Organizacja procesów nauczania

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego pracownicy inspekcji sanitarnej analizowali także higienę procesów nauczania. Oceniano dostosowanie mebli do wzrostu uczniów, zwracano uwagę na oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie i stan techniczny.

Sprawdzono również rozkłady zajęć lekcyjnych, zwracając szczególną uwagę na równomierne obciążenie zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Z punktu widzenia higieny, osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Pomocne będą w tym prawidłowo zaprojektowane miejsca do nauki dobrane do wzrostu każdego ucznia i prawidłowo opracowany plan lekcji, uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej ucznia.

Podobnie jak w latach ubiegłych w czasie przeprowadzanych kontroli poza bezpieczeństwem i higieną bazy lokalowej oceniano również przestrzeganie zaleceń higienistów przy organizacji procesów nauczania.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu przedszkolaków,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć w szkołach.

Tabela 26. Ocena warunków higieny procesów nauczania w szkołach

Rok	Umieblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddziałów w	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2017	18331	419	64 0,35%	7 1,80%	725	451	45 6,22%	16 3,54%
2018	18247	326	77 0,43%	3 0,92%	2185	370	62 3%	20 5,41%

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonywano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ogółem przeprowadzono ją w 326 szkołach, w tym:

- w 256 samodzielnych szkołach podstawowych,
- w 20 samodzielnych gimnazjach,
- w 3 samodzielnych liceach ogólnokształcących,
- w 2 samodzielnych ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych,
- w 45 zespołach szkół.

W porównaniu do roku 2017 zmniejszyła się o 4 liczba szkół, w których uczniowie siedzieli nieprawidłowo.

Tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 370 szkołach, w tym w:

- 256 samodzielnych szkółach podstawowych,
- 20 samodzielnych gimnazjach,
- 8 samodzielnych liceach ogólnokształcących,
- 4 samodzielnych ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych,
- 82 zespołach szkół.

Z analizy danych wynika, iż zwiększyła się o 4 ilość szkół, w których stwierdzono nieprawidłowości podczas układania rozkładu zajęć lekcyjnych. W 2017 roku wykazano 16 placówek, a w 2018 roku 20 placówek. Analizując dane z lat poprzednich należy stwierdzić, że z roku na rok wzrasta liczba oddziałów, w których zasady higieny przy układaniu planów lekcji nie są brane pod uwagę.

Ponadto pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 329 przedszkolach/innych formach wychowania przedszkolnego w tym 300 placówkach samodzielnych i 29 w zespołach szkół.

Tabela 27. Ocena warunków higieny procesów nauczania w przedszkolach

Rok	Umieblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Ilość przedszkoli	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2017	8545	291	15	1
2018	9205	329	32	1

Z przedstawionych danych w tabeli wynika, iż ilość placówek, w których dzieci siedzą w meblach niedostosowanych do wzrostu utrzymuje się na podobnym poziomie.

Przeprowadzono również kampanię związaną z obciążeniem tornistrów szkolnych. Na terenie województwa podlaskiego pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych skontrolowali 27 szkół podstawowych. 13 szkół na wsi, gdzie przebadano 2827 dzieci oraz 14 w mieście, gdzie przebadano 3995 dzieci. W PSSE w powiecie sokólskim dokonano oceny tylko w 1 szkole podstawowej miejskiej.

W ramach akcji na 11486 uczniów przebadano 6822 uczniów klas I-VIII szkoły podstawowej, co stanowi 59,4% wszystkich uczniów w skontrolowanych placówkach.

Ponadto stwierdzono, iż uczniowie mają możliwość pozostawienia przyborów i podręczników w indywidualnych szafkach uczniowskich oraz mają wyznaczone do tego celu miejsca w sali zajęć. W szkołach tych stwierdzono również dwa rodzaje systemu nauki, tj.:

- Pracowniany, gdzie uczniowie klas IV-VIII po każdej lekcji zmieniają sale zajęć,
- System nauki uczniowski, gdzie uczniowie klas I-III mają przydzieloną salę do nauki.

Podczas trwania akcji przedstawiciele Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku, Kuratorium Oświaty w Białymstoku oraz Dyrekcja Szkoły Podstawowej nr 19 w Białymstoku z udziałem lokalnych mediów przeprowadzili stosowne pomiary ciężarów plecaków szkolnych. W związku z powyższą kampanią Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku przekazała wszystkim PSSE województwa podlaskiego plakat pn.: „Lżejszy tornister to zdrowszy kręgosłup” do rozpowszechnienia wśród szkół podstawowych.

Dożywianie uczniów

Tabela 28. Dożywianie uczniów w szkołach podstawowych

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	ogółem	Z obiadów pełnych	Z posiłków jednodaniowych					
2017	77880	285	198	87	37761	32827	4934	36	1445	202	36384	11421
2018	66321	225	162	63	32841 49,52%	27744 84,48%	5097 15,52%	17	859 1,29%	170	29106 43,88%	8337 12,57%

W 2018 roku skontrolowano 268 samodzielnych szkół podstawowych. W 225 szkołach zapewniono uczniom możliwość spożywania ciepłego posiłku. Z ciepłych posiłków w szkołach podstawowych korzystało ogółem 32841 uczniów, co stanowi 49,52 % ogółu uczniów, zaś 27744 uczniów, co stanowi 84,48% korzystało z ciepłego posiłku a mianowicie z pełnego obiadu. Tylko 15,52% spożywało posiłki jednodaniowe. Natomiast 1,29 % uczniów szkół podstawowych ma możliwość zjedzenia śniadania zorganizowanego przez szkołę. Zmniejszyła się liczba dzieci korzystających z posiłków dofinansowanych.

Tabela 29. Dożywianie uczniów w liceach ogólnokształcących

Gimnazja	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	ogółem	Z obiadów pełnych	Z posiłków jednodaniowych					
2017	4934	4	4	0	315	315	0	0	0	0	0	68
2018	3764	2	2	0	301	301 7,99%	0	0	0	0	0	45 1,19%

W 2018 roku skontrolowano 11 samodzielnych liceów ogólnokształcących. W 2 placówkach zapewniono uczniom możliwość spożycia pełnego obiadu, co stanowi 7,99% ogółu

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych uczniów. Z dożywiania w szkołach korzystało ogółem 301 uczniów. Z zebranych danych wynika, iż zmniejszyła się liczba młodzieży korzystającej z posiłków dofinansowanych.

Nadzór nad szkołami wyższymi

W roku 2018 na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 17 uczelni wyższych, w tym 8 uczelni publicznych, 9 uczelni niepublicznych. Placówki te były zlokalizowane w 52 obiektach.

W ramach prowadzonego nadzoru w szkołach wyższych przeprowadzono 7 kontroli uczelni oraz 37 kontroli w obiektach należących do tych uczelni.

W Białymstoku studenci Uniwersytetu Medycznego korzystają z nowo wybudowanego budynku Centrum Symulacji Medycznej. W przedmiotowym budynku znajdują się pracownie interdyscyplinarne i specjalistyczne do nauki umiejętności technicznych, klinicznych i chirurgicznych. Ponadto przeprowadzono kapitalny remont połączony z modernizacją budynku byłego Instytutu Biologii Uniwersytetu w Białymstoku. Obecnie mieści się tu rektorat uniwersytetu.

Tabela 30. Infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na uczelniach wyższych przedstawia poniższa tabelka

SZKOŁY WYŻSZE		Liczba placówek		POSIADANIE INFRASTRUKTURY DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WF								KORZYSTANIE Z INFRASTRUKTURY DO WF POZA PLACÓWKĄ							
		w ewidencji	skontrolowanych	liczba placówek posiadających:											Liczba placówek korzystających z:				
				tylko			salę(e) gimnastyczną(e)/z boiskiem	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e) z boiskiem	salę(e) z boiskiem		szkolny zespół sportowy	Liczba placówek, nieposiadających infrastruktury do prowadzenia zajęć wf	Liczba placówek, w których niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia WF prowadzi się na korytarzach	ogółem	sali gimnastycznej	hali sportowej	siłowni/fitness klubu/ innej sali specjalistycznej	basenu	boiska/stadionu sportowego
				salę(e) gimnastyczną (e)	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e)	boisko (a) sportowe			z boiskiem	bez boiska									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
publiczne	09.	8	5	0	0	0	0	0	0	2	1	2	0	2	1	0	1	1	0
niepubliczne	10.	9	2	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1
Razem	11.	17	7	0	0	0	0	0	0	2	2	3	0	3	2	0	1	1	1

W roku sprawozdawczym na 7 skontrolowanych placówek 4 posiadały własną infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, to jest:

- szkolny zespół sportowy z boiskiem - 2 uczelnie,
- szkolny zespół sportowy bez boiska - 2 uczelnie.

Ponadto studenci 3 uczelni korzystali z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego poza placówką:

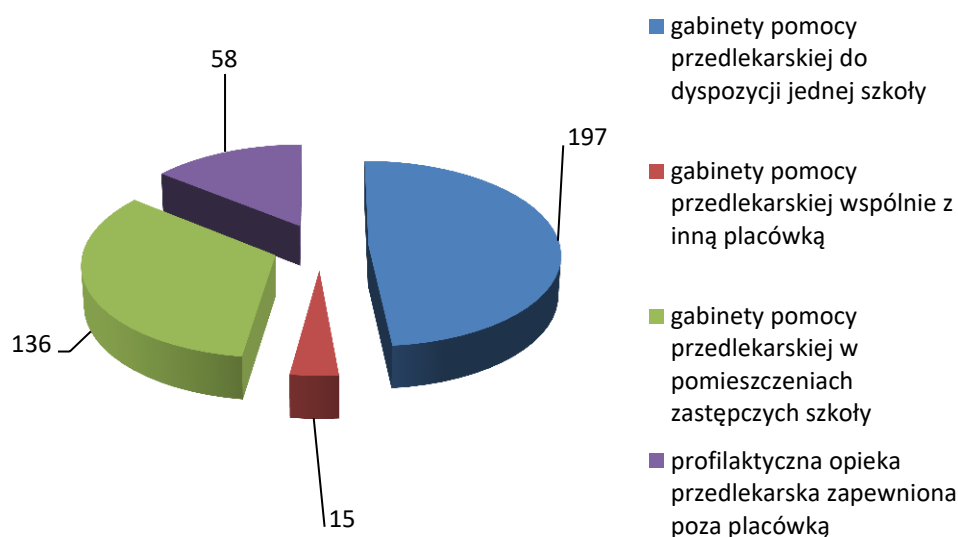
- z sali gimnastycznej,
- z siłowni /fitness klubu/innej sali specjalistycznej,
- z basenu.

Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach

Tabela 31. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Rodzaj placówek		Liczba placówek		Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej			Liczba szkół, w których poznu zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których poznu jest świadczona poza terenem placówki	
		w ewidencji	skontrolowanych	ogółem	w tym gabinety				
					do dyspozycji jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie			
1		2	3	4	5	6	7	8	
Szkoły funkcjonujące samodzielnie	szkoły podstawowe	1	362	268	118	112	6	110	38
	gimnazja	2	29	21	10	6	4	9	2
	licea ogólnokształcące (w tym uzupełniające)	3	29	11	7	7	0	1	3
	ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	4	15	7	2	2	0	2	3
	szkoły specjalne	5	8	6	3	2	1	1	2
	szkoły policealne	6	6	1	0	0	0	0	1
Zespoły szkół	ogółem	7	130	94	72	68	4	13	9
OGÓŁEM		8	579	408	212	197	15	136	58

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach. Na 408 skontrolowanych placówek 212 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w tym do własnej dyspozycji 197, a wspólnie z inną placówką 15. W pozostałych szkołach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych lub poza terenem placówki.

Wykres 28. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Tabela 32. Korzystanie z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego w szkołach

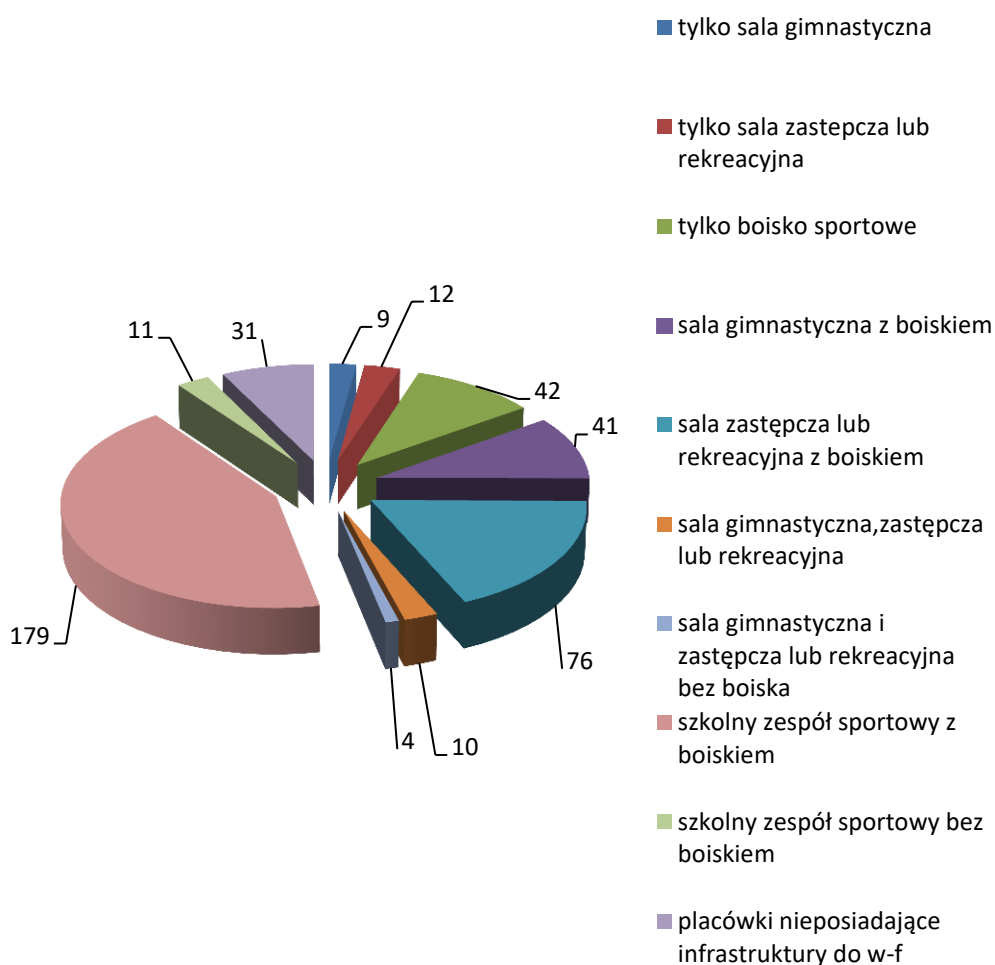
Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających										Liczba placówek nie posiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę gimnastyczną z boiskiem	salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem	salę gimnastyczną i salę zastępczą /rekreacyjną		szkolny zespół sportowy			
			salę gimnastyczną	Salę zastępczą/rekreacyjną	boisko szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska		
2017	592	510	5 2,45%	19 3,72%	58 11,40%	30 5,88%	100 19,60%	17 3,33%	5 1%	216 42,35%	17 3,33%	43 8,43%	
2018	596	415	9 2,17%	12 2,90%	42 10,12%	41 9,88%	76 18,32%	10 2,17%	4 0,97%	179 42,90%	11 2,65%	31 7,47%	

W wyniku kontroli przeprowadzonych w 415 szkołach oraz uczelniach wyższych stwierdzono, iż wystarczające warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego posiadały 384 szkoły, natomiast 31 nie posiadało warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Ponadto z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że w szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego część uczniów ćwiczyła na korytarzach. Ustalono również, że szkoły, w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystały z infrastruktury poza placówką.

Szczególność uwagę w trakcie kontroli bloków sportowych zwrócono na problem niewykorzystywania natrysków po zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, że większość

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych placówek dysponuje dobrze wyposażonym zapleczem sanitarnym, to uczniowie nadal nie korzystają z nich systematycznie, gdyż przerwy międzylekcyjne są za krótkie.

Wykres 29. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2018 roku na obszarze województwa podlaskiego zarejestrowano ogółem 749 zgłoszeń o zamiarze organizacji wypoczynku, w tym 604 turnusy wypoczynku letniego oraz 145 turnusów wypoczynku zimowego. W województwie podlaskim łącznie ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 1571 uczestników. Podczas wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzono ogółem 346 kontroli.

Wypoczynek zimowy na terenie województwa podlaskiego zorganizowany był w okresie od 22 stycznia do 4 lutego 2018 roku. Z zebranych danych wynika, iż podczas ferii zimowych wypoczywało 3584 dzieci i młodzieży.

Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili 76 kontroli. (Załącznik nr 1 – wypoczynek zimowy)

Najbardziej popularnymi miejscami wypoczynku letniego dzieci i młodzieży były powiaty: augustowski, białostocki, grajewski, suwalski, sejneński, siemiatycki. Podczas wakacji

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych wyczerpywało 12127 dzieci i młodzieży. Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili 270 kontroli. (*Załącznik nr 2 – wypoczynek letni*)

Podobnie jak w latach ubiegłych podejmowano działania edukacyjne propagujące właściwe zachowanie podczas wypoczynku letniego i zimowego. Realizowano zagadnienia dotyczące profilaktyki w zakresie m.in.:

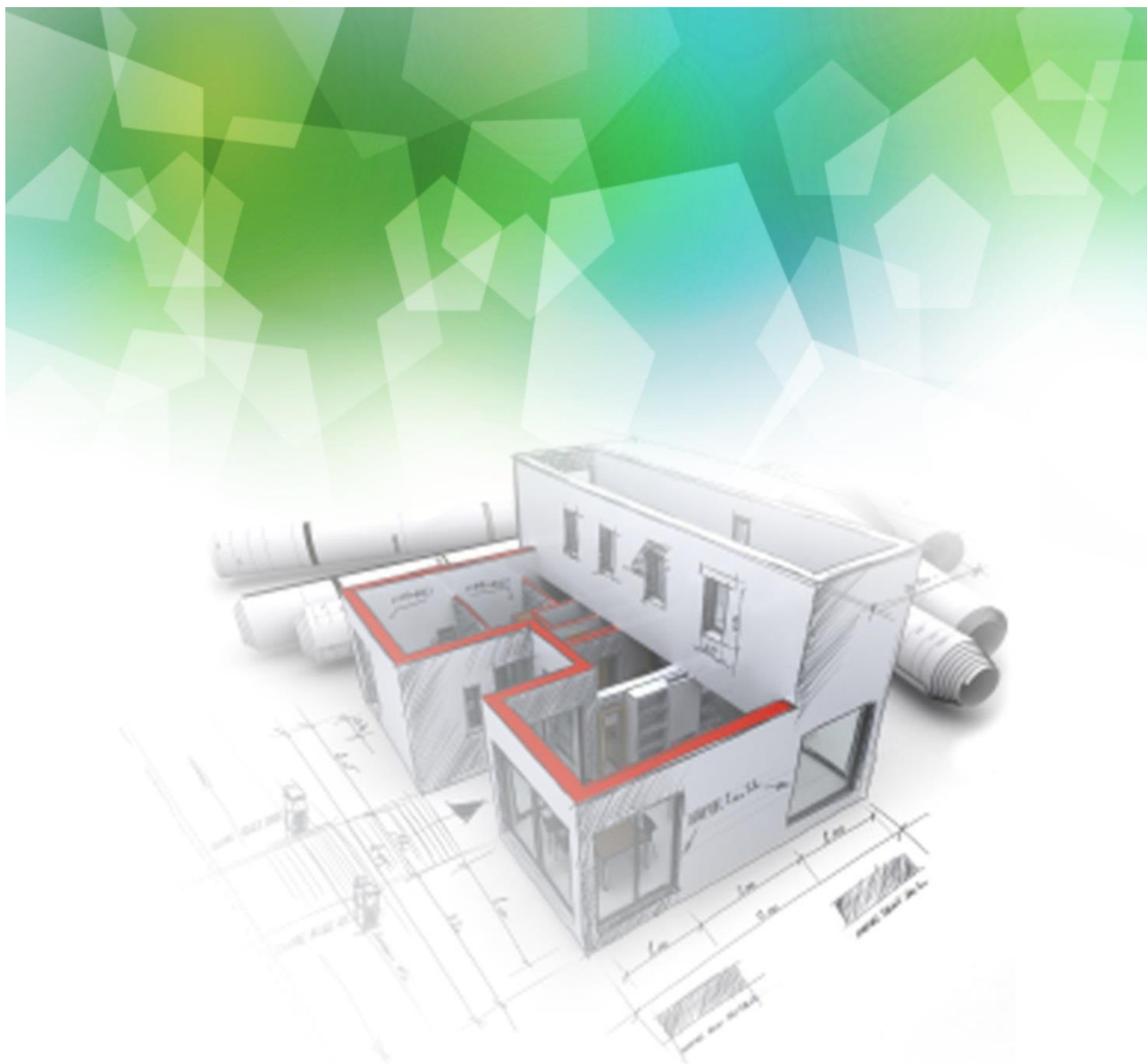
- zdrowego stylu życia
- zasad bezpiecznego wypoczynku
- profilaktyki chorób zakaźnych, zatruc pokarmowych, zachorowań na grypę
- profilaktyki używania substancji psychoaktywnych.

Ponadto w ramach nadzoru nad wypoczynkiem dzieci i młodzieży przeprowadzano wspólne kontrole placówek wypoczynku wraz z pracownikami Straży Granicznej, Straży Pożarnej, Policji.

Podsumowanie

1. Warunki zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego ulegają systematycznej poprawie. Prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-technicznego placówek.
2. Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre. Wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do ciepłej wody, mydła, ręczników jednorazowych lub suszarek do rąk oraz papieru toaletowego.
3. Szkoła jest drugim, po domu rodzinnym, bardzo ważnym dla rozwoju dziecka miejscem. Żywnienie w szkole to nie tylko posiłki serwowane w stołówce, ale także sklepiki szkolne i automaty z żywnością i napojami. Uczniowie często korzystają z nich w ramach drugiego śniadania, dlatego bardzo ważne jest, aby produkty w nich sprzedawane były pełnowartościowe.

W dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Nadal jest mały odsetek uczniów korzystających z pryszniców po zajęciach sportowych. Wynika to z tego, iż przerwy międzylekcyjne są zbyt krótkie.

ODDZIAŁ ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Zadaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie zagospodarowania przestrzennego, projektowania, lokalizacji i realizacji inwestycji oraz uzyskania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych. Zakres kompetencji określa ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze. Należy zaznaczyć, że działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne.

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2018 r. było w szczególności uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz wydawanie opinii dotyczących:

- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- odbiorów obiektów budowlanych.

Uczestniczono również w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081) oraz udzielano odstępstw od przepisów w zakresie warunków techniczno-budowlanych i przepisów określających wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2018 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego wyniosła 3124.

W dalszym ciągu można zaobserwować zainteresowanie gmin zmianami polityki przestrzennej i dostosowanie jej do obowiązujących wymogów. Organy administracji samorządowej sporządzają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Należy zauważyć, że działania planistyczne promują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy w planach przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne. Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

W 2018 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późn. zm.) zaopiniowały łącznie 121 projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- 41 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 107 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 130 opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W większości przypadków przeważały projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz plany urządzenia lasu.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71). Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to drogi oraz chów i hodowla zwierząt. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć zakwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały:

- 631 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 4 opinie w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 48 opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 1 opinię na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Kolejny bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego i Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

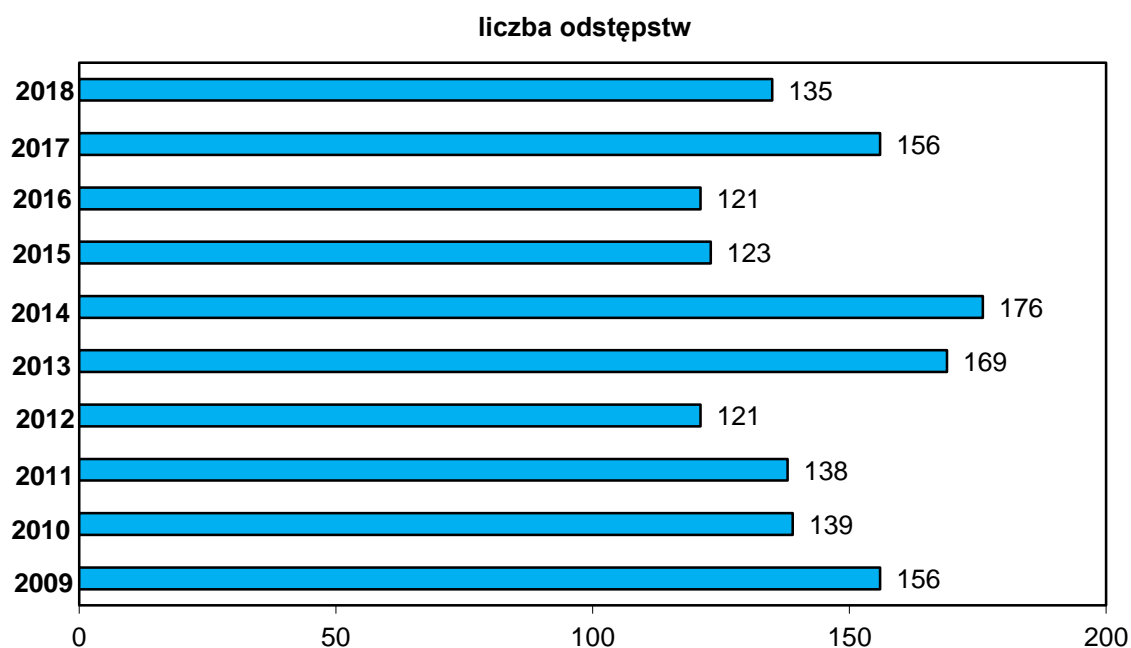
Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali 51 projektów budowlanych, natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili 922 dokumentacje projektowe.

Na etapie projektowania obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały również stanowiska dotyczące:

Ocena stanu sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

- zatwierdzania projektów osłon stałych i wentylacji w pracowniach wyposażonych w aparaty rentgenowskie,
- uzgadniania ekspertyz technicznych w zakresie przyjętych rozwiązań zamiennych, w związku z niespełnieniem wymagań w przepisach dotyczących warunków technicznych obiektów budowlanych,
- wydawania zgód w zakresie odstępstw od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki i od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stanowiska w zakresie odstępstw od warunków technicznych dotyczyły między innymi obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia poniżej poziomu terenu, braku oświetlenia naturalnego. Odnosiły się również do zastosowania recyrkulacji powietrza w budynkach opieki zdrowotnej, usytuowania wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych, a także zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe i miejsc na kontenery na odpady stałe od okien i drzwi budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. W 2018 roku wydano 135 opinii, w tym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 3 opinie w ww. zakresie.

Wykres 30. Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. poz. 799 z późn. zm.) nakłada na Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, składanych przez prowadzącego daną instalację. W 2018 roku zweryfikowano 466 sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjęto 526 zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których funkcjonowanie nie stwarza zagrożeń zdrowotnych. Wpłynął tylko 1 wniosek dotyczący zakończenia eksploatacji stacji bazowej telefonii komórkowej.

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania. W 2018 roku zajęto 169 stanowisk.

Podsumowanie

W porównaniu z latami poprzednimi, w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników. Powyższy fakt podyktowany jest między innymi wzrostem świadomości inwestorów w zakresie dostosowania wymagań do obowiązujących przepisów prawnych.

ODDZIAŁ HIGIENY RADIACYJNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku Oddział Higieny Radiacyjnej i Dział Laboratoryjny (Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży) zajmują się sprawowaniem nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej.

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest pięć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

1. Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej, w tym:
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
2. Dokonywanie ustaleń kontroli;
3. Sporządzanie dokumentacji w zakresie nadzoru służących do opracowywania protokołów kontroli oraz projektów wystąpień pokontrolnych.

W 2018 r. w województwie podlaskim sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 439 zakładami, w których użytkowane były 755 medyczne aparaty rtg i 417 urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne. W 379 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską zaś w 26 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego. W 34 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 2 zakładach dodatkowo stosowane w celach medycznych są źródła izotopowe. Liczbę urządzeń z podziałem na rodzaj zastosowania przedstawiają tabela 33 oraz tabela 34. Tabele 35 i 36 przedstawiają strukturę wiekową użytkowanej aparatury rtg.

Tabela 33. Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2018 r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	13
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	44
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	4
tylko do zdjęć		86
do zdjęć i prześwietleń		27
mammografy		11
do wewnątrzustnych zdjęć zębów		448

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

do zdjęć panoramicznych	86
densytometry	16
tomografy komputerowe	20

Tabela 34. Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz – 300 GHz według ewidencji na koniec 2018 r.

Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	184
	diatermie	63
	urządzenia MRI	14
	inne (terapia)	49
Przemysł	urządzenia indukcyjne	6
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	34
	telewizyjne	11
	inne	54

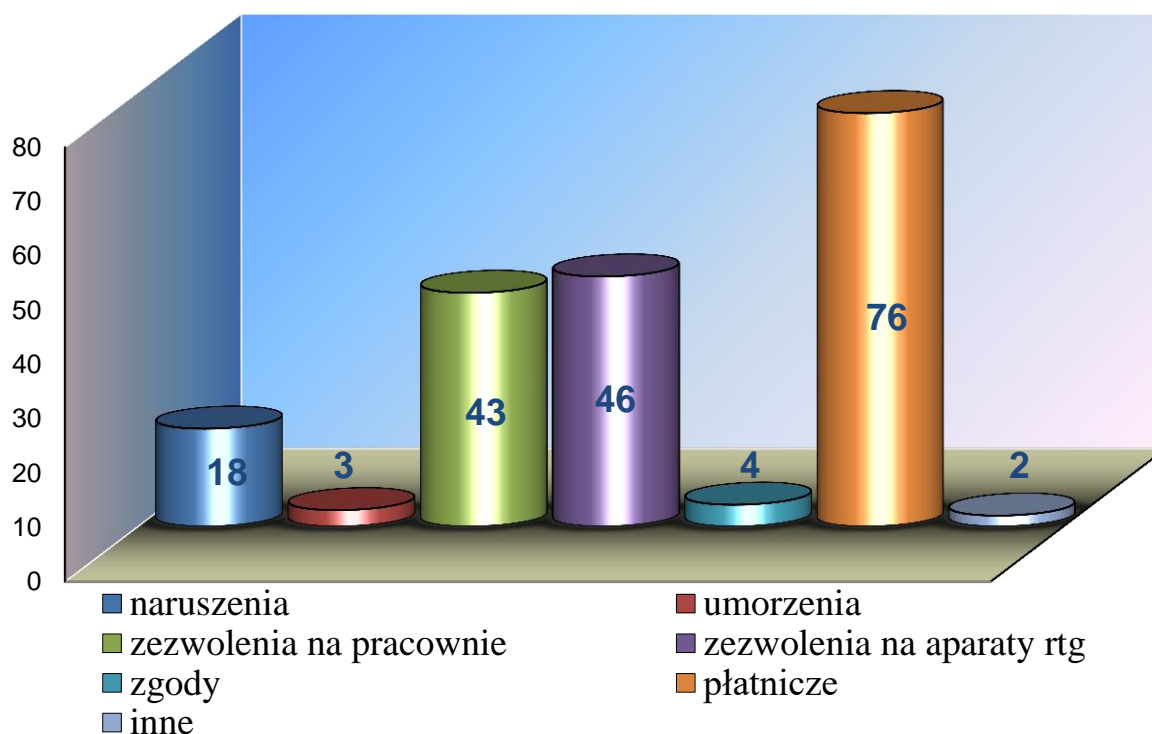
Tabela 35. Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2018 r.

<i>Rok produkcji</i>	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Liczba aparatów rtg	9	39	30	47	49	45	40	73	55	41	48
<i>Rok produkcji</i>	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
Liczba aparatów rtg	42	27	59	37	26	14	13	20	6	4	5
<i>Rok produkcji</i>	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1989	1987	1985	1983	1982
Liczba aparatów rtg	4	3	2	1	1	2	2	1	2	1	2
<i>Rok produkcji</i>	1973										
Liczba aparatów rtg	1										
<i>Rok produkcji</i>	<i>Brak danych</i>										
Liczba aparatów rtg	4										

Tabela 36. Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych w województwie podlaskim – stan na koniec 2018 r.

Rok produkcji	2017	2016	2014	2008	2007	2006	2005	2003	2000
Mammografy ogółem	1	1	1	1	1	1	2	1	1

W 2018 r w nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 188 kontroli w tym 140 kontroli przeprowadzono w związku z bieżącym nadzorem sanitarnym, podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia, wydano 198 decyzji administracyjnych. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 43 decyzje zezwalające na uruchomienie pracowni rentgenowskich oraz 46 na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych i 4 zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej. Wykres 31 przedstawia liczbę i rodzaje decyzji wydanych w 2018 r.

Wykres 31. Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2018 r.

Tabela 37. Aparaty rentgenowskie, na które wydano zezwolenia w 2018 r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	32
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych	16
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych z opcją 3D	2
aparat zdjęciowy	5
aparat do zdjęć i prześwietleń	1
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	2
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	4
tomograf komputerowy	2
aparat do densytometrii kości	1

Zdjęcie 1. Diagnostyczny aparat rentgenowski do zdjęć

W województwie podlaskim, pracuje w narażeniu na promieniowanie jonizujące stosowane w celach medycznych 1909 osób, z tego 1678 osób zostało objętych pomiarami dawek indywidualnych. W 2018 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa. W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowało 1485 osób.

W tabeli 38 przedstawiono nieprawidłowości z zakresu higieny radiacyjnej stwierdzone w 2018 roku podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych, a w tabeli 39 przedstawiono nieprawidłowości stwierdzone w 2018 r. podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Tabela 38. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2018 r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak certyfikatów potwierdzających przeszkolenie w dziedzinie ochrony radiologicznej pacjenta	2
2.	brak testów podstawowych	3
3.	brak testów specjalistycznych	7
4.	brak protokołu przeglądu wentylacji	7
5.	brak inspektora ochrony radiologicznej	2
6.	brak lub nieprawidłowa instrukcji ochrony radiologicznej	4
7.	nieprawidłowy program zapewnienia jakości	10
8.	brak zaświadczeń lekarskich	9
9.	brak zgody na świadczenie usług medycznych	3
10.	brak zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg do celów medycznych	4
11.	nie okazano decyzji zezwalającej na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg do celów medycznych	1
12.	brak ewidencji osób zaliczonych do kategorii narażenia B	1
13.	brak ewidencji dawek	2
14.	brak ewidencji orzeczeń lekarskich	2
15.	nie wykonywanie u kobiet w okresie płodności przed zabiegiem z zastosowaniem procedury z zakresu radiologii zabiegowej testu ciążowego	2

Tabela 39 Naruszenia stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz w 2018 r.

Lp.	Rodzaj stwierdzonych naruszeń	Liczba
1.	brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego	4
2.	brak oznakowania zasięgu stref ochronnych	4
3.	brak protokołów potwierdzających przeszkolenie w zakresie bhp	1

Zdjęcie 2. Aparat tomograficzny

Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała działania kontrolne, dotyczące przeprowadzenia testów specjalistycznych kontroli jakości fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku pracy. Kontrola dotyczyła 43 aparatów rentgenowskich oraz 21 urządzeń będących źródłami pola elektromagnetycznego. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono negatywnych wyników.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela 40. Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela 40. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma ¹	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń ²
1.	Mleko	8	0	0,22 – 1,50
2.	Mięso	8	0	0,26 – 5,72
3.	Ryby	4	0	0,19 – 0,31

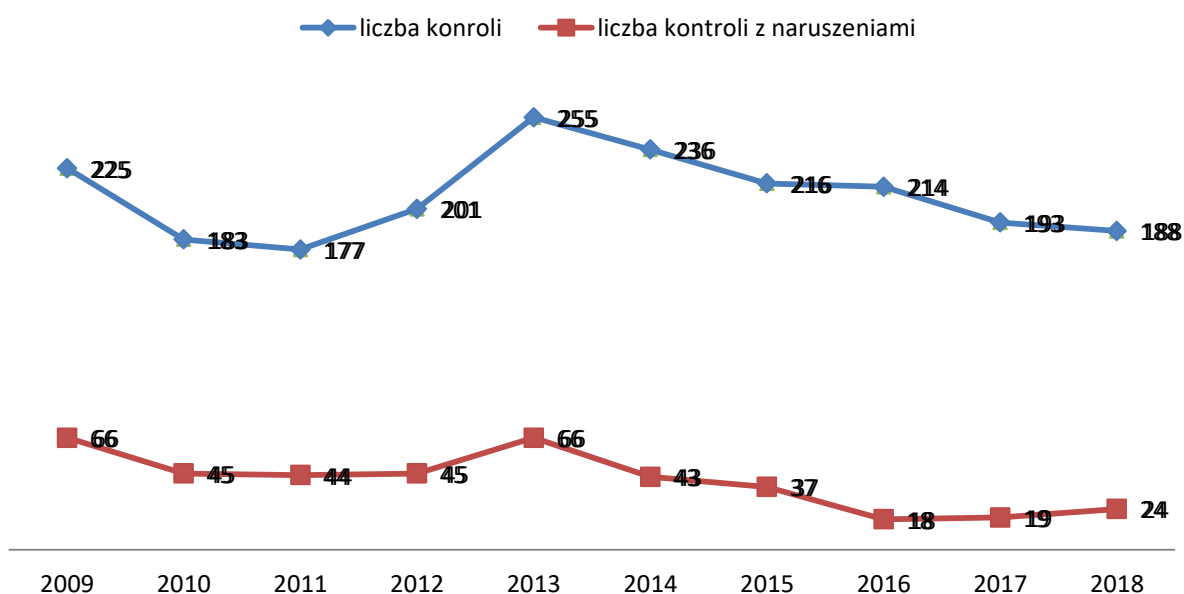
Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

4.	Drób	4	0	0,23 – 0,29
5.	Jaja	4	0	0,15 – 0,24
6.	Zboża	2	0	0,29 – 2,69
8.	Warzywa	4	0	0,25 – 1,77
9.	Owoce	2	0	0,19 – 2,59
10.	Woda wodociągowa	8	0	0,002 – 0,03
11.	Woda powierzchniowa	2	0	0,008 – 0,012
12.	Środki żywienia zwierząt	2	0	2,13 – 3,44

¹ Wg Rozporządzenia RADY (Euratom) Nr 2016/52 z dnia 15 stycznia 2016, określającego maksymalne dozwolone poziomy skażenia promieniotwórczego żywności i pasz po awarii jądrowej lub w innym przypadku zdarzenia radiacyjnego i Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27.04.2004 r. Dziennik Ustaw Nr 98 poz. 987, załącznik nr 1, suma nuklidów o okresie połowicznego rozpadu dłuższym niż 10 dni, w szczególności Cs-134 oraz Cs-137, nie mogą przekraczać następujących wartości: 400 Bq/kg – żywność dla niemowląt, 1000 Bq/kg – produkty mleczarskie, 1000 Bq/kg – żywność w postaci płynnej, 1250 Bq/kg – pozostała żywność, z wyjątkiem żywności o mniejszym znaczeniu.

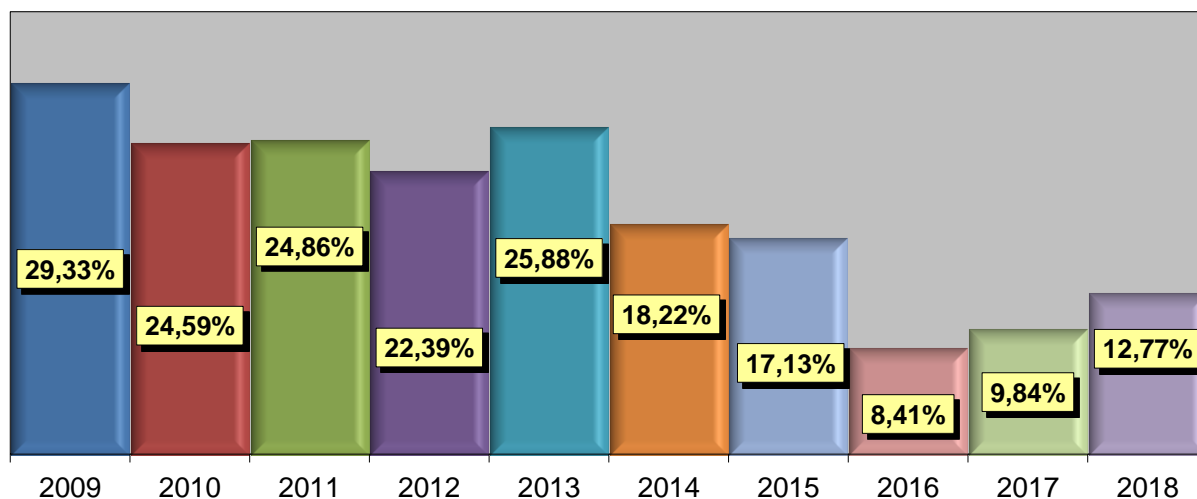
² Bq/kg (Bq/l).

W 2009 r. stwierdzono naruszenia podczas 66 kontroli na ogólną liczbę 225 kontroli, co stanowi 29,33%. W 2010 r. wykonano 183 kontrole podczas 45 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,59%. W 2011 r. przeprowadzono 177 kontroli podczas 44 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,86%. W 2012 r. wykonano 201 kontroli podczas 45 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 22,39% wszystkich przeprowadzonych kontroli. W 2013 r. przeprowadzono 255 kontroli podczas 66 stwierdzono naruszenia, co stanowi 25,88%. W 2014 r. przeprowadzono 236 kontroli podczas 43 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 18,22%. W 2015 r. przeprowadzono 216 kontroli podczas 37 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 17,12%. W 2016 r. przeprowadzono 214 kontroli podczas 18 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 8,41%. W 2017 r. przeprowadzono 193 kontrole podczas 19 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 9,84%. W 2018 r. przeprowadzono 188 kontroli podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 12,76%. Dane zostały wizualizowane na wykresach 32 i 33.

Wykres 32. Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Wykres 33. Procent kontroli podczas których stwierdzono naruszenia w latach 2009-2018.

W Województwie Podlaskim w 2018 r. zainstalowano wiele nowoczesnych aparatów rentgenowskich, co pozwoliło zwiększyć zakres stosowanych procedur radiologicznych. Bardziej wyszkolony personel pracuje coraz bezpieczniej, a nowoczesna aparatura pozwala na zmniejszenie dawek otrzymywanych zarówno przez pracowników jak i pacjentów a co za tym idzie stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

ODDZIAŁ PROMOCJI ZDROWIA

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA

„Jesteśmy po to by dbać i edukować” – tym hasłem kierują się pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w działaniach skierowanych do mieszkańców województwa podlaskiego.

Interwencje podejmowane w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej wynikają ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w skali światowej, krajowej i lokalnej. Kierunki działań profilaktycznych wskazuje Światowa Organizacja Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny oraz sytuacja epidemiologiczna województwa podlaskiego i poszczególnych powiatów.

Głównym celem naszej działalności jest promowanie zdrowego stylu życia poprzez kształtowanie właściwych postaw i zachowań zdrowotnych społeczeństwa oraz mobilizowanie do odpowiedzialności i dbałości o własne zdrowie i swoich bliskich.

Zamierzone cele staramy się osiągać poprzez realizację programów edukacyjnych oraz akcji i kampanii informacyjno-edukacyjnych, organizację szkoleń tematycznych, organizację imprez środowiskowych, ekspozycję form wizualnych i upowszechnianie informacji za pośrednictwem mediów lokalnych i portali społecznościowych w przedstawionych w ocenie zakresach tematycznych.

1. Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie podlaskim realizowane były w ramach „Podlaskiego programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych” oraz interwencji ogólnopolskich. Antytytoniowe inicjatywy skierowane były do różnorodnych grup odbiorców, w tym dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i ich rodziców, młodzieży, studentów, pacjentów oraz ogółu społeczeństwa.

1.1. Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

W roku szkolnym 2017/2018 zrealizowano X edycję programu, który jest pierwszym ogniwem w łańcuchu działań antytytoniowych służących kształtowaniu właściwych postaw prozdrowotnych. Treści programowe kierowane są do dzieci w wieku 3 - 6 lat oraz ich rodziców i opiekunów. Głównym celem podejmowanych działań jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Przedszkolaki poznają miejsca, w których mogą zetknąć się z dymem tytoniowym oraz nabywają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy dorośli przy nich palą. Działaniami programowymi objęto około 7 000 dzieci i 4 500 ich rodziców z 190 placówek wychowania przedszkolnego województwa podlaskiego.

1.2. Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę” stanowi drugie ogniwo w cyklu programów profilaktyki tytoniowej i ma za zadanie wykształcić u dzieci świadomą umiejętność radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Realizowane treści programowe pozwalają uporządkować i rozszerzyć wiedzę na temat zdrowia i zagrożeń wywoływanych przez aktywną i bierną inhalację dymu tytoniowego oraz kształtować postawę odpowiedzialności za własne zdrowie. W roku szkolnym 2017/2018 program objął swoim zasięgiem 7 640 uczniów klas I-III oraz ponad 2 800 rodziców z 101 szkół podstawowych w naszym województwie.

1.3. Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2017/2018 realizowaliśmy II edycję ogólnopolskiego programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej, który skierowany był do uczniów klas IV szkoły podstawowej w wieku 9-10 lat. Główny cel programu to zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Podstawą zajęć prowadzonych w ramach edukacji jest stymulowanie kreatywności i aktywności dzieci, nauka asertywności poprzez przeprowadzanie wywiadów z osobami niepalącymi, liczeniem kosztów, jakie generuje palenie papierosów, tworzenie antyreklam używania papierosów lub komiksów z bohaterami programu. W działaniach programowych uczestniczyło ponad 3 500 uczniów i 3 000 ich rodziców z 111 szkół podstawowych województwa podlaskiego.

1.4. Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Program edukacyjny, którego głównym celem jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży, skierowany został do starszych uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. W ramach realizowanych zadań programowych wzmacniane są postawy zachęcające do niepalenia, ukazywane jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu i jego potrzeb oraz uświadamiane są mechanizmy nacisku grupowego wraz z uczeniem się zachowań asertywnych. W roku szkolnym 2017/2018 w programie uczestniczyło ponad 6 000 uczniów z 104 szkół podstawowych województwa podlaskiego. W realizację zadań programowych zaangażowało się również około 1 300 rodziców.

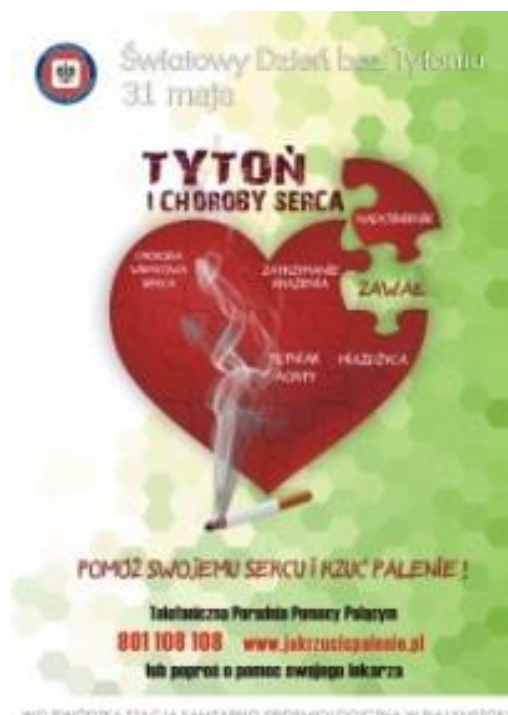

1.5. Światowy Dzień bez Tytoniu

Światowy Dzień bez Tytoniu, który przypada zawsze 31 maja, w 2018 roku obchodzony był pod hasłem „Tytoń i choroby serca”. Z okazji obchodów tego dnia Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała kampanię, która miała na celu:

- ukazanie związku pomiędzy paleniem tytoniu i występowaniem chorób sercowo-naczyniowych, które są wiodącą przyczyną śmierci ludzi na całym świecie,
- zwiększenie świadomości na temat wpływu aktywnego palenia tytoniu i biernej inhalacji jego dymu na zdrowie, a szczególnie funkcjonowanie układu krwionośnego,
- wspieranie działań mających na celu zmniejszenie konsumpcji wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych oraz ochronę ludzi przed występowaniem chorób niezakaźnych.

Kampanię informacyjną prowadzono w mediach społecznościowych, propagowano treści prozdrowotne na lokalnych stronach internetowych, opracowano plakat tematyczny, który był eksponowany w autobusach komunikacji miejskiej w Białymstoku oraz w pociągach na terenie województwa podlaskiego. Tematykę Światowego Dnia bez Tytoniu poruszano także w trakcie imprez plenerowych w środowisku lokalnym, podczas uroczystych podsumowań programów edukacyjnych, organizowanych konkursów i akcji profilaktycznych. Na terenie województwa podlaskiego odbiorcami działań było ponad 246 000 osób.

1.6. Światowy Dzień Rzucania Palenia

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest corocznie w trzeci czwartek listopada. W 2018 roku zwracaliśmy uwagę na kwestię zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tytoniu wśród kobiet w ciąży oraz członków ich rodzin oraz negatywnego wpływu dymu tytoniowego na dzieci. Pracownicy WSSE w Białymstoku zorganizowali akcję profilaktyczną pod hasłem „Wybieram zdrowie - nie palę!” dla pracowników Wodociągów Białostockich, podczas której można było wziąć udział w konkursie wiedzy z nagrodami, zbadać poziom tlenu w wydechym powietrzu, sprawdzić za pomocą alkomatu jak wygląda upośledzenie zmysłów po spożyciu alkoholu, skorzystać z porad dietetyków oraz nauczyć się udzielania pierwszej pomocy i samobadania piersi. W autobusach komunikacji miejskiej oraz na słupach ogłoszeniowych w Białymstoku eksponowano plakaty na temat szkodliwości e-papierosów, przeprowadzono konkursy radiowe i internetowe

w zakresie profilaktyki tytoniowej, organizowano akcje profilaktyczne w szkołach oraz upowszechniano informacje w mediach lokalnych i społecznościowych. Działania profilaktyczne i medialne skierowano do około 159 000 mieszkańców województwa.

1.7. Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Od 15 listopada 2010 roku w Polsce zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i inne pomieszczenia, gdzie udziela się świadczeń zdrowotnych, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Zakaz dotyczy palenia wyrobów tytoniowych, a od 8 września 2016 roku także innych wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Właściciel lub zarządzający obiektem jest obowiązany umieścić w widocznych miejscach odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne informujące o zakazie palenia na terenie obiektu.

ZAKAZ PALENIA

W 2018 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny przestrzegania zakazu palenia tytoniu i wyrobów powiązanych w 6 644 obiektach użyteczności publicznej na terenie województwa podlaskiego, z których w 2 zakładach pracy nie przestrzegano ustawy.

2. Profilaktyka HIV/AIDS

W Polsce codziennie o zakażeniu wirusem HIV dowiadują się średnio trzy osoby. Jedna trzecia z nich to ludzie młodzi poniżej 30 roku życia, ale wzrasta też liczba osób 50+, u których wykrywane jest zakażenie. Ważnym działaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego było zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób przenoszonych drogą płciową oraz

przez kontakt z zakażoną krwią. Cel ten realizowano poprzez podejmowanie inicjatyw w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS. Działania informacyjno-edukacyjne kierowano przede wszystkim do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych oraz ogółu społeczeństwa. Poprzez akcje i kampanie społeczne, imprezy prozdrowotne, szkolenia, konkursy, portale społecznościowe, informacje o problemie HIV/AIDS dotarły do ponad 240 000 mieszkańców naszego województwa. Z inicjatywy Wojewódzkiej

Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku przeprowadzono warsztaty edukacyjne pt. „Uczymy się żyć bez ryzyka AIDS” dla około 1 000 uczniów szkół ponadgimnazjalnych w województwie podlaskim.

2.1. Kampania społeczna „Mam czas rozmawiać (#mamczasrozmawiac)”

Kampanię zainicjowało Krajowe Centrum ds. AIDS w 2017 roku. Realizowano ją w celu promowania dialogu międzypokoleniowego o zdrowiu, a zwłaszcza o tematach trudnych, takich jak choroby przenoszone drogą płciową. Jej celem było również zachęcanie do testowania w kierunku HIV, wykonanie testu jest jedyną metodą rozpoznania zakażenia. Aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców organizatorzy kampanii przygotowali edukacyjne spoty telewizyjne i radiowe,

wiedzy o HIV/AIDS.

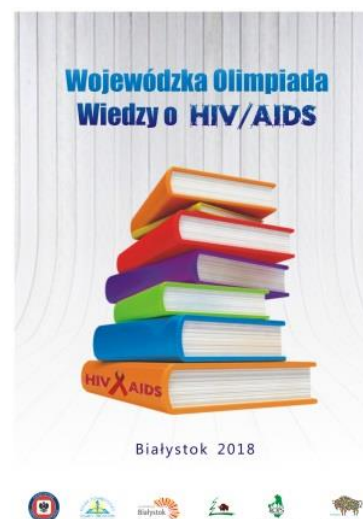
bannery internetowe, plakaty oraz materiały informacyjne do bezpłatnego rozdawnictwa. W województwie podlaskim spot „Mam czas rozmawiać” emitowany był w Telewizji Polskiej Oddział Terenowy w Białymstoku oraz w Radio Eska Białostok w maju 2018 roku. Z przekazem zachęcającym do podejmowania rodzinnych rozmów na temat zdrowia i możliwości testowania w kierunku HIV staraliśmy się dotrzeć do mieszkańców Podlasia. Służyły temu plakaty z adresem Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego w Białymstoku wykonującego anonimowo i bezpłatnie badania w kierunku HIV, eksponowane w autobusach komunikacji miejskiej w Białymstoku oraz szynobusach kursujących w naszym województwie. Działania informacyjne realizowano również poprzez portale społecznościowe oraz radiowe konkursy

2.2. Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS

Od kilku lat Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku organizuje Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS, która w 2018 roku skierowana była do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jest to działanie realizowane przy wsparciu Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku, Urzędu Miejskiego w Białymstoku oraz Polskiego Towarzystwa Oświaty Zdrowotnej Oddział Terenowy w Białymstoku. Celem konkursu było

poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS. Do udziału w konkursie zgłosiło się 2 929 uczniów z 45 szkół ponadgimnazjalnych

województwa podlaskiego. Uczestnicy poszczególnych etapów olimpiady musieli wykazać się wiedzą na temat medycznych i psychospołecznych aspektów HIV/AIDS. W przeddzień Światowego Dnia Walki z AIDS, odbył się etap wojewódzki konkursu, do którego zakwalifikowało się 42 uczestników z 22 szkół średnich. Jury wyłoniło 3 laureatów, którzy otrzymali atrakcyjne nagrody, ufundowane przez organizatorów.

3. Profilaktyka chorób zakaźnych

Choroby zakaźne to grupa chorób stanowiących nadal zagrożenie dla ludzi, wywoływanych przez drobnoustroje lub produkty ich przemiany materii. Choroby te mogą się rozprzestrzeniać podczas kontaktu bezpośredniego z osobą zakażoną lub za pośrednictwem drogi kropelkowej, pokarmowej, a także tzw. wektorów - organizmów będących przenosicielami patogenów. Działania

profilaktyczne w zakresie chorób zakaźnych miały na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat ich etiologii oraz sposobów zapobiegania rozprzestrzenianiu się ich.

3.1. Profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby typu C (WZW C)

„Cichy zabójca” – tak naukowcy określają wirusowe zapalenie wątroby typu C, gdyż zakażenie przebiega bezobjawowo lub objawy są niecharakterystyczne, co powoduje, że choroba rozpoznana zostaje po wielu latach w okresie poważnych już zmian chorobowych w wątrobie. Przed WZW C nie ochroni nas szczepionka, dlatego musimy świadomie chronić się sami. Do zakażenia dochodzi najczęściej poprzez naruszenie ciągłości tkanek i kontakt uszkodzonej skóry, śluzówek ze skażoną wirusem HCV krwią lub wydzielinami. Podstawową metodą rozpoznania zakażenia jest wykrycie przeciwciał anti-HCV, które są odpowiedzią organizmu na obecność wirusa.

W celu zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie wirusowego zapalenia wątroby typu C Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje w województwie podlaskim program edukacyjny „STOP!HCV”. Program skierowany do młodzieży dotyczy edukacji w zakresie dróg szerzenia się i profilaktyki zakażenia wirusem HCV. Celem interwencji jest także dotarcie do rodziców z przekazem motywującym do wykonania testu na obecność wirusa. Strategię informacyjno-edukacyjną prowadzono również w ramach kampanii „HCV- jestem świadom”. Działaniami edukacyjnymi objęto ponad 500 mieszkańców województwa podlaskiego. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku zorganizowała akcję bezpłatnego testowania w kierunku zakażeń wirusem HCV, z których skorzystało 100 pracowników.

3.2. Profilaktyka zakażeń meningokokami

Chorobę meningokokową wywołują bakterie, które mogą spowodować zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, a także sepsę. Do zakażenia dochodzi drogą kropelkową oraz przez kontakt bezpośredni, dlatego podstawą działań profilaktycznych jest uwrażliwienie społeczeństwa na problem, informowanie o sposobach minimalizowania ryzyka zakażenia i szczepieniach ochronnych oraz utrwalanie podstawowych zasad higieny.

W powiecie siemiatyckim w placówkach nauczania i wychowania realizowano program „Pierwszy dzwonek”. Celem przedsięwzięcia było przekazanie dzieciom informacji na temat dróg zakażenia meningokokami z grupy C oraz podstawowych zasad profilaktyki tych zakażeń. Prowadzono pogadanki i prelekcje dla uczniów oraz pokazy prawidłowego mycia rąk wśród ponad 600 osób.

3.3. Profilaktyka odry

W 2018 roku w Polsce zanotowano 334 przypadki zachorowania na odrę. Nastąpił ponad pięciokrotny wzrost liczby przypadków w stosunku do roku poprzedniego. Zachorowania na odrę w Polsce są to przede wszystkim przypadki zawleczone z zagranicy i w znacznym odsetku występują u osób nie będących narodowości polskiej. Zachorowania o charakterze i rozmiarach

ognisk epidemicznych mogą wystąpić jedynie wśród społeczności lokalnych lub środowisku szkolnym, w których stopień uodpornienia dzieci i dorosłych jest niewystarczający dla uzyskania tzw. odporności zbiorowskiej, która powstaje gdy liczba osób uodpornionych w danym środowisku osiąga co najmniej 95%. Stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniom na odrę i ze względu na wysoką zaraźliwość choroby oraz jej przenoszenie się drogą kropelkową nie może być zastąpione innymi środkami ochrony. W województwie podlaskim Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmowała działania edukacyjno - informacyjne mające na celu eliminację choroby, które skierowano do około 8 000 osób.

3.4. Profilaktyka chorób odkleszczowych

Na terenie województwa podlaskiego wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo – rdzeniowych oraz boreliozę należą do najwyższych w kraju. W związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje program „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”, którego głównym celem jest zmniejszenie liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez:

- edukację młodzieży szkół gimnazjalnych w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- zaktywizowanie środowisk szkolnych do działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu oraz stosowania repelentów.

Uczniowie poznawali zagadnienia z zakresu fizjologii i etiologii kleszczy, uczyli się rozpoznawać pajęczaki, a także nabywali umiejętność usuwania wkłutego kleszcza. Ogółem działaniami programowymi objęto około 3 400 uczniów i ich rodziców.

Jednocześnie w okresie wypoczynku letniego oraz w sezonie największej aktywności kleszczy uwrażliwiano ogół społeczeństwa na kwestie zagrożeń ze strony tych pajęczaków poprzez informacje na stronach internetowych, w mediach lokalnych i społecznościowych oraz rozdawnictwo materiałów informacyjnych. Działaniami objęto ponad 1000 mieszkańców województwa.

3.5. Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Sezon jesienno-zimowy to wzmożony okres zachorowań na gripę. Celem podejmowanych inicjatyw było zmniejszenie liczby zachorowań na gripę sezonową, poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zasad higieny osobistej oraz roli szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, a także propagowanie zaleceń dotyczących zdrowego stylu życia i zasad postępowania

w przypadku zachorowania. Działaniami edukacyjnymi objęto dzieci i młodzież z placówek oświatowych oraz placówek wypoczynku, ich rodziców i opiekunów, personel i pacjentów podmiotów leczniczych oraz ogół społeczeństwa, do którego kierowano informacje poprzez lokalne mass media, strony internetowe i portale społecznościowe. Powyższymi działaniami objęto ponad 14 500 osób.

3.6. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach jest coroczną inicjatywą, która podjęta została w związku z tworzeniem się coraz większej liczby szczepów bakterii opornych na antybiotyki, a co za tym idzie zmniejszaniem skuteczności tej formy leczenia. Ideę rozsądnego stosowania antybiotyków popiera również Państwowa Inspekcja Sanitarna, przekazując wytyczne oraz materiały informacyjne o kampanii do podległych jednostek, motywując do podjęcia działań edukacyjnych w tym zakresie oraz umieszczając informacje w mediach społecznościowych i na stronach internetowych. Na terenie województwa działaniami informacyjnymi objęto ponad 6 400 osób.

Europejska inicjatywa zdrowotna

3.7. Promocja szczepień ochronnych

Szczepienia ochronne to najbezpieczniejsza i najskuteczniejsza metoda chroniąca przed wieloma groźnymi chorobami zakaźnymi. Nowoczesne szczepionki są dobrze tolerowane, niepożądane efekty uboczne występują bardzo rzadko. Państwowa Inspekcja Sanitarna jako instytucja nadzorująca wykonawstwo szczepień, realizowała również akcje informacyjno-edukacyjne w tym zakresie. Działania te podejmowano w ramach obchodów X Ogólnopolskiego Dnia Szczepień, Europejskiego Tygodnia Szczepień, akcji „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” oraz „Wiosna bez pneumokoków”. Odbiorcami działań edukacyjnych i medialnych było około 46 000 osób w województwie podlaskim.

4. Profilaktyka nadwagi i otyłości

Nadwaga i otyłość to jeden z największych problemów zdrowotnych w populacji dzieci i młodzieży w skali kraju i świata. Zapobieganie nadwadze i otyłości jest obecnie jednym z priorytetów w działaniach profilaktycznych.

4.1. Ogólnopolski program edukacyjny promujący zdrowe odżywianie się i aktywność fizyczną pt. „Trzymaj Formę!”

Poprzez realizację XII edycji programu edukacyjnego „Trzymaj Formę!” pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadzili działania edukacyjne w zakresie profilaktyki nadwagi i otyłości. Celem programu jest kształtowanie prozdrowotnych nawyków dzieci i młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Cel

ten realizowano poprzez organizację warsztatów kulinarnych, ćwiczeń w sporządzaniu jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, spotkań z ekspertami z zakresu żywienia. Propagując aktywność fizyczną wśród uczniów organizowano w szkołach zawody sportowe, wycieczki rowerowe, dodatkowe zajęcia wychowania fizycznego. W roku szkolnym 2017/2018 w realizacji programu uczestniczyło ponad 23 500 uczniów i 3 190

rodziców z 226 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa podlaskiego. Wzmocnieniem działań programowych był ogólnopolski konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia adresowany do uczniów. Celem konkursu było zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie młodzieży. Do udziału w tym przedsięwzięciu przystąpiło 601 uczniów z 45 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa podlaskiego.

5. Profilaktyka chorób nowotworowych

Zachorowalność na choroby nowotworowe w Polsce stale rośnie. Najczęstszymi nowotworami złośliwymi występującymi u mężczyzn jest rak płuc, rak gruczołu krokowego oraz rak jelita grubego. Polki najczęściej chorują na raka piersi, raka jelita grubego oraz raka płuc. Cel główny Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych na lata 2016-2024 zakłada dążenie do przybliżenia się do wskaźników europejskich w zakresie 5-letnich przeżyć chorych na nowotwory. Cel ten realizowany jest poprzez podejmowanie działań skierowanych na rozwój profilaktyki polegającej na utrwalaniu prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne. W ramach podejmowanej tematyki pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej organizowali punkty informacyjno-edukacyjne podczas imprez środowiskowych, prowadzili zajęcia edukacyjne, rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych oraz nagłaśniali problem nowotworów na stronach internetowych i w mediach społecznościowych. Działaniami tymi objęto ponad 20000 osób.

5.1. Program edukacyjny „Różowa wstążeczka”

Międzynarodowym symbolem walki z rakiem piersi jest różowa wstążeczka. Tak zatytułowany program edukacyjny ma na celu zmniejszenie śmiertelności kobiet z powodu zbyt późnego wykrywania zmian nowotworowych poprzez zachęcanie do wykonywania regularnych badań profilaktycznych oraz naukę samobadania piersi. Prowadzone prelekcje, pogadanki, ćwiczenia samobadania piersi wśród 1300 uczennic szkół ponadgimnazjalnych i kobiet dorosłych miały na celu podniesienie ich poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki raka piersi.

5.2. Światowy Dzień Walki z Rakiem

Na świecie co roku dzień 4 lutego jest obchodzony jako Światowy Dzień Walki z Rakiem. Jest to doskonała okazja do zwrócenia uwagi społeczeństwa na znaczącą rangę wykonywania badań profilaktycznych we wczesnej diagnostyce choroby nowotworowej. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali działania informacyjno-edukacyjne podczas akcji

profilaktycznych oraz w lokalnych mediach skierowane do ponad 2 300 osób. Pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku uczestniczyli także w Dniu Drzwi Otwartych Białostockiego Centrum Onkologii, prowadząc poradnictwo w zakresie zdrowego stylu życia, pokazy upośledzenia zmysłów po spożyciu alkoholu za pomocą alkogogli, konkursy wiedzy z nagrodami oraz rozdawnictwo materiałów informacyjnych.

5.3. XII Marsz Nadziei „Rak to nie wyrok”

Współpracując z instytucjami działającymi w zakresie profilaktyki chorób nowotworowych, Państwowa Inspekcja Sanitarna

wspierała

działanie Stowarzyszenia do Walki z Rakiem, Białostockiego Centrum Onkologii oraz Klubu Amazonek w Białymstoku, które były organizatorami cyklicznego przedsięwzięcia Marszu Nadziei. Celem podjętej inicjatywy było zachęcanie do prowadzenia zdrowego trybu życia, dbania o siebie i regularnego korzystania z badań profilaktycznych jako podstawowego sposobu na wczesne wykrycie choroby i zwiększenia szans na całkowite wyleczenie.

Pracownicy Wojewódzkiej i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zorganizowali punkt informacyjno-edukacyjny w Białostockim Centrum Onkologii.

6. Profilaktyka uzależnień

6.1. Program edukacyjny „Mam wybór...wybieram rozsądek”

Problem zatruć substancjami psychoaktywnymi, nowymi narkotykami tzw. dopalaczami jest stale niepokojący. W 2018 roku Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku podpisał porozumienie o współpracy z Komendantem Wojewódzkim Policji w Białymstoku w zakresie realizacji kilkuletniego programu edukacyjnego pt. „Mam wybór...wybieram rozsądek” o zasięgu wojewódzkim. Na mocy podobnych porozumień podpisanych na szczeblach powiatowych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej we współpracy z funkcjonariuszami Podlaskiej Policji, prowadzili działania w całym województwie podlaskim zmierzające do wzrostu wiedzy w zakresie zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz zapobieganiem i zwalczaniem zjawiska demoralizacji w środowisku dzieci i młodzieży. Przeprowadzone działania to: narady, szkolenia, listy intencyjne, zajęcia edukacyjne, stoiska informacyjno-edukacyjne, emisje filmów edukacyjnych, dystrybucja i rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych, opracowania własne, prezentacje multimedialne, poradnictwo metodyczne, konkursy, ekspozycje form wizualnych, publikacje informacji na stronach internetowych i w mediach społecznościowych.

Ogółem działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi w zakresie realizacji interwencji programowej objęto około 39 000 osób.

6.2. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

W roku szkolnym 2017/2018 w szkołach ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego realizowana była piąta edycja ogólnopolskiego programu edukacyjnego pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Program dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu, narkotyków, nowych narkotyków) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości. Działaniami programowymi objęto ponad 3 000 uczniów w 67 szkołach ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego. Wzmocnieniem działań programowych była II edycja konkursu na projekt pt. „Szkoła wolna od używek” skierowanego do uczniów szkół realizujących program edukacyjny.

6.3. Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”

W latach 2012 – 2017 Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”, który był współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Celem projektu jest ograniczenie

używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a główną grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 r.ż. Pozostałymi beneficjentami projektu są członkowie rodzin kobiet z grupy docelowej, lekarze, nauczyciele, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, pracownicy zakładów pracy, a także ogół społeczeństwa.

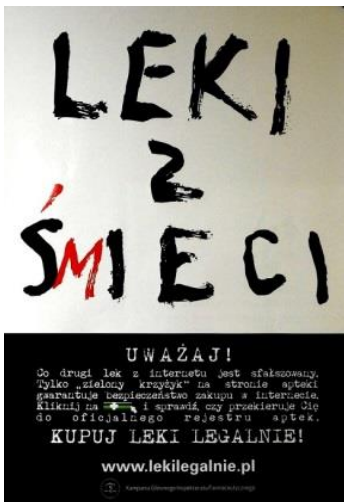
Od 2018 roku, przez kolejnych pięć lat, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują działania zmierzające do kontynuowania celów Projektu. Działania edukacyjno-

informacyjne skierowane do grup docelowych realizowano podczas akcji profilaktycznych i festynów prozdrowotnych w placówkach nauczania i wychowania, podmiotach leczniczych oraz w środowisku lokalnym. Prowadzono także działania promocyjne w mediach i na portalach społecznościowych. Odbiorcami działań na terenie województwa było ponad 20 000 osób.

6.4. Profilaktyka zatruc lekami pochodzącymi z nieznanych źródeł „Leki z sieci”

Zatrucia lekami pochodzącymi z nielegalnych źródeł stały się ostatnio poważnym problemem wśród Polaków. Alarmujący jest fakt, że blisko 50 % leków i suplementów z nieautoryzowanych źródeł internetowych jest fałszywych. Państwowa Inspekcja Sanitarna

wspierała kampanię edukacyjno-informacyjną Głównego Inspektoratu Farmaceutycznego poprzez upowszechnianie informacji w zakresie bezpiecznego kupowania leków w internecie. Odbiorcami działań było około 1 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

7. Profilaktyka wad rozwojowych dzieci i młodzieży oraz promocja zdrowego stylu życia

W 2018 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego realizowali programy edukacyjne i kampanie mające na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży.

7.1. Opieka okołoporodowa

W Polsce standardy opieki okołoporodowej regulują przepisy prawa, ale wiele kobiet nie zna swoich praw. Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Ministerstwem Zdrowia upowszechniała informacje w zakresie „Standardów opieki okołoporodowej”, które szczegółowo regulują kwestie dotyczące opieki nad kobietą i dzieckiem w okresie ciąży, porodu i połogu. Działania informacyjne prowadzono wśród kobiet w ciąży i planujących ciążę w poradniach ginekologiczno-położniczych, w szpitalnych oddziałach położniczo-ginekologicznych oraz poprzez strony internetowe i media społecznościowe. Interwencja swoim zasięgiem objęła ponad 2 100 osób w naszym województwie.

7.2. Profilaktyka wad cewy nerwowej

Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje również tematykę profilaktyki wad cewy nerwowej. Wady cewy nerwowej są to nieprawidłowości w procesie tworzenia się centralnego układu nerwowego, takie jak m.in. bezmózgowie oraz przepukliny oponowe i oponowo - rdzeniowe, które powstają w pierwszych 4 tygodniach rozwoju zarodka. Badania prowadzone przez Ministerstwo Zdrowia wykazały, że

występowanie tych wad jest związane z niedoborami kwasu foliowego w okresie przedkoncepcyjnym i w pierwszych dwunastu tygodniach ciąży.

W naszym województwie realizujemy „Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej” oraz program edukacyjny „Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka”, których głównymi celami jest upowszechnianie spożycia kwasu foliowego przez kobiety w wieku rozrodczym oraz kształtowanie wśród młodych kobiet świadomości realnego wpływu na zdrowie ich przyszłego potomstwa. Działania edukacyjne prowadzone były w szkołach

gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, w podmiotach leczniczych oraz podczas imprez prozdrowotnych wśród ponad 3 100 osób.

7.3. Promocja zdrowego stylu życia

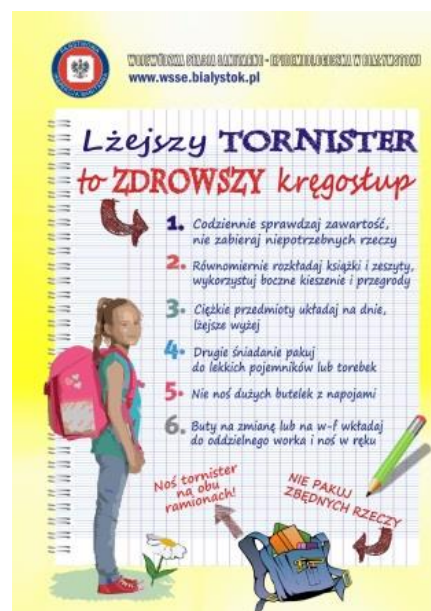
W 2018 roku 3 500 osób uczestniczyło w programie edukacyjnym „Moje dziecko idzie do szkoły”. Głównym celem programu było wyposażenie rodziców w wiedzę o ergonomicznym stanowisku pracy ucznia oraz kształtowanie u dzieci pozytywnego nastawienia do obowiązku szkolnego i umiejętności radzenia sobie w środowisku szkolnym. W ramach realizacji programu organizowano spotkania edukacyjne

z rodzicami oraz ćwiczenia praktyczne z dziećmi w pakowaniu tornistrów i przygotowywaniu „zdrowych” kanapek na drugie śniadanie.

7.4. Profilaktyka wad postawy „Ogólnopolski Dzień Tornistra”

Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego waga tornistra dziecka nie powinna przekraczać 10–15% jego masy ciała. Z przeprowadzonych badań wynika, że co drugi uczeń w wieku wczesnoszkolnym nosi za ciężki plecak.

Na mocy porozumienia na rzecz rozwoju edukacji zdrowotnej w środowisku szkolnym, podpisanego przez Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Minister Edukacji Narodowej, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali w środowiskach szkolnych działania edukacyjno - profilaktyczne wśród dzieci i ich rodziców. Celem tych działań było utrzymywanie prawidłowej postawy oraz zmiana złych nawyków związanych z noszeniem ciężkich tornistrów przez dzieci.

Działania kampanijne realizowane były w ponad 240 placówkach nauczania i wychowania, obejmując informacjami około 47 000 mieszkańców naszego województwa.

Jak ochronić dziecko przed próchnicą

7.5. Profilaktyka próchnicy i chorób przyzębia

Próchnica zębów jest chorobą zakaźną i może być przyczyną wielu chorób w organizmie człowieka. O profilaktyce próchnicy zębów i chorób przyzębia warto mówić już od najmłodszych okresów życia dziecka. Ubytki próchnicowe lub braki zębów, które są spowodowane próchnicą, mogą utrudniać prawidłowe odżywianie dziecka i rozwój mowy. Oprócz uwarunkowań genetycznych na

wystąpienie i rozwój próchnicy mają wpływ niewłaściwe zachowania zdrowotne i złe nawyki żywieniowe.

Jednym ze sposobów walki z pogarszającym się stanem uzębienia dzieci jest realizacja programu edukacyjnego „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”, adresowanego do uczniów klas II szkół podstawowych. Głównym celem interwencji jest zmniejszenie występowania próchnicy wśród dzieci i motywowanie ich do zmiany nawyków higienicznych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy na temat zdrowia i higieny jamy ustnej, kształtowanie umiejętności prawidłowego szczotkowania zębów, budowania pozytywnego wizerunku stomatologa i zachęcanie do regularnych wizyt kontrolnych. W 2018 roku w programie uczestniczyło około 1 100 uczniów szkół podstawowych powiatu bielskiego i hajnowskiego.

Tematykę profilaktyki próchnicy jamy ustnej z inicjatywy i przy wsparciu Państwowej Inspekcji Sanitarnej, realizowały również inne placówki, obejmując działaniami ponad 8 000 osób.

7.6. Profilaktyka schorzeń układu oddechowego

Astma oskrzelowa jest przewlekłą chorobą zapalną dróg oddechowych i jednocześnie najczęstszą chorobą przewlekłą występującą u dzieci. Skuteczność i efekty leczenia, a także jakość życia pacjentów uzależnione są od tego, na jakim etapie rozwoju choroba zostanie wykryta. W celu edukacji rodziców w zakresie

umiejętności obserwacji objawów astmy oraz stworzenia dzieciom zagrożonym chorobą możliwości optymalnej jakości życia realizowany był program „Wolność Oddechu - Zapobiegaj Astmie”. Działaniami programowymi objęto 60 uczniów szkoły podstawowej w powiecie sokólskim.

7.7. Promocja bezpiecznych zachowań zdrowotnych

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dbają o bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży podczas wakacji i ferii zimowych. Akcje „Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” i „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” to działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, skierowane do dzieci i młodzieży przebywających w placówkach wypoczynku zimowego i letniego na terenie województwa podlaskiego. Poruszana tematyka dotyczyła profilaktyki zatruc pokarmowych, chorób zakaźnych, HIV/AIDS, grypy, chorób odkleszczowych, uzależnień od tytoniu, nowych narkotyków, zasad bezpieczeństwa w czasie mrozów i upałów, przebywania nad wodą, w lesie, w domu, w ruchu drogowym, higieny osobistej, zasad zdrowego stylu życia, zagrożeń bąblowicą i poparzeń barszczem Sosnowskiego, zasad udzielania pierwszej pomocy

przedmedycznej, bezpiecznego opalania, zasad postępowania podczas spotkań z niebezpiecznymi zwierzętami, bezpiecznego korzystania z internetu.

W 2018 roku działaniami edukacyjnymi objęto ponad 28 000 dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów.

7.8. Profilaktyka wszawicy

Wszawica traktowana jest jako choroba, która odeszła już do lamusa i nie występuje w środowisku. Niestety wciąż atakuje głowy dzieci i dorosłych. Może ona dotyczyć każdego, jednak najczęściej występuje wśród dzieci i młodzieży ze względu na jej rozprzestrzenianie się

w dużych zbiorowiskach ludzkich - przedszkolach, szkołach, internatach, w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży. Do zakażenia dochodzi na skutek bezpośredniego kontaktu z nosicielem lub poprzez używanie wspólnych przedmiotów (grzebień, czapki, materace itp.).

Dbając o zmniejszenie ilości zakażeń wszawicą, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej upowszechniali informacje dotyczące dróg jej szerzenia się oraz sposobów zapobiegania zakażeniu. Przeprowadzali spotkania edukacyjne z kadrami pedagogicznymi, dziećmi w placówkach nauczania i wychowania oraz wypoczynku i ich rodzicami, połączone z rozdawnictwem materiałów informacyjnych. Informacje dotyczące przeciwdziałaniu wszawicy zamieszczano także na lokalnych stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych. Odbiorcami działań w naszym województwie było ponad 6 000 osób.

7.9. Profilaktyka higieny osobistej

Problemy wieku dojrzewania są istotnym czynnikiem wpływającym na poziom samooceny i samoakceptacji młodzieży. Interwencja programowa „Powiedz NIE trądzikowi” miała na celu zwiększenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie dbałości o wygląd i zdrowie. Odbiorcami programu było około 140 uczniów z 2 szkół ponadgimnazjalnych w powiecie sokólskim. Treści programowe realizowane były przez nauczycieli oraz pielęgniarki szkolne na podstawie materiałów programowych.

7.10. Profilaktyka zdrowia psychicznego

Program edukacyjny „Stres pod kontrolą” jest cykliczną inicjatywą Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku skierowaną do uczniów klas maturalnych ze szkół ponadgimnazjalnych Białegostoku i powiatu białostockiego. Głównym celem programu jest zwiększenie umiejętności radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych, ze szczególnym uwzględnieniem matury. W podejmowanych działaniach uczestniczyło ponad 3 600 uczniów i ich rodziców z 19 szkół ponadgimnazjalnych.

7.11. Zdrowotne skutki promieniowania UV

Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego – Państwowym Zakładem Higieny prowadziła kampanię informacyjno-edukacyjną „Jasne jak słońce” skierowaną do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Przedsięwzięcie przyczyniło się do wzrostu świadomości dzieci, młodzieży i osób dorosłych na temat szkodliwości działania promieniowania ultrafioletowego na zdrowie. Informacja w tym ważnym temacie dotarła do około 750 osób.

8. Światowy Dzień Zdrowia

W 2018 roku, 70-tym jubileuszowym roku swojej działalności, Światowa Organizacja Zdrowia wzywała światowych przywódców do spełnienia obietnicy, którą złożyli podpisując Cele Zrównoważonego Rozwoju w 2015 r. i zaangażowania w konkretne działania służące poprawie zdrowia dla wszystkich. Oznaczało to zapewnienie każdemu człowiekowi dostępu do opieki zdrowotnej na niezbędnym poziomie niezależnie od miejsca i zasobności portfela. Hasło Światowego Dnia Zdrowia, który corocznie obchodzony jest 7 kwietnia, w rocznicę powstania Światowej Organizacji Zdrowia, brzmiało „Zdrowie dla wszystkich” i podkreślało rolę powszechnej opieki zdrowotnej.

Mając na względzie ideę i cele Światowego Dnia Zdrowia, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowali działania w województwie podlaskim poprzez prowadzenie szkoleń, prelekcji i pogadań, organizację imprez środowiskowych, punktów konsultacyjnych i konkursów, ekspozycję i rozdawnictwo materiałów informacyjnych oraz publikację informacji w mediach lokalnych i społecznościowych, a także na stronach internetowych instytucji publicznych. Ogółem działania informacyjno-edukacyjne w zakresie tematyki Światowego Dnia Zdrowia skierowano do blisko 94 000 mieszkańców województwa.

9. Działania profilaktyczne w środowisku lokalnym

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach współpracy z podległymi placówkami angażowali się również w przedsięwzięcia, takie jak :

- objęcie honorowym patronatem przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku akcji profilaktycznych i konkursów o zasięgu wojewódzkim,
- brali udział w posiedzeniach Wojewódzkich Zespołów ds. Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej” na lata 2018-2020, realizacji „Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2017-2021”, Zespołu ds. aktualizacji i monitoringu „Strategii i Polityki Społecznej Województwa

Podlaskiego” oraz w obradach komisji konkursowych i sędziowskich zmaganiach o charakterze prozdrowotnym,

- prowadzili edukację prozdrowotną uczniów i rodziców na zaproszenie przedszkoli i szkół różnego szczebla,
- udzielali poradnictwa metodycznego i merytorycznego osobom realizującym działania w placówkach nauczania i wychowania oraz podmiotach leczniczych,
- opracowywali oraz udostępniali materiały oświatowo-zdrowotne służące wspieraniu procesu dydaktycznego i uatrakcyjnianiu działań.

Podsumowanie działalności

W województwie podlaskim działania prozdrowotne prowadzone są przez trzydziestu pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Wszystkie działania zrealizowane były zgodnie z planami, aktualną sytuacją epidemiologiczną w województwie i poszczególnych powiatach oraz według ujednoczonych standardów i procedur systemu jakości.

W 2018 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego realizowali 22 interwencje programowe oraz 34 interwencje nieprogramowe - kampanie i akcje z zakresu promocji zdrowego stylu życia, profilaktyki uzależnień, chorób zakaźnych, nowotworowych, nadwagi i otyłości, profilaktyki wad rozwojowych dzieci i młodzieży oraz promujących bezpieczne zachowania. Przeprowadzono 525 wizytacji interwencji programowych w podległych podmiotach.

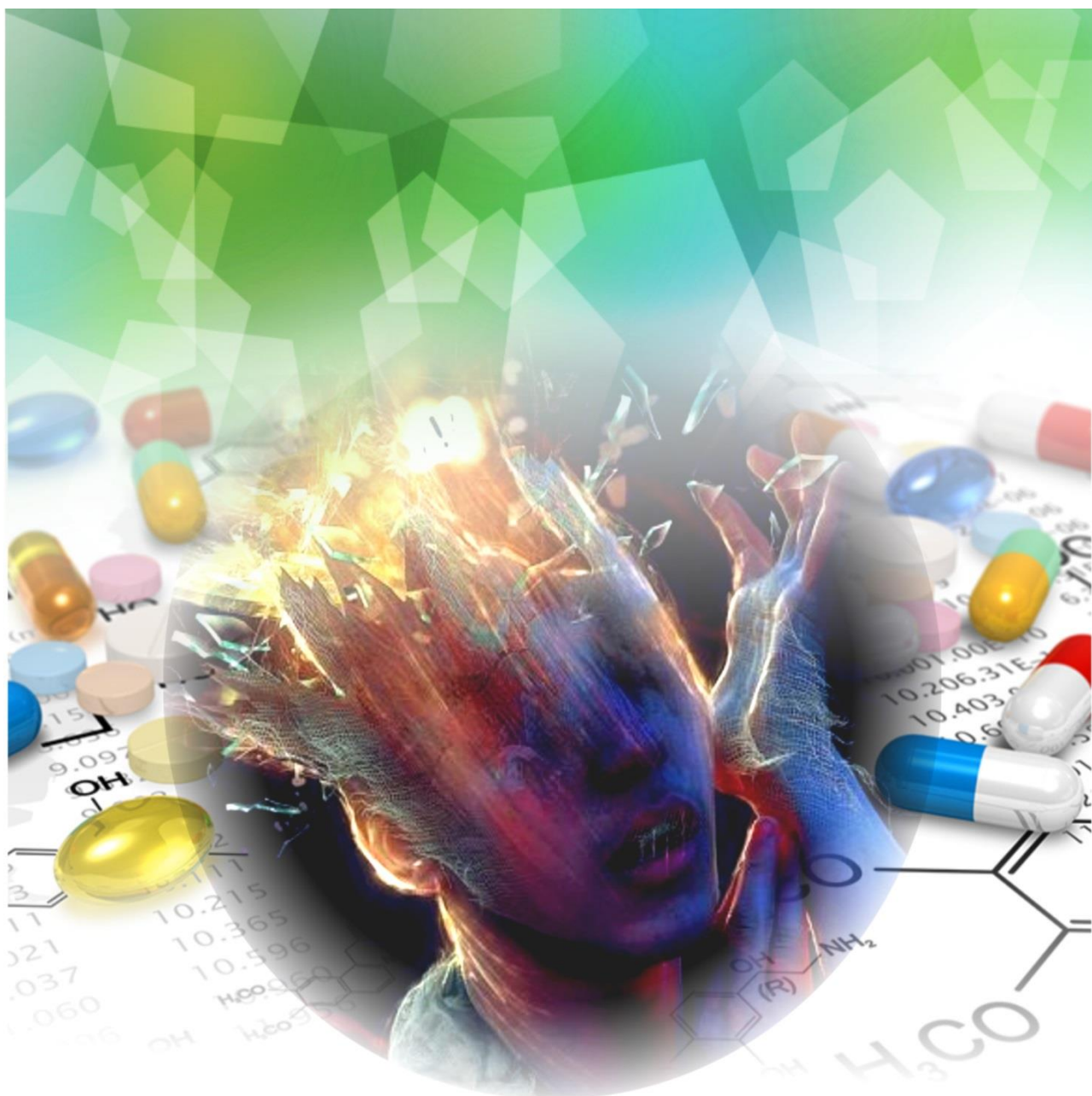
Realizacja interwencji w zakresie promocji zdrowia nie byłaby możliwa bez szerokiej współpracy ze środowiskiem lokalnym. Nawiązano nową i podtrzymano

dotychczasową współpracę z władzami rządowymi, samorządowymi, lokalnymi instytucjami i mediami oraz organizacjami działającymi w obszarze zdrowia publicznego. Dzięki tej współpracy pozyskiwano środki finansowe na realizację podejmowanych inicjatyw, specjalistów do prowadzenia szkoleń i zajęć edukacyjnych oraz wsparcie organizacyjne i rzeczowe.

W celu dotarcia do jak największej liczby osób wykorzystywaliśmy różnorodne kanały komunikacji. Z informacjami zamieszczonymi na profilu Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku na Facebooku w roku 2018 zapoznało się ponad 171 000 osób.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dbali o utrzymanie wysokiego poziomu merytorycznego realizowanych przedsięwzięć o charakterze prozdrowotnym w województwie podlaskim, podnosząc stale swoje kompetencje zawodowe poprzez organizację i udział w szkoleniach i konferencjach.

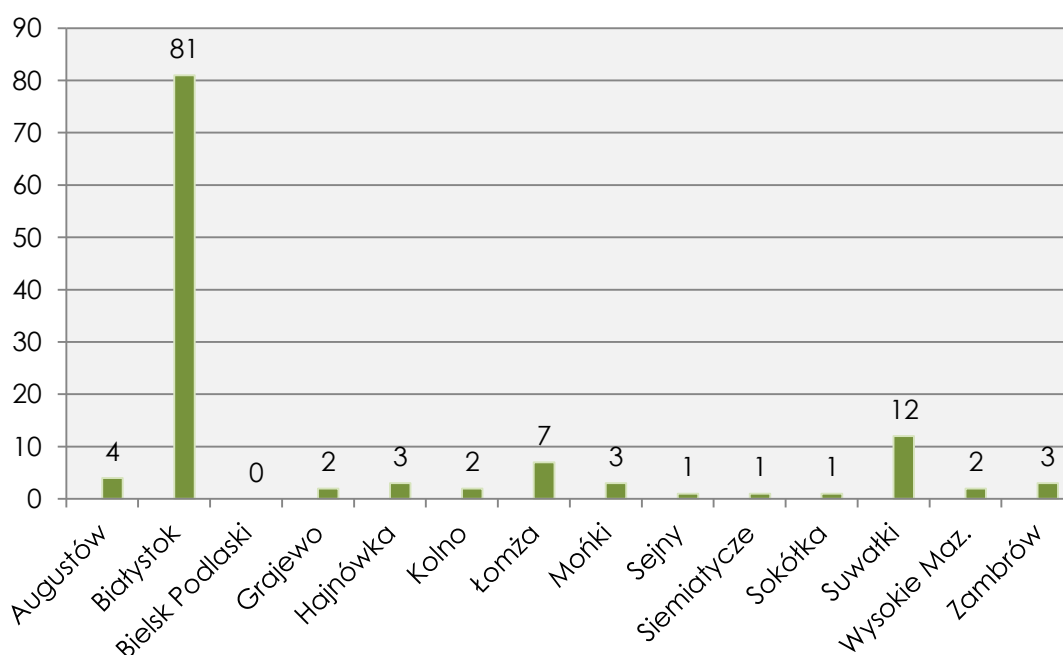
SEKCJA NADZORU NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH**Nadzór nad środkami zastępczymi**

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 z późn. zm.) ustanowiła zakaz wytwarzania, przywozu i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych. Do 21 sierpnia 2018 r. powyższym zakazem były objęte również nowe substancje psychoaktywne. Nowelizacja ustawy spowodowała kryminalizację zachowań dotyczących nowych substancji psychoaktywnych, pozostawiając w kompetencjach Państwowej Inspekcji Sanitarnej środki zastępcze.

W celu realizacji zasad wynikających z przedmiotowej ustawy, na terenie woj. podlaskiego prowadzony był stały monitoring obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą być środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi. Intensyfikacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej spowodowała spadek aktywności podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze. W 2018 r. na terenie woj. podlaskiego nie funkcjonowały stacjonarne punkty sprzedaży, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne. Dominującym trendem w dystrybucji powyższych substancji stała się sprzedaż przez Internet oraz sprzedaż dilerska.

Współpraca z podmiotami mającymi większe możliwości ograniczania podaży nowych narkotyków przez te kanały dystrybucji skutkowałą wszczynaniem postępowań w stosunku do osób fizycznych. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego prowadziły postępowania administracyjne przede wszystkim w sprawach przekazywanych przez Policję i Prokuraturę, w związku z prowadzonymi postępowaniami, regulowanymi przepisami kodeksu karnego, w wyniku których zabezpieczono środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne. Liczbę przekazanych spraw w poszczególnych powiatach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 34. Sprawy przekazane do PIS województwa podlaskiego w 2018 r. przez organy ścigania w ramach współpracy

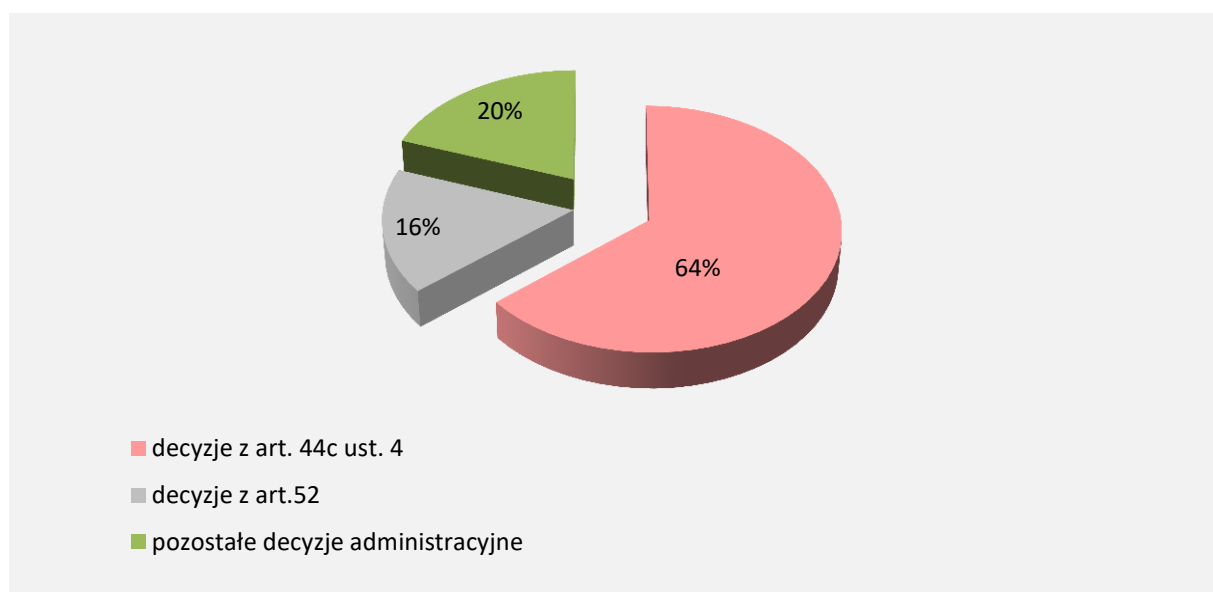
Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

W 2018 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego trafiły łącznie 122 sprawy dotyczące środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. W ramach prowadzonych działań nadzorowych wydano łącznie 215 decyzji administracyjnych, w tym 33 decyzje administracyjne nakładające kary pieniężne w myśl art. 52a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, na łączną kwotę 1 244 262 zł. Kwota nałożonych kar była na poziomie 2,5 razy wyższym w porównaniu z rokiem ubiegłym. Ponadto w roku 2018 po raz pierwszy wyegzekwowano część nałożonych kar pieniężnych. Kwota wyegzekwowanych kar wyniosła 52 742 zł.

Tabela 41. Postępowania administracyjno-egzekucyjne w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2018 r.

Liczba wydanych decyzji – I instancja	Liczba wydanych decyzji – II instancja	Liczba zabezpieczonych opakowań	Wielkość zabezpieczonych produktów/ waga w gramach	Kwota nałożonych kar	Kwota wyegzekwowanych kar
200	15	2170	2679,96	1 244 262 zł	52 742 zł

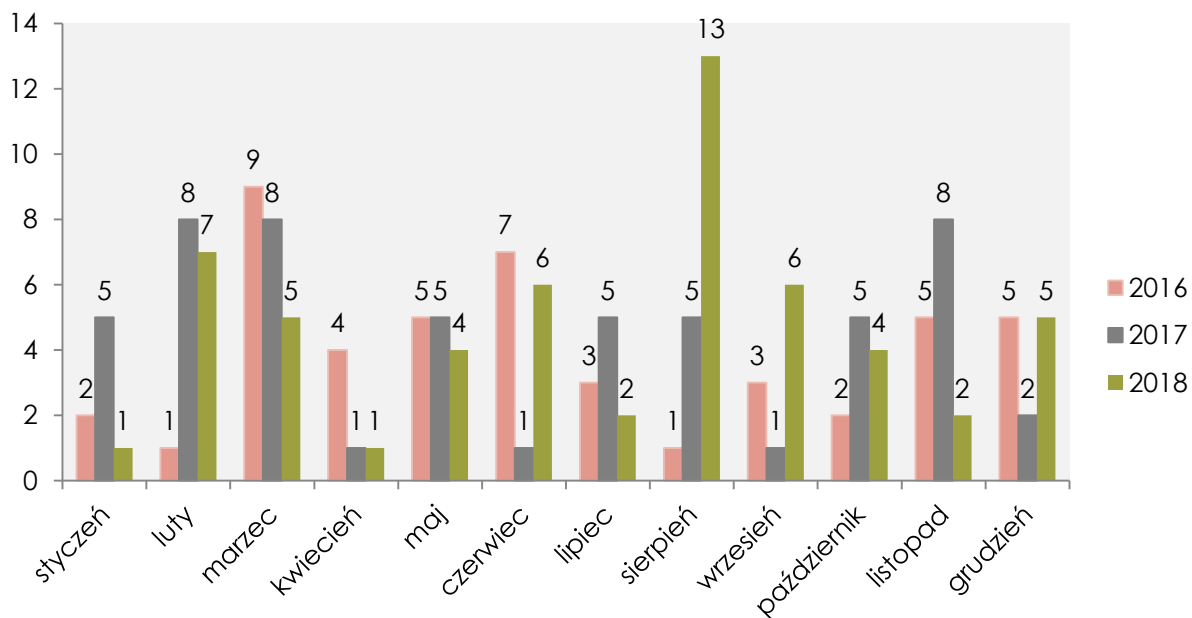
W minionym roku, w związku z prowadzonymi postępowaniami administracyjnymi na terenie woj. podlaskiego zabezpieczono 2170 opakowań produktów o łącznej wadze ok. 2680 g. Najczęściej identyfikowanymi substancjami w zabezpieczonych produktach, podobnie jak w roku ubiegłym były syntetyczne katynony m.in.: 3-CMC, 4-CMC, 3-CEC, 4-CEC oraz dodatkowo n-etyloheksedron (HEX-EN). W roku 2018 w woj. podlaskim wydano 128 decyzji z art. 44c ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, tj. zakazujących wprowadzania do obrotu środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej, nakazujących wycofanie ich z obrotu, a także orzekających o ich przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczeniu, co stanowi 64% wszystkich wydanych decyzji administracyjnych w związku z prowadzonym nadzorem nad przestrzeganiem ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

Wykres 35. Procentowy udział decyzji administracyjnych wydanych w 2018 r.

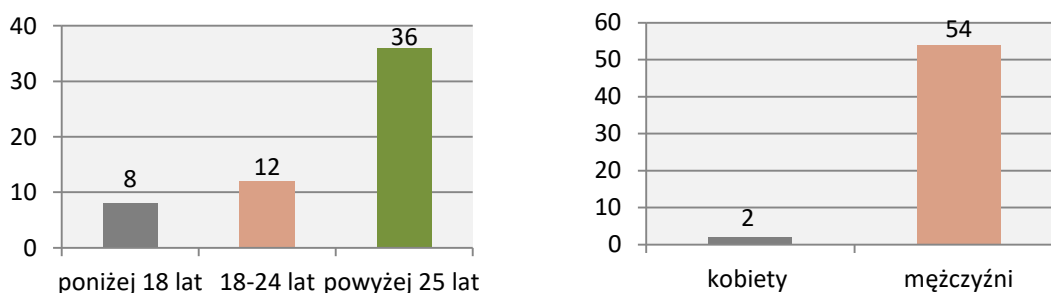
Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wzorem lat ubiegłych kontynuował monitorowanie liczby przypadków podejrzeń zatruc środków zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi na terenie woj. podlaskiego, uzyskując za pośrednictwem państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, od jednostek służby zdrowia, informacje o 56 przypadkach podejrzeń zatruc. Nie odnotowano przypadków śmiertelnych zatruc dopalaczami.

Wykres 36. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w poszczególnych miesiącach w latach 2016 - 2018

Analiza zgłoszeń wykazała, że 96 % podejrzeń zatruc dotyczyło mężczyzn, a zaledwie w 4% przypadków dotyczyło kobiet. Statystycznie najliczniejszą grupę stanowiły osoby powyżej 25 roku życia – 64,3%, osoby w kategorii wiekowej 18-24 lat - 21,4 %, poniżej 18 lat – 14,3%.

a) Wykres 37. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w roku 2018

- a) z podziałem na wiek
b) z podziałem na płeć

W związku z ogromnym niebezpieczeństwem dla zdrowia i życia jakie niosą ze sobą zatrucia dopalaczami ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych mających na celu ograniczenie zażywania substancji psychoaktywnych. Państwowa Inspekcja Sanitarna

przeciwstawia się rynkowi nowych narkotyków nie tylko działaniami administracyjnymi, ale również prowadzoną edukacją wśród społeczeństwa.

Działania profilaktyczne podjęte przez Państwową Inspekcję Sanitarną skierowano szczególnie do potencjalnych nabywców środków zastępczych tj. głównie do młodzieży, ale także do rodziców oraz nauczycieli. W ramach działań skierowanych do młodzieży, odbyły się m. in.: warsztaty, prelekcje, pogadanki i zajęcia edukacyjne. Prowadzono kolportaż materiałów edukacyjnych do szkół oraz ich rozdawnictwo podczas trwania wypoczynku letniego i zimowego. Ponadto informacje o charakterze edukacyjno – informacyjnym zamieszczano na stronach internetowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku i powiatowych stacji sanitarno – epidemiologicznych woj. podlaskiego oraz w mediach społecznościowych i lokalnej prasie. We współpracy z Policją, starostwami powiatowymi, urzędami miast i gmin, dyrektorami szkół podstawowych, gimnazjalnych, średnich organizowano punkty informacyjno – edukacyjne podczas lokalnych imprez, festynów rodzinnych, dożynek. Ogółem w okresie od stycznia do grudnia 2018 r. działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi w zakresie profilaktyki używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych zostało objętych ok. 43 300 osób woj. podlaskiego.

Podsumowanie:

1. W 2018 r. na terenie woj. podlaskiego nie funkcjonowały stacjonarne punkty sprzedaży, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne.
2. Liczba zatruć środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi utrzymała się na poziomie z roku 2017.
3. W roku 2018 wyegzekwowano część kar pieniężnych, nałożonych na osoby fizyczne, za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.
4. Niezbędna jest kontynuacja działań profilaktyczno - edukacyjnych w zakresie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych.

DZIAŁ LABORATORYJNY MEDYCZNE LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNE

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE DZIAŁU LABORATORYJNEGO

Badania laboratoryjne są ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

Na terenie woj. podlaskiego w strukturach pionu laboratoryjnego inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego badania wykonują trzy laboratoria:

- Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Wszystkie laboratoria włączone są do zintegrowanych systemów badania wody, żywności, środowiska pracy i środowiska komunalnego.

Tabela 42. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego

Lp.	Laboratorium	RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH							
		ŻYWNOCI			WODY		Radiacyjne	Biologii molekularnej	Środowiska pracy
		Mikrobiologiczne	Fizykochemiczne	PU (przedmioty użytku)	Mikrobiologiczne	Fizykochemiczne			
1.	Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży	+	+		+	+			+
3.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach	+	+		+	+			

Realizowane przez laboratoria zadania wynikające z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 poz. 59) w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz badania wykonywane zgodnie z zapotrzebowaniami społeczeństwa, przyczyniają się do ochrony zdrowia i poprawy jakości życia ludności województwa podlaskiego.

Działalność laboratoryjna oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”. W 2018 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, we wszystkich laboratoriach potwierdzono spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań i pomiarów we wnioskowanych zakresach. Stosowane w laboratoriach metody badawcze w większości są akredytowane. Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku posiada zakres akredytacji nr AB 311, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży nr AB 635, Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach nr AB 530.

W laboratoriach inspekcji sanitarnej woj. podlaskiego wykonywane są:

1. Badania:

- fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, kosmetyków, próbek sanitarnych,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- mikrobiologiczne wymazów sanitarnych,
- posiłków,
- żywności i pasz genetycznie modyfikowanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wód mineralnych, stołowych i źródłanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody w pływalniach,
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli,
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych i pyłów w środowisku pracy,

2. Pomiary:

- szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia czynników fizycznych, występujących w środowisku pracy, w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej,
- pól elektromagnetycznych w środowisku,

3. Testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich.

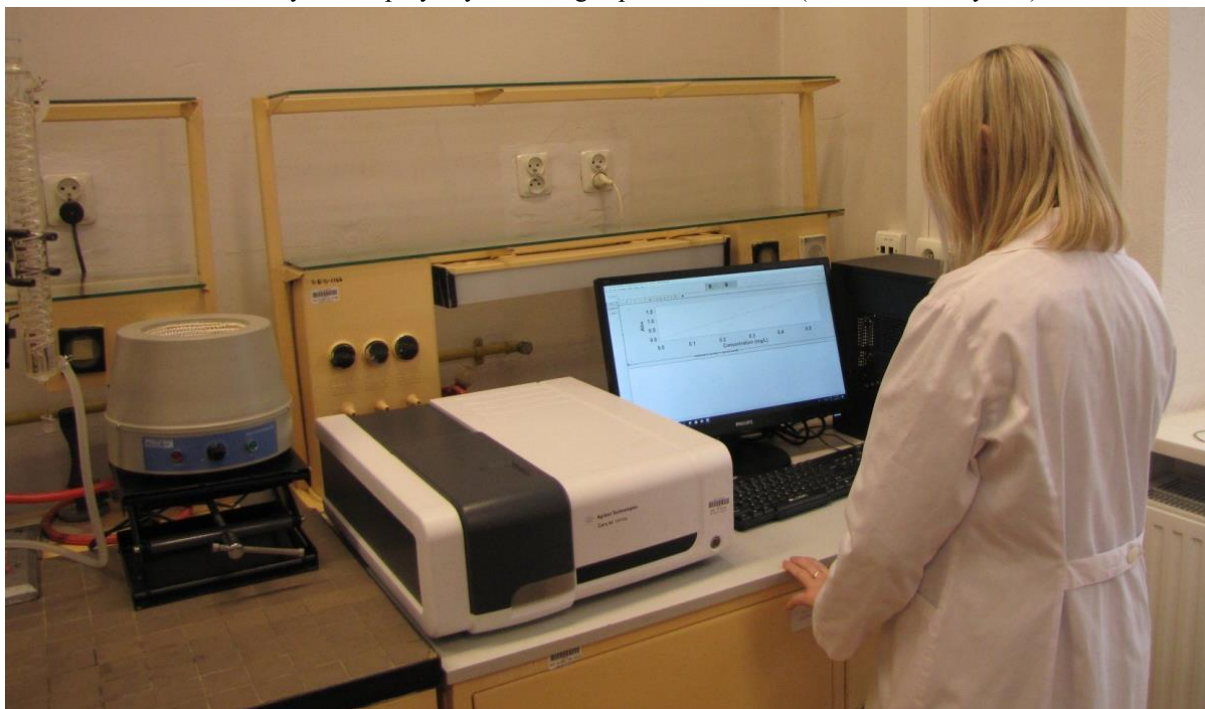
Badania środków spożywczych, przedmiotów użytku i struktury żywienia

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wykonują badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, koordynowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny, wynikające z ustawowego nadzoru oraz potrzeb społeczeństwa. W Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku, Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Łomży i Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Suwałkach, w oparciu o zarządzenie PPWIS w sprawie badania żywności w systemie zintegrowanym, wykonywane są badania fizykochemiczne, organoleptyczne, mikrobiologiczne oraz dokonuje się oceny prawidłowości znakowania w zakresie:

- środków spożywczych, posiłków,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- kosmetyków,
- próbek sanitarnych.

Badania fizykochemiczne środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadza się z wykorzystaniem technik specjalistycznych: chromatografii gazowej, chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas, wysokosprawnej chromatografii cieczowej, chromatografii jonowej i absorpcyjnej spektrometrii atomowej. W związku z powyższym większość badań fizykochemicznych żywności wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku.

Oznaczenia chemiczne w żywności przy użyciu nowego spektrofotometru (fot. WSSE Białystok)

Realizując zadania w ramach zintegrowanego systemu badania żywności w województwie podlaskim w 2018 roku wykonano 19213 oznaczeń, badając 3497 próbek środków spożywczych, w tym:

- 12038 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 2097 próbkach oraz
- 7175 oznaczeń parametrów fizykochemicznych w 1400 próbkach.

Zbadano również 16 próbek kosmetyków, wykonując 50 oznaczeń mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Wykonano 217 badań sanitarnych (tj. zmiotek i wymazów sanitarnych).

Wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością badane są w Sekcji Badań Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywienia WSSE w Białymstoku. W 143 próbkach dostarczonych przez próbkobiorców powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych i zleceniodawców wykonano 218 oznaczeń.

Ponadto przeprowadzono ocenę teoretyczną sposobu żywienia na podstawie zestawień dekadowych (34 zestawienia) w obiektach żywienia zbiorowego, głównie domach pomocy społecznej, szpitalach, przedszkolach.

Badania wody

W ramach nadzoru nad jakością wody, zgodnie z zarządzeniem PPWIS w sprawie realizacji badań jakości wody w systemie zintegrowanym, badaniem wskaźników i parametrów wody zajmują się trzy laboratoria: Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży i Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Laboratoria te wykonują:

- badania fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

- badania mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródlanych i stołowych, wody w pływalniach, kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

Badania chemiczne wody przy użyciu nowego spektrofotometru (fot. WSSE Białystok)

Ogółem w 2018 roku wykonano 45879 oznaczeń w 9698 próbkach, w tym:

- oznaczeń fizykochemicznych – 29588 (4059 próbek),
- oznaczeń mikrobiologicznych – 16291 (5639 próbek).

Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej

Metoda molekularna (PCR) jest stosowana do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie, do wykrywania bakterii chorobotwórczych w żywności oraz do wykrywania obecności wirusa grypy w materiale biologicznym. Powyższe badania wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Sekcji Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej.

W 2018 roku w sekcji wykonano badania 228 próbek przeprowadzając 1887 oznaczeń w kierunku obecności/zawartości materiału zmodyfikowanego genetycznie. Ponadto wykonano 359 oznaczeń w kierunku obecności wirusów grypy (wspólnie z Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD) w ramach nadzoru sanitarnego i zleceń szpitali.

Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej.

W 2018 roku przeprowadzono badania powietrza w 17 obiektach, głównie po przeprowadzeniu prac remontowych, badając 51 próbek i wykonując 661 oznaczeń czynników chemicznych.

W związku ze skargami mieszkańców przeprowadzono pomiary hałasu w porze dziennej i nocnej w 3 pomieszczeniach budynków mieszkalnych.

Badania i pomiary w środowisku pracy

Badaniami czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy zajmują się pracownicy Oddziału Laboratoryjnego w Łomży i Sekcji Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE w Białymstoku. Laboratoria te zajmują się:

- pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiarami hałasu słyszalnego, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy,
- oceną warunków termicznych oddziałujących na organizm człowieka w środowisku pracy (mikroklimat zimny, gorący, umiarkowany),
- pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2018 roku przeprowadzono pomiary czynników fizycznych na 343 stanowiskach pracy, badania stężeń czynników chemicznych na 52 stanowiskach pracy, badania stężeń pyłu przemysłowego (frakcja wdychana i frakcja respirabilna) na 61 stanowiskach pracy. Wykonano 1734 pomiary czynników fizycznych, pobrano i oznaczono 103 próbki powietrza w kierunku badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy. W celu oceny narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne występujące w środowisku pracy pobrano i zbadano 670 próbek, wykonując 507 oznaczeń, głównie we współpracy z Sekcją Analizy Instrumentalnej stosując techniki absorpcyjnej spektrometrii atomowej, chromatografii gazowej i chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią masową.

Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze Stanowiskami Pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży, będąca w strukturze Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się pomiarami z zakresu higieny radiacyjnej, obejmując swoim działaniem obszar województwa podlaskiego.

Sekcja wykonuje:

- pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku pracy i ogólnym,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometrii gamma,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

- pomiary dozymetryczne promieniowania X dla celów oszacowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu badanego aparatu rentgenowskiego,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej analogowej,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii i angiografii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie stomatologii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie mammografii analogowej.

W 2018 roku pracownicy sekcji wykonali łącznie 909 badań fizycznych, w których wykonali 8329 oznaczeń. W ramach nadzoru wykonano badania 43 aparatów rentgenowskich (1770 oznaczeń) oraz pomiary rozkładu pola elektromagnetycznego w otoczeniu 21 urzędów (751 oznaczeń). Wykonano również 51 oznaczeń radiochemicznych izotopów cezu 137 i strontu 90 w paszach, wodzie i środkach spożywczych.

Podobnie jak w latach ubiegłych, pracownicy sekcji w 2018 roku brali udział w zdarzeniach radiacyjnych i monitoringu tych zdarzeń na terenie województwa podlaskiego w koordynacji z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku. Zakupiony w grudniu 2018 r. Cyfrowy Spektrometr Gamma z Identyfikacją RAYMON 10 z możliwością identyfikacji radioizotopów znaczenie usprawni ocenę oraz monitoring zdarzeń radiacyjnych.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela poniżej. Skażenia promieniotwórcze żywności, wód i pasz od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela 43. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na rodzaj próbki wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma
1.	Mleko	8	1	0/0
2.	Mięso	8		0
3.	Ryby	4		0
4.	Drób	4		0
5.	Jaja	4		0
6.	Zboża	2	1	0/0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

8.	Warzywa	4		0
9.	Owoce	2		0
10.	Woda wodociągowa	8		0
11.	Woda powierzchniowa	2	1	0/0
12.	Środki żywienia zwierząt	2		0

W laboratoriach inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego:

- pracuje kompetentny personel, posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe, systematycznie podnoszący swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez jednostki zewnętrzne i organy PIS,
- badania i pomiary przeprowadzane są z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia pomiarowego stosując wiarygodne metody badawcze oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- w celu zapewnienia wysokiej jakości badań laboratoria systematycznie prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników oraz poddają się kontroli w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych; potwierdzeniem jakości wykonywanych badań są uzyskane certyfikaty akredytacji na badania wydane przez Polskie Centrum Akredytacji.

Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów działających w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w PSSE w Suwałkach, przeprowadza szkolenia i konsultacje w zakresie pobierania próbek i wykonywania badań/pomiarów. Działalność laboratoryjna jest integralną częścią systemu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno–epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

**OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE MEDYCZNEGO LABORATORIUM
DIAGNOSTYCZNEGO
DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNYCH LABORATORIÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

W strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach pionu laboratoryjnego wykonującego badania materiału klinicznego, znajdują się trzy Medyczne Laboratoria Diagnostyczne, tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży oraz,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach.

Poszczególne Sekcje tych laboratoriów (odpowiednio: Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych, Sekcja Diagnostyki Medycznej oraz Sekcja Badań Mikrobiologicznych) wspierają działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno – epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego. Łącznie w laboratoriach pracują 21 osób (tj. diagnostyci laboratoryjni, technicy i rejestratorzy medyczni), w tym 4 osoby posiadające kierunkową specjalizację z mikrobiologii.

Realizowane zadania w celu ochrony zdrowia publicznego wynikają z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 poz. 59) oraz ustawy z dnia 05 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018 poz. 1669 z póź. zm).

Działalność Medycznych Laboratoriów Diagnostycznych oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025. W 2018 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, w Laboratoriach w Łomży i Suwałkach potwierdzono spełnienie wymagań normy PN-EN ISO 17025 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań. W MLD w Białymstoku nie planowano i nie poddawano się auditowi zewnętrznemu w roku 2018.

Tabela 44. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego

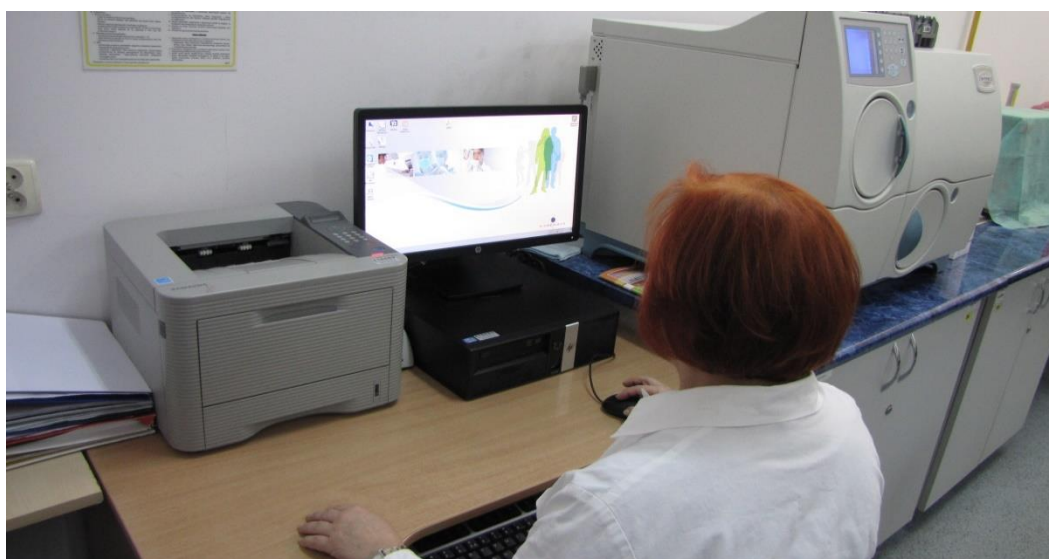
L.p.	Medyczne Laboratorium Diagnostyczne	RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH			
		Epidemiologiczne materiału klinicznego			
		Bakteriologiczne	Serologiczne	Wirusologiczne	Parazytologiczne
1.	MLD w Białymstoku	X	X	X	X
2.	MLD w Łomży	X			X
3.	MLD w Suwałkach	X			X

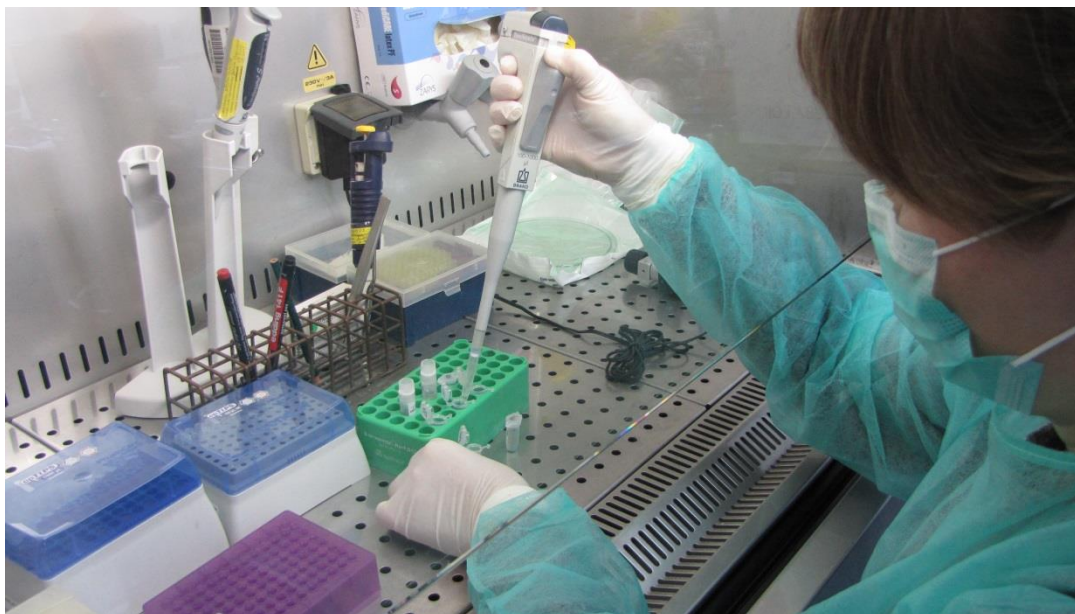
SEKCJA BADAŃ EPIDEMIOLOGICZNO-KLINICZNYCH MLD WOJEWÓDZKIEJ STACJI SANITARNO - EPIDEMIOLOGICZNEJ w BIAŁYMSTOKU

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z gardła i nosa, surowic) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego (w ramach sprzedaży usług zleconych). Rodzaje wykonywanych badań:

- bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania i identyfikacji pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
 - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella,
 - wykrywania oraz identyfikacji pałeczek enteropatogennych Escherichia coli (EPEC), enterokrwotocznych Escherichia coli O157, Yersinia,
- serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń:
 - krztuśca (Bordetella pertussis) - metodą ELISA,
 - durów i paradurów, tularemii - metodą aglutynacji probówkowej,
 - wirusa opryszczki (Herpes Simplex Virus typ 1 i typ 2) - metodą ELISA,
 - rotawirusów i adenowirusów, astrowirusów, norowirusów - metodą immunochromatograficzną,
 - parainfluenzy typu 1, 2 i 3, RSV, adenowirusów - metodą immunofluorescencji
- wirusologiczne:
 - izolację wirusów grypy na tkance MDCK,
- molekularne (tj. sekcja wykonuje etap izolacji kwasu nukleinowego z materiału biologicznego) w kierunku:
 - wirusów grypy typu A (w tym podtypu pandemicznego A/H1N1/pdm09 i A/H3N2/) oraz typu B,
- parazytologiczne (w tym badania gleby),
- badania skuteczności procesów sterylizacji.

Wykrywanie pałeczek Salmonella spp. na analizatorze VITEK (Fot. WSSE w Białymstoku)

W zakresie badań metodą PCR Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych Medycznego Laboratorium Diagnostycznego współpracuje z Sekcją Badań Żywności Genetycznej Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego, która przeprowadza etap oznaczenia kwasów nukleinowych wirusa grypy w izolacie RNA. Badanie odbywa się metodą real-time RT-PCR w aparacie Light Cycler 96.

Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych uczestniczy w realizacji nadzoru wirusologicznego SENTINEL polegającego na badaniu wymazów z gardła i nosa od pacjentów ambulatoryjnych, u których wystąpiły objawy grypy. Próbkę są dostarczane przez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa podlaskiego. W roku 2018 zbadano łącznie 94 próbki w kierunku wykrycia wirusów grypy, w tym 83 próbki w ramach programu nadzoru SENTINEL oraz 11 próbek w ramach sprzedaży usług zleconych (od pacjentów hospitalizowanych). Uzyskano łącznie 46 dodatnich wyników z badań molekularnych, tj.:

- Wirusa grypy typu A wykryto w:
 - 1 próbce zleconej przez szpital,
- Wirusa grypy typu A podtypu A/H1N1/pdm09
 - 2 próbkach pobranych w ramach programu SENTINEL
- Wirusa grypy typu A podtypu A/H1N1/pdm09 oraz typu B
 - 1 próbce pobranej w ramach programu SENTINEL
- Wirusa grypy A/H3N2/
 - 1 próbce pobranej w ramach programu SENTINEL
 - 3 próbkach zleconych przez szpital.
- Wirusa grypy typu B wykryto w:
 - 35 próbkach pobranych w ramach programu SENTINEL,
 - 3 próbkach zleconych przez szpital.

W 2018 roku w Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD WSSE w Białymstoku przebadano 29166 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 58600 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 4746 badań i 13301 oznaczeń

mikrobiologicznych, w tym 328 oznaczeń w kierunku obecności wirusa grypy (próbki wspólne z Sekcją Badań Żywności Genetycznej Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego).

SEKCJA DIAGNOSTYKI MEDYCZNEJ MLD POWIATOWEJ STACJI SANITARNO - EPIDEMIOLOGICZNEJ w ŁOMŻY

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Łomży wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Rodzaje wykonywanych badań:

- bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
 - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella,
- parazytologiczne,
- badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2018 roku w Sekcji Diagnostyki Medycznej MLD PSSE w Łomży przebadano 12778 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 50787 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 1178 próbek i wykonano 4712 oznaczenia mikrobiologiczne.

SEKCJA BADAŃ MIKROBIOLOGICZNYCH MLD POWIATOWEJ STACJI SANITARNO - EPIDEMIOLOGICZNEJ w SUWAŁKACH

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Suwałkach wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Rodzaje wykonywanych badań:

- bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
 - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella,
- parazytologiczne,
- badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2018 roku w Sekcji Badań Mikrobiologicznych MLD PSSE w Suwałkach przebadano 8681 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 17 525 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 945 próbek i wykonano 1716 oznaczeń mikrobiologicznych.

Medyczne Laboratoria Diagnostyczne Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE w Białymstoku:

- zatrudnia kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych, wiedzę merytoryczną i doświadczenie zawodowe,
- dwóch diagnostów posiada specjalizację z mikrobiologii medycznej/lekarskiej,
- dwóch diagnostów posiada specjalizację z higieny i epidemiologii/analitiky klinicznej,
- posiada odpowiednie wyposażenie pomiarowe (np. analizator mikrobiologiczny VITEK 2 Compact 15) oraz certyfikowane materiały odniesienia,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie medycznego laboratorium diagnostycznego

- stosuje w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- prowadzi wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz bierze udział w badaniach biegłości,
- doskonalą system zarządzania (m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, zakupy sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klienta),
- prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością MLD w PSSE w Łomży i w Suwałkach.

Medyczne Laboratoria Diagnostyczne PSSE w Łomży oraz PSSE w Suwałkach:

- zatrudniają kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych,
- dwóch diagnostów posiada specjalizację z mikrobiologii (kierownicy sekcji),
- posiadają odpowiednie wyposażenie pomiarowe,
- stosują w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz biorą udział w badaniach biegłości,
- doskonalą system zarządzania.

W Medycznych Laboratoriach Diagnostycznych WSSE w Białymstoku, PSSE w Łomży oraz PSSE w Suwałkach w roku 2017 w ramach nadzoru sanitarnego zbadano ogółem 6869 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 19729 oznaczeń mikrobiologicznych.

Tabela 45. Ilość próbek oraz oznaczeń wykonanych w ramach nadzoru sanitarnego przez Medyczne Laboratoria Diagnostyczne PIS województwa podlaskiego

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne	NADZÓR sanitarny	
	Ilość zbadanych próbek materiału biologicznego	Ilość wykonanych oznaczeń mikrobiologicznych
MLD w Białymstoku	4746	13301
MLD w Łomży	1178	4712
MLD w Suwałkach	945	1716
RAZEM	6869	19729

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ

SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDETACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ

Dział Laboratoryjny i Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację (Certyfikat akredytacji AB 311). Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem wiarygodności wyników. Zakres akredytacji obejmuje:

- badania biochemiczne i biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności, produktów rolnych w tym pasz,
- badania chemiczne, analityka chemiczna produktów rolnych w tym pasz, kosmetyków i wyrobów chemicznych, wody, powietrza, ceramiki, materiałów opakowaniowych, wyrobów z tworzyw sztucznych i gum, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych, kosmetyków, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania kliniczne medyczne obiektów i materiałów biologicznych,
- badania dotyczące inżynierii środowiska – oświetlenia, mikroklimatu, drgań, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym oraz od urządzeń a także hałasu w środowisku pracy i w środowisku ogólnym,
- badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badanie właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza,
- badania radiochemiczne i promieniowania w środowisku, produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności,
- pobieranie próbek wody do spożycia,
- badania sensoryczne materiałów opakowaniowych, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego oparty jest na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”. Daje to gwarancję jednolitego sposobu prowadzenia działań kontrolnych w całym województwie oraz zapewnia:

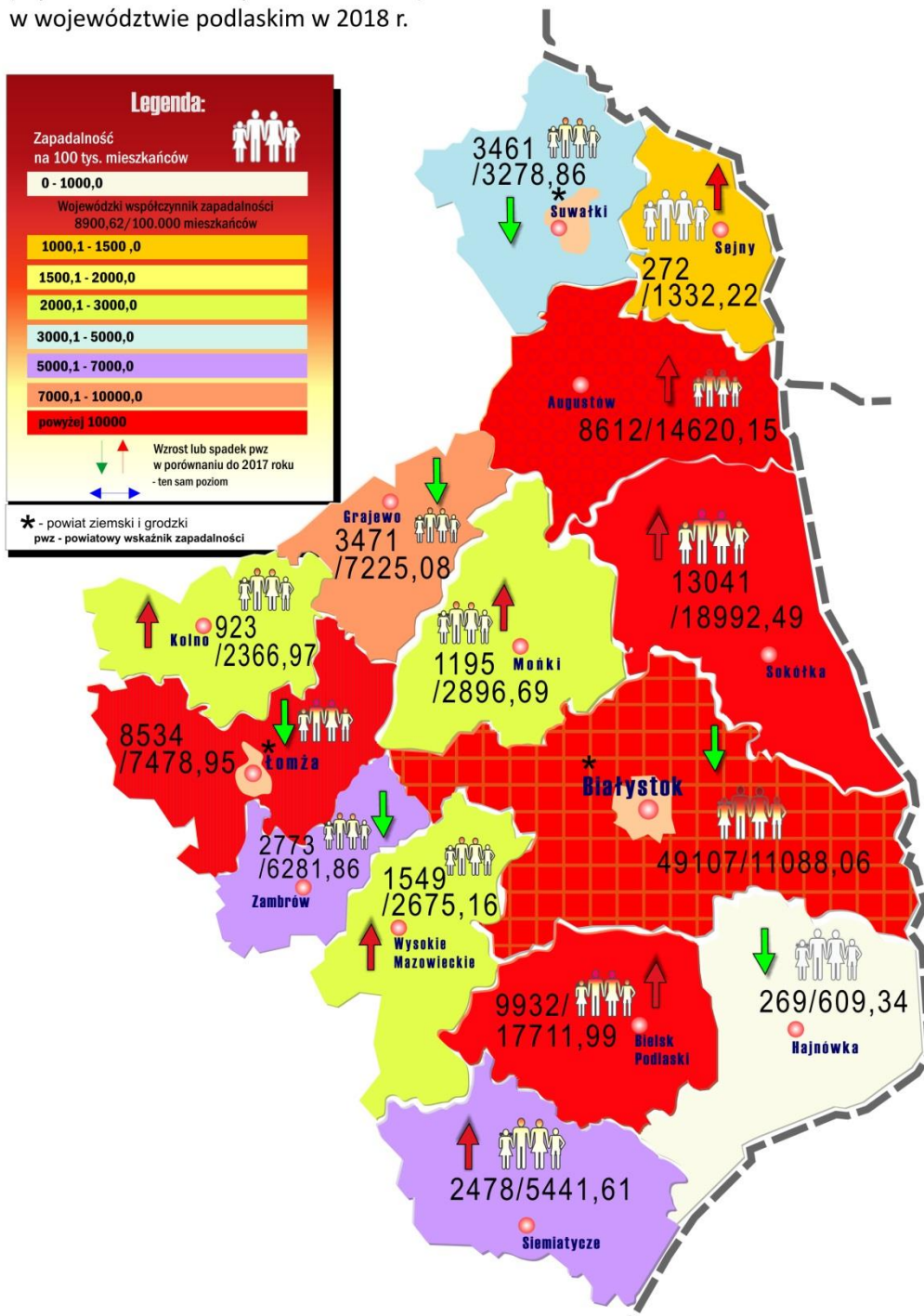
- właściwą skuteczność zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- przeprowadzanie precyzyjnych i wnikliwych kontroli zgodnie z najlepszą praktyką,
- potrzebę ciągłego podnoszenia kwalifikacji pracowników, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań,
- uzyskiwanie wiarygodnych, użytecznych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- publiczne zaufanie w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia ludzkiego.

System jakości jest weryfikowany podczas auditów wewnętrznych i dorocznego przeglądu zarządzania.

Służy to wszystko ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEGO na terenie województwa podlaskiego w obszarach działania zgodnych z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

ZACHOROWANIA NA GRYPĘ (podejrzenia)

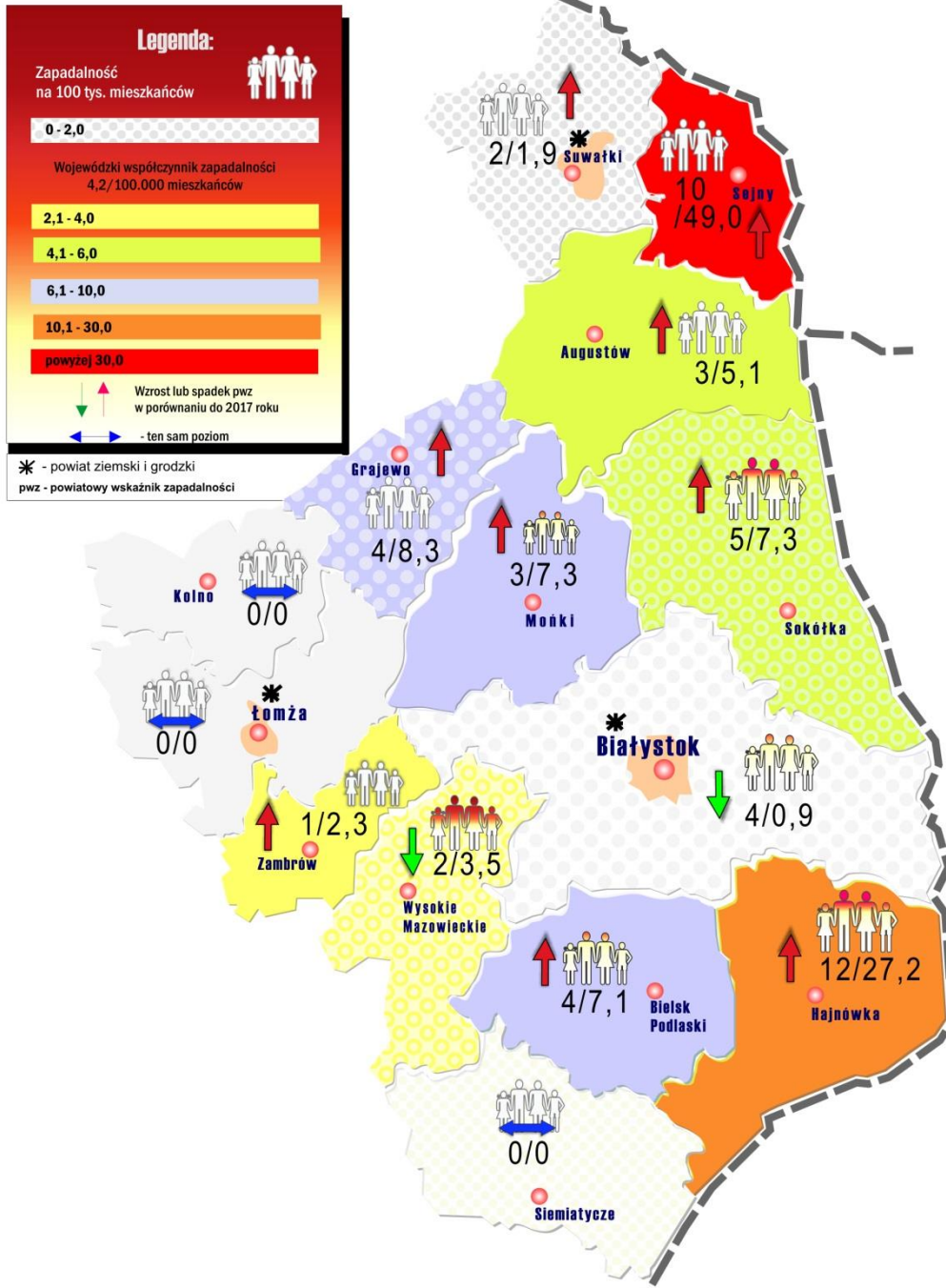
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2018 r.

ZACHOROWANIA NA GRYPĘ (potwierdzona)

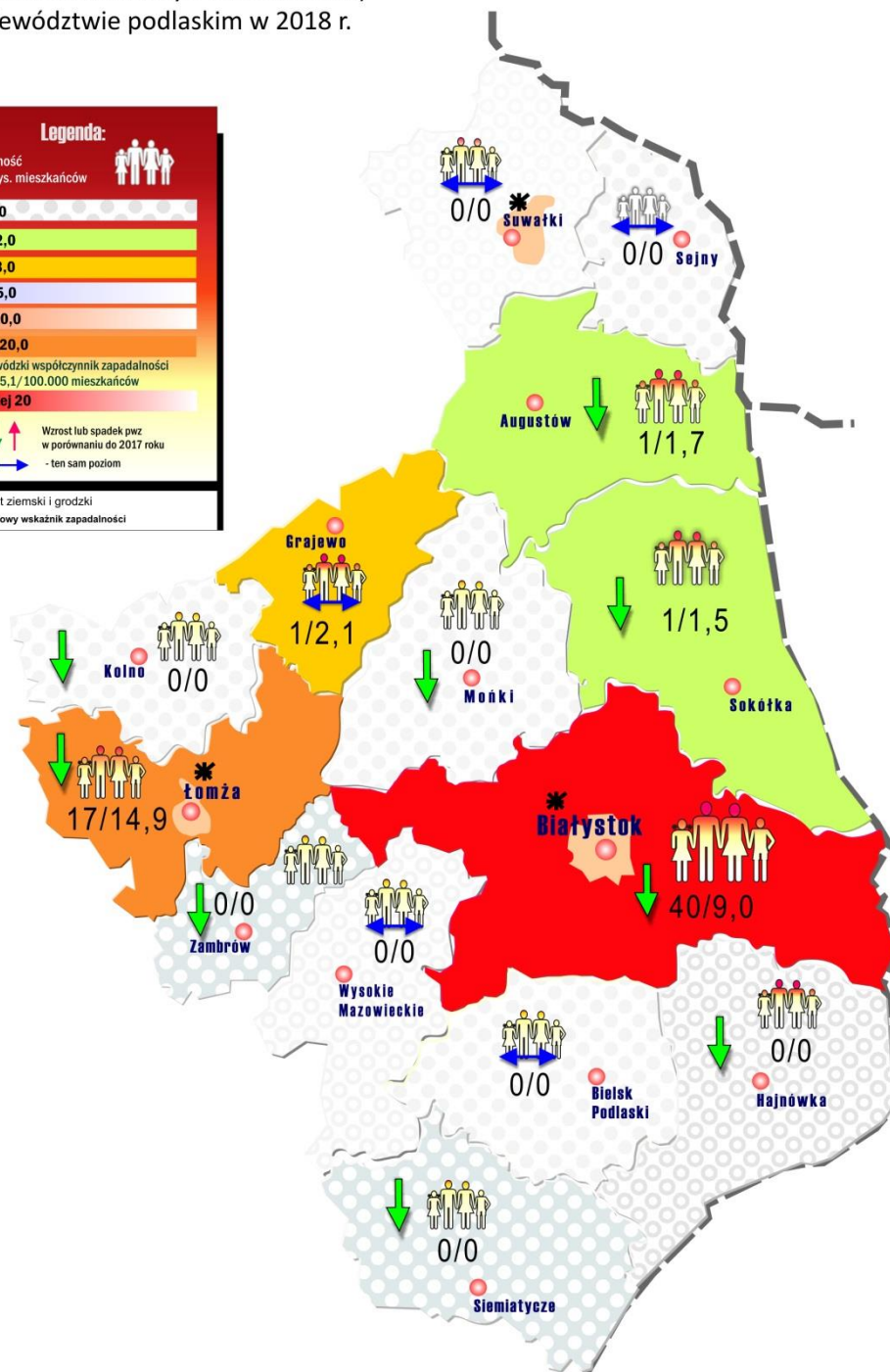
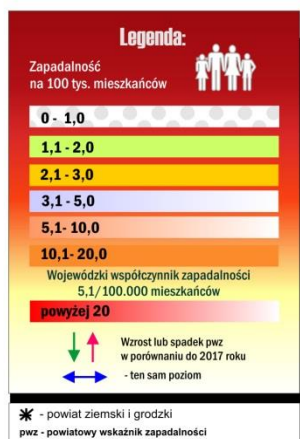
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2018 r.

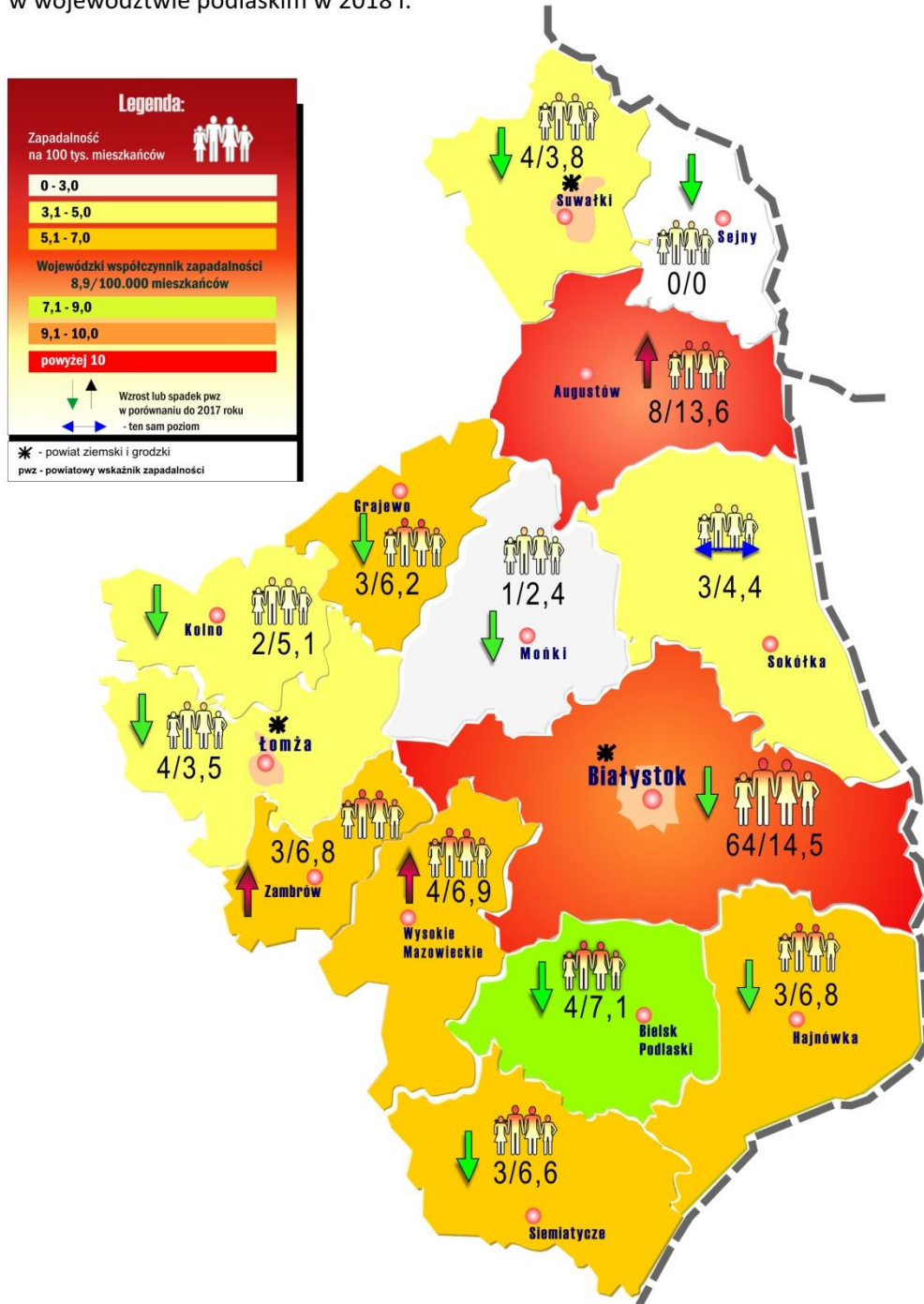

ZACHOROWANIA NA KRZTUSIEC

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2018 r.

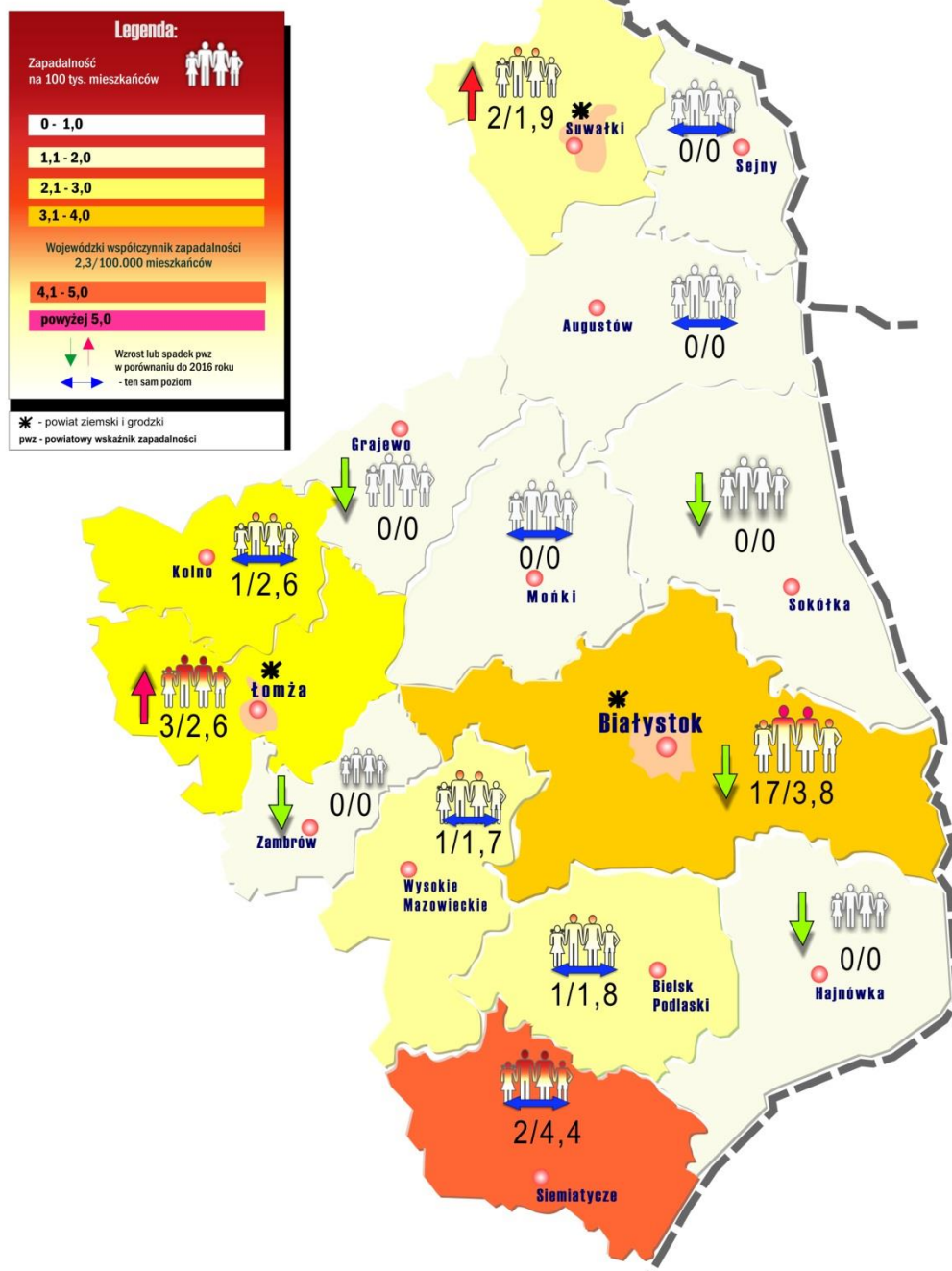

ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg definicji przypadku z 2014 r.)
 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
 w województwie podlaskim w 2018 r.

NOWO WYKRYTE ZAKAŻENIA HIV

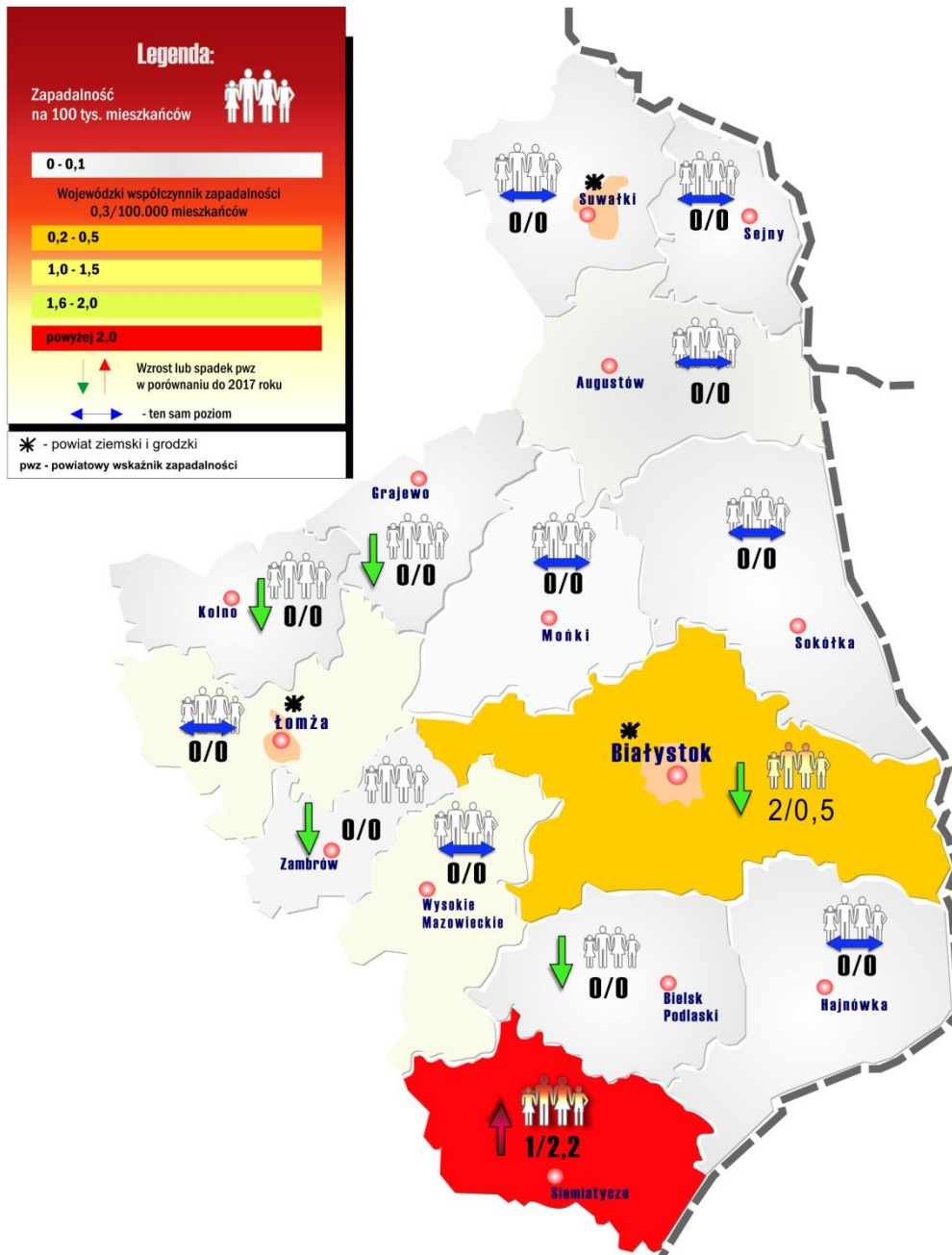
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2018 r.

AIDS - ZESPÓŁ NABYTEGO UPOŚLEDZENIA ODPORNOŚCI

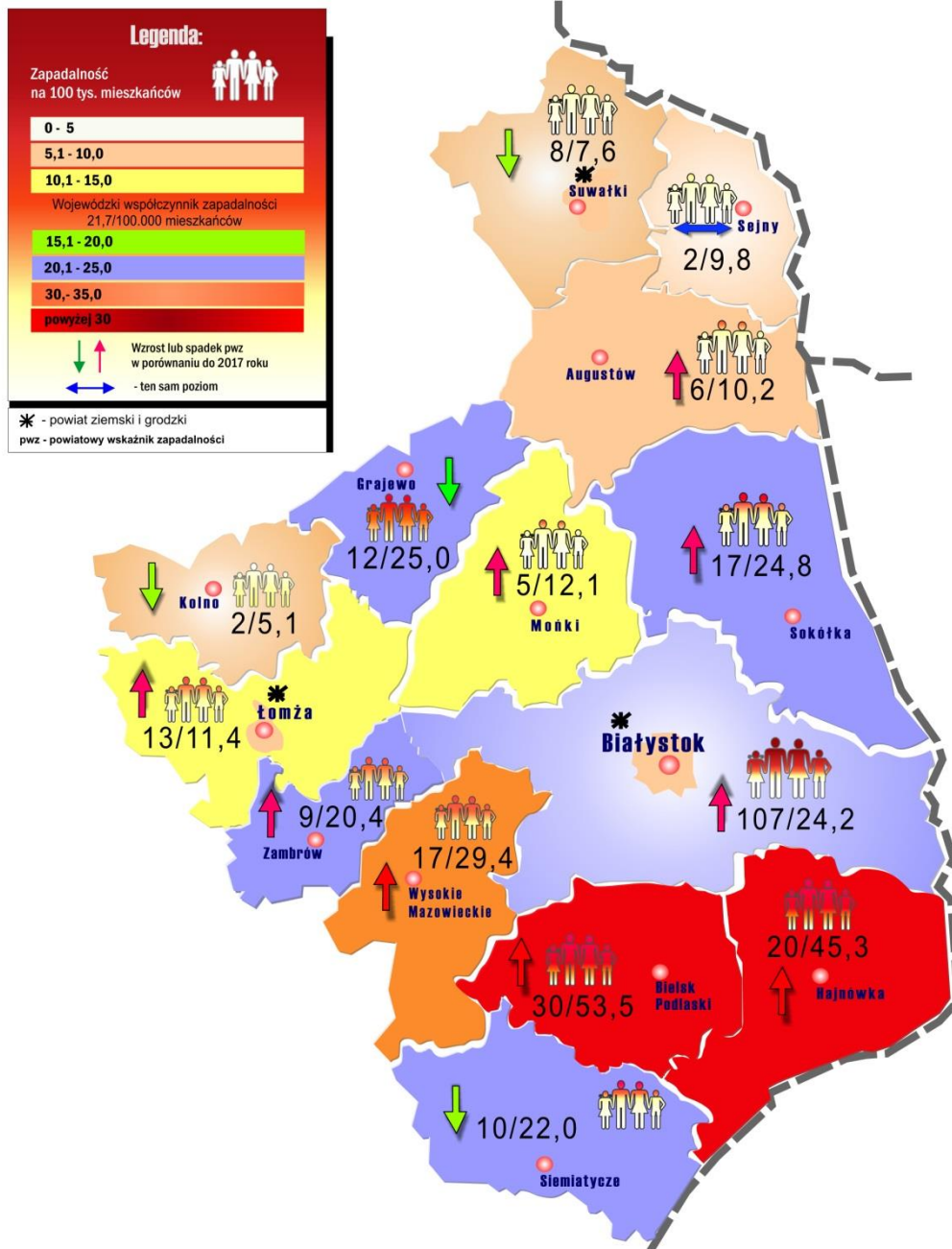
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2018 r.

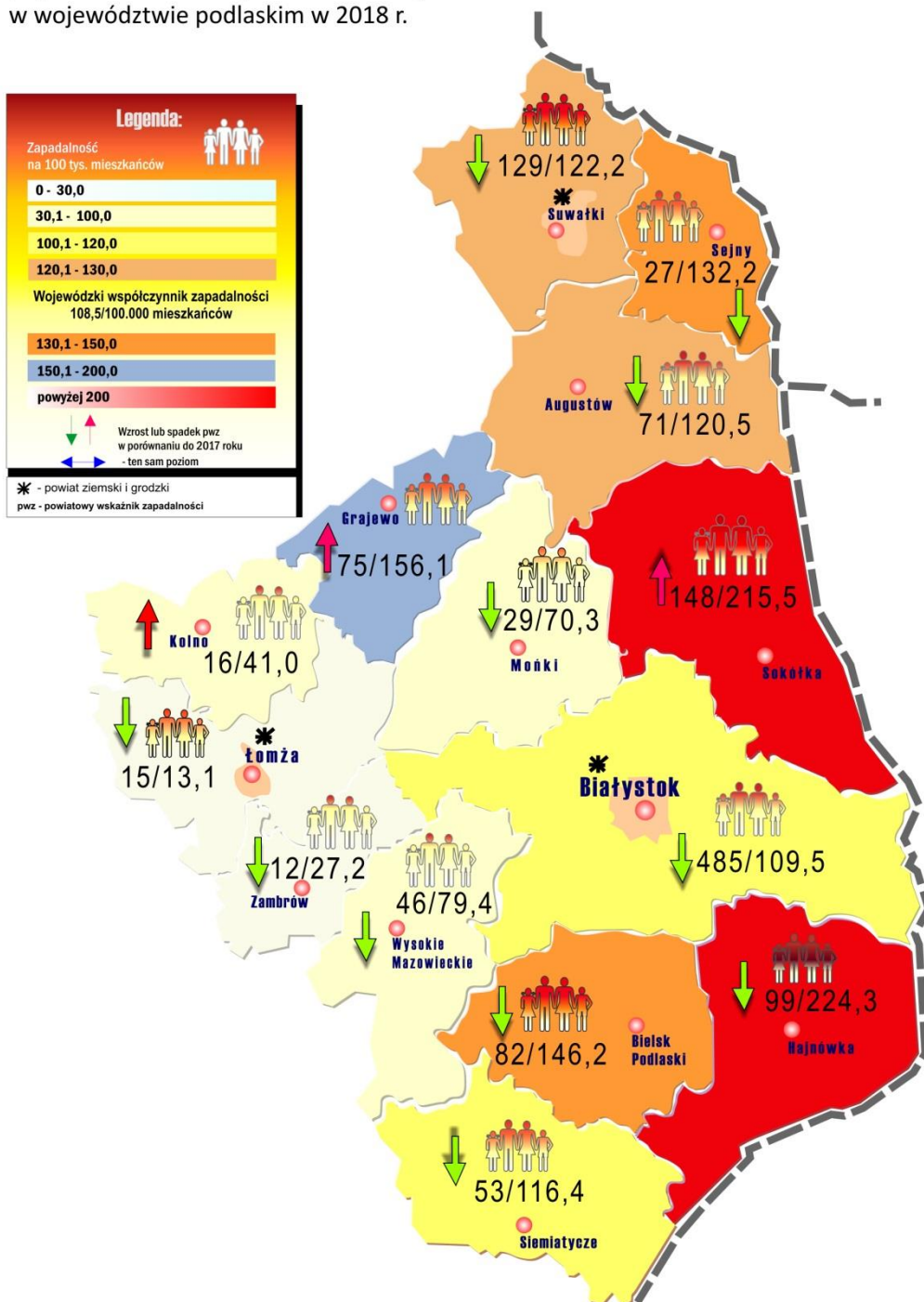
ZACHOROWANIA NA SALMONELOZĘ - zatrucie pokarmowe

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2018 r.

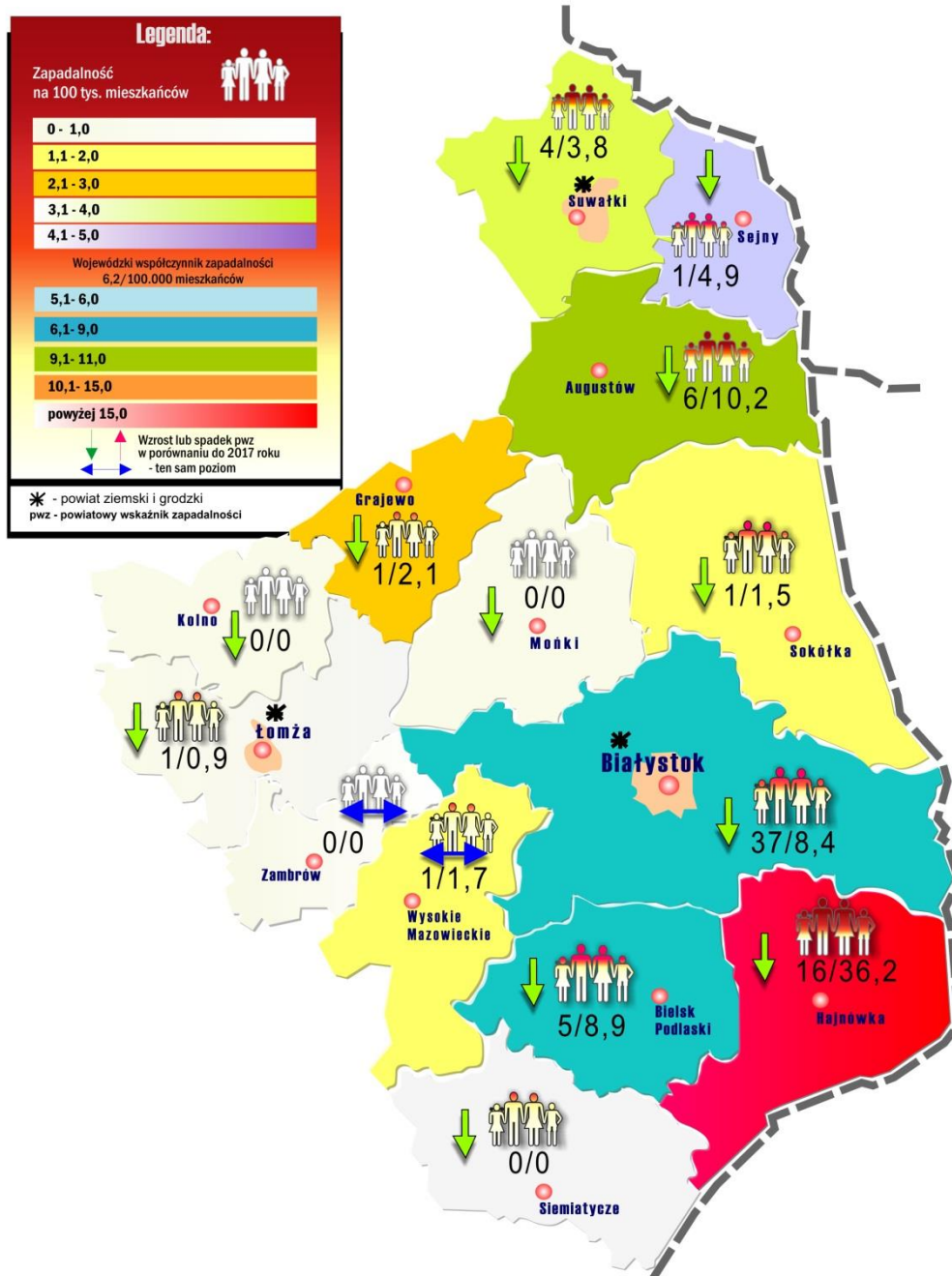

ZACHOROWANIA NA BORELIOZĘ

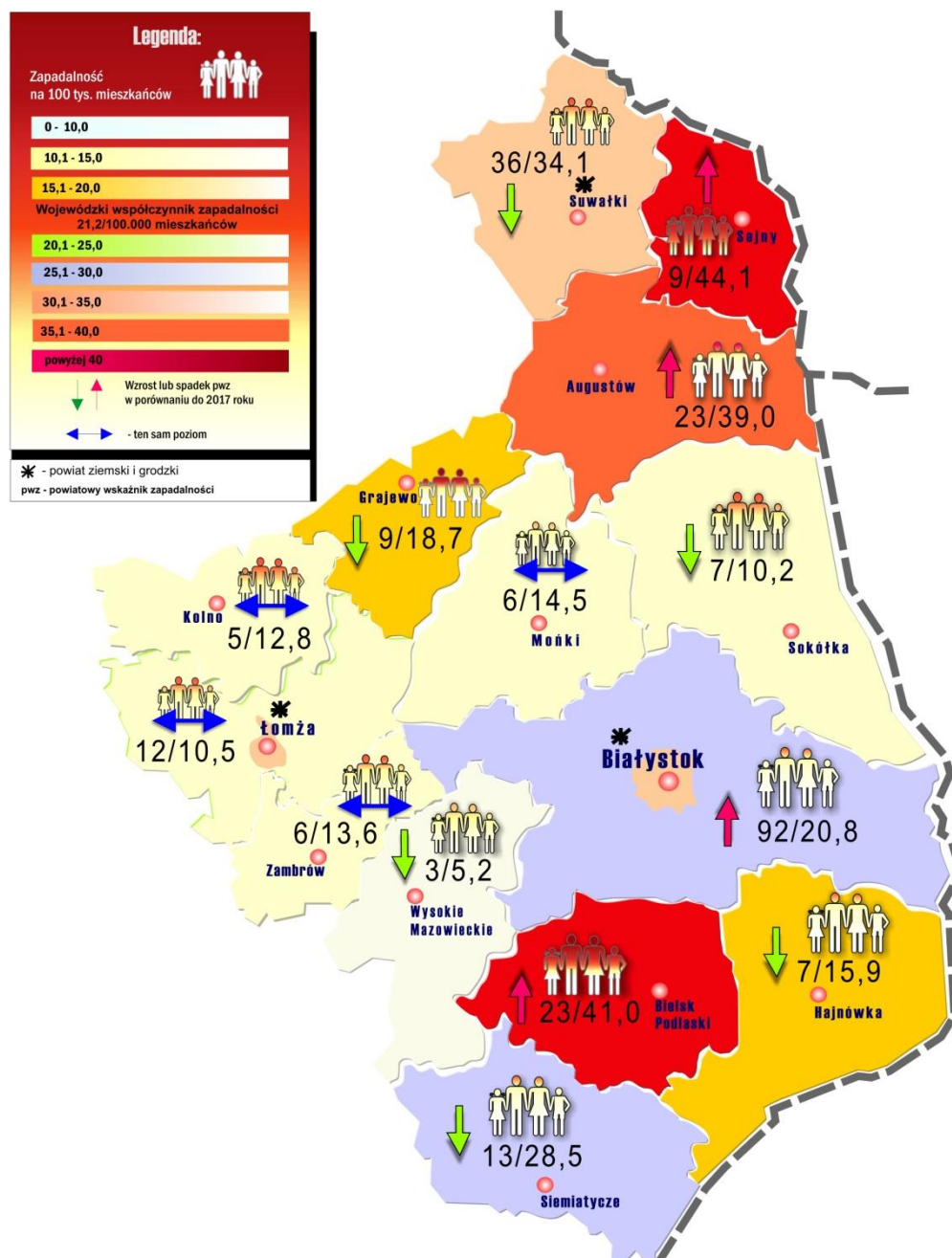
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2018 r.

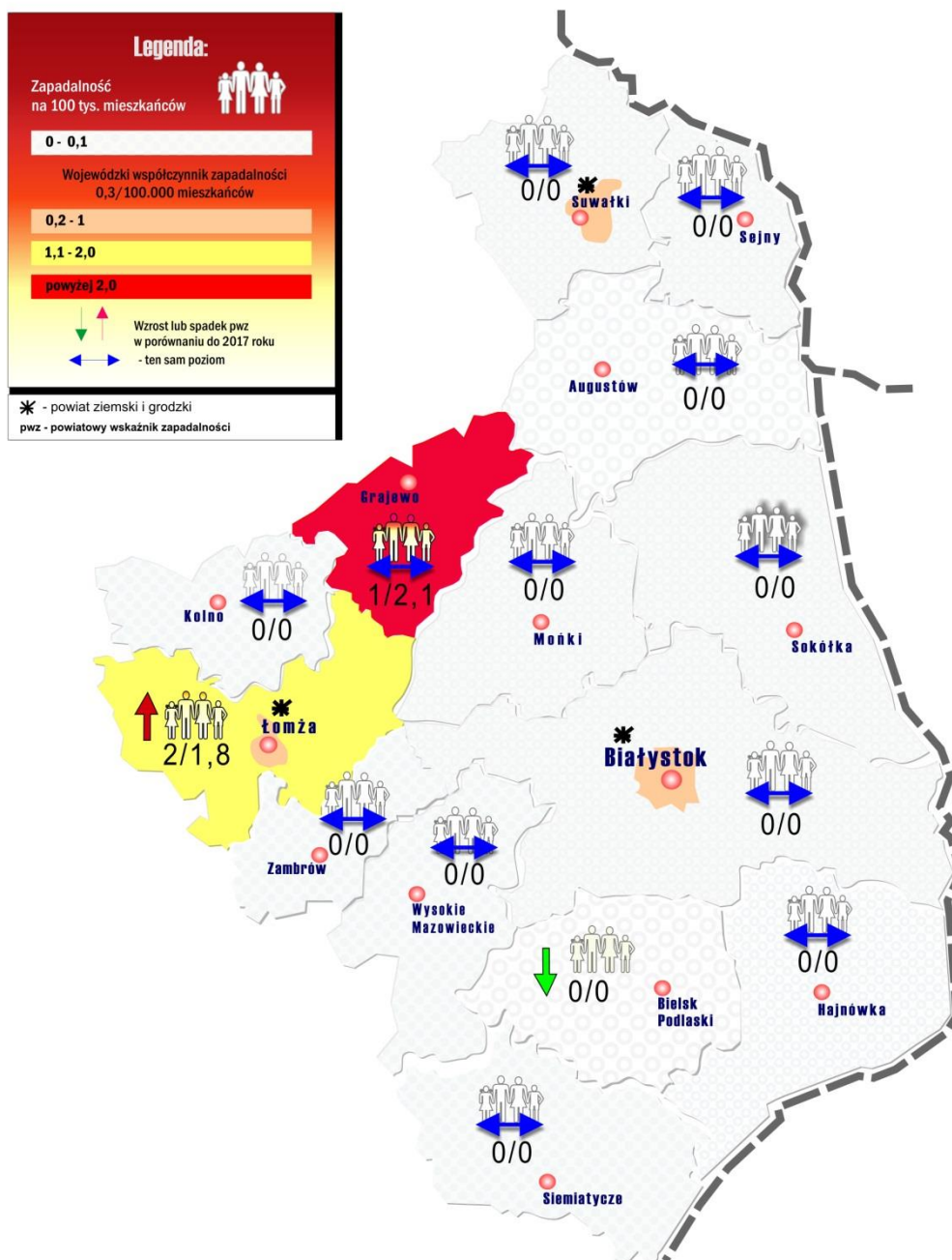
ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE
 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
 w województwie podlaskim w 2018 r.

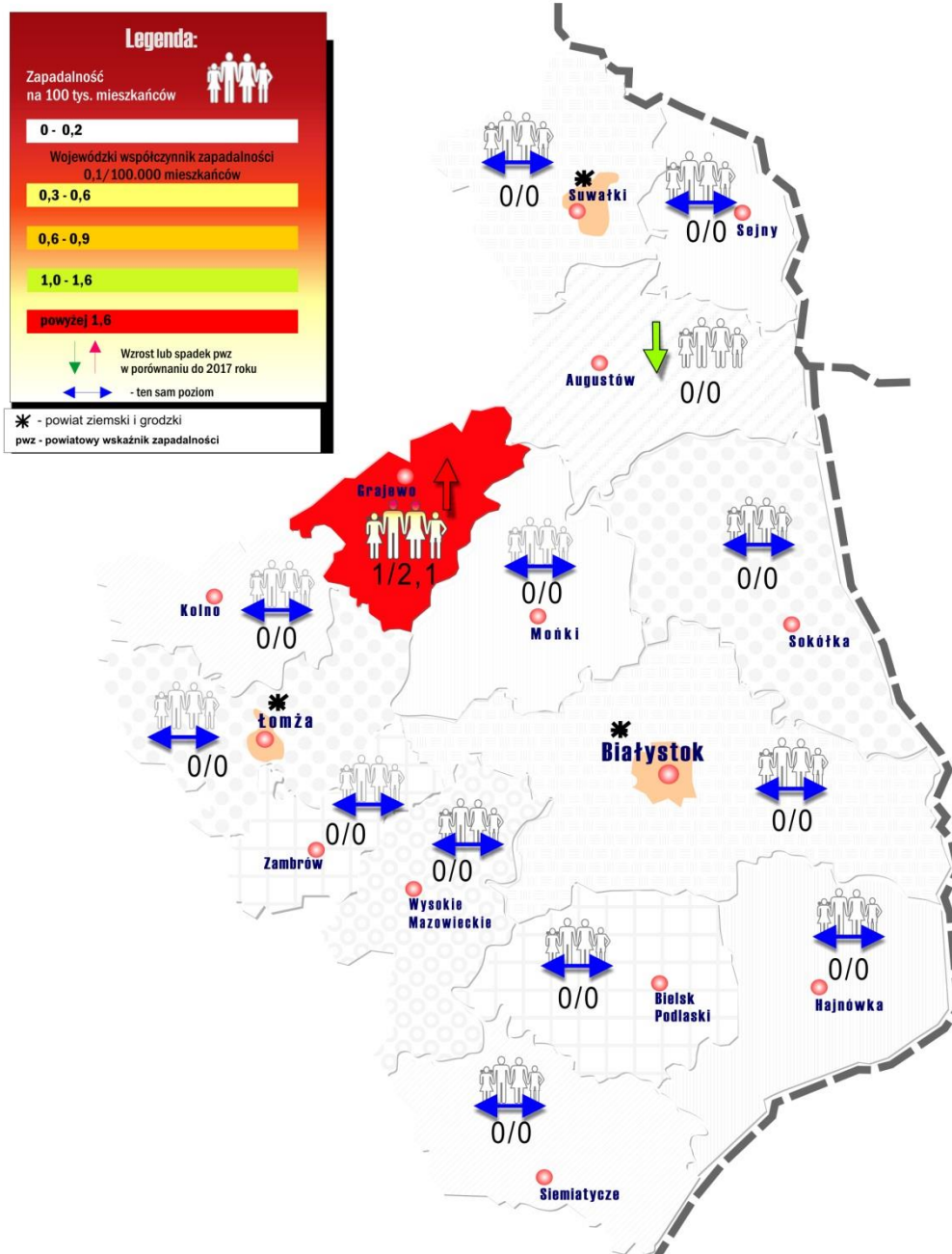
WSKAŹNIK ZASZCZEPIENIA OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE WIRUSEM WŚCIEKLIWY
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
na terenie województwa podlaskiego w 2018 r.

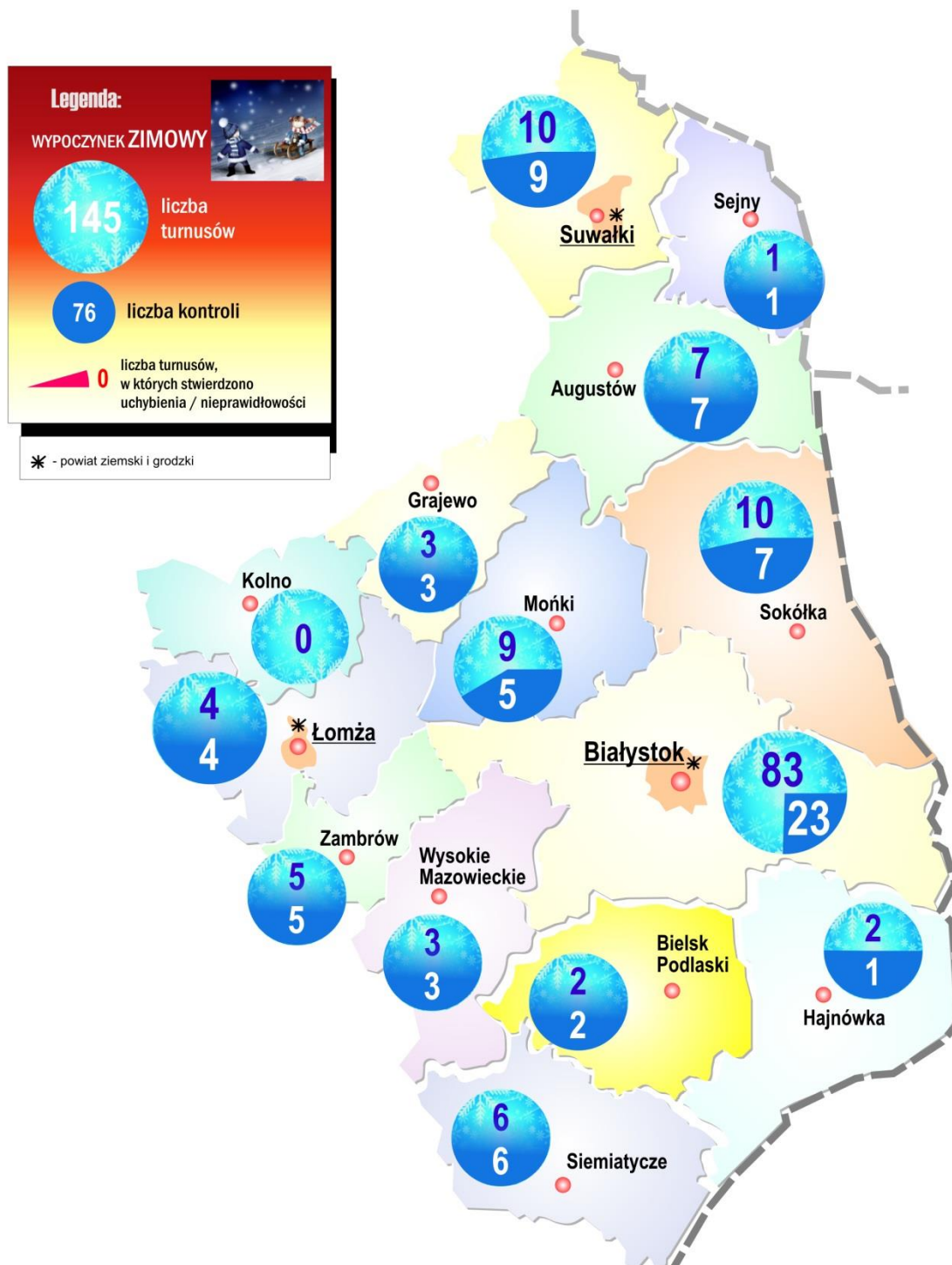
ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - POSOCZNICĘ
 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
 w województwie podlaskim w 2018 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH
 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
 w województwie podlaskim w 2018 r.

Wypoczynek zimowy dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku.

Wypoczynek letni dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2018 roku.

